Rif'at, Ahmed

Lugat-i tarihiye va cugrafiye

اثر خامهٔ احمد رفعت

معارف نظارت جليله سنك رخصتيله

اسماعيل ابن قوزال

باب عالى جوارنده ابو السعود جاده سنده (محمود) بكك

۷۲ نومرولى مطبعه سنده طبع اولنمشدر

۱۳۰۰

لغات تاریخیه وجغرافیه

جلد

٥

حرف ع

﴿ عابر ﴾ — قوم عاده مبعوث هود علیه السلامك نام دیکریدر • اوروپالیلر (هه بر) دیرلر (هود) کلمه سنه نظر بیوریله •

§

﴿ عاد ﴾ — عوض بن ارم بن سامك اوغلیدر قبیله سی دخی بو نامله یعنی عاد اولی نامیله شهرت بولدیسه ده کندوسنك نسلی منقطعدر • اشبو عاد اولی قومی حضر موت وشحر وبلاد احقافده متوطن وقرہ بت ایدیلر ابتدای ظهورلری (٢٥٠٠ خ) تاریخی یعنی میلادك اوچبیك سنه مقدمی ظن اولنیور • مبعوث الیهلری اولان هود نبی علیه السلامی انواع جور و جفایه دوچار ومعجزات علیه لرینی رد وانکاره اجتسار ایلدکلرندن حکمدارلری شداد زماننده (٣٠٤٤ خ) تاریخنده یعنی میلادك ایکبیك بشیوز اللی سنه مقدمنده اون اوچ قبیله خلق کاملاً غضب الهی یه کرفتار وحیاتده قالان سائر قبائل ایسه بأجمعهم تارومار اولدیلر • مؤخراً اشبو قبائل متفرقه دن اقیال یمن ظهوره کلوب اکرچه بونلر برمدت مصر طرفلرنده دخی اجرای حکومت ایلدیلرسه ده چوق سورمیوب اورالردن ده دفع وطرد اولندیلر •

§

﴿ عاشر ﴾ افندی — سلطان عبدالحمید اول وسلیم ثالث زمانلرنده شیخ‌الاسلام اولمشدر قبری باغچه قپوسی داخلنده تأسیس ایلدیکی کتبخانه درونده‌در .

اسمی مصطفی وفاتی (١٨٠٤ م و ١٢١٩ ﻫ) تاریخنده اولوب ایکی سنه قدر سجادهٔ مشیخته استقرار ایلمش ایدی .

§

﴿ عاشق پاشا ﴾ — مظنهٔ کرامدن اولوب قرمانده بش التی آی قدر تخت سلجوقیه جلوس ایدن شیخ مخلص پاشانك اوغلی واعزه‌دن (علوان) چلبی‌نك پدریدر . بودخی والد ومولودی کبی حلیهٔ کمال زهد وکرامتله متصف ومسعود برذات نادر الوجود ایدی . وفاتی قیر شهرنده (١٣١٠ م و ٧١٠ ﻫ) تاریخنده‌در .

§

﴿ عاصم ﴾ افندی اسمی احمد — فی‌الاصل عینتابلیدر . عمر وهمتنی خیلی زمان علوم عالیه وفنون حکمیه‌یه صرف ایله تحصیل کمال ایلدکدن صکره درسعادته کله‌رك طریق تدریسه داخل وسلانیك مولویتنه نائل اولوب (١٨١٩ م ١٢٣٥ ﻫ) تاریخنده وفات ایلدی قبری اسکدارده نوح قپوسنده‌در . مومی‌الیه برعالم متبحر وفاضل کثیرالمأثر ایدی .

(ترجمهٔ قاموس) (ترجمهٔ برهان قاطع) (شرح المعالی فی شرح الامالی) (نعت عربیه) (وقایع سلیمیه) کبی پك چوق اثاری واردر وهله قاموس وبرهان ترجمه‌لریله بنی نوعنه ایتدیکی خدمت فوق‌الغایه جالب تحسین ومنتدر .

§

﴿ عاکف ﴾ پاشا — ادبای وکلای دولت علیه‌دندر ابتدا رئیس‌الکتاب ایکن بونامك خارجیه نظارتنه تحویلنده عهدهٔ استحقاقنه رتبهٔ مشیری توجیه اولنمش و مؤخراً ادای فریضهٔ حج ایچون حجازه کیدوب اثنای عودتنده یعنی (١٨٤٧ م و ١٢٦٤ ﻫ) تاریخنده اسکندریه‌ده وفات ایلمشدر .

منشأتی و شعرده اولان کمال بلاغت و مهارتی آثارینی مطالعه ایدنلرجه معلومدر . مولدی اناطولیده (بوز اوق) ایدی .

§

﴿ عالی ﴾ — اشمویل علیه السلامك عمیسیدر . (٣٤٤٣ خ) تاریخنده یعنی میلادك بیك یوز اللی بر سنه مقدمنده بنی اسرائیل ریاستنی درعهده ایدوب قرق سنه مقداری ابراز آثار کارکذاری ایلدی انجق مصالح ناسده استخدام ایلدیکی ایکی اوغلندن هرکس دلگیر و متنفر ایدیلر یهودیلرك فلسطینلولره مغلوبیتنه و تابوت عهدك دشمن النده برمدت قالمسنه سبب بونلر ایدی .

§

﴿ عالی پاشا ﴾ — اصل اسمی محمد امین پدری مصر چارشولی علی رضا افندیدر (١٨١٤ م و ١٢٣٠ ه) تاریخنده دنیایه گلوب برمدت دیوان همایون قلمنه دوام و تحصیل علوم و معارفه اهتمام ایدرك فتحی پاشا معیتیله ویانه سفارت سنیه سنه و دیوان همایون ترجمانلغنه ولوندره سفارت و خارجیه مستشارلغی و مؤخراً خارجیه نظارتی وکالتی و بکلکجیلك کبی مأموریتلره و (١٨٤٧ م و ١٢٦٤ ه) تاریخنده بارتبهٔ وزارت بالاصالة خارجیه نظارت جلیله سنه و درت سنه صکره مقام صدارت عظمایه تعیین بیورلدی . بوتاریخدن تاریخ وفاتنه دکین بش دفعه صدراعظم و برقاچ دفعه خارجیه ناظری اولمش و پك آز وقت معزول قالمشدر . فطانت و نزاکت وعفت و استقامت ایله موصوف و شهرتشعار برمشیر فلاطون افکار ایدی . امور سیاسیه ده مهارتی دولت علیه جه و بتون اوروپا دولتلرنجه مشهود ومصدق اولوب اگرچه آدم یتشدیرمك خصوصنده خسرو و رشید پاشالر درجه سنه وارهمدیسه ده اوروپا پولتیقه سنی پك گوزل اداره ایلشیدی وفاتی (١٨٧١ م و ١٢٨٨ ه) تاریخنده در .

§

﴿ عامر ﴾ — یمن قطعه سنك جزؤ اعظمی اوزرنده یکرمی طقوز سنه اجرای حکومت ایتمش بر ذاتدر (١٥٠٤ م و ٩١٠ ه) تاریخنده صنعا اوزرینه دخی سواری و پیاده یتمش بیکی متجاوز عسکر چکه رك بش

آی منجنیق و(عراده) لرله شهری محاصره‌دن صکره ید ضبطنه آلدقدن صکره امیری بولنان احمد بن ناصری واعیان واشراف بلده‌دن سائر برچوق کیمسه‌لری صورت شدیده‌ده تحقیر واعدام ومدت حکومتنده بوندن بشقه دها بر چوق یرلر فتح ایلدی .

مشار الیهك مهمات وخزائن وسیم وزر ومجوهراتی حد احصادن بیرون وعلما وفضلایه حرمت ورعایتی مرتبه‌سندن افزون ایدی کندوسی سنی وشافعی المذهب اولمغله مخالفی اولان زیدی وخارجیلره افراط درجه‌ده عداوت وبونلردن خبر الدیغی همان اعدام ایله مجازات ایلدیکندن زیدیلر زماننده کرکی کبی مضطرب اوله‌رق وقت کچورمشلر ایدی .

مشارالیه مؤخراً ملوك چراکسه‌دن مصر حکمدارینك یمن حوالیسنه کوندردیکی عسکره صنعاده مغلوب واسیر اوله‌رق اعدام ایدلمکله ملکی مصرلیلره کچدیسه‌ده لکن اواثناده دولت علیه‌نك مصری استیلاسی مصرلیلرك یمنجه اولان نفوذینی دخی محو ایلدیکندن یمن حکومتی دولت علیه نامنه اوله‌رق امام شرف‌الدینه انتقال ایلمشیدی .

§

﴿ عامیانت ﴾ — آتشده یانماز برنوع لیف حجریدر چین ایران باویرا والب طاغلرنده بولنور واجزاخانه‌لرده بعض حوضات سوزمك والهمك وجهنم طاشنی محافظه ایتمك وبعض محللرده قندیللره فتیل یاپمق ایچون استعمال اولنور . بعضاً دخی یانمق مخاطره‌سندن محافظه مقصدیله قماش نسیج واعمالاتنده قوللانیلور . رنکی بیاض وایپك کبی پارلاق اوله‌رق عینیله کتان حلواسنی آکدیرر . اوصاف مشروحه‌سنه نظراً بولیف (اوره‌ن پولی) نك نوع دیکری دیمك اوله‌جق .

§

﴿ عباد ﴾ — اندلسده واقع اشبیلیه‌ده قاعد سریر حکمرانی اولان ذواتك برنجیسیدر اسمی محمد بن اسماعیل بن عباد اللخمی کنیه‌سی ابو القاسم‌در . قرطبه امیری (یحیی) نك اشبیلیه‌ده ظلم وتعدیسندن دلکیر اولان اهالی امیر مومی الیهك علیهنه خروج واخذ واعدام ایتدکدن صکره قاضیلری اولان اشبو عبادی اصالت واهلیتنه مبنی انتخاب و(١٠١٥ م

و ٤٠٦ ﻫ) یاخود (٤١٤ ﻫ) تاریخنده اشبیلیه‌ده ایلك دفعه اوله‌رق تخت حکمداری‌یه اقعاد ایلدیلر . اشبو (عبادیه) سلاله‌سندن اوچ نفر حکمدار گلوب مدت حکومتلری سکسان سنه‌یه واصل واندن صکره زمام اداره‌ٔ حکومت حرباً مراکش امیری یوسفه منتقل اولمشدر .

§

﴿ عبادله‌ٔ ﴾ اصحاب — عند الفقهاء (عبدالله بن عباس) و (عبدالله بن عمر) و (عبدالله بن مسعود) و (عبدالله بن زبیر) رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتیدر اهل حدیث عندنده (عبدالله بن عمرو بن العاص) دخی داخل اوله‌رق عبادله‌ٔ خمسه دنیلور . بعضیلر جوهری عبدالله بن مسعودی دخی عبادله‌دن دیدیلرسه‌ده صحیح دکلدر .

§

﴿ عباده ﴾ — افریقاده بربدوی قبیله‌نك اسمیدر نیل وادیسیله بحر احمر بیننده واقع چولده گشت وگذار ایدرلر ایدی اراضیلرنده جبل (زبورا) نك مشهور زمرد معدنلری بولنور .

§

﴿ عباس ﴾ بن عبدالمطلب — عم اکرم جناب رسولدر قبل الاسلام رؤسای قریشدن اولدقلری حالده بدر غزاسنده اسیر دوشوب فدیه ایله اعاده‌ٔ حریت ومؤخراً فتح مکهٔ مکرمه‌ده کندو رضالریله سلك جلیل اسلامه دخالت بیوردیلر غایت عالیهمت مشفق ومنعم برذات اولوب سکسان سکز ییل معمر اولمش و (٦٥٣ م و ٣٢ ﻫ) تاریخنده ارتحال داربقا بیورمش ایدی . خلفای عباسیه مشار الیهك سلاله‌ٔ طاهره‌سندندر .

§

﴿ عباسیه ﴾ — (٧٤٩ م و ١٣٢ ﻫ) تاریخنده دولت امویه‌نك انقراضیله یرینه قائم اولان دولت جدیده‌ٔ اسلامیه‌نك نامیدرکه مؤسسی ابامسلم خراسانی نام قهرمان شهامتعنواندر . بو قهرمان دولت امویه‌یی محو ومنقرض ایتدکدن صکره عم رسول حضرت عباس سلاله‌سندن ابو العباس (سفاح) ی عراقده سریر خلافته اجلاس ایلمشیدی .

دولت عباسیه‌ده گلان خلفا اللی التی نفر ذواتدن عبارت اولوب بونلردن

اوتوز بدی نفری تاریخ مذکوردن (١٢٥٨ م و ٦٥٦ ه) تاریخنه قدر عراقده واون طقوزی (٦٥٩ ه) دن (١٥١٧ م و ٩٢٣ ه) سنه سنه دکین مصرده متعاقباً جالس تخت سلطنت اولمشلردر •

(راضی بالله) دن صکره کلان بغداد خلفاسنك سلطنتی اگرچه بعض امرا وافراد عسکریه تغلبیله همحال انقراض اولدیسه‌ده اقتدار روحانیلری زوال بولمیوب ینه رسماً تخته اجلاس اولنورلر وامیرالامرا طرفندن منصوب ولاتی حضورلرینه قبول ایدرلر وحمایه‌ده اولان حکومات متجاوره‌یه یازیلان فرمانلری امضالرلر ایدی • مشهور اولنلرینك اسملرینه و(ابامسلم) و (ابن علقمی) کلمه‌لرینه دخی نظر بیوریله •

§

﴿عبدالله﴾ بن احمد — کنیه‌سی ابو محمد شهرتی ابن الحساب مسقط رأسی بغداددر علم نحو تفسیر حدیث منطق هندسه وسائره‌ده فرید عصری اولوب کرك منقولات وکرك معقولاتده بیلمدیکی هیچ برعلم قالمامشیدی لکن بوقدر فضل وکمال ایله برابر غایت پژمرده حال اولوب طبعاً دخی غایت بخیل ودنی وبولندیغی محللر مقر اسافل وادانی ایدی (مرتجل) (شرح اللمع) (تهذیب الاصلاح) کبی پك چوق تألیفات نادره‌سی واردر • وفاتی (١١٦١ م و ٥٥٧ ه) تاریخنده وقوعبولدی •

§

﴿عبدالله﴾ بن احمد بن عبدالله — سرآمدان ائمهٔ علومدن اولوب قفال صغیر مروزی دیمکله مشهور ایدی • اکثر کتب فقهده بونك نامی مسطور وکتب اصول وتفسیر وسائره‌ده قفال دیو مذکوردر • هرچند مطلق اوله‌رق قفال ذکر اولنسه مراد صغیردر اکبر یاد اولندیغی زمان شاشی ایله تقیید اولنور • اشبو قفال صغیر خراسان علماسنك مابه الاقتداسی ایدی علمای مومی الیهمك قسم اعظمی بوندن اجازت آلمشلردر • اوائل حالنده قفال اولوب اوتوز یاشنده تحصیل علمه ابتدا ایلدی اثنای تعلیم و تدریسده غلبهٔ حال ایله اکثر زمان بکا ایدردی • طقسان سنه عمر سوردکدن صکره (١٠٢٦ م و ٤١٧ ه) تاریخنده وفات ایلمشدر •

§

﴿ عبدالله ﴾ انصاری الهروی — ابا ایوب انصاری رضی الله عنه سلالهسندن تألیفات مفیده صاحبی برشیخ عالی همتدر شیخ ابوسعید فضل الله وابی الحسن علی بن جعفردن اخذ طریقت ایتمش ومشایخ کرامدن برچوق ذواته خلافت و یرمشدر . وفاتی (١٠٨٨ م و ٤٨١ هـ) تاریخنده سکسان بش یاشنده ایدی .

§

﴿ عبدالله ﴾ — ابوالعباس عبدالله بن معتز بن متوکل بن معتصم بن هرون رشیددرکه ابن معتز لقبیله شهرت بولدی . ادیب نکتهدان وسر دفتر شعرای سخن سنجان ایدی .

خلیفه مقتدرك خلعنده کندوسنه بیعت اولنوب دأب عباسیان اوزره لقبنی مرتضی بالله و یا غالب بالله یاخود راضی بالله قومشلردر .

خلافتی برکون وبر کیجهیه منحصر قالوب بعده ینه مقتدرك مقام اقتداره کاسیله چکیلوب تخلیص جان ایچون اختفا ایلدیکی حالده (٩٠٨ م و ٢٩٦ هـ) تاریخنده اولدیغی محلدن اخذ وقتل اولندی .

(کتاب الزهر والریاض) (کتاب البدیع) (مکاتبات الاخوان بالشعر) (کتاب الجواهر والصید) (کتاب الشرفات) (کتاب اشعار الملوك) (کتاب الاداب) (طبقات الشعرا) جملهٔ آثار بلاغتشعارندن اولوب بونلردن بشقه دها خیلی اشعار رائقه وآثار فائقهسی واردر .

§

﴿ عبدالله ﴾ بن ثُوَبْ — شام شریفده مدفون کبار اولیاءاللهدندر شهرتی ابو مسلم الخولانیدر یمن اهالیسندن ایکن شامده داریا قریهسنده توطن و (٦٨١ م و ٦٢ هـ) تاریخنده اوراده وفات ایلدی مرقدی الآن مشهور ومعروف اولهرق زیارتیله تبرك ایدیلور . فی الحقیقه کندوسی کبار زهاد تابعین واعاظم عباد صالحیندن کرامات ظاهره و احوال طاهره صاحبی برذات معالیصفات ایدی .

علیه الصلوة والسلام افندمزك برحیاة بولندقلری اثناده داخل حوزهٔ اسلام اولمش و ابوادریس الخولانی و سائر معتبران تابعین شام مشارالیهدن نقل حدیث ایتمشدر . اسود العنسی نام زندیق دعوای نبوت ایله یمن حوالیسنی

اضلاله باشلادقده مشارالیهی دخی نزدینه کتوردوب حاشا (بنم رسول الله اولدیغمه شهادت ایدرمیسك) دیدکده ابومسلم (ایشتمیورم) تعبیریله دعواسنی تزییف و (حضرت محمدك رسالتنی تصدیق ایدرمیسك) دیمسنه بلا تردد نعم جواب باصوابنی ترديف ايلديكندن مشارالیهی آتشه القا ایلر حالبوکه آتش مشارالیهه هیچ برضرر ویرمامسی اوزرینه اسودك عونه سندن بعضیلری مرقومه (بوذاتی چیقار یوقسه بزه اتباع ایدنلرك جمله سنی افساده بادی اولور) دیمریله اخراج وسبیلنی تخلیه ایتمکله ابومسلم مدینهٔ منوره یه کلور مدینه یه ورودی حضرت ابی بکر افندمزك خلافتی زماننه مصادف ایدی مسجد شریفده اثنای عبادتده حضرت عمر افندمز حالنه واقف اولمسی اوزرینه اغلایه رق مشارالیهی کندوسی ایله حضرت ابی بکر بیننه اجلاس ایدوب (اول الله عظیم الشانه حمد ایدرم که امت محمد صلی الله علیه وسلمدن حضرت ابراهیم حقنده وقوعبولان فعلك عیننه مظهر برذاتی بکا ارائه ایتدی) بیورمشدر ·

§

﴿ عبدالله بن رواحة ﴾ — شعرای اصحاب کرامدن خزرجی الاصل لطیف القول برذات ستوده سماتدر عقبه وبدر واحد وخندق غزالرنده بولنوب (موته) غزاسنده شهید اولدی · علیه الصلاة والسلام افندمزك اوزرندن دفع اذا ایدن شعرای محسنیندن اولوب اگرچه حسان بن ثابت وکعب بن مالك دخی شعرای مشارالیهمدن ایدیسه ده بونك هجونده انلرکبی بین العرب مشهور اولان معایب وقبایحدن بحث اولنمدیغی جهتله اعدا اول قدر متأثر اولمزلر ایدی · برکون رسول الله صلی الله علیه وسلم حضورنده عجالةً برشعر سویلمسنی فرمان بیوردقلرنده عبدالله همان (انی تفرست فیك الخیر اعرفه · والله یعلم ان ماخاننی البصر · انت النبی ومن یحرم شفاعته · یوم الحساب لقد ازری به القدر · فثبت الله ماآتاك من حسن · تثبیت موسی ونصرا کالذی نصروا) بیتلرینی انشاد ایتمکله فخر العالم افندمز حضرتلری پك زیاده ممنون اولوب (وانت ثبتك الله یا ابن رواحة) بیورمشدر · عبدالله بن رواحة برکون فرصت بوله رق جاریه سنه مواصلت ایتدیکنی متعاقب اهلی خبردار اولوب مؤاخذه یه باشلادقده انکار ایتدی واهلی

بن بویله انکاره ایناتمام بوکارده مدخلك درکار وسکا غسل اقتضا ایتدیکی بنجه اشکاردر اکر شمدی برمقدار قرأن کریم اوقویه بیلورایسه‌ك اولوقت سوزینه اینانورم دیدکده اوقورم دیوب درحال (شهدت بان وعدالله حق . وان النار مثوی الکافرینا . وان العرش فوق الماء حق . وفوق العرش رب العالمینا . وتحمله ملائکة غلاظ . ملائکة الاله مسومینا) بیتلرینی انشاد ایتمکله زوجه‌سی صدق الله العظیم مکر کوزلریمك کوردیکی یلان ایمش دیوب سکوته مجبور اولدی .

§

﴿ عبدالله ﴾ بن زبیر بن العوام — حضرت حسین رضی الله عنهك شهادتی مناسبتیله شام ملکی یزیده بیعت ایتمیان وبتون حجاز ویمن وعراق وخراسان و حرمین ولایاتنی سکز اون سنه قبضهٔ تصرفنده طوتان ذاتدر کنیه‌سی ابوبکر بر روایتده ضم خاء معجمه ایله ابو خبیب اولوب کندو صحابی وپدری دخی صحابی وعشرهٔ مبشره‌دن واناسی ذات النطاقین اسما بنت ابی بکر الصدیق‌در (رضی) هجرتدن یکرمی آی مرورنده وبعض قولده هجرتك ابتدا سنه سنده مدینهٔ منوره‌ده تولد ایلدی بعدالهجره یهودیلر (بز اهل اسلامه سحر ایتدك من بعد چوجقلری اولماز) دیو کفتکویه باشلادقلری برزمانده ابتدا ابن زبیر تولد ایتمکله اهل اسلام بغایت مسرور اولمشلر ایدی حضرت پیغمبر افندمز مشار الیهه بالذات جد عالیلرینك اسم وکنیه‌سنی ویردیلر صیام وقیامه فرط دوامی وبین الاقوام شجاعتنده شهرت تمامی وار ایدی یزیدك هلاکندن صکره (٦٨٣ م و ٦٤ ھ) تاریخنده اهل حجاز ویمن وعراق وخراسان کندویه بیعت واطاعت ایدوب مصر وشامدن بشقه خارج ربقهٔ اطاعتی برمحل قالمامشیدی معاویه بن یزیدك وفاتندن صکره ایسه مصر وشام سرآمدان امراسندن ضحاك بن قیس الفهری وحمصده نعمان بن بشیر وقنسرینده زفر بن حارث کبی اك معروف ومتنفذ ذاتلر دخی داخل حوزهٔ بیعتی اولوب سوزك طوغریسی بخل مفرطی وضعف رأیی اولمسه ایدی بتون ممالك وبلدان منتظر امر وفرمانی اولمش کیتمشیدی حتی مروان بن الحکم مدینه‌دن چیقوب اتباعی ایله شامه واردقده خلق شامده ایکی فرقه اولوب یمانیه مروانه وقیسیه ضحاکه اتباعاً ابن زبیره بیعت ایتدیلر ایدی انجق مشار

الیه ذکر اولندیغی وجهله ضعف رأیندن ناشی یکدیکرینی تعاقب ایدن اشبو فرصتلردن براستفاده ایده میوب بالآخره مروانیلره کوز آچدیردیغندن نهایت (٦٩١ م و ٧٢ ﻫ) تاریخنده شامده خلیفه بولنان عبد الملك عراق اهالیسنی کندوسنه طرفدار بولمسیله اولا اول طرفلری امر وفرمانه رام وبعده حجاج ظالم وطارقی عبدالله بن زبیرك اوزرینه کوندره رك نیجه محارباتدن صکره غلبه ایدوب مشارالیه حضرتلرینی اخذ واعدام ایتدیردی .

§

﴿ عبدالله الصغیر ﴾ — اندلسده بنی احمر دولتنك صوك پادشاهیدر (١٤٨٢ م و ٨٨٧ ﻫ) تاریخنده پدری (ابو الحسن) اوزاق برمحلده محاربه ایله مشغول ایکن والده سی طرفندن اولنان تشویقه مبنی تخته چیقوب مؤخراً ابوالحسن یتشدیسه ده (عبدالله الصغیر) طرفدارلری غلبه ایدرك (غرناطه) قلعـه قپولرینی قپـادقلرندن بیچاره پدر دربدر برحالده عودته مجبور اولدی فقط (١٤٨٣ م) ده عبدالله الصغیر سلطنتنی تأمین ایچون اسپانیا قرالیله عقد مقاوله افکارنده ایکن قرال غرناطه یه کله رك بالمحاربه مرقومی اخذو کرفت ایدوب زیر تملکنده اولان ممالك اسلامیه نك اسپانیا دولتی ممالکندن معدودیتی شرطنی قبول وامضا ایتدیردکدن صکره صالیویردیسه ده بوشرط اهالی یه پك کران کلمکله ینه اختـلال داخـلی ظهور ایدوب پك چوق قانلر دوکلدی وعاقبت مرقوم عبـدالله خلع وطرد اولنوب یرینـه عمیسی (الزاغـل) اجلاس اولنـدی حالبوکه آتش اختـلال بویله لکله ده مائل انطفا اولمیوب بالعکس دها زیاده کسب اشتعاله وبرو طرفدن دخی آوروپا پاپاسـلری بتون خرستیانلری اسلام علیهنه تحریك واغفاله باشلادیغندن (الزاغل) ایله حکمدار مخلوع (عبدالله الصغیر) معارضه یی براغوب برمدت موقته اعدایه قارشو طوردیلرسه ده برایش کوره مدیلر وبوصره ده عبدالله (الزاغل) ك محاربه ایله مشغولیتندن ینه انتهاز فرصتله (الحمرا) یی ضبط ایدوب استقلالنی اعلان والزاغل دخی محاربه یی ترکله ذاتاً کندو حکمنده اولان (المریه) یه تحویل عنان ایلدی . و (١٤٨٦ م و ٨٩٢ ﻫ) ده پاپاسلرك ثمرهٔ نصایحی اوله رق طوپلانمش اولان قروزادلر دخی (مالقه) شهر جسیمنی عبدالله صغیرك خیانتندن بالاستفاده ضبط ایدوب مالقه لیلردن اون ایکی بیك اسلامی قیون کبی بوغازلیه رق جسدلرینی

احراق ایدوب قصور یکرمی اوتوزبیك مسلمان اسراسنی بعض خرستیان امراسنه وآوروپا زادگانه اهدا ایلدیلر بوصره‌ده آتش غیرتله دلکباب اولان (الزاغل) اندلس اهل اسلامنك احوال سوزش اشتمالنی ناطق برقصیدهٔ بلیغه انشاد ایدرك دولت علیه ایله مصر وتونس حکمدارلرندن استمداد ایتدیسه‌ده دولت علیه‌نك مصرلیلر ایله محاربه‌سی بوامنیه‌نك حصولنه مانع قوی اولمغین امداد ممکن اوله‌میوب فقط دولت علیه طرفندن مشهور کمال رئیس قومانداسیله بر مقدار دونانما کوندرلدیسه‌ده بو دخی بعض موانعه تصادف ایتدیکندن عودته مجبور اولدی . نهایت (۱٤۸۹ م و۸۹٥ هـ) ده اندلسده واقع (بیضا) قلعه‌سی محافظی اولوب (الزاغل) ك یکنی بولنان ومؤخراً خرستیانلغی دخی قبول ایدن (یحیی) نك اهانتی سیئه‌سیله اسپانیا قرالی فردیناندە ویرلدیکی خائن مرقومك اغفالیله (الزاغل) دخی زیر حکمنده اولان (قادس) و (المریه) قلعه‌لرینی قرال مومی الیهه تملیك وبرو طرفدن (عبد الله الصغیر) دخی قرالی تطمیده اوبرلرینه مسابقه ایتمك اوزره اللی بش ماده‌یی حاوی یاپدیغی برمعاهده نامه موجبنجه (۱٤۹۲ م و ۸۹۸ هـ) تاریخنده پای تخت اسلامیان اولان (غرناطه) شهر شهیرینی بلا محاربه قرال مرقومه تسلیم ایلدیکندن سکزیوز بوقدرسنه‌دن بروپایدار اولان اندلس سلطنت اسلامیه‌سی بوصورتله محو ومنقرض اولدی .

(عبدالله الصغیر) لاجل التبریك قرال فردیناندك اردوسنه کیدوب غرناطه‌نك انختارلرینی تسلیم ایتدکدن صکره اموال وعیالیله مملکتدن چیقوب کیدرکن قرال مرقومك نصل مطنطن الای ایله شهره کیردیکنی وتفرقه واختلافك نتیجه‌سی نه‌لره واردیغنی کورنجه ووالده‌سنك تدابیر طمعکارانه‌سندن نلر تولد ایلدیکنی برکره کوزی اوکنه آلنجه بلا اختیار هونکور هونکور اغلامغه باشلادی ووالده‌سی دخی مرقومه خطاباً (آغله آغله آ ناموسسز آلچق چونکه وطنکی وسلطنتکی مردانه محافظه ایده‌مدك سکا عورتلرکبی آغلامق یراشور) دیو عتاب ایتدی . غریبدرکه مومی الیه عبدالله الصغیرك کندو تختکاهنی محافظه ایچون برکره اوسون النی تزله‌مامش اولدیغی حالده اشبو وقعهٔ فجیعه‌دن صکره فاس امیری (ملا احمد بن مرین) نزدینه التجا ایدوب

اوراده امیر مومی الیهـك تختنی وقایه اوغرنده آچیلان بر محاربه‌ده مجروحاً وفات ایلدیکی غرائب احوالدندر .

§

﴿ عبدالله ﴾ بن عامر — بصره وفارس ولایتلری والیسی ایدی . یکرمی درت یاشنده فتحنه مأمور اولدیغی اسطخر شهرینی بر مدت محاصره ایله ضبط ایتدی وحین فتحده (اسطخر) قپوسندن قان جریان ایدنجه‌یه قدر اهالی‌یی قیره‌جغنه یمین ایلدیکندن) بیهوده برچوق قانلر دوکدی (٦٤٧م و٢٧ هـ) . مومی الیه بو اثناده (دارا بکرد) و (ارجان) و (طبرستان) ی دخی ضبط ایدرك هرسنه یوز بیك دینار ویرکو اخذینه قرار ویرمشدر .

§

﴿ عبدالله ﴾ کاشغری — کبار مشایخ کرامدندر . درسعادته کلوب اولا ایوبده قلندرخانه دنیلان لعلی زاده تکیه‌سنده ومؤخراً ایوب اوزرنده خواجکاندن مرتضی افندینك بنا کرده‌سی اولان تکیه‌ده یکرمی سنه قدر ایفای وظائف ارشاده صرف وسع وهمت ایلدکدنصکره (١٧٦٠م و١١٧٤هـ) تاریخنده متوجه دار آخرت اولمشدر .

§

﴿ عبدالله ﴾ بن مسعود — مخدوم عالم صلی الله علیه وسلم افندمزك متحیران خدمه‌سندن اولوب مسواك ونعلین جناب نبوی‌یی زیب دست مفخرت ایدردی . بو سعادت جهانقیمتله برابر حضرت امام اعظمه توصل ایدن سلسلهٔ فقهانك دخی واسطهٔ اتصالی اولمق شرفنه نائل اولمشدر . شام شریفده وفاتی هجرت نبویه‌دن قرق اللی سنه صکره‌در .

§

﴿ عبدالله ﴾ بن مسعود — (تنقیح الاصول) نام متن متینك مؤلفیدر . بخاراده تولد ایدرك (١٣٢٤ م ٧٢٤ هـ) تاریخنده وفات ایلدی . کتاب مزبوره (توضیح فی غوامض التنقیح) نامنده بر شرح یازمشدر .

§

﴿ عبدالله ﴾ بن المبارك — فقهای عربدن وائمهٔ حنفیه‌دن زهد

وصلاحله مشهور برمبارك ذاتدر . كوفه سكنه‌سندن اولوب حال شبابنده لهو ولعب ايله كونلرينى كچورر ايدى . مؤخراً ياورئ توفيق بارى ايله كسب صلاح ايدرك علم و معرفت وزهد وعبادتك رتبهٔ علياية واصل اولمشدر .

بعض كرامتى وازجمله دعاسى بركاتيله براعمانك درحال كوزى آچلديغى حكايه اولنور . وفاتى (٧٩٧م و١٨١هـ) تاريخنده‌در .

§

﴿ عبدالله ﴾ بن محمد بن عبيد بن سفيان بن قيس القشيرى — اخبار وسير مصنفلرندن برذات عالى نژادتدر . كنيه‌سى ابوبكر اولوب ابن ابى الدنيا ديمكله معروف ايدى . (٨٢٣م و ٢٠٨هـ) ده تولد ايلدى . تأليفاتى يوزى متجاوز وبر روايتده اوچيوزه بالغدر . معتضد خليفه واوغلى مكتفى باللهك مربيسى اولوب كل يوم اون بش دينار معاش آلور ايدى . وغايت موثوق صدوق حافظ وصاحب مروت ايدى . معهذا بردرجه‌يه قدر فصاحت وبلاغتى دخى وار ايدى‌كه روايته كوره محفلنشين معاشرت اولديغى برآدمى استرسه كولديرر ومراد ايدرسه آغلادير ايدى . بردفعه قدومنى منتظر بولنان احبابنه كيده‌جكى اثناده ياغمور ياغديغندن طرفلرينه شو رقعه‌يى كوندرمشدر .

انا مشتاق الى رؤيتكم يا اخلائى وسمعى والبصر
كيف انساكم وقلبى عندكم حال فيما بيننا هذا المطر

وفاتى (٨٩٤م و٢٨١ ياخود ٢٨٢) ده بغدادده وقوعبولوب شونيزيه نام محله دفن اولنمشدر .

§

﴿ عبدالله ﴾ بن يوسف بن رضوان البخارى — كنيه‌سى ابوالقاسم شهرتى ابن رضواندر اندلسده مالقه اهاليسندن برعلامهٔ عديم الاقران ايدى مالقه‌ده تحصيله مباشرت وعربيت وادبده كسب حذاقت وعلوم سائره ونظم ونثرده اكمال هنر ومعرفت ايلدكدن صكره سبته‌يه كيدوب اوراده سلطان ابوالحسن مرينى‌يه ملاقى ومشاراليهى مدح ايله سلم رتب ومناصبه قدمزن

ترقی اولدی و مؤخراً (١٣٤٩م و٧٥٠) ده قیروان وقعه‌سی اوزرینه سلطان اوغلی ابوالفضلی تونسده اداره‌ٔ اموره توکیل ایتدکده ابن‌رضوانی نزدینه کاتب براغوب مومی الیه بروقتده دخی اویله‌جه امرار ایام ایلدی صکره سلطان الموحدین فضل بن‌ابی یحیی تونسه مستولی اولمغله ابوالفضل پدری طرفنه صاوشوب ابن رضوان کما کان یرنده قالدی و دها صکره بحراً اندلسه بادبانکشای عزیمت ومریه شهرنده بساط افکن اقامت اولوب اندلس پادشاهی ابوالحجاج کندوسنه کاتب تعیین ایتمك اوزره نزدینه چاغر-دیسه‌ده صریح امتناع اوله‌رق سلطان ابوالحسنك وفاتی اوزرینه سلطان ابی عنان نزدنده خدمت کتابتله پایهٔ قدرینی اوج رفعته اصعاد و(٧٥٤هـ) ده علامهٔ کتاب مسند رفیعیله انفراد ایتدی. مومی الیه (٧٥٧) ده برارانق سقوط ایتدیسه‌ده (٧٦٢هـ) ده تکرار واصل حیز مأمول ومن‌بعد مسند مذکوری وفاتی تاریخنه قدر محافظه ایله مشغول اولمشدر. عفیف وادیب وسریع الفهم وخصوصیله‌حسن‌خطده عصرینك بروجود بیهمتاسی ایدی. اشعار دقیقه وابیات رقیقه‌سی دخی واردر.

§

﴿ عبدالله ﴾ یاخود (عبدالله بن سباء) — غلاة شیعه‌دن (مفضله) کروهنك رئیسیدر ذاتاً یهودی بوزمه‌سی برحریف اولوب خلافت حضرت عثمان ذی‌النورینده استدیکی قاضیلك النه کچمدیکندن مصره کیدرك برمدت اهالی‌یی مشار الیه علیهنه تحریك واغفال ومؤخراً امام علی کرم الله وجهه حضرتلری حقنده عن‌قصد فوق‌العاده اظهار محبتله (انت الاله) تعبیر ضلالت‌کواهنی استعمال ایلدیکندن (مداین) طرفنه سورلمش ایدی حضرت (علی) نك شهیداً ارتحالندن صکره ینه برطاقم ترهات وتفوهاته باشلایوب (حضرت علی وفات ایتمدی ابن ملجمك قتل ایتدیکی (حاشا) امام علی صورتنده برشیطان ایدی علی حالا بلوطلرده‌در ورعد آنك صداسی وبرق قامچیسیدر علی آخر زمانده کله‌جك واحوال عالمی تنظیم ایده‌جکدر) دیه‌رك برچوق ساده دلانی اغفال واضلال وبوصورتله امت محمدیه بیننه بربیوك تفرقه دوشوره‌رك موازنهٔ دین وشریعتی خیلی

خیلی اخلال ایلمشدر . اعتقاد کلمه‌سنده (٢٢) نومرویه دخی مراجعت بیوریله .

§

﴿ عبدالله افندی ﴾ صاری عبدالله افندی — صاری کلمه‌سنه نظر بیوریله .

§

﴿ عبدالحمید ﴾ خان اول — سلاطین عثمانیه‌دن اولوب سلطان احمد ثالثك اوغلی وسلطان مصطفای رابع ومحمود ثانینك پدریدر ولادتی (١٧٢٤م و١١٣٧ﻫ) جلوسی (١٧٧٣م و١١٨٧ﻫ) وفاتی (١٧٨٨م و١٢٠٣ﻫ) تاریخیدر . اقبالی دون بر پادشاه معدلت نمون ایدی . جلوسلرینی متعاقب روسیه محاربه‌سی کسب شدت ایدرك شمنی تحت محاصره‌یه النهدی و (١١٨٨ﻫ) ده معهود قینارجه مصالحه‌سی عقد اولنوب تن نهریله اوزی نهری ارا‌سنده بولنان قلعه‌لر وقیلبرون وکرج وازاق وطیغان قلعه‌لری ویکی قلعه حسب المعاهده روسیه دولتنه ترك وقریمك سر بستیسی تصدیق اولندی و (١١٩٠ﻫ) ده ایران شاهی کریم خان (منتفك) عشیرتنی اغفال ایدرك او واسطه‌ایله بصره حوالیسنده بر طاقم خساراته باشلادیغندن دولت علیه اعلان حرب ایتدی وروسیه‌نك اغفالیله قریم اهالیسی دولت علیه‌یه طرفدار اولان (دولت کرای) خانی قاچیروب یرینه روسیه طرفلیسی اولان (شاهین کرای) خانی اوتورتدیلر وبرسنه صکره روسیه قریمه عسکر صوقدی و (١١٩٣ﻫ) ده صیدا والیسی جزار احمد پاشا خودبخود جبل لبنانی حوزهٔ تصرفنه آلدی وفرانسه‌نك توسطیله معهود قینارجه معاهده‌سی (آینه‌لی قواق) ده تعدیل ودولت علیه‌یه بوزمین‌ایله شاهین کرایك خانلغی وچرکزستانك قریمه الحاقی تصدیق ایتدیرلدی و (١١٩٦ﻫ) ده مشهور جب علی حریقی اللی‌درت ساعتده استانبولك همان ثلثانی یاقدی وبرسنه صکره روسیه حرباً قریمه کیروب قریم روسیه دولتنك اولدیغنی رسماً اعلان ولاجل التهدید اوتوز بیك قدر بیکناهی اعدام ایلدی . و (١٢٠٠ﻫ) ده مصر کوله‌منلری بیننده مقاتله وقوعبولدی و بر سنه صکره روسیه طاغستانی دخی الوب سائر ممالك دولت علیه‌نك مقاسمه‌سنی اوستریا قرالیله سویلشدی

ودولت علیه دخی ایش وکیدیشی اکلایوب روسیه‌یه اعلان حرب ایتدی واوستریا روسیه ایله برلشدی واوسوج دولتی انکلتره وپروسیانك تشویقیله ومصارفی دولت علیه‌دن اولمق اوزره دولت علیه ایله عقد اتفاق وروسیه‌یه اعلان حرب ایلدی ·

§

﴿ عبد الخالق ﴾ عجدوانی — سر حلقهٔ طریق خواجکان اولوب روشی طریقتده حجت وجمیع فرق عندنده رهین مقبولیتدر عارف ربانی امام ابویعقوب یوسف همدانیدن استجلاب انوار معرفت ایتمش وعلی الدوام متابعت شرع وسنت جناب (مصطفی) یه وازالهٔ بدعات نفس وهوایه چالیشوب کماله ایرمش ایدی · وفاتی (١٢٢٠م و٦١٧ھ) تاریخنده‌در ·

§

﴿ عبد الرحمن ﴾ بن ابراهیم بن سباع — لقبی تاج الدین العزازی اولوب ابن فرکاح دیمکله تعرف ایلمش بر علامهٔ جهان ایدی · فقهی ابن صلاح وابن عبدالسلامدن اخذ وتعلم وعلم شریف مزبورده مذهب شافعی اوزره جمله‌یه تقدم ایلدی · درسنده بولنمق ایچون شامه اقطاردن بر چوق کیمسه‌لر کلورلر ویمن انفاس تدریسیه‌سیله سرحد مقصوده واصل اولورلر ایدی · کرمده مفرط عالی همت صبور قانع متواضع ادیب لطیف ولین الکلمه اولوب بونکله برابر دین متین وقیام لیل وعبادت وزهد وورعه ملازمتله شرف یقین صاحبی والحاصل رتبهٔ اجتهاده واصل اولان ذواتك الك ممتاز وسرافرازلرندن بری ایدی · محاسننه نهایت یوقدر وتألیفات وتصنیفاتی دخی اوصاف حمیده‌سی کبی چوقدر · (١٢٩٠ م و٦٩٠ھ) تاریخنده شامده وفات ایلدی مدفنی الیوم باب الصغیر مقبره‌سنده زیارتکاه خاص وعامدر ·

§

﴿ عبد الرحمن ﴾ بن اسماعیل بن ابراهیم بن عثمان المقدسی — ابی شامه لقبیله معروفدر فقه قرائت نحو حدیث وسائره‌ده علمای شافعیه‌نك امامی ایدی اون یاشندن اول قرآن کریمی حفظ وفقهی اتقان وکیده‌رك

تدریس وافتا ایله عربیتده کسب براعت ایلدی کثرت فضائلیله برابر زیاده متواضع ایدی (١٢٦٦ م و ٦٦٥ هـ) ده شامده وفات ایدرك باب الغرادیسده دفن اولندی قبری زیارتکاهدر . فنون عدیده‌ده برخیلی تألیفات نفیسه‌سی واردر .

§

﴿ عبدالرحمن جامی ﴾ — مشاهیر علماء وشعرای خراساندن بر ادیب ذاتدر و (سلسلة الذهب) (نفحات) (بهارستان) (منظومهٔ یوسف وزلیخا) (لیلا ومجنون) جملهٔ مؤلفاتندندر بونلردن مخیلاته متعلق اولنلری (١٧٨٨ م و ١٢٠٣ هـ) تاریخنده (لانغله) نام ذات معرفتیله فرانسزجه‌یه ترجمه اولندی . مشارالیه عارف معارف یقین شیخ بهاءالدین نقشبندی حضرتلرینك خلیفه‌سی محمد کاشغری حضرتلرندن خرقه پوش ارادت اولمش وسلطان ابو سعید ایامنده صیت کمالی عالم بالایه اتصال ایتمش و سلطان مشارالیه بونك حقنده رعایتی رتبهٔ افراطه واردیرمش ایدی حتی برکون منلا جامی برای زیارت سرایه واروب پادشاهك امادهٔ بزم عشرت اولدیغنی خبر آله‌رق کیرو دوندیکنی ابو سعید ایشتدیکی کبی مجلسی طاغیدوب ارقه‌سندن آدملر کوندردی و منلا دخی بالبداهه یازدیغی شو بیتلرله کلنلری اعاده ایدوب کیفنه خلل کتورمدی .

نه زهد آمد مرا مانع ز بزم عشرت اندیشان
غم خود دور میدارم ز بزم عشرت ایشان

بجای کاطلس شاهان نشاید فرش ره حاشا
که راه قرب باید دلق کرد آلود درویشان

وفاتی (١٤٩٢ م و ٨٩٨ هـ) تاریخنده وقبری هراتده‌در .

§

﴿ عبدالرحمن ﴾ بن جوزی — مشاهیر علمادندر (جمال الدین) کلمه‌سنه نظر بیوریله .

§

﴿ عبد الرحمن ﴾ بن عبد الكريم بن هوازن القشيرى — ائمهٔ دين واعلام مسلميندن برذات اولوب نيشابورده طوغمشدر . اصول و تفسير قرآنى پدرندن ومذهب وخلاف درسلرينى امام الحرميندن الهرق بونلرده وكرك علم ادب ونظم و نثرده كسب تفوق ايلدى و بغداده عقد مجلس وعظ و نصيحتله مظهر قبول اولدى لكن مؤخراً مذهب اشعرى يى ميدانه چيقارەرق بوندن كندو طرفدارلريله حنابله بيننده بر فتنه اويانغله خلق ايكى فرقه اولوب برى برينى قيرمغه باشلادقلرندن وزير نظام الملك مومى اليهى مطيباً ومعززاً وطننه كوندردى . بوندن صكره نيشابورده تدريس علوم شريفه و ايراد مواعظ منيفه ايله وفاتنه قدر امرار وقت ايدوب (١١٢٠ م و ٥١٤ ھ) تاريخنده وفات ايلمشدر .

§

﴿ عبد الرحمن ﴾ بن عوف رضى الله عنه — عشرهٔ مبشرەدندر مرقد شريفى (كايس) قضاسنده كائن (جوم) ناحيەسنده ايدوكى بعض تواريخده كورلدى .

§

﴿ عبد الرحمن ﴾ — اندلس امراى عسكريەسندن برمشهور قهرماندر (٧٢١ م و ١٠٣ ھ) تاريخنده فرانسەده واقع نيم وليون واورغوسترون شهرلرينى آلوب طولوزى محاصره و (١١٣ ھ) تاريخنده دخى اكتين قطعەسنى وطور شهرينى استيلا ايلديكى حالده بواثناده محاربەسندەفرانسه قرالنك مردو پالاسى (شارل مارتل)ك غلبەسى اثناده شهيداً ارتحال دار بقا ايلدى .

§

﴿ عبد الرحمن ﴾ — اندلس پادشاهلرندندر (٨٢٢م و٢٠٧ھ) تاريخنده وقوعبولان غلبەسنده فرانسزلرى پيره نه طاغلرينى آشنجەيه قدر قوغاليوب (برشلونه) شهرينى تسخير وعساكر موظفه و دائمه ترتيب و (٨٣٨ م و ٢٢٤ ھ) ده دخى مارسليا قورسيقه و كريده قدر بارقهٔ تهديدينى تمديد ايلشيدى . وفاتى (٢٣٨ ھ) تاريخندەدر .

§

﴿ عبد الرحمن ﴾ ثالث بن محمد المقتول — اندلس مشاهير ملوكندندر

(٩١٢ م و ٣٠٠ ه) تاریخنده جلوس و (٩٦١ م و ٣٥٠ ه) تاریخنده وفات ایلدی ۰

غایت عاقل وفاضل دلاور تبعه پرور بر پادشاه معارف اکتناه ایدی مدت سلطنتی اولان اللی سنه ظرفنده داخلاً وخارجاً هر بر غوائلی سلب و رفع وانواع وسائط اسایش ومدنیتی ممالکنه جلب، وجمع ایله خطهٔ اندلسی طرف طرف شعشعه پاش انوار فیض وشرف ایلدی ۰

حین وفاتنده جیبندن چیقان بر ورقپاره‌ده کندو خط دستیله (بن اللی سنه حکومت سوردم و هر تشبثاتمده نائلیت و هرمقاصدمده موفقیت کوردم لکن بو مدت ایچنده غائله‌سز چکن عمرم یالکز اون درت کوندن عبارتدر) کلام رقت انجامی محرر بولندیغندن هرکس اوقویوب انکشت بر دهان حیرت اولمشدر ۰

غرناطه‌ده التی یوز بیك کتابی جامع اولان مشهور کتبخانه ایله مدینة الزهرا نامنده برقصر دلارا یاپدیرمشیدی که حقیقةً هرایکیسی ده نوادر روزکار اطلاقنه سزاوار اثاردن ایدی ۰

اشبو قصرك درت بیك اوچ یوز عدد ملون مرمر ستون اوزرینه مؤسس اولوب یدی بچق ملیون دینار صرفیله بش سنه ده اکمال اولندیغی ومشار الیهك وفاتندن صکره خزینه سنده برملیار عدد التون بولندیغی تواریخده مقیددر ۰

§

﴿ عبدالرحمن ﴾ عینی — تصانیف جلیله صاحبی بر ذاتدر اون سکز کون شام قاضیسی اولدیغی حالده استعفا ایدرك عباداته حصر اوقات و (١٤٨٧ م و ٨٩٣ ه) تاریخنده وفات ایلدی ۰ صالحیه‌ده واقع جامع جدید جوارنده مدفون اولوب قبری شام شریفك متعین محال متبرکه‌سندن و (شرح الدرر) و (شرح النقایه) و (شرح الشمسیه) جملهٔ اثار معتبره سندندر ۰

§

﴿ عبد الرحیم ﴾ — علمای بنامدندر علوم ادبیه و تفسیر وحدیثده شهرت کامله‌سی وارایدی تولدی مصرده وقوعبوله‌رق مؤخراً درسعادته کلش و دائما تدریس علوم ایله اشتغال ایلدیکی حالده

(١٥٢٦ م و ٩٣٣ ھ) تاریخنده وفات ایلمشدر و تيشدن متجاوز علمای حدیثدن اجازت آلدیغی متواتردر .

§

﴿ عبد الصمد ﴾ بن منصور بن حسن — شعرای مشهوره دندر (ابن بابك) دیمکله معروف ایدی مولد ومنشائی بغداد اولوب (١٠١٩ م و ٤١٠ ھ) تاریخنده کذا بغدادده وفات ایلمشدر . بردیوان کبیری ونظم شعرده براسلوب لطیفی واردر .

مومی الیه حیاتنده برطاقم مملکتلر کزوب عضدالدوله وصاحب ابن عباد وامثالی اکابر ذواتی مدح ایلدی صاحب بن عبادك مجلسنه کیروب مشارالیه شاعر بابك سنمیسك دیدکده (بلی ابن بابك بنم) دیمش وصاحب محظوظ اولوب برچوق جائزه لر احسان ایتمشدر .

رندانه سویلدیکی اشعاردندر :

عقار علیها من دم الصب نقطة * ومن عبرات المستهام فواقع
معودة غصب العقول کانما * لها عند الباب الرجال ودائع
تحیر دمع المزن فی کأسها کما * تحیر فی ورد الخدود المدامع

§

﴿ عبد العزیز ﴾ — کزیدهٔ شاهان ال عثماندن اولوب سلطان محمود ثانی حضرتلرینك اوغلیدر وولادتی (١٨٢٩ و ١٢٤٥ ھ) جلوسی (١٨٦٠ م و ١٢٧٧ ھ) وفاتی (١٨٧٦ م و ١٢٩٣ ھ) تاریخیدر .

§

﴿ عبد الغنی ﴾ نابلسی — طریقت سهروردیه اعاظم رجالندن براهل حال وصاحب کمالدر شیخی عبدالله الٓهی حضرتلری واسطه سیله انتسابی شهاب الدین سهروردی یه واصل اولور . وفاتی (١٧٣١ م و ١١٤٤ ھ) تاریخنده وقبری شام شریفده در .

§

﴿ عبد القادر ﴾ کیلانی — پیشوای عارفین ومقتدای سالکین غوث اعظم وشیخ افخم حضرتلری که صاحب طریقت علیهٔ مشهوره واحد ارکان اقطاب اربعه در . لقب عالیلری محیی الدین کنیه لری ابو محمددر

نسب شریفلری پدر طرفندن امام حسن رضی الله عنه حضرتلرینه منتهی اولور بغداده شیخ ابوسعید المبارك نام ذات سعادت اتسامدن خرقه پوش تجرد اولمشلردر مناقب علیه‌لری (خورشیدی نه‌حاجت ایده‌لم نور ایله توصیف • آثاری نماینده ٔ ارباب نظردر) مفهوم حقیقت مدلولنجه محتاج ایضاح اولمدیغی کبی (باچه تعبیر وصف حالت میکنم خنکارمن • هیچ لفظی درادای این نشینده‌ام) مؤداسنجه قابل توضیح دخی دکلدر •

§

﴿ عبدالقادر ﴾ — جزایرده اوران ولایتنده (ماسقاره) قبیله‌سی شیخی ایکن عربلر بونی متصف اولدیغی شهامت وشجاعته مبنی کندولرینه امیر نصب اتمشلر ایدی فرانسزلرك جزایری استیلاسندن صکره کایتلی عسکر ایله کاوب فرانسزلری کرکی کبی پریشان واون درت سنه قدر کمال جلادت ومظفریتله اعلای نام وشان ایلدیکی حالده (١٨٣٥ م و ١٢٥١ ه) تاریخنده فرانسز جنراللرندن مشهور (لامورستر) یدیله حرباً طوتیلوب ایکی سنه‌دن صکره (تافنا) معاهده‌سی موجبنجه ینه امارتنده ابقا اولندیسه‌ده درت سنه صکره تکرار اخذ وکرفت وفرانسه‌ده بش سنه حبس اولندی . ومؤخراً یعنی (١٨٤٧ م و ١٢٦٤ ه) تاریخنده طلبیله ممالك دولت علیه‌یه کوندریلوب براز مدت بروسه‌ده وصکره شهام شریفده اقامه ایدلدی • الیوم فرانسه دولتی طرفندن مقدار کافی قیدحیات اوله‌رق معاش ویرلمکده‌در • (ماسقاره) کله‌سنه دخی مراجعت بیوریله •

§

﴿ عبدالقاهر ﴾ بن طاهر بن محمدالتمیمی — کنیه‌سی ابومنصور مسقط رأسی بغداد وفاتی (١٠٣٥ م و ٤٢٧ یاخود ٤٢٩ ه) تاریخنده‌در • مومی‌الیه خراسانده نشر علوم ایدن ذواتك الك مشهورلرندن بری اولوب اون یدی نوع فنوندن تدریس ایدردی ابتدای حالنده حشمت کامله وثروت بالغه صاحب اولدیغی حالده مؤخراً بتون مالملکنی برمدت قلیله‌ده ارباب علم وحدیثه بذل وانفاق ایدرك بالرضا دوچار فقر وضرورت اولدی ونیشابورده ظهور ایدن برفترت اوزرینه (اسفراین) ه کله‌رك وفاتنه قدر اوراده توطن ایلدی •

خیلی تصنیفاتی واردر جمله‌دن بری (تکمله) نام کتابدر که دیکر براثری اولمسه بیله کتاب مذکور یالکزجه کندوسنك حائز اولدیغی فضل وکمالی اثباته کافی اولور ·

§

﴿ عبدالقاهر ﴾ جرجانی — مشاهیر کبار علمادندر کنیه‌سی ابو بکردر (١٠٧٨ م و ٤٧١ یاخود ٤٧٤ هـ) تاریخنده وفات ایلدی ·

(کتاب المغنی) (المقتصد) (اعجاز القرآن) (الجمل) (عوامل) (مائه) (عمده) (دلائل الاعجاز) (اسرار البلاغه) جملهٔ تصنیفاتندندر اشبو دلائل الاعجاز علم معانی‌ده و اسرار البلاغه بیانده مابه الاستناد اولوب متأخرینك علمری بو ایکی علمده کتابین مذکورینه منتهی اولور · فاضل مومی الیهك جملهٔ اشعار لطیفه‌سندندر ·

کبر علی العلم یاخلیلی * ومل الی الجهل میل هایم
وعش حماراً تعش سعیداً * فالسعد فی طالع البهایم

§

﴿ عبد المطلب ﴾ بن هاشم — جدا مجد جناب پیغمبری اولوب اصل اسمی شیبة الحمددر بونام حین ولادتنده وسط رأسنده کوریلان بربیاضلغه مبنی ویرلمشیدی مکه‌ده بش یوز ییلدن برو مدفون اولان ماء زمزمی اظهاره مظهر اولدی و درون بئرده مکنوز دفاین جرهمی چیقاروب باب کعبه‌یه صرف ایلدی · اون ایکی اوغلی والتی قزی اولمشدر اکبر ابناسی حارث واصغری جناب عبدالله که پدر عالیقدر حضرت نبویدر · مدت عمری یوز قرق سنه‌یه بالغ اولوب سن نبوی سکزده ایکن وفات ایلدی کنیه‌سی ابوالحارث وابوالبطحادر ·

§

﴿ عبد المجید ﴾ — مهارت علمیه وسیاسیه ونزاکت جهتیله دولت عثمانیه‌ده کلان پادشاهلرك اك‌مشهوری اولوب سلطان محمود ثانی حضرتلرینك اوغلی والیوم اریکه نشین مسند خلافت اولان سلطان عبد الحمید خان ثانی حضرتلرینك پدریدر ·

ولادتی (١٨٢١ م و ١٢٣٧ ھ) جلوسی (١٨٣٩ م و ١٢٥٥ ھ) وفاتی (١٨٦٠ م و ١٢٧٧ ھ) تاریخیدر .

جلوسنك ایلك سنه‌سنده تنظیمات خیریه اعلانیله دولت علیه برقات دها حصه‌مند شرف ودول خمسه اتفاقیله مصر غائله‌سی بر طرف ایدلدی و (١٢٥٧ ھ) ده محمد علی پاشا بطریق الوراثه مصر والیلکنه نائلیتله کسب امتیاز ایلدی و (١٢٦٠ ھ) ده قرعه ایله عسکر آلنمسنه قرار ویرلدی و ایکی سنه صکره کردستان اهالیسی حرباً تحت اطاعته النّدی و ١٢٦٦ ھ) ده آوستریا ایله روسیه‌نك شدتندن فرار ایدن برچوق مجار بیچاره‌کانی حوزهٔ حمایت وصحابت دولت علیه‌یه قبول اولندی و (١٢٦٩ ھ) ده قره‌طاغ غائله‌سی وبرسنه صکره قامه سدانتی مسئله‌سندن متحدث روسیه محاربه‌سی ظهور ایدوب روسیه سینوبده برفیلو عثمانلی دونغاسنی یاقدیسه‌ده دولت علیه‌نك متفقری اولان انکلتره وفرانسه ایله سیواستپولده آقتدیغی انهار غالبیت ومظفریت او آتشی سوندردی و (١٢٧٤ ھ) ده ممالك دولت علیه‌ده برنجی دفعه اوله‌رق ایدین شمندوفری انشا اولنوب برسنه صکره قره طاغ محاربه‌سنه وممملکتین مصالحنه نهایت ویرلدی وصرپلولر بکلری علکساندری قره جورجی‌یی عزل ایدوب یرینه (میلوش اوپره نویچ) ی انتخاب ایتدکارندن علکساندری بلغراد قلعه‌سنه قاچدی و (١٢٧٦ ھ) ده سوریه‌ده درزیلرله مارونیلر بیننده بعض مقاتله وقوعبولوب درزی شیخی (یوسف کرم) اوروپایه فرار ایلدیکندن ایش یاتشدیرلدی وروسیه تابعیتنی قبول ایتمیان چرکسلر وتاتارلر ممالك دولت علیه‌یه هجرت ایتمکه باشلادی و (١٢٧٧ ھ) ده مکهٔ مکرمه حرم شریف تعمیراتی اکمال اولندی ودرزیلر شام‌شریفده ینه براختلال چیقاروب بواثناده خیلی مقاتله ویغماوقوعبولدیغندن فرانسه وانکلتره دونغالری والتی بیك قدر فرانسز عسکری بیروته کلوب ودولت علیه طرفندن دخی فؤاد پاشا کیدوب شام شریفده تشکیل ایتدکاری مختلط قومیسیونده اختلالی تسکینده قصور ایدن شام والیسی احمد پاشا وبعض مأمورین ایله ذیمدخل فساد اولدقلری تحقق ایدن ایکی یوز قدر آدمك جزالری ترتیب اولنوب خزینهٔ جلیله برخیلی تضمینات اعطاسنه مجبور اولدی .

§

﴿ عبد الملك ﴾ — ملوك امويه‌دن بری ومروان بن الحکمك اوغلیدر (٦٨٤ م و ٦٥ ﻫ) تاریخنده جلوسنی متعاقب عراقده ادعای خلافت ایدن عبدالله بن زبیر حضرتلری وحرمین اهالیسی اوزرینه حجاج ظالم واسطه‌سیله انواع مظالم اجرا ایتدی و (٧٠ ﻫ) تاریخنده ایتالیانلر افریقاده اولان عساکر اسلامیه‌یی بوزوب برو طرفلره طوغری یوریمکه باشلادیغندن سنوی قرق سکز بیك دینار ویرکو مقاوله‌سیله عقد مصالحه‌یه مجبور اولوب برسنه صکره ینه تخلیص کریبان و (٧٣ ﻫ) ده قدسده (صخرة‌الله) اوزرینه برقبه یاپدیروب حج شریفه کیتمك استیانلرك من‌بعد مذکورقبه‌یی زیارتله مکهٔ مکرمه‌یه اوغرامالرینی شدیداً امر واعلان ایلدی وفاتی (٧٠٥ م و ٨٦ ﻫ) تاریخنده‌در .

مومی الیه جد وحزم صاحبی اولدیغندن کندوسنه معاویهٔ ثانی اطلاق اولنوردی ثبات ومکانتی ایسه نهایت درجه‌ده اولوب حتی بر کیجه‌ده درت خبر دهشت انکیز آلدیغی حالده قطعا بشره‌سی بیله تغییر ایتمامش ووجود ویرمامشدر . ابتدا ضرب دنانیرایله اوزرینه قرآن کریم تحریر ایدن اشبو عبد الملکدر . کسدیردیکی دینارلرك برطرفنه (قل هو الله احد) وبر طرفنه (لا اله الا الله) عبارهٔ جلیله‌سنی و قنغی شهرده ضرب اولندیغنی نقش ایتدیروب بونی بر طوق ایچنه آلمش و طوقك دیشاروسنه دخی (محمد رسول‌الله ارسله بالهدی ودین الحق) کلمات منجیه‌سنی یازدیرمشیدی . ابتدا فارسیدن عربی‌یه دیوان نقل ایدن ومنبر اوزرنده اللرینی رفع وعید فطر واضحی‌ده اذان احداث ایلیان و بعض روایتده ابتدا کعبهٔ مکرمه‌یه دیبادن کسوه اورتن واك اول باشی اوجنده قلیج ایله بر ادم طوردیرن عبدالملکدر . موتنه تحصیل یقین ایتدکده طوغدیغم کوندن بوآنه کلنجه‌یه قدر کاشکی حمال اولیدم دیوب بعده اوغلی ولیده حجاجی وصیت و (زنهارانك حقنده کیمسه‌نك سوزینی اصغا ایتمه‌واکرام وانعام ایله تلطیفنه اهتمام ایله زیرا دشمن اوزرینه سنك قلیجك حجاجدر وسکا بو ممالکی کردننه اطاعت ایتدیرن اودر) دیو نصیحت ایتدکدنصکره تکمیل انفاس ایلدی

سنی التمش ومدت حکومتی اوں برسنه اولوب سکز سنه‌سی ابن زبیره مزاحم وبقیه‌سی بالاستقلال کچمش واون یدی اولادندن دردی پادشاه اولمشدر ·

§

﴿ عبرانی ﴾ — جزیره‌دن فراتی عبور ایدن اولاد سامه یعنی بنی اسرائیله نام مخصوص اولمشدر حضرت (نوح) لك اولاد واحفادی تکثر وتفرق ایتدکاری زمان برطاقی دخی مصر قطعه‌سنه کلوب نیل نهری کنارنده اسکان وعبری تکلم ایلدیلر · لسان عبرانینك (عابر) بن شالح علیه السلام لسانی اولمسی دخی مأمولدر · سلطنت عبرانیه حکام بنی اسرائیل ودولت اسرائیلیه ویهودیه وبنی حشمنای وهرادسه نامریله برقاچ سلاله اوله‌رق بیك یدی یوز بو قدر سنه امتداد ایتمش والك صکره روماولرك ایقاع ایلدکاری محاربات متوالیه سببیله منقرض اولمشدر · بر روایتده عرب بائده‌دن وقتیله یمنده ساکن اولان (جرهم) قبیله‌سی دخی لسان عبرانی اوزره تکلم ایدرلرایدی ·

§

﴿ عبقری ﴾ — یمنده برقصبه اسمیدر بوقصبه‌ده وقتیله قصورسز وغایت نفیس قماش نسیج واعمال ایدرلر واشبو منسوجاته ستایش مقامنده اوله‌رق اقتدار بشر خارجنده جن و پری صنعتی دیرلر ایدی ·

§

﴿ عبیدالله ﴾ احرار — قدوة العارفین وعمدة الواصلین خواجه عبیدالله احرار حضرتلری که طبقهٔ خواجکانك رابطهٔ التیام وواسطهٔ انتظامی ایدی مناقب علیه‌لری کنجیدهٔ دهان تقریر ودرر مدایح سنیه‌لری سنجیدهٔ زبان تعبیر اولمق ممتنعدر · مشهور عبد الرحمن جامی حضرتلری بو ذاتدن تحصیل معرفت وتکمیل اسلوب طریقت ایلدی · مولد عالیلری (طاشکند) اولوب (١٤٨٩ م و ٨٩٥ هـ) تاریخنده وسکسان طقوز یاشنده جلوه کر عالم دیکر اولمشدر (نماند مرشد راه) کلامی تاریخ وفاتلرینی اشعار ایدر ·

§

﴿ عتلیا ﴾ یاخود (آتالی) — یهود حکمدارلرندن برقادین اولوب

بنی اسرائیل وصیدون قرالی (آخاب) لڭ قزی وفلسطین قرالی (یورام) لڭ زوجه‌سی ایدی زوجیله (آخزیا) نامنده براوغلی (یهو) معرفتیله اعدام اولندیغندن (٤٧١٨ خ) تاریخنده یعنی میلادڭ سکز یوز یتمش التی سنه مقدمنده تخته جلوسنی متعاقب متوفی اوغلنڭ اولادینی یعنی کندو احفادینی کاملاً اعدام وپت‌پرستلك وزنایی سربست براغوب زعمنجه اهالی‌یه احسان عام ایتمشیدی مرقومه‌نڭ بو وضع وحرکتی اهالی‌یه پك زیاده قویدیغندن ووقتیله قاچیریلوب صاقلنمش اولان برحفیدی برحیات بولندیغندن برکون درعقب کتور یلوب تخته اجلاس اولندی و اوکونه قدر انواع ظلم وشناعتله شهرت بولان مرقومه (عتلیا) پرستش ایتدیکی بعلڭ اوکنده اعدام ایدلدی ·

§

﴿ عتنیال ﴾ — جمهور بنی اسرائیل رؤساسندندر مزوپوتامی وبنی موآب وبنی عمون وعمالقه علیهنه قیام وجمله‌سنه غلبهٔ تام ایله ملتنی قید اسارتدن قورتارمش وبوسایه‌ده ریاست بنی اسرائیلی مدت مدیده درعهده ایتمشدر · ابتدای حکومتی (٤٠٤٠ خ) تاریخنده یعنی میلادڭ بیك بشیوز اللی سنه مقدمنده وامتداد مأموریتی قرق سنه اولدیغی روایت ایدیلور بوکا (عتبیل) و (اوتونیال) دخی دیرلر ·

§

﴿ عثمان ﴾ بن عفان رضی الله عنه — ثالث خلفای راشدین وحضرت عمر رضی الله عنهدنصکره امیر المؤمنین وداماد جناب سید المرسلیندر · حضرت عمرڭ وصیتی موجبنجه انتخاب اولنان التی منتخب بنی امیه ایله هاشمیلر وانصار بینده‌کی اختلافی کورملریله خلافتی ابتدا حضرت علی‌یه تکلیف ایدوب انلر قبول ایتمدیکندن (٦٤٤ م و٢٣ ﻫ) تاریخنده حضرت عثمانڭ خلافتی اعلان اولندی واوچ سنه مرورنده نیشابوری فتح ایدن عساکر اسلامیه (دارابکرد) (ارجان) (اسطخر) (طبرستان) ولایتلرینی دخی صلحاً الوب یوز بیکدن دردر یوز بیك دیناره قدر ویرکویه ربط ایتدی ویوز بیك قدر ایتالیا عسکری طرابلس غربده یکرمی بیك اسلام عسکریله محاربه ایدوب اسلام مغلوب اولمق راده‌سنه کلمشیکن سرعسکرلری (عبدالله

بن زبیر)ك بالذات جنرال (چرچیر)ی قتل ایتمسیله غلبه میسر اولدی
وشام والیسی حضرت معاویه معرفتیله قبریسك نصفی النـدی و(٢٨هـ) ده
هراتده اسلام نامنه سکه ضرب اولندی . (بو سکه‌نك اطرافنده بسم الله
ربی محرر ایدوکی تواریخده مقید ایسه‌ده انتقه‌جیلرك هنوز مشهودی دکلدر .)
وروضهٔ مطهره‌نك اطرافی وحرم مکه توسیع وتزیین وخزینهٔ جناب نبوی یه
درتیوز ملیون درهم قیمتلو مجوهرات والتون وضع اولندی وحضرت
عثمان حجدن کلورکن پرماغنده‌کی مهر نبوتی قیو یه دوشوروب پك چوق
تحری اولندیغی حالده بولنه‌مدی و(٣١ هـ) ده شام والیسی معاویه ردوس
جزیره‌سنی آلوب قسطنطنیه اوزرینه عسکر سوق ایلدیسه‌ده محاصره‌یی
اکمال ایده‌جك وسائط نقصان اولمقله برابر ذخیره خصوصنده دخی برخطا
وقوعبولدیغندن فتح میسر اوله‌مدی وعبدالله بن سمره سجستانی ایکنجی
دفعه اوله‌رق فتح ایتدکدنصکره نواحیٔ هنـده قدر ارخای عنان غالبیت
ایلدی .
(٣٣هـ) ده کوفه اهالیسی حضرت عثمانه قرابتی اولان والیلری علیهنه
بر اختلال چیقاردی وحضرت مشارالیه بر مدت سکوت ایدوب صکره
عزل ایتدیسه‌ده اختلال باصیله‌مدی وبصره ومصر وشام اهالیسی
والیلرینك مشارالیه منسوبیتندن بثشکوایه باشلایوب (٣٥هـ) ده هرطرفدن
مدینهٔ منوره‌یه طوپلاندیلر ومشارالیهی خلع ایتمك استدیلر ایسه‌ده حضرت
علی تأمینات اعطا ایلدیکنه بناءً کیرودوندیلر لکن اواثناده حضرت عثمان
طرفندن علیهلرینه اوله‌رق مصروالیسنه یازیلان برتحریرات مرقوملرك الرینه
کچمکله یولـدن دونه‌رك ینـه مدینه‌یه کلوب حضرت عثمـانك خانه‌سنی
اللی کون محاصره ایتدیلر و مشار الیه استعفاسنی ویرمدیکنه بناءً کیروب
شهید ایلدیلر . مکتوب مزبور کاتب خصوصیٔ خلیفه مروانك خط
دستیله اولوب حضرت عثمان بوندن بنم خبرم یوق بیورمشیدی . هرنه‌حال
ایسـه ایش فوق‌الغایه کسب اهمیت ایدرك کبرا ایکی طرف اولدی و بر
طرفی حضرت علی کرم الله وجهه‌یه بیعت ایدوب حضرت عایشـه
وسائرلری ایتدی وحضرت عثمانك قانلی البسه‌سی شام شریفه کوندرلدی
وبراز صکره جمل وقعه‌سی ظهوره کلدی .

حضرت عثمان عاقل وعادل شفیق وصابر بر ذات اولوب خصوصیله حلم وحیاده نظیری قدمنهادهٔ صحن دنیا اولمامشدر . کلام عالیلرندندر که (خیری درت شیده بولدم برنجیسی نوافل ایله جناب حقه محبت . ایکنجیسی احکام الهیه یه صبر . اوچنجیسی تقدیرینه رضا . دردنجیسی حیا) . سن شریفی سکسان ایکی یه بالغ ایدی .

§

﴿ عثمان غازی ﴾ اول — مؤسس بنیان سلطنت عثمانیه در . پدری (ارطغرل) غازی اللی ایکی سنه دن برو ملوك سلاچقه نامنه رومللرله محاربه ایدرك (١٢٨١ م و ٦٨٠ هـ) تاریخنده وفات ایلدیکندن قبیله سی ریاستنی عهدهٔ استیهالنه آلمشیدی . بودخی والد ظفر مواردی کبی خیلی غزالرده ابراز مآثر موفقیت ایلمسنه بناءً دولت سلجوقیه طرفندن اولا طبل وعلم استحصالیله کسب امتیاز ومؤخراً (٦٨٧ هـ) تاریخنده قوله جه قلعه سنی وطومانیج محاربه سندن صکره قره حصاری آله رق اوراسنی مقر حکومت اتخاذ ایلدی .

برسنه صکره بیله جك قلعه سنی دخی روملرك قوردیغی دسیسه یه مقابل بردسیسهٔ غریبه ایله تسخیر وبیله جك تکفور ینك قید اسره گرفتار اولان قزینی اوغلی سلطان اورخانه تزویج ایله (٦٩٩ هـ) تاریخنده دولت علیهٔ عثمانیه یی تشکیله موفق اولدی .

مؤخراً (٧٠١ هـ) ده پای تختنی یکیشهره نقل و (٧٢٦ هـ) ده بروسه یی ولی عهدی شهزاده اورخان یدیله فتح ایلدکدن صکره سنهٔ مزبوره ایچنده ویتمش یاشنده سریر نشین سرای آخرت اولمغله مشارالیه اورخان غازی یرینه کچدی . نعشی بروسه ده حصار ایچنده مدفوندر .

ملوك سلجوقیه نك انقراضیله انقاضندن تشکل ایدن امارتلرك رؤساسی اولوقت شونلردن عبارت ایدی .

عثمان غازی قره سی صاروخان ایدین منتشا تکه حمید قرمان کرمیان قسطمونی .

§

﴿ عثمان خان ﴾ ثانی — دولت عثمانیه ده اون التنجی پادشاه اولوب

سلطان احمد اولك اوغلى وسلطان مراد رابعك قرنداشيدر . ولادتى (١٦٠٤ م و١٠١٣ ﻫ) جلوسى (١٦١٧ م ١٠٢٧ ﻫ) شهادتى (١٦٢١ م و١٠٣١ ﻫ) تاريخيدر .

سلطان عثمان زماننده عساكر عثمانيه اردبيلده بربيوك هزيمت وبغدان ولهليلره قارشو افلاقده جسيم برمظفريت كوستردى وشتانك شدتى مناسبتيله استانبولك خيلى محلى خراب وقحط وغلا ظهوريله اهالى بشقه‌جه دوچار اضطراب اولدى وقپودان درياسادادن كوزلجه على پاشانك دونمای همايون ايله عودتنده كتوروب تقديم ايلديكى غنائم كثيره محظوظيت پادشاهى‌يى موجب اولدى .

§

﴿ عثمان ﴾ ثالث — ملوك عثمانيه‌دندر سلطان مصطفاى ثانينك اوغلى وسلطان محمود اولك قرنداشى اولوب (١٦٩٨ م و ١١١٠ ﻫ) تاريخنده تولد و (١٧٥٤م و١١٦٨ﻫ) ده جلوس (١٧٥٧م و١١٧١ﻫ) ده وفات ايلمشدر . اصحاب مقاطعات وارباب زعامت ووظيفه‌دن اخذى معتاد اولان ويركو بونك زماننده عفو اولنمش وفرانسزلر ايله المانلر واوستريالولرك يدى سنه دوام ايدن محارباتنه بواثناده بدأ ايدلمشدر . درسعادتده نورعثمانيه جامع شريفى مشار اليه نامنه اولمق اوزره يدى سنه‌ده ياپلدى . بوندن بشقه مدللوده برقلعه وايكى جامع ايله برحمامى واردر . استانبولك ايكى ثلثنى خراب ايدن مشهور حريق مشار اليهك زمان سلطنتنده وقوعبولمشيدى .

§

﴿ عثمان پاشا ﴾ — (١٥٨٣م و٩٩١ﻫ) تاريخنده ايران اوزرينه سوق اولنان اردوى همايونك سرعسكرى ايدى تيمور قپويه وصولنده طاغستانليلر ايران طرفنه عرض ميلان وشاه محمد جانبندن اللى بيك كشيلك براردودخى اوزرينه توجيه عنان ايلديكى حالده شجاعت ومكانت مجبوله‌سى اثرى اوله‌رق قطعاً فتور كوسترميوب درت كون دوام ايدن مشهور باش‌تپه محاربه‌سنده ايرانليلرى محوه يقين بردرجه‌ده پريشان ايلدى مؤخراً صادر اولان فرمان پادشاهى موجبجه معيتنده بيك كشى اولديغى حالده قريمه اينوب بو محاربه‌يه كلمكدن امتناع ايدن قريم خانى محمد كرايى ضربۀ عزل

وتأديبه اوغراتدی . اشبو مظفریتله درسعادته ورودنده سلطان مراد ثالث حضرتلری طرفندن بالخاصه یالی کوشکنه دعوت اولنه‌رق ایران فتوحاتی وقریم وقعه‌سی اوزرینه ایضاحات طلب اولنغله اوائنالرده قوللاندیغی مانوره وتدابیری سویلدکجه ذات شاهانه کمال محظوظیتندن باشنده‌کی اوتاغه‌یی وبلنده‌کی مجوهرلی خنجری چیقاروب کندو الیله پاشایه الباس وتعلیق وخلاصه هیچ بر کیمسه حقنده امثالی کورلمامش نعم لاتحصایه غریق ایدرك اوچ کون صکره دخی ضمیمهٔ الطاف پادشاهی اولمق اوزره مسند صدارتی توجیه ایلدی . وایکی سنه صکره تکرار مأمور اولدیغی عجم سفرنده وقوع مغلوبیتنه مبنی عارندن ترك حیات مستعار ایتشدر .

§

﴿ عثمان پاشا ﴾ — یکن عثمان پاشا دیمکله مشهوردر اناطولیده باشنه طوپلادیغی برالای ارازل اشخاص ایله اوته‌ده بروده سلمه السلام کزمکه باشلایوب اکرچه ازاله‌سی دولتجه اقدم اموردن عد اولندیسه‌ده زمانك مساعده‌سزلکی موقتاً اولسون برپردهٔ ممانعت چکدیکندن وقت مرهوننده ایشی کورلك اوزره (١٦٨٧م و١٠٩٩هـ) تاریخنده روم ایلی اردوی همایونی معیتنه تعیین اولنمش ومرقوم کایتلو قپو خلقیله بلغراده وصولنده تغلباً سرعسکرلکنی اعلان ایتمکله اکا دخی طرف دولتدن نظر مسامحه ایله باقلمش ایدی بواثناده آوستریالیلرك بلغرادی تحت محاصره‌یه المرینه مقابل عثمان پاشانك کبر ونخوتی ایجابنجه برایش کورمسی مأمول ایکن برقاچ یوز بیك عسکره مالك اولان اوقوجه اردویی بلامحاربه الوب کیرویه چکیورمسی هرکسی حیرتده قومش وقلعه‌ده یالکزجه قالان بیچاره عسکر آزلقلرینه باقیه‌رق یکرمی کون قدر دشمنه مقابله‌دن صکره قلعه‌یی تسلیمه مجبور اولمشدر . پاشای مومی الیه دها بوکبی نیجه وقوعات جسیمهٔ هائله‌یه سببیت ویروب دولت وملتی برچوق اضرار ایلدیکی جهتله آخرالامر صوفیه‌ده حرباً طوتیلوب اعدام اولندی .

§

﴿ عثمان پاشا ﴾ — دولت علیه‌ده مسند صدارت عظمایی احراز ایدن ذواتك مشهورلرندن اولوب طوپال عثمان پاشا دیمکله معروف ایدی

(۱۷۱۵م و ۱۱۲۸ھ) تاریخنده موره محاربه‌سنده شهرت بولوب اون‌التی سنه صکره مسند صدارته واصل اولدقده بر مهارت کامله ایله مأموریتنی حسن اداره‌یه مباشرت وآوروپا ضوابط ونظامات عسکریه‌سنی ممالک عثمانیه‌یه دخی ادخاله سعی وغیرت ایلدی وخارجاً نادرشاه اوزرینه کسب ایدیلان قوریجان مظفریتی وتبریز ایله همدانك ضبطی وعجم کورجستاننی دولت علیه‌یه اعطا ایدن قاسبین مصالحه‌سی دخی بشقه‌جه مسند صدارتنی شهرتلندیردی و(۱۷۳۲م و ۱۱٤٥ھ) تاریخنده والده سلطان طرفندن علیهنه وقوعبولان بعض معاملات ناروایه مبنی آستانه‌دن تبعید اولندیسه‌ده برسنه صکره تکرار کتوریله‌رك عجمستانده طهماسب قولی‌خانه قارشو خیمه‌نشین جلادت اولان عثمانلی اردوسنه قوماندان نصب ایدلدی . مشارالیه بو محاربه‌ده دخی اولا نائل مظفریت اولدیسه‌ده مؤخراً امدادسز براغلدیغندن (کرکوك) جوارنده ایکی دفعه بوزیله‌رق محاربهٔ اخیره‌ده واصل رتبهٔ شهادت اولمشدر .

§

﴿ عجان ﴾ — افریقاده برحکومت صغیره‌در (سومال) کلمه‌سنه نظر بیوریله .

§

﴿ عجایب سبعهٔ عالم ﴾ — عجایب مصنوعات بشریه‌دن عداولنان آثار قدیمه زیرده کوستردیکی وجهله یدی عدددن عبارت ایسه‌ده بعضیلری مشهور سورچینی دخی علاوه ایله سکزه چیقارمقده‌درلر . بونلردن هربرلری کلمه‌لرنده محرر اولدیغی کبی مذکور سورچین دخی (سد) کلمه‌سنده محرردر .

عدد	
۱	بابل سوروبغچه‌سی — (بابل) کلمه‌سنه نظر بیوریله .
۲	اهرام مصر — (اهرام) کلمه‌سنه نظر بیوریله .
۳	ردوس هیکلی — (سارس) کلمه‌سنه نظر بیوریله .
٤	ژوبیترك هیکلی — (ژوبیتر) کلمه‌سنه نظر بیوریله .
٥	اسکندریه فناری — (اسکندریه) کلمه‌سنه نظر بیوریله .
٦	دیان معبدی — (دیان) کلمه‌سنه نظر بیوریله .
۷	موسوله — (موسوله) کلمه‌سنه نظر بیوریله .

§

﴿ عدن ﴾ — باب المندب خارجنده وآسيا ساحلنده بر كوزل ليماندر . مقدما پك مهم بر نقطه ايكن اميد برونى طريقنك كشفندن برو اهميتنى غيب ايتمش وحاوى اولديغى اوتوز بيك نفوسدن شمدى انجق ايكى بيكى قالمشدر . (١٨٣٩ م و ١٢٥٥ ﻫ) تاريخنده اشبو ليمانى انكليزلر ضبط وتحكيم ايلديلر بوراسى اوته دنبرو يمن اداره سنده اولوب حكومت اماميهٔ زيديه زماننده يعنى (١٥٦٨ م و ٩٧٦ ﻫ) تاريخنده خيرالدين قپودان طرفندن بر مدت محاصره وايكنجى دفعه اوله رق دولت عليه نامنه ضبط اولنمش واو اوقت عدن اميرى قاسمك دعوتى اوزرينه پورتكيزلر امداده كلمشيدى .

§

﴿ عراق عرب ﴾ ياخود (الجزيره) — الجزيره طاغلرينك برو طرفنده يعنى فرات نهريله دجله نهرى اره سنده واقع اراضئ وسيعه كه قدما نزدنده (بابيلونيا)ناميله معروفدر وقتيله (بابيلون سه لوس) و (كته زه فون) شهرلرى اوراده مشاهده اولنور ايدى اليوم بونلره بدل اوراده بغداد شهرى كورلمكده در (الجزيره) كلمه سنده ده نظر بيوريله . (عراقين) اكثريا تاريخلرده مسطور اولان عراقين كه بوندن مراد كوفه ايله بصره در دولت امويه ده اشبو ايكى ولايت بر برنده ايرلمز ووالیسنه عراقين واليسى دينور ايدى .

§

﴿ عراق عجم ﴾ — ايران دولتى اداره سنده بر قطعهٔ جسيمه در شرقا كوهستان غربا لورستان وكردستان شمالا تبريز وكيلان جنوبا كرمان وفارسستان ايله تحديد اولنور ٩٠٠ طول و ٤٠٠ كيلومترو عرضى وايكى مليون نفوسى اولوب مقر حكومتى طهران وباشليجه شهرلرى اصفهان وكاشان وكاسبين وسلطانيه وهمداندر .

بو قطعه موقعا غايت مرتفع وسنكستان اوله رق الوند دماوند والبرز طاغلرينك متعدد شعبه لرندن كچيلور وشعب مذكوره بيننده امتداد ايتمش بر طاقم قومسال وواسع صحرالر واردركه بو نواحى يى اسقاوارو ايدن صومجرالرينك اكثريسى اورالرده محو ونابديد اولور . اراضيسى كليت اوزره منبت اولوب هواسى

ایسه صیجاغك الئ شدتلی زمانده تصادف ایدن ایکی آیی مستثنا اولمق اوزره صاغلام ومعتدلدر برچوق مواشی ودوه سی وغایت نفیس اتلری وسختیان جام وفغفوره دائر رواجلی صنعتلری واردر بو قطعه قدیم مدیانك قسم اعظمنی شامل ایدی ٠

§

﴿ عرب ﴾ — (بائده) کلمه سنه نظر بیوریله ٠

§

﴿ عرب جامعی ﴾ — دولت امویه امراسندن مسلمة بن عبداللهك (٧١٦م و٩٨ هـ) تاریخنده کاوب غلطه یی فتحیله بنا ایلدیکی جامع شریفدر ٠ او تاریخدن صکره غلطه یدی سنه اسلام النده قالوب جامع شریف مزبور عبادتکاه اتخاذ اولنمش ومؤخراً ینه روملره چکه رك خراب اولمسی جهتیله استانبول فتحنده مجدداً انشا واحیا ایدلمشدر ٠ دیکر روایته کوره جامع شریف مزبور قرق سکز تاریخ هجریسنده غلطه نك فتحی اثناده یاپیلوب طقسان سکزده تعمیر اولنمشیدی ٠

§

﴿ عرفی ﴾ — دردانهٔ وجودی شهرشهیر شیرازده صورتبند صدف مهد اعزاز وآوازهٔ فضل و هنری اقطار جهانه ولوله انداز اولمش بر شاعر بلاغت مآثر شیرین ادا وبرادیب ماهر معجزنوا ایکن سماعاً مغلوب عشق اولدیغی اکبرشاه مخدومی شهزاده سلیمی مشاهده سوداسیله (١٥٨٩م و٩٩٨هـ) تاریخنده جانب هنده بالعزیمه شاه مشار الیهك پایتختی اولان لاهوره مواصلت ومیدان شعر ودانشوریده خواجه حکیم ثانی وفیضیٔ هندی کبی بتون هندستانجه ملك الشعرا نامنی المش اولان ذوات مشار بالبنانی دوچار عجز وحیرت ایلدی ٠ مع هذا اوزمان مرعی برقاعده موجبنجه هند اکابرزاده لرینی پدرلری مقل تعبیر ایتدکاری عجم یاخود شعرا کروهندن بر کسه ایله معاشقه مجبوریتنده بولنوب حتی عاشقسز قالان برچوجق پدر ومادری نظرلرندن دخی دوشمکدن ایدوکندن بوسایه ده عرفی هم معشوقی شهزاده سلیم وهم ده پدری شاه اکبر نزدنده نائل توجهات فوق العاده اوله رق شایان غبطه برکون کچورمکده ایدی ٠ فقط (هیچ فلك عاشقه امانمی ویرر) مصراعی

مدلولنجه عاقبت گلشن عشق ومحبتلری پژمردهٔ باد سموم قهر ومحنت اولدی شویله که مومی الیه فیضی عرفینـك هنـده ورودی سببیله برطرفدن صیت شاعریسنی ودیکر طرفدن ده شاه وشهزاده یه قارشو حائز اولدیغی مقام واعتبارینی غیب ایتدیکندن برکون فرصتنی بولوب بیچاره عرفی یی تسمیم ایلدی . شهزاده ایسه عاشقنك بویله برحال حزن اشتماله ابتلاسندن بشقه دنیاده بیوك برکوتولك تصور ایده مدیکندن امان زمان ویرمیه رك همان جانیٔ مومی الیهی اعـدام ایله اخذ انتقام ایلدی . عرفی مرحـومك یتمش بر عـدد بیتدن عبارت اوله رق حالت نزعنده سویلدیکی قصیدهٔ رقت افزادندر . (رفتم ای غم زدر عمر شتابان رفتم * هان شتاب ازطلبی هست زمن هان رفتم * مشتاب ای غم دنیاکه بکردم نرسی * مکن ازدور وداعم که شتابان رفتم)
مومی الیه فیضیٔ هنـدی دخی افاضل شعرای بلاغتپیرادن اولوب یازمش اولدیغی بونجه آثار نادره دن ماعدا اون ایکی بیك بیتـدن عبارت نقطه سز برتفسیر دلپذیر تألیف ایلدیکی مرویات موثوقه دندر .

§

﴿ عرض ﴾ — برمملکتك خط استوادن شمالاً ویاجنوباً اوزاقلغنه اطلاق اولنور . برمملکتك عرضنی بولمق اومملکتدن کچن نصف النهار اوزرنده ومملکت ایله خط استوابیننده اولان اوزاقلغك یعنی دائره پارچه سنك درجه سنی تعیین دیمك اولوب بودخی دائره پارچه سی نصف النهار قوشاغی التنه وضع ایله حساب اولنمقدن عبارتدر . برادم استانبولك عرضنی تعیین مراد ایلسه استانبول شهرینی کره اوزرنده نصف النهار قوشاغی التنه کتوروب اورادن خط استوایه قدر صایار واستانبول ذاتاً نصف کرهٔ شمالیده بولندیغندن (٤١) درجه و (٤٢) دقیقه عرض شمالیده اولدیغنی کورر .

§

﴿ عرم ﴾ سیل عرم — یمنده حکومت ایدن (سـباء بن یشجب) یاخـود حمیریلردن حاکمهٔ یمـن (بلقیس) ویاخود (لقمـان بن عادیا) نك (مأرب) شهری جوارنده کی طاغلردن کلان صولرك مضرتنی دفع ایچون یاپدیردیغی سـدی (٣٢٦٣خ) تاریخنده هدم ومملکتی واهالی وبسـاتین ومزروعاتی محو وتلف ایدن سیل مشهورك اسمیدر . اشـبو سـد قوقانی

وتحتانی نیجه اولوقلر وخرقلردن مرتب اولمق اوزره زفت ایله ملصوق بیوك طاشلرله ایکی طاغ اراسنه یاپلمش ایدی انهدامی ینه حکمداران یومنی الیهمدن (عمرو مزیقیا) زماننده وقوعبولدی و بو مناسبتله اوحوالیده مسکون اولان اهل سباء اطرافه طاغلدی.

§

﴿ عروسة البحر ﴾ — اوتوز درت مترو طولنده اولان بالینه بالغی وسائر بالجمله مخلوقات بحریه‌یی فراره مجبور ایدن بیوك بر بالغك اسمیدر. بو بالق حیوانات ذو ثرایادن اولوب اکثریا بحر منجمد جنوبی سمتلرنده بولنور وبالینه بالغی کبی یالکز کزمیوب دائما سوری ایله کزینور واغزنده بیوك دیشلری اولور بالق نفسی دنیلان بیاض ماده‌یی قفاسی درونندن وآق عنبری بغرصاقلرندن چیقاررلر. صورت صیدی بالینه بالغی صیدینه مشابهدر. عنبر کلمه‌سنه دخی مراجعت بیوریله.

§

﴿ عروض ﴾ — شعر ایچون معتبر اولان اوزانك احوالندن بحث ایدر برعلمدر واساساً موضوعی الفاظ عربیه‌در بوعلم احوال اوزاندن بحث ایتدیکنه کوره فروع علم موسیقیدن وموضوعی الفاظ عربیه اولدیغنه کوره فروع علم شعردن صاییلور واکر مذهب متأخرین اوزره تعریفده ذکر اولنان اشعار عربیه اولمق اعتباریله دخی مقید بولنور ایسه علوم ادبیه فروعندن اولور زیرا مطلقا علم ادبك موضوعی کلام عربدر. علم عروضك غایتی کلامی ایقاعات یعنی تقطیعات معتبره اوزره ایراده خطادن احترازدر. علم موسیقیده معتبر اولان مقاماتك خطا وصوابنی بیلمك ایچون موضوع اصوله عربلر (ایقاع) دیدکاری کبی عروضده معتبر اولان بحورك صحت وخطاسنی بیلمك ایچون موضوع تقطیعه دخی حسب المشابهة (ایقاع) دیمشلردر.

علم عروضك اول واضعی خلیل بن احمددر اشعار عربی‌یی تتبعله اون بش وزنه حصر وهربرینی بر بحر عدوبحورمز بورده اوتوز درت عروض والتمش اوچ ضرب اعتبار ایدوب علل زحافاتدن دخی یکرمی اوچ علت بسط وارائه ایلدی.

بوفنی واضع مومی الیه‌دنصکره تهذیب ایدن (جوهری) اولوب (اخفش) دخی متدارك نامنده بر بحر علاوه ایلمشدر.

§

﴿عریش﴾ — اسکندریه ساحلنده وغزه ایله رأس القصرون اره‌سنده وغزه‌نك اون التی کیلومترو غرب جنوبیسنده اوچ بیك نفوسی حاوی برقلعه‌در جنوب طرفنده عریش چولی نام صحرای وسیع بولنور. بوچوله بعضاً (تیه) وترابین دخی دیرلر یمن ولایتنده دخی واردر وابو عریش بشقه‌در.

§

﴿عزب﴾ — مقدما ترسانه اوجاغندن اولان بحریه تفنکجی عسکرینه ویریلان نامدر افراد مرقومه‌نك اولوقت عزب قپوسنده دخی بر قشله‌لری وار ایدی بناء علیه اوراسی حالا بونامله یاد اولنور.

§

﴿عزت منلا﴾ — کیچه‌جی زاده دیمکله مشهور برشاعر بلیغدرکه عصرینك رئیس الادباسی ایدی صدورعظامدن صالح افندینك مخدومیدر. غلطه منلاسی ایکن وکلای دولتدن حالت افندینك غمزیله کشانه نفی اولنمش ویته مظهر عفو اوله‌رق استانبول پایه‌سنه چیقمشیدی مؤخراً یعنی (١٨٢٩م و١٢٤٥ﻫ) تاریخنده روسیه محاربه‌سنك صلحله برطرف ایدلمسی طرفنده بولندیغنه واول بابده برلایحه دخی تقدیم ایتدیکنه بناءً سیواسه نفی اولنوب تاریخ مزبور خلالنده اوراده وفات ایلمشدر. بری (بهار افکار) دیکری (خزان اثار) نامیله ایکی دیوانی و (محنتکشان) و (کلشن عشق) نامیله ایکی منظومهٔ معجز بیانی واردر.

§

﴿عزیر﴾ علیه السلام — نبوتی مختلف فیه فضلای بنی اسرائیلدندر بابله نفی اولنان معتبران قدس ایله برابر کیدوب (٤٦٩ خ) تاریخنده یعنی میلاددن درتیوز التمش بش سنه مقدمنده ینه بقیهٔ بنی اسرائیل ایله قدسه عودت ایلدی یهودیلر بابلده ایکن خط کلدانی یه آلیشوب خط عبرانی بی فراموش ونسخ توراتی ضایع ایتدکارندن مشار الیه تورات شریفی حفظندن قرائتله

يهوديلره بيلدكلری خط كلدانی ايله ضبط و تحرير ايتديردی . يهوديلر حضرت عزيرك بووجهله توراتی اونوتمايشنه كمال تعجبلرندن (هذا ابن الله) ديديلر . مؤخراً اشبو كلدانی تورات دخی ضايع اولمشدر .
ولادت داود عليه السلامدن وفات عزيره قدر كذران ايدن زمانك مقداری بش يوز التمش درت سنه ايدوكی مرويدر .
حضرت عزيرك اواخر ايامنده شامدن فرس اداره سی قالقوب يرينه اداره‌ٔ يونانيه قائم اولمشيدی .

§

﴿ عزيز محمود افندی ﴾ — مشايخ جلوتيه دندر (هدايی) كلمه سنه نظر بيوريله .

§

﴿ عسقلان ﴾ — برالشامده يافدنك جنوب غربيسنده اللی كيلو مترو مسافه ده و ساحل بحرده برشهردر . بوراسی وقتيله فنيكدلولرك باشليجه شهرلرندن ايكن يهوديلره چوب (هراقليوس) معرفتيله توسيع اولنمش ومعموريتجه ايكنجی درجه ده بولنان قصبه لر صره سنه كتورلمش ايدی . صكره لری يعنی (١١٧٦ م و ٥٧٢ ه) ده سلطان صلاح الدين ايوبی واهل صليب محاربه لرنده ضبط واسترداد يوللو برطاقم كشمكش تقلباته اوغرامغله بسبتون خرابه يوز طوتمش وشمدی بر ناحيه حكمنده بولنمشدر .

§

﴿ عسير ﴾ — يمنده يمن جبال سراسنك بعض محللريله تهامه اراضيسنك برمقدارندن متشكل و (ارض طود) و (ارض چرش) ناملريله ايكی قسمه منقسم اولان سنجاغك اسمی اولوب مركزی (محائل) شهريدر قسم اعظمنه (غز) دخی دنيلور و اليوم عسير (صبيا) (رجال اللمع) (قنفده) (بنی شهر) (غامد) نام بش قضايه تقسيم اولنور اراضيسی يمن قطعه سنك سائر محللری كبی بركوزل قوهٔ انباتيه‌يی حاوی وتهامه سنده اولان واديلرك بعضيلری صوسز ايسه ده ماعدا يرلرنده لطيف صولر جاريدر وصمغ محصولاتی زياده‌در و اكثر ساحللرنده بيوك كوچك طوزله‌لر بولنور

ومواشیدن دوه قیون کچی اوکوز اینك بسیلنور • (یمن) کلمه‌سنه دخی مراجعت بیوریله •

عسیرده سواحله یقین محللر اهالیسی مستثنا اوله‌رق ماعدا جبال اهالیسی کاملاً سفك دمایه مجبور وخشین وجبار اولورلر • ختانلری خارج ازدائرهٔ انسانیت چوجقلرینك آلت تناسللرینك یوقاریدن اشاغی دریسنی یوزمکدن و بو صورتله نیجه بیچاره کنجلرك شجرهٔ حیاتنی کوکندن قطع ایتمکدن عبارتدر و اکثر اقوام عرب دأبی اولدیغی اوزره بونلرك دخی الآن بینلرنده قان دعواسی جاریدر •

§

﴿ عشاق ﴾ — کوتاهیه‌ده بر قضا مرکزیدر بروسه‌یه اللی درت ونفس کوتاهیه‌یه یکرمی ایکی ساعت مسافه‌ده بولنور منقسم اولدیغی درت ناحیه‌دن بشقه اوله‌رق اون اوچ بیك ایکی یوز مقداری نفوسی واردر اراضیسی محصولدار وقالیچه تجارتی مشهوردر •

بوراده ارککلر اوچ درت قاری آلمق و قاریلر بره قناعت ایدن ارککاری عیاله‌مق عادت حکمنده ایمش سببی ایسه قادینلرك قالیچه طوقومقده زیاده معین بولوب چوق ایش چیقاره بیلمسی امیدینه مبنی ایمش • طائفهٔ نسانك همان عموم حکمنده اولان رقابت طبیعیه‌لرینه قارشو اشبو حال صحیح ایسه عشاقه عشق اولسون • زیرا ارککاری ایکی یوزدن کارلی بولنورلر •

بزه کوره

براوده دوزن اولسه دوزن اولمز اواوده
مانندهٔ توأم ایکیشر در ایکی شر

§

﴿ عشاق ﴾ — طریقت علیهٔ عشاقیه واضعی اواوب اصل مملکتی بخارا واسمی حسن‌در اناطولیده واقع عشاق نام محلده برمدت اقامت ایلدیکندن ناشی اورایه نسبت اولندی مرشدی سید احمد سمر قندی حضرتلریدر • مشار الیه براره‌لق درسعادته جلب وقاسم پاشاده انشا اولنان زاویه‌ده پوست ارشاده اجلاس اولنوب (١٥٩٤ م و ١٠٠٣ ه)

تاریخنده قونیه‌ده وفات ایلدی ونعشی علی روایة کتوریله‌رك زاویهٔ مذکوره خطیره‌سنه دفن اولندی .

قاسم پاشاده بر مسجدی واردر وفاتحده امیر بخاری تربه‌سی جوارنده مدفون میمی جان افندی اخص خلفاسندندر . (طریقت) کلمه‌سنه دخی نظر بیوریله .

§

﴿ عشرهٔ مبشره ﴾ — اصحاب کرام سعادت اتسامدن ابو بکر عمر . عثمان . علی . طلحه . سعد . سعید . ابوعبیده . عبدالرحمن زبیر . رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتنه اطلاق اولنور برعنوان جلیل الشاندر .

§

﴿ عصام الدین ﴾ — اسمی احمد کنیه‌سی ابوالخیر مسقط رأسی طاشکپری وفاتی (١٥٥٣ م و ٩٦١ هـ) تاریخیدر .

هر برعلمده باخصوص علم معانی وکلامده کمالی مسلم انام ایدی اوتوز قدر شروح ومتون و حواشیٔ معتبره‌سی واردر (شقایق نعمانیه) دخی جملهٔ آثارندن اولوب بونی بدایت دولت عثمانیه‌دن اواخر سلطنت سلیمان خانی یه قدر یازمش ومؤخراً مجدی وعطا الله افندی ذیلاً اکمال ایلمشدر . مومی الیه طاشکپریلی اواخر عمرنده علت عمایه مبتلا اولمغله طرف دولتدن مقدار کافی تقاعد معاشی تخصیص بیورلمشیدی . مدفنی درسعادتده عاشق پاشا تکیه‌سی جوارنده‌در .

§

﴿ عضد الدوله ﴾ — ملوك آل بویه‌دندر . کرمکار معدلتشعار عالم و عامل والحاصل مجمع فضائل برذات ستوده سمات ایدی .

کرمان عمان همدان دیاربکر ری ایالاتنی وبتون عراقی آوردهٔ قبضهٔ تسخیر وبغدادك محاربات متوالیه‌دن خراب اولان خیرات ومبراتنی کاملاً وارنجه‌یه قدر تعمیر ایلیوب (١٠٦٣ م و٣٥٦ هـ) تاریخنده دخی مدینهٔ منوره‌نك اطرافنه غایت کوزل بر سور چکدیردی وامام علی حضرتلرینك قبر عالیلرینی کوفه‌ده اظهار شرفنه مظهر اوله‌رق اوزرینه متین ورصین برمشهد عالی یاپدیردی .

مشار اليه ارباب علوم حقنده دخی فوق الغایه محب و مکرم اولمق جهتیله (ایضاح) (بجه) (ملکی) (تجارب الامم) (منازل) کبی نامنه بر چوق کتب متنوعه تألیف اولنمشدر .

§

﴿ عضد الدین ﴾ ایجی — اسمی عبدالرحمن بن احمد بن عبدالغفاردر . اجلهٔ علمای شافعیه‌دن بری اولوب معقولاتده امام واصول ومعانی وعربیت‌ده مقتدای انام ایدی . یدنجی عصر هجری اواخرنده ساحه‌زیب وجود ونجه ممالك قاضیلکلریله بکام ومسعود اولدی وتلامذه‌سندن پك چوق ذوات نشأت ایلدی که کندوسندن صکره هر بری عصرلرینك مایه‌الافتخاری اولدیلر . شیخ شمس الدین کرمانی وسیف الدین ابهری وعلامهٔ تفتازانی وضیاء قریمی اوجمله‌دندر .

مشارالیه مؤخراً بعض احواله مبنی کرمان امیر بی امانی طرفندن قلعه‌بند ایدلمکله ١٣٥٤ م و٧٥٦ ﻫ) تاریخیده محبوساً وفات ایلمشدر .

متن (مواقف) وشرح (مختصر ابن حاجب) و (فرائد غیاثیه) ورسالهٔ (وضعیه) گزیدهٔ آثار لطافتشعارندندر .

§

﴿ عطاء ﴾ بن صیفی — بلغای عربدن مشهور برذات اولوب برنظمده تهنیه ایله تعزیه‌یی جمع ایدن شعرانك اولیدر . ملوك امویه‌دن بر ذاتك فوتنده جانشینی اولان اوغلنه (زریت خلیفة الله) خلیفةالهك فوتیله مصاب اولدك و (اعطیت خلافة الله) وخلافة الله سکا اعطا اولنمش اولدی یعنی خلیفه اولدك (قضی فلان نحبه) فلان یعنی پدرك مدتنی بتوردی (فغفر الله ذنبه) حق تعالی صوچنی یارلغه‌سون (وولیت الریاسة) سن ریاستی تولیه ایتدك یعنی خلیفه اولدك (وکنت احق بالسیاسة) سیاست وتدبیر ملکه اهل اولدیغك حالده (فاحتسب عندالله اعظم الرزیة . واشکر الله علی اعظم العطیة) ارتق عندالله اعظم مصیبتی یعنی رعایایه تعدی اولنوب اولنمدیغنی کوزه‌دوب عدل ایت واعظم عطیه اولان خلافت وریاست اوزره حق تعالی‌یه قولاً وفعلاً وقلباً شکرایله دیو تهنیه وتعزیه ایدوب بعده

(صبراً امير فقد فارقت ذا ثقة   فاشكر حباء الذى بالملك اصفاكا)
(لا رزء اعظم فى الاقوام قد علموا   كما رزئت ولا عقبى كعقباكا)
(اصبحت راعى اهل الارض كلهم   فانت ترعاهم والله يرعاكا)

ابياتنى نظم ايلدى كه مآلى اى جالس سرمسند امارت اولان ذات سن سكا زياده محبت ايدندن مفارقت ايلدك بو مفارقته صبر ايت وسنى ملك ايله صفاياب ايدن بارى تعالى يه شكر ايله جمله نك معلومى اولديغى اوزره قوم ايچنده سنك مصيبتك كبى عظيم مصيبت يوقدر وسنك عقبليوب وارث اولديغك دولت كبى دولت دخى يوقدر زيرا اهل ارضك جمله سنه راعى ونكهبان اولدك اشته انلره اولان ظلم وعداوت آخرتده سندن مسئول اولديغى جهتله حقلرنده رأفت وشفقت كوسترمليسن كه حق تعالى دخى سكا عاجلاً وآجلاً احسان ايده جكدر ٠

§

﴿ عطا الله ﴾ افندى — (حدائق الحقايق فى تكملة الشقايق) نام كتابك مؤلفيدر ٠ (عصام) كلمه سنه نظر بيوريله ٠

§

﴿ عطارد ﴾ — مركز عالم اولان كرهٔ شمسه الڭ يقين بر سياره در كه شمسه ٤٠٠، ١٤،٧٨٣ فرسخ مسافه ده بولنور ٠ كونشك اطرافنده ٨٧ كون ٢٣ ساعت ١٤ دقيقه ده ومحورى اوزرنده ٢٤ ساعت ٥ دقيقه ٢٨ ثانيه ده دوريني تكميل ايدر ٠ قطرى كرهٔ ارضك قطرندن ايكى ثلث نقصاندر ٠ يعنى كرهٔ ارضك قطرى ٣١٨٣ فرسخ اولديغى حالده بونك بونك قطرى ١٢٤٣ فرسخدر ٠

كونشدن عطارده واران ضيا ايله حرارت بزه واصل اولان ضيا وحرارتدن يدى ذات زياده اولور ٠ عطاردك كره مزدن كورلمسى شفق ويا قرلق زياده تابان اولديغى وقتلردن ماعدا نادراتدندر ٠ لايقيله رؤيتنه مانع اولان خصوصاتدن اولكيسى هواى نسيمىزك براق — ايكنجيسى شفقك اقصر — اوچنجيسى سياره نك نقطهٔ اوجه اقرب — دردنجيسى دائرة الشمسك جهت شماليه سنده طالع اولمقلغى در ٠ بو كوكب الڭ منور زماننده بزه بالعكس پك طونق

کورینور چونکه تمامیله پارلاقلغی قرك بدری مثللو مدور اولدیغی زمانه منحصردر . حالبوکه عطارد او وضعیتی الدیغی زمانده بزدن پك بعید بر مسافه‌ده بولندیغی جهتله اوقدر پارلاق کورنمز . کذا بزه الڭ قریب زمانلرده دخی مظلم قسمی کرهٔ ارضه متوجه بولندیغندن قطعاً مشاهده ایدیله‌مز .

قوتلی تلسقوبلرله اجرا ایدیلان رصداتده عطاردڭ سطحنده طاغلر بولندیغنه احتمال ویریله‌جك بر طاقم لکه‌لر کشف اولنمش ایسه‌ده اهل هیئتدن بعضیلری سطح کوکبده برکونه لکه بولنمدیغنی ادعا ایتمکده‌درلر .

§

﴿ عطری ﴾ — فن موسیقی مهرهٔ اربابندن بری اولوب اسمی مصطفی ومولدی استانبولدر . سلطان محمود ثالث زمانده آوازهٔ شهرتی پك شیوع بولمش وحضورده نغمه پرداز اولدیغی دملر محظوظیت شاهانه‌یی استلزام ایلدیکندن اسیرجیلر کتخداالغیله نواساز مقام اعتبار اولمشیدی . قبری ادرنه قپوسی خارجنده مصطفی پاشا تکیه‌سی جوارنده‌در .

(عطریات) ایچون روایح کلمه‌سنه نظر بیوریله .

§

﴿ عقائد الشیبانیه ﴾ — امام ابی عبدالله محمد شیبانینڭ رونق افزای سطور بلاغت اولان قصیدهٔ الفیه‌سیدر . بونی (١٥٢٩ م و ٩٣٦ ھ) و (١٤٧١ م و ٨٧٦ ھ) تاریخلرنده وفات ایدن شیخ علوان علی بن عطیة الحموی ونجم بن وقاضی عجلون ایروایرو شرح ایدرك (بدیع المعانی فی شرح عقیدة الشیبانی) تسمیه ایلدیلر .

(عقائد شیخ الاکبر) — محیی الدین عربی حضرتلرینڭ اثریدر .

(عقائد طحاوی) — (٩٣٢ م و ٣٢١ ھ) تاریخنده وفات ایدن امام احمد بن جعفرڭ اثریدر . (١٥٤٥ م و ٩٥٢ ھ) ده وفات ایدن نجم الدین بکبرسك (نور اللامع وبرهان الساطع) و (١٣٦٨ م و ٧٧٠ ھ) ده متوفی محمود بن احمد بن مسعود قونوینڭ (القلائد فی شرح العقائد) و (١٦١٦ م و ١٠٢٥ ھ) ده وفات ایدن حسن بضویٔ اقحصارینڭ (نور الیقین فی اصول الدین) ادلو کتابلری اثر مذکورڭ جملهٔ شروحاتندندر .

(عقائد عضـديه) — (١٣٥٤ م و ٧٥٦ هـ) ده وفات ايدن قاضی عبد الرحمن بن احمد ایجینك غایت مفید و مختصر بر اثر معتبریدر . (١٥٠٢ م و ٩٠٨ هـ) ده وفات ایدن جلال الدین محمد بن اسعد صـدیق دوانی شرح و (١٦٢٠ م و ١٠٣٠ هـ) ده متوفی یوسف بن محمد خان قره باغیٔ محمد شاهی تحشیه ایلدیلر علی بن محمـد سید شریف جرجانینك دخی بر شرحی واردر .

(عقائد النسفی) — (١١٤٢ م و ٥٣٧ هـ) ده متوفی شیخ نجم الدین ابو حفص عمر بن محمدك اثریدر .

§

﴿ عقائد ملل ﴾ — اعتقاد كلمه سنه نظر بیوریله .

§

﴿ عقبه ﴾ — شـام والیسی حضرت معـاویه طرفنـدن افریقـا سرعسكری ایدی (٦٦٩ م و ٤٩ هـ) تاریخنده جزایر وفاس طرفلرینی فتح ایله اطلس طاغلرینك نواحیٔ جنوبیه سنه قدر ایلرولمش وكمال غیرت وحمیتندن ناشی آتنی دكزه سوروب (یا ربی عزم وحركتمه شـو دریا مانع اولمایـدی اسم جلالكی دها ایلرویه كوتورر ایدم) دیمشدر .

§

﴿ عقرب ﴾ — سرین ونمنـاك یرلرده منزوی وبعض هوام ونواة صغـیره ایله متغـدی قورقنج بر حیواندر صید ایده جكی بوجكی ارقه سـندن یتیشه مدیكی حالده التی مفاصلدن عبارت اولان قویروغیله اوره رق صید ایلر وطوقونلدیغی حالده انسانی اورمز ایسه ده غایت قورقاق اولدیغندن طوقونلدیغی انده درعقب اورر وقویروغنك التنده اولان زهر كیسه سندن برمقدار زهر براغور عقربك اورمسیله تلف اولمش انسان یوغیسه ده كوچك بوجكلر وبونلره مماثل سائر هوام تلف اولورلر . عقربك اون عدد كوزی اولوب قوهٔ سامعه وشامه سی یوقدر هندستانده وافریقانك بعض محلرنده اون یدی عشیر ذراع طولنده عقربلر بولندیغنی خبر ویره یورلر .

§

﴿ عقیبه ﴾ یاخود (ربینی) — یهود علماسندندر قدس شریفده یكرمی درت بیك طلبه یه درس ویرمش ایمش . قدس اهالیسنك حامیلری

اولان رومالیلره قارشو چیقاردقلری اختلالده مومی الیه محرك ظن اولندیغنه بناءً (بیتار) شهرینه فرار ایتمشیدی، روما عسکری قدسی تخریب وبرچوق معتبرانی قتل وتغریبدن صکره ذکر اولنان بیتار شهرینه کیدرك حاکمنی اخذ وگرفت ایتدکلری صره‌ده معلم مومی الیهی دخی یقالیوب دیری دیری چنگاله آتدیلر . مدت عمری یوز یکرمی سنه واعدامی (١٣٦ م) تاریخیدر . خلقته دائر برکتابی واردر . بوکا یهودیلر ابو المفسرین دیرلر .

§

﴿ عقیق ﴾ — یدنجی درجه صلابتده ذیقیمت برطاشدر بوطاش عادی چقماق طاشی کبی باشلی طبقه و طمرلردن تشکل ایتمش معدنی برشی اولیوب شفاف وغیر شفاف اوله‌رق مخلوط واوفاق اوفاق سیل یوللرنده بولنور وبعضاً دخی باران ارضك یوزده اولان طپراقلرینی تحویل وتطهیر ایتدیکی زمان ظهور ایدر ویمن ولایتنده صنعا شهری پیشگاهنده اولان جبل (نقم) اتك وصرتلرنده و (آنس) قضاسنده واقع (ملص) وادیسنده‌بولنور . عقیقك برقاچ رنکلیسی اولوب ینده‌بعضاً یاقوت رنکنه مشابه رنکلیسی بیله ظهور ایتمکده‌در .
بوطاشلری ممتزج اولدیغی دیکر عادی طاشلردن آییروب تطهیر وجلا ایتمك یمنده برصنعت اولوب بویوزدن خیلی آدم چکنمکده‌وتجاری حجازه کوتوروب تمتع ایتمکده‌در .

§

﴿ عکا ﴾ — قدس شریفك یوز یکرمی کیلومترو غرب شمالیسنده وساحل بحرده یکرمی بیك نفوسی حاوی برمعروف شهردر وقتیله قلعه‌سی کبی لیمانی دخی مشهور ایدیسه‌ده صکره‌دن طولمش اولدیغندن سفینه‌لر الیوم حیفا اوکنده وخیلی آچیقده طوررلر .
عکا صلیبیون محاربه‌لرنده پك چوق هجومه مقاومت ایتمش و (١٠١٤م و٤٠٥هـ) ده اجنبیلر النه چکوب ینه استرداد اولنمشدر متغلبهٔ مصریه‌دن ظاهر عمر و (جزار) نام ذوات برر مدت معینه ونیم استقلال ایله بوراده ادارهٔ حکومت ایلدیلر و (١٧٩٨ م و١٢١٣ هـ) ده فرانسه جنرالی بوناپارت التمش درت کون محاصره ایدرك بیهوده برچوق تلفات ویردکدن

صكره ضبط ایلدیسه‌ده درون شهرده طوره‌مدی و (١٨٤٠م ١٢٥٦هـ) ده دولت علیه‌یه مخالفتده بولنان مصر والیسی محمد علی پاشا یدندن قورتارلمق اوزره انكلیزلر طرفندن طوپه طوتیلوب بر جهتی منهدم اولدیغی حالده اخذ وتعمیر ایدلدی. عكا حوالیسنده پك‌چوق اورمان واردر. بوراسی مقدملری (عاكیر) (ژان داقر) (عاككو) (پتولمیا) كبی مختلف نامل‌رله یاد اولنور ایدی.

§

﴿علاءالدین﴾ عطار — خواجه بهاءالدین نقشبندی حضرتلرینك كبار اصحابندندر اسمی محمد بن محمدالبخاری ووفاتی (١٣٩٩م و٨٠٢هـ) تاریخیدر. خواجهٔ مشار الیه حال حیاتنده اكثریا مریدلرینك تعلیم وتربیه‌سنی بوكا حواله ایدر ایدی. كملین اولیادن مشهور نظام‌الدین خاموش وعلامه سید شریف جرجانی حضراتی دخی بو ذاتك حجرهٔ تربیه‌سنده پرورشیاب ارشاد اولمشلردر. مخدوم عالیلری ایچون (خواجه حسن) كلمه‌سنه نظر بیوریله.

§

﴿علاءالدین﴾ طوسی — (زخر) نام كتابك مؤلفیدر مندرجاتی بین‌الحكما محاكاتی متضمن اولمق اوزره مومی‌الیه بونی سلطان مراد ثانی طرفندن كوستریلان آرزو ورعایته مبنی تألیف ایلمشیدی صكره بعض مرتبه وقوعبولان انفعاله مبنی خطهٔ عثمانیه‌یی ترك ایدرك ایران طرفنه چكلمشدر ووفاتی (١٤٥٥ م و ٨٦٠ هـ) تاریخنده سمرقندده‌در.

§

﴿علاء الدین﴾ پاشا — سلطان عثمان اولك مخدومی وسلطان اورخان غازینك برادری اولوب دولت علیه‌ده برنجی دفعه اوله‌رق مسند صدارته چكمشدر. مدت صدارتی طقوز سنه‌دن عبارت اولوب مؤخراً بالاستعفا بیغا امارتنه كیده‌رك (١٣٢٦ م و ٧٢٧ هـ) تاریخنده اورادن عالم آخرته انتقال ایلدی.

ضرب سكه تعیین البسه ترتیب عسكر وتنظیم قوانین تأسیسات خیریه‌سندندر

§

﴿ علاء الدوله ﴾ — اکملین صلحادن برذات ایدی . اسمی احمد بن محمد کنیه‌سی ابو المکارم لقبی رکن الدین در . عن اصل سمنانٔ بکارندن ثروت و غنا صاحبی بر کیمسه اولدیغی حالده مالك اولدیغی بش یوز بیك دینارلق املاکنی درویشانه وقف ایله اختیار کنج فراغ ایلدی . وفاتی بغدادده (۱۳۱۳ م و ۷۱۳ هـ) تاریخنده‌در .

§

﴿ علائیه ﴾ — تکه سنجاغنده برقضا مرکزیدر . لیمانی امنیتسز و تجارتی آز اولدیغندن معموریت اثری کوریله‌مز . بناءً علیه مقداری انجق اوچ بیکه واره بیلان اهالیسنك اکثریسی برای تعیش نیابت و تجارتله طشره‌لرده کزمکه محتاج اولورلر . قلعه‌سی مشهوردر . اوچ طبقه اوزرینه مبنی اولوب قصبه اشبو قلعه‌نك اشاغیکی طبقه قپوسیله ایکنجی قپو ماینده بولنور . قلعه‌نك دائرهٔ خارجیه‌سی ایسه انجق برساعتده طولاشیله‌بیلور . مساجددن بشقه اوتوز بر جامعی واردر . مقدما برکوچك بکلك و قلیج ارسلان بك نامنده برینك اداره‌سنده ایدی . (۱۴۷۱ م و ۸۷۶ هـ) تاریخنده سلطان محمد ثانی حضرتلری کدك احمد پاشا واسطه‌سیله ضبط ایلدی .

§

﴿ علامات ﴾ — حسابلرده استعمال اولنان و بعض عبارات اره‌سنه یازیلان علامتلر شونلردر . (اشارات) دیمك دها مناسب ایدیسه‌ده الف حرفنك ترتیبی اثناده اونودلمش اولدیغندن ضروری بوراده یازلمشدر .

علامات	اسامی	تعریفات
+	زائد	جمع اولنه‌جق ایکی کمیت بیننه وضع اولنور .
—	ناقص	بربرندن طرح اولنه‌جق ایکی کمیت بیننه وضع اولنور .
×	ضرب	بربرینه ضرب اولنه‌جق ایکی کمیت بیننه وضع اولنور .
÷	تقسیم	تقسیم اولنه‌جق ایکی کمیت بیننه وضع اولنور .
$\sqrt{}$	جذریه	جذری النه‌جق اعداد و کمیات اوزرینه وضع اولنور .
=	مساوی	طرفین معادله‌نك مساواتنی اشعار ایدر .
∞	نامتناهی	خارج قسمتك غیر محدود اولدیغنی اشعار ایدر .

,	ويركل	ياخود (مفرزه) بر عدد اعشارينك صحيحنى كسرندن تفريق وتعداد ده عدد مراتبى تميز ايچون قوللانيلور .
;	پوان ويركل	عباره اره سنده قوللانيلور .
?	استفهام	عباره اره سنده قوللانيلور .
!	تعجب	عباره اره سنده قوللانيلور .
( )	معترضه	عباره اره سنده بر جملهٔ معترضه نك طرفينه وضع اولنور . وحسابده دخى خارجدن بر امثالك ضرب اولنه جغنه دلالت ايدر .
,,	كذلك	عباره اره سنده قوللانيلور .
π	پى	مدلولى اشبو (٣،١٤١٦) رقدر وبو دخى بر دائره نك سطحنى اولچمك ايچون موضوع بر نسبت ثابته در .
.	نقطه	سوزك قطع اولنديغنى اشعار ايدر .
:	نسبت	الى معناسنه اوله رق كمياتك يكديكره نسبتنده بينلرينه قونيلور ايضاح معنا وانتهاى كلامه دخى اشارتدر .
∴	زيرا	بر دعوانك اثباتى مطلوب اولديغنده وضع اولنور .
∷	كنسبت	بر نسبتده حد اول ايله حد ثانى بينده كى نسبتك حد ثالث ايله رابع بينده اولان نسبتنه مساويدر ديمك
—	موصله	ايكى كلمه يى بر برينه وصل ايچون قوللانيلور .
> <	اعظم اصغر	ايكى عددك اره سنده بولنديغى حالده آچيق طرفده كى عددك قپالى طرفده كى عدددن اعظم اولديغنى بيلديرر
Δ	دلتا	حكمت طبيعيه ده صويك (١:٢) انبساط جسمانيسنه علامتدر .

§

﴿ علايم نما ﴾ — قبل الوقوع فورتنه وسيجاق وصغوق ولطافت هوايى كوسترر بر تركيب غريبدر . طولى اون بش وقطرى بر پوسدن از نقصان اسطوانى الشكل بر شيشه نك درونه زيرده محرر اجزانك حليله ياپيلان صو اغزندن بر از اشاغى اوله رق طولديريلوب كوزجه طپالندقدن

صکره ایچنه هوا کیرمامك ایچون اوزری مهر مومیله تحکیم ودائما صیای شمسدن وصارصلمقدن صیانت وشماله قارشو برمحله تعلیق اولنور . بوترکیب بوندن برعصر مقدم ایجاد اولنمش ایسه ده موجدی معلوم دکلدر .

(تعرفه‌سی)

شیشه‌نك یوقاروسنه طوغری توی کبی شیلر چیقار ایسه صغوق اوله‌جق واشبو تویلرك اوجلری اشاغی طوغری قوسلنور ایسه صغوق امتداد ایده‌جك واوجلری غایت کسکین وسیوری اولور ایسه هوا کوزلشه‌جك واوجلری قیریلور ایسه فنالشه‌جق .
شیشه‌نك درونده اولان صو براقلشور ایسه روزکار وسیجاق ودیبنده براز قرستال کورینور ایسه لطافت وقوراق اوله‌جق وصو براق ایکن یوقاری طوغری اوفق اوفق یلدیز وپول کبی شیلر چیقار ایسه روزکار کسب شدت ایده‌جك وبو یلدیز وپوللر برطرفه طوپلنوب بلوط کبی کورینور ایسه یغمور یاغه‌جقدر .

(ترکیب علایم نما)

	درهم
مقطر اسپیرتو	٢
کافور	٢
ماء مطر	٢
قلوری درات داموتیاق (نشادر)	١
نیترات دو پوتاسیوم (کهرچله توزی)	١

§

﴿ علکساندری ﴾ میشه‌لوویچ — روسیه ایمپراطورلرندندر پدری (میشل) ك یرینه (١٦٤٥ م و ١٠٥٥ ه) تاریخنده جلوس ایدوب مدت حکومتنی داخلی وخارجی اختلالات ایله کچوردی وبالاخره قزاقلری فرمانبر ولهلولره قارشو مظفر اولدیسه‌ده اسوج محاربه‌سنده پك ضررلی چیقدی . وفاتی (١٦٧٦ م و ١٠٨٧ ه) تاریخنده‌در .

٤ §

﴿ عالكسي پترويچ ﴾ — روسيه چاری دلی پترونك اوغليدر (١٦٩٠ م و ١١٠٢ ه) تاريخنده مسقواده تولد ايتمشدر پدرينك افكار مدنيه‌سنه مخالف حركتده بولنديغندن سرای ايمپراطوريدن طرد ومؤخراً دخی پدری عليهنده تبين ايدن سوء قصدينه مبنی اعدامنه حكم اولنديغی حالده ينه عفو ايديلوب فقط پرده‌ كين وعداوتله قپانمش اولان چشم انتباهنده بويله وقوعات تهديدكارانه ايله آچلق قابليتی كوريله‌مديكندن عاقبت حبسخانه بوجاقلرنده افنای لذائذ حيات ايلمشدر .

§

﴿ علم ﴾ — لغتده مطلقا برشيئی بيلك ديمك اولوب اصطلاحده جمع وتدوين وبرقاعده تحتنه وضع ايله خاصة تدريس وتحصيل اولنان معلوماته دينلور . تواريخ وآثار قديمه‌يه نظراً علم ابتدا كردستان طرفنده بولنان سريانيلر وجزيره وبصره طرفلرنده متمكن كلدانيلردن ظهور ايدوب اورالردن قدمای مصريونه انتقال ايتدی ويونانيلر بونلردن تعلم وتوسيع ايدوب ميلاددن بشيوز بوقدر سنه مقدم رومالولره كچدی وبراره‌لق اوروپاده ملل وحشيه‌نك استيلاسی مناسبتيله منسی حكمنه كيروب ظهور اسلامده علی التدريج غبطه بخش اعصار سالفه دينه‌جك برحيثيتده كسب وسعت ايلدی اوروپاليلر خيلی زمان صكره اهميت ويره‌رك تحصيله باشلامشلردر . علم ايكی نوع اولوب برنجيسی علوم نقليه‌دركه تحصيلی نقله منوط اولديغندن بونده عقلك حكم وتصرفه مجالی يوقدر فقط مسائل فرعيه اصوله ملحق وبعض مسائل جزئيه‌ده ايديلان قياس نقلدن متفرع اولمسيله نقله ارجاع ايديله‌بيلور وعلوم نقليه‌دن اولان احكام اصليه واعتقاديه‌يه علم توحيد والصفات واحكام فرعيه وعمليه‌يه علم فقه‌دخی دنيلور . ايكنجيسی علوم عقليه‌دركه انسان بونك موضوعات وبراهين وادله‌سنی وصور تعليميه‌سنی وخطا وصوابنی كندو فكريله بولوب چيقاره‌بيلور . علوم عقليه شمديه قدر برقاچ درلو تقسيم اولنديغی حالده الك صكره يدی صنفه ايريله‌رق (لسان وادبيات) برنجی (علوم رياضيه) ايكنجی (علوم طبيعيه وطبيه) اوچنجی (علوم تاريخيه وجغرافيه) دردنجی (فلسفيه و اديان) بشنجی (سياسيه) التنجی (علوم نفيسه) يدنجی صنف اعتبار ايدلمش

وبونلردن هر بری دخی متعدد نوعلره تقسیم اولنمشدر ـ انواع مذکوره نك سكسان سكزه بالغ اولان باشلیجه لری حروف هجا ترتیبی اوزره مختصراً بیان اولندی .

(۱) علم آثار قدیمه — برقاچ قسمه منقسمدر بر قسمی مسكوكات عتیقه نك جنس وتاریخ واشكالندن ودیكر قسمی آثار عتیقه اوزرنده محكوك ومرتسم یازولری اوقویوب زمان ومزایاسنی اكلامق ایچون موضوع اصول وقاعده دن بحث ایدر شمدی یه قدر زه لردن نه كبی شیلر چیقارلدیغنی ودها زه لرده مأمول اولدیغنی تحقیق تاریخه عائد اولدیغندن بو مناسبتله انك دخی برشعبه سی عداولنه بیلور . بونلره دائر آوروپاده خیلی كتابلر یازلمش وبولنان مسكوكات ولوحه واستاتولر موزه خانه لرده وار بابی نزدنده حفظ ایدیله رك الیوم تحری یه دوام اولنقده بولنمشدر .

(۲) علم اخلاق — حكمت عملیه دن بر قسمدر بوندن مراد نفسی فضائل ایله تحلیه ورزائلدن تخلیه در فضائلدن مراد (نظریه)(غضبیه) (شهویه) دنیلان اوچ قوت اولوب فقط بونلردن هر بری ایكی خصلت رزیله بیننده متوسط بولندقلرندن تفریق وتمییز لازمدر .
قوهٔ نظریه نك افراطی رزیلهٔ جربزه تفریطی رزیلهٔ بلادت ومتوسطی حكمت وقوهٔ غضبیه نك افراطی رزیلهٔ تهور وتفریطی رزیلهٔ جبانت ومتوسطی شجاعت وقوهٔ شهویه نك افراطی رزیلهٔ فجور وتفریطی رزیلهٔ خمود ومتوسطی عفت ومحض عدالت اولور .
اشبو قوای ثلثه نك اجتماع ایتدیكی برذاتده خصائل ممدوحه دن اولان عدالت طبیعی الحصولدر . اشبو تقسیمات وقوای متوسطهٔ مذكوره نك انواعی كوزجه اكلاشلق ایچون زیرده محرر جدول تنظیم اولندی .
علم اخلاقده امام غزالی (اخلاق الابرار والنجاة من الاشرار) و حضر منشی (اخلاق الاتقیا) وجلال الدین دوانی (لوامع الاشراق) وابن سینا (تهذیب الاخلاق) وحسین اصفهانی (اخلاق راغب) وابن حنائی اخلاق (اخلاق علائی) وعمر الرازی (اخلاق فخر الدین) ونصیر طوسی (اخلاق ناصری) نام كتابلری تألیف ایلمشلردر .

(قوای ثلثه‌نك افراط وتفریط وعدالتی)			
قوای ثلثه	تفریط رزیلت	ممدوح عدالت	افراط رزیلت
قوهٔ نظریه	بلادت	حکمت	جربزه
قوهٔ غضبیه	جبانت	شجاعت	تهور
قوهٔ شهویه	خمود	عفت	فجور
		عدالت	

(حکمت وشجاعت و عفت وعدالتك انواعی)			
عدالتك انواعی	عفتك انواعی	شجاعتك انواعی	حکمتك انواعی
صداقت	حیا	کبر نفس	ذکا
الفت	رفق	نجدت	سرعت فهم
وفا	حسن هدی	علو همت	صفای ذهن
شفقت	مساهلت	ثبات	سهولت تعلم
صلهٔ رحم	دعت	حلم	حسن تعقل
مکافات	صبر	سکون	تحفظ
حسن شرکت	قناعت	شهامت	تذکر
حسن قضا	وقار	تحمل	
تودد	ورع	تواضع	
تسلیم	انتظام	حمیت	
توکل	حریت	رقت	
عبادت	سخا		

(۳) علم اخفا — انسان نفسنی چشم حاضرینندن پنهان ایتمك طریقنی بیلدیرر برعلمدرکه عاملی خلق کما کان کوردیکی حالده خلقی انی بروجهله کورەمز ایمش بعضیلری بونك فروع علم سحردن اولدیغنه ذاهب اولدیلر ٠

بوعلمك صحت وحصولنه قائل اولنلره کوره انواع مختلفه‌سی واردر برطاقی بعض نباتات و حیواناتك صور مخصوصه‌ده انبات وترکیبیله و برطاقی

عزایم وطلسمات قرائت وترتیبیله وبرطاقی دخی سیمیادن بعض نوامس تعفینیه وتدخینیه اعمالیله اجرا اولنور ایمش .

مثلا برکسه حیه قفاسنك ایچنه ایکی عدد پموق تخمی قویوب دفن وحیه‌نك ایکی کوزی دلکلرندن انبات ایدرك محصولنی اخذ ونواتنی برر برر تحت اللسان آیینه‌ده تجربه وصحیحنی تفریق وحفظ ایتسه مطلوب حاصل اولور ایمش . هیهات تضرب حدید بارد .

(٤) علم استنزال — استنزال کلمه‌سنه نظر بیوریله .

(٥) علم اکتاف — ترجمهٔ قانون ابن سیناده کوسترلدیکنه کوره بو برفن مخصوص اولوب بونده ماهر اولان کیمسه‌لر زیرده محرر شروطه رعایتله مستقبله عائد برطاقم مواد مجهوله‌یی کشف واستخراج ایلرلر شروط مذکوره‌دن برنجیسی مسئول له ومسئول عنهك حین ذبحده نیت ایدلمسی ایکنجیسی واوچنجیسی ذبیحه قرك منور برزمانده کسیلوب غنمی ذبح ایدن کسه‌نك دخی طاهر وعفیف والبسه‌سی پاك ونظیف بولنمسی دردنجی وبشنجیسی ذبحك برباغچه وماء جاری جوارنده اجرا وغنمك شیّ و بریان قلنمسی التنجی ویدنجیسی کتف ایمیننك اخذیله لحمدن تنظیف یعنی اوزرنده لحم وشحمدن اثر قالمیه‌جق درجه تطهیرنده مبالغه کوسترلمسی سکز وطقوزنجیسی کتف اول حیوان تمام شیّ اولوب تزیم و تهری ایتمکله مفاصلی ایرلدقدنصکره الندرق بچاق کبی تیموره متعلق الاته طوقندیرلمامسی اونجیسی کتفك حین اخذنده سطحی آخذك مواجهه‌سنه وزائد اولمیوب مستوی بولنان سطحی شمس جانبنه کلمسندن عبارتدر بونلر بعدالاجرا امارات وعلامات اخذیچون کتفك رقوم واشکال ودوائر ونقاطنه جد واهتمامایله حصر نظرامعان اولنورایسه بعض مواد غیبیه استنباط اولنور . بوفنده کسب مهارت وممارست قوهٔ باصره وحافظه‌نك حدت وشدتی ایله حاصلدر . علم اکتافی بعضیلری حضرت علی رضی‌الله عنه اسناد ایده‌یورلر .

(٦) علم آلهی — علم حکمتك قسم ثالثیدر وجودنده مادهیه محتاج اولان موجوداتك احوال وکیفیاتندن بحث ایدر.

(٧) علم انساب — انساب ناسی و بوعلمه متعلق قواعد کلیه وجزئیه‌یی تعریف ایدر بوندن مقصد انساب اشخاصده خطادن احترازدر. بوعلمك جلالت‌قدر ومنفعتی (وجعلناکم شعوباً وقبائل لتعارفوا . الی آخره) آیت کریمه‌سی ایله دخی مستغنئ دلیل واشارتدر . قوم عرب ضبط نسبده بر زمانه قدر نهایت درجه اعتنا ودقت ایدرلر ایدی لکن مؤخراً اسلامك تعمم وانتشاریله نسبلرینك ترك و عجملرله اختلاطی قاعدهٔ مذکوره‌یه رعایته مانع اولدی .
علم انسابده ابتدا کتاب تألیف ایدن امام النسابین هشام بن محمد بن سائب الکلبی درکه (٨١٩ م و ٢٠٤ ه) تاریخنده وفات ایلدی .
(انساب‌الاشراف) (انساب‌الرشاطی) (انساب‌الشعرا) (انساب‌السمعانی) (انساب‌المحدثین) دخی علم انساب مؤلفاتندر .

(٨) علم انشاء — بلاغت و فصاحت و آداب معتبره و عبارات مستحسنه‌یه رعایت حیثیتیله الفاظ منثوره‌دن باحث برعلمدر مبادیسی تتبع خطب ورسائلدن وخصوصاً حکمت عملیه وعلوم عربیه وسیر کمل اولیا وحکایات امم وعلما ووصایای عقلا وسائره‌دن عبارتدر .
علم انشاده تألیف اولنان کتب معتبره خارج دائرهٔ تعداد اولوب انجق الڭ مشهورلری جمال‌الدین وطواطك (ابکار الافکار) ومحی‌الدین عربینك (انشاءالدوائر) وشیخ سیوطینك (انشاب‌الکتب فی انساب الکتب) ومحمد ابن محمد عثمانینك (انشاد الشرید من ضوال القصید) نام اثرلری وغیریلریدر .

(٩) علم بدیع — مقتضای حاله مطابقت و وضوح دلالته رعایتدن صکره کلامی حسن عرضی ایله تحسینك وجوهنه دائر اولاق اوزره‌ترا کیب عربیه‌دن باحث برعلمدر موضوعی دخی عربی ایسه‌ده تحسین وتزیین

عرضیین جهتندن دائرهٔ فصاحت وبلاغت اکمال اولندقدن صکره سنه علم معانی وبیان تکمل ایدر . غرضی — کلامی محسنات عرضیه ایله تحلیه ملکه‌سی اولوب غایتی دخی — کلامك تحلیهٔ مذکوره‌دن خلوی جهتندن احترازدر . منفعتی — کلامده سامعه تحصیل کمال حظ ونشاط وتکمیل اسباب شوق وانبساط اولدیغی کبی بونك انظار ارباب عقولده زیاده‌مقرون حیز قبول اولمسیدر . مبادیسی — تتبع خطب قدیمه ورسائل وصنایع بدیعه ایله متحلی اولان اشعاری مطالعه ایله اتخاذ وسائلدر . اگرچه اصل لازم اولان حسن ذاتی وآنی تحصیله دخی بیان ومعانی کافی ایسه‌ده علمای سالفه حسن عرضی‌یه دخی کمال اعتنا وهمت ایلمشلردر ازجمله مطرزینك (زهرالربیع) وتیفاشی‌نك (کتاب البدیع) وابن ابی الاصبعك (تحریر التحبیر) وابن حجه‌نك (شرح البدیعیات) نام کتابلری بالخاصه بوفنده یازلمش آثار مقبوله‌دن اولوب بلاغتـه مخصوص علوم ثلثه‌یی جامع اولمق اوزره دخی ابن مالك (روض الاذهان) و (مصباح) ی وعلامه یوسف سکاکی بونلرله برابر اون ایکی فنی شامل (مفتاح العلوم) ی تألیف ایلدیلر .

(١٠) علم تنکامات — تعیین زمانه مخصوص الاتك کیفیت ایجاد واستعمالنی بیلدیرر برفندر بونکله اوقات عبادات وکواکب واجزاء فلك البروجدن طوالعك کیفیت خروجی بیلنور و (ارشمیدس) ك وسائرلرینك بوبابده خیلی کتابلری بولنور ایدیسه‌ده شمدی بو فن علم هیئت اقسامندن معدوددر .

(١١) علم بیان — معنای واحدی دلالت واضحـه ایله صـور مختلفه‌ده ایراد ایتمك طریقنی مبین برعلمدر . موضوعی — معنایه وضوح دلالتی حیثیتیله لفظ عربیدن . غرضی — مدلولاتدن اوضحی اختیار اولنمق ومفرداتنده بنه فصاحت بولنمق اوزره دلالت عقلیه ایله افاده ومدلولاتنی فهمه ملکه تحصیل ایتمکدن . غایتی — معنای مرادی دلالت واضحه ایله تعیینده خطادن احترازدن . مبادیسی دخی — بعض مسائل عقلیه‌دن عبارتدر . علم بیانده علماء اخیار وضوح دلالتی اختیار ایتدیلر زیرا انلرك بحثی دلالت عقلیه‌یه مقصور اولدی . دلالت عقلیه‌دن مراد همان وضعیه

اولمامقدر کرك تضمنيه وكرك التزاميه اولسون چونكه هرايكيسى دخى دلالات عقليه قبيلندن اولوب عقليه ايسه خفى ودلالتده خفا ايسه مردود عامهٔ بلغادر . محصل كلام علم بيانده معتبر اولان — معانىٔ معتبرهنك اول معانى‌يه دلالت ايدن الفاظده وضوح شرطيله دقتيدر (استعارات وكنايات كبى . ابن اثيرالجزرينك (جامع الكبير) وامام فخر رازينك (نهاية الاعجاز) نام كتابلرى مستقلاً بوفنده تأليف قلنان آثار معتبره‌دندر

(١٢) علم بيطره — اصناف حيواناتدن (خيل) نوعنك امراضـنى تعيين وازاله‌يه وحفظ صحتلرينه مخصـوص برفن جليلدر بوفن خيـله نسبت انسانه منسوب علم طب منزله‌سنده‌در . عليه الصلاة والسـلام افندمز حفظ خيل حقنده‌كى ثوابه تحريص واديسنده (الخيل معقود بنواصيها الخير الى يوم القيمة) و (من قدر على ثمن دابة فليشترها فانها تاتيه رزقها وتعينه على رزقه) بيورمشلردركه بالآخره فن بيطره‌نك درجهٔ لزوم واهميتنى تضمن ايلر . (عليكم باناث الخيول فان ظهورها حرز وبطونها كنز) حديث شريفى دخى بوبابده آيريجه برتشويقدر .
حنيس بن‌اسحـق نام ذاتك فن مزبورده (كافى) نامنده بركتاب كافيسى ايشيديله‌يور . اوروپاليلر علم بيطرده‌يى اخيراً دها زياده توسيع و يك چوق كتابلر تأليف ايتديلر اليوم مكاتب طبيه‌ده اوقونور .

(١٣) علم تاريخ — تاريخ كلمه‌سنه نظر بيوريله .

(١٤) علم تدبير منزل — انسانك نفسى ايله زوجه‌سى واولاد وخدام وقنو قومشوسى بيننده رعايتى واجب بعض حقوق مشتركه‌دن بحث ايدر برعلمدركه غايتى نوع بشرك واحداً بعد واحد كندو مسـاكن ومأوالرنده كسب انتـظام احوال وفراغ باللريدر . بو علمك درجهٔ منفعت واهميتى حتى عوامه وارنجيـه قدر مرتبهٔ بداهتده اولوب هر حالده جلب سعادت دنيـويه‌يه واسطه عد ايديلان موادك بركن اعظميده بودر . بو بابده اسلاف علما طرفندن يك چوق كتب مفيده تأليف اولندى .

(١٥) علم ترسل — ترسل کلمه‌سنه نظر بیوریله .

(١٦) علم تشریح — اجزاء بدنك کیفیت و ترتیبندن بحث ایدر عروق واعصاب وعظام ولحم وسائر هر برعضوك احوالی کبی . موضوعی اعضای بدن انساندر . علم تشریحه دائر پك چوق آثار وارسه‌ده وقتیله الك مشهور ومقبوللری ابن سینان وامام رازی وابن هماملك کتابلریدر. بوعلم اوروپاجه (١٥٥٨م و٩٦٦ﻫ) تاریخنده فرانسه‌لی دوقتور (سالیوس) معرفتیله نظر تدقیقه آلنوب اندن صکره پك چوق کسه‌لرك همتیله توسع ایلدی . (سالوس) کلمه‌سنه دخی نظر بیوریله

(١٧) علم تصحیف — تصحیف کلمه‌سنه نظر بیوریله .

(١٨) علم تصوف — اصل و اساسی اعتقاد اهل سنته مقارن عبادات وطاعاته مواظب ومع الاخلاص مجاهد اولان و بواغورده اختیار عزلت ایدن طائفهٔ ممتازه‌یه مخصوص برعلم جلیل القدردر . اهل تصوفك کندولرینه مخصوص برطاقم اداب واصوللری وبینلرنده دائر برچوق اوضاع واصطلاحات معینه‌لری اولوب بونلر ایچون نیجه کتابلر تصنیف وتدوین اولنمشدر .

طریق متصوفیه‌یه داخل اولان مرید ادراکی درجه‌ده نائل اولدیغی طور ومقامدن طور ومقام اخره ترقی ایدرك غایهٔ مقصود اولان توحید ومعرفت مرتبه‌سنه واصل اولور وسعی وجهدیله نتایج مطلوبه حصولپذیر اوله‌مدیغی حالده کندو نفسنی محاسبه واصلاح ایله توفیقات الهیه‌یه منتظر بولنور . سعی وهمتك محضا توفیق آلهی اوله‌رق نتیجه‌سی روح انسانینك ذکر ومجاهده سایه‌سنده استحصال قوتله علم مرتبه‌سندن شهود مرتبه‌سنه مترقی اولمسی ورفع حجبات حسیه ایله وجود ذاتیسنی بولمسیدرکه عین ادراکدر بوحالده نفس برطاقم مواهب ربانیه وعلوم لدنیه‌یه و برچوق اسرار غیبیه وانوار فتوحات الهیه‌یه مظهر اوله‌رق ذات وحقیقتی افق

اعلای ملائکه پرتو انداز اولور لکن کبار صوفیه بو مثللو کشوفاته اعتبار ایتمزلر بلکه بونلری کندولرینه برنوع ابتلا عد و استغفار ایدرلر.

(١٩) علم تعبیر رؤیا — تعبیر کلمه‌سنه نظر بیوریله.
(٢٠) علم تفسیر — تفسیر کلمه‌سنه نظر بیوریله.
(٢١) علم ثروت — ثروت کلمه‌سنه نظر بیوریله.
(٢٢) علم جبر — جبر کلمه‌سنه نظر بیوریله.

(٢٣) علم جدل — منطقك صناعات خمس دنیلان اقسامندن بریدر بوده مشهودات ویاخود مسلماتدن عبارت اولان قیاسلردرکه خصمی الزام وبرهانی ادراکدن عاجز اولنلری اقناع ایچون وضع اولنـدیغی بوکبی قیاس جدلی‌یه دلیل اقناعی‌دخی دنیلور. مثلا معراجی استبعاد ایدن برخرستیانی عروج عیسی مسئله‌سیله وینه حضرت عیسانك باباسز تولد ایتدیکنی انکار ایدن بریهودی‌یی حضرت آدمك هم اناسز وهمـده باباسز اوله‌رق مخلوق اولدیغی دلیلیله اسکات ایتمك قیاس جدلی ونام آخرله دلیل اقناعی‌در.
بوفنده علما طرق متعدده اختیار ایلدیلر هپسنك اجمل واکملی رکن الدین عمیدینك مسلك اولدیغی طریقدر.
فن مذکورده‌یازیلان کتب مختصره‌نك شهرتلیلری ابهرینك (کتاب‌مغنی) سی و (فصول نسفی) و (خلاصهٔ مراغی) و (مقدمهٔ نسفی) اولوب اشـبو مقدمه‌نك دخی متعدد شرحلری وارسه‌ده الك کزیده‌سی شرح سمرقندیدر. (نفایس عمیدی) و (رسائل ادموی) وینه ابهرینـك (تهذیب النکت) نام کتابی دخی بوبابده یازیلان کتب متوسطه‌نك الك معروفلریدر.
جدل حسنی الك اول تصنیف ایلیان فقهای شافعیه‌دن ابو بکر محمد بن علی بن اسماعل القفال الشاشی‌درکه بلامدافعه عصرینك امامی‌ایدی.

(٢٤) علم جراثقال — جر کلمه‌سنه‌نظر بیوریله.
(٢٥) علم جغرافیه — جغرافیه کلمه‌سنه نظر بیوریله.
(٢٦) علم جفر — جفر کلمه‌سنه نظر بیوریله.

(٢٧) علم حديث — اقوال وافعال و احوال جناب نبويدن باحث بر علم اولوب ایکی یه انقسام ایدر . برنجیسی (رواية الحديث) كه تفصيلی اشاغیده‌در . ایکنجیسی (دراية الحديث) كه الفاظ حدیثدن مراد اولان معانئ جلیله‌یی بیلدیرر . اشبو ایکنجینك مبادیسی كافهٔ علوم عربیه ایله برابر صلی الله علیه وسلم افندمزه متعلق قصص واخبار واصلین یعنی اصول فقه ودین وعلم دقه وغیریلردر . غایتی آداب جناب رسول كائناته انتساب ونبی علیه السلامك كریه كوردیكی ونهی ایتدیكی شیلردن حذر واجتنابدر .

علم حدیثده تصنیف اولنان كتابلر دائرهٔ حد واحصادن خارج اولوب انجق سلف وخلفك بالاتفاق حكمنه كوره اصح كتب كتاب اللهدن صكره صحیح بخاری صكره صحیح مسلم صكره (موطأ) صكره بقیهٔ كتب سته كه سنن ابی داود وترمذی ونسائی وابن ماجه ودارقطنی ومسندات مشهوره‌دن عبارتدر .

✽ روایة الحدیث ✽ — احادیث شریفه‌نك باعث حوادث عالم جناب رسول اكرم (صلی الله علیه وسلم) افندمزه اتصالی كیفیتندن بحث ایدر برعلمدركه الیوم اصول حدیث نامیله شهرت بولمشدر .

معلوم اولەكه فم سعادتدن شرفصادر اولان احادیث وقتیله ضبط وقید اولنمدیغندن ومؤخراً برطاقم كمسنه‌لر دخی اسباب متنوعه‌یه مبنی وضع احادیثه جرأت ایلدكلرندن صحیحنی موضوعندن فرق وتمییز ایچون رواتك زیاده موثوق ومعتمد اولمسی شرط اتخاذ قلندی ورایتده شروط اعتماد موجود اولان احادیثه احادیث صحیحه دینلدی . اشته امام بخاری ومسلم وابن حیان وابن خزیمه وابوعوانه وحاكم نام ذواتك جمع وتدوین ایتمش اولدقلری احادیث بوقبیلدن یعنی احادیث صحیحه‌دندر .

ابن جوزی موضوع وكذب ومقلوب حدیث راویلرینی بروجه آتی بشه تقسیم ایدر .

(١) شول صاف درونلركه غلبهٔ زهد ایله حفظ وتمییزدن غفلت ایتدیلر بونلردن بعضیلری واركه كتابلری ضایع ویامحترق اولدقدن صكره ازبردن

حديث روايتنه قالقيشوب كاه مرسلی مرفوع ومرفوعی مرسل وكاه موقوفی مسند وبعض كره دخی برحديثی ديكره مزج ودرجله روايت ايتديلر ·

(٢) علم روايتده بهره لری اولمديغندن چوق خطا وقسم اول كبی خلط وغلط ايلديلر ·

(٣) مقدما معتبر ومعتمد كيمسه لر ايكن اواخر عمرلرنده ذهنلرينه ضعف وخلل طاری اولمغله خطاده بولنديلر ·

(٤) حمق وغفلتلری غالب اولان كيمسه لردركه بونلر فرق كثيره يه منقسم اولوب بعضيلرينه شويله اوقو دينلديكی حالده نه اولديغنی بيلميه رك اوبله جه اوقويوب كتديلر ·

(٥) مروی عنهك كذب ايدوكنی بيلدكلری حالده قصداً روايت ايتديلر · بونلر اوچ فرقه در (فرقهٔ اولی) كرچك ظنيله روايت ايتديلرده صكره خطالرينی اكلادقلری حالده ناسك تعييب وتغليطندن عار ايدوب سوزلرينی كيرو آله مديلر · (فرقهٔ ثانيه) كذب ايله معروف راويلردن نقل ايده جكی حاديثی ناسه قبول ايتديرمك ايچون بيوك وصدقله معروف ذواتدن برينه اسناد ايله روايت ايتديلر · بونلردن برطاقمی هيچ ملاقات ايتمديكی ذواتدن بيله حديث روايت ايلمشلردر · (فرقهٔ ثالثه) خطا وسهو وتدليس ايتميوب انجق قصداً احاديث وضع ايتديلر ياخود بعض احاديثی تغيير وتحريف ايلديلر · بوطاقم مفتريلر دخی سكز صنفدر (صنف اول) زنديقلركه محضا شريعت اسلاميه يی فساده واهل اسلامی شك وشبهه يه دوشورمك غرضيله ويا استهزا قصديله احاديث اويدرديلر · عبدالكريم بن ابی العوجاء وبنت حماد بن سلمه بوقبيلدن ايدی · حتی مرقوم ابن ابی العوجا طوتيلوب محمد بن سليمان حضورنده قتل ايله محكوم عليه اولدقده (والله سزك كتابلريكزه درت بيك قدر اويدرمه حديث صوقدم ونيجه حلالی حرامه ونيجه حرامی حلاله چويردم) ديمشدر ·

(صنف ثانی) مذاهب مختلفه اربابندن برطاقمری كندو مذهبلرنده مابه الاستدلال اولمق اوزره حديث وضع ايتديلر (بومذهبلر اليوم متروك ومنسی اولان مذاهبدندر ·)

(صنف ثالث) ناسی خیره تشویق ایچون وضع احادیثی تجویز ایتدیلر بو صنف اربابی زهاد وعباد ارەسنده چوق بولنور ایدی . زاهد مشهور ابو داود النخعی بونلردندر . (صنف رابع) بعض کوزل معنالی کلام عادی‌یی حضرت پیغمبر علیه السلامه اسناد ایتدیلر . (صنف خامس) برعارضه ظهورنده یاخود ملوك واکابردن برینه چاتمق ایچون غرضلرینی ترویج ایده‌جك احادیث وضع ایتدیلر وبعضیلری دخی سومدکاری برکیمسه‌یی ذم وقدح ایچون حدیث اویدردیلر . (صنف سادس) روایتده کثرت احاطه ومعلوماتلرینی کوسترەرك خلقی تعجبه دوشورمك وبو وسیله ایله بین الناس برحسن اعتبار قزانمق غرضنه مبنی اختیار کذب ودروغ ایلدیلر . (صنف سابع) علم وحفظ روایت مشکل وخصوصا کتب صحیحه‌ده مسطور احادیث شریفه‌یی بیلنلر چوق اولدیغندن هم قولای وهم‌ده هرکسك بیلدیکی برشیٔ اولسون فکر فاسدیله برطاقم حدیثر وضع ایتدیلر . (صنف ثامن) قصاص وسائل وسائر بومقوله کیمسه‌لر اولوب بیلور بیلز حدیث اوقودیلر .

اشته حال بومنوال اوزره اولدیغیچون محدثین کرام حضراتی راویلری موثوق ومعتمد اولان احادیث نبویه‌یی نیجه زحمتلرله تفریق و(فاعرضوه علی کتاب الله) حدیث شریفی موجبنجه قرأن کریمه بعد العرض والتطبیق صحیح نامیله تدوین ایلدیلر . رحمهم الله .

(٢٨) علم حرکت مایعات — حکمت طبیعیه‌ده اجسام مایعه‌نك حرکت وتوزیعاتندن بحث ایدر برعلمدر عملیسنه دخی (فن سوق المایعات) یعنی صو یولجیلق دیرلر .

(٢٩) علم حروف — حروف کلمه‌سنه نظر بیوریله .

(٣٠) علم حساب — حساب کلمه‌سنه نظر بیوریله .

(٣١) علم حفظ صحت — مدت حیاتك کمال عافیتله جریانی تأمین ایدر برعلمدر وزیرده محرر باشلیجه احکامیله عامل اولنلرك بعنایة الله تعالی

عافيتده اوله‌جقلری شبهه‌سزدر . (اولاً) وجودی دائرهٔ اعتدال ایچنده بولندیرملی یعنی هرشیده افراط وتفریطدن احتراز ایتملی زیرا افراط وتفریط عافیتك دشمنلریدر (ثانیاً) اوشیلرکه آنلرله الفت واعتیاد ایدلمشدر انلری دفعةً تبدیل وتغییر ایتاملی زیرا الفت مادامکه ایکنجی طبیعتدر ومادامکه طبیعتك حرکتی سرعت وشدت قبول ایتیوت علی التدریجدر اکا تقلید ایتمك عافیت وجودیه‌سنی آرزو ایدنلر ایچون بربیوك بورجـدر (ثالثاً) قلبك صلاح وسکونتی وروحك اسایش وراحتی عافیتك دوستلری اولدیغی کبی شدتلی وکدرلی مراق دخی بالعکس دشمنلریدر . کمال حدت . حسد . قسقانجلق . غرض وامثالی وسائط انتقامیه انسـانك بنای وجودینی صار صار وبالآخره قلبه عکس ایدرك معاملاتنی تخریب وطولاب دورانی سکته‌دار ایدرك خلجـان ظهورینه سبب اولور . وعلی الخصوص قسـاوت . اسف . محزونیت دمك جریان وجولاننی تأخیر وتعطیل ایلر وطبیعت واخلاقی ضعیفلندیرر . بونلره عقل وحکمت سلاحلرینك تأثیراتی غلبه ایده‌جکندن همیشه انلره مراجعت واو صورتله مقاومت ایتملیدر (رابعاً) لطیف وصـاغلم هوا عافیتـك دوامی ایچون الك زیاده لازم برشرطـدر (خامساً) مادةً یکدیکرینه مشـابه اولان یمکلری انتخاب ومخالف طعـامدن اجتناب لازمدر زیرا طعامك مطابقت مادیسی هضمی تسهیل ومخالفی تصعیب ومضرغازلر احداث ایدر (سادساً) طعامی معدنك تحملنه کوره اکل ایتملیدر یعنی اکل ایدیله‌جك طعامك مقداری معده‌نك قوهٔ هضمیه‌سی درجه‌ده اولملیدر . اکثریا چوق اوتورانلر آز وزیاده کزوب اوغراشانلر چوق طعام ایده‌جکاری طبیعی ایسه‌ده چوق طعام ایدنلرك هرحالده دائرهٔ اعتدالی تجاوز ایتاملری اقتضـا ایدر (سـابعاً) حکیملك واجزاجیلق وجودی هرزمان ایچون لازم ویکدیکرندن مهم ومراجعتی اهم ایکی بیوك مکتب ایسه‌ده بو مراجعتی سوء استعمال ایتامك ایجاب ایدر زیرا هر کوچك و خفیف کیفسزلك ایچون حکیمه مراجعتی اعتیـاد ایدنلر اومراجعتك تعدد وتجددینه سببیت ویررلر . بعض حکما دیمشلردرکه حفظ صحت ایچون انسان هیچ برتدبیره واقف دکل ایسه باری حیواناتك حالنه نظر اتسون مثلا برکدی ویا کوپك

جزئی بر مرضـه دوچار اولسـه پرهیز ایدر وویریلان طعامی یمز وراحت اوتوروب یرندن قلقدانمز . ایام شتاده قپالی وسیجاق اوطه لرده یانان غازوموم قوقولری وجمعیتلی ومسدود مجلسلرده اوتورانلرك نفسلریله فاسداولان هوای نسیمی وحاملرده چوقجه اوتورمق وزیاده صوایچمك وجماع ایتمك وترلی ایکن روزکاره وهوا جریان ایدن پنجره وقاپویه قارشو اوتورمق وادرارینی زیاده طوتمق ووجودی اتعاب ایتمك و مسکرات وزیاده توتون ایچمك هپ مضر شیلردر بونلر ایچون تفصیله حاجت یوق .

(ابن سینانك)

(بیت)

اجعـل غـداك کل یوم مرةً   واحذر طعاماً قبل هضم طعام

واحفظ منیك ماستطعت فانه   ماء الحیـاة یصب فی الارحام

(٣٢) علم حقوق — حقوق کلمه سنه نظر بیوریله .
(٣٣) علم حکمت عملیه — حکمت کلمه سنه نظر بیوریله .
(٣٤) علم حکمت طبیعیه — حکمت کلمه سنه نظر بیوریله .
(٣٥) علم حکمت ریاضیه — حکمت کلمه سنه نظر بیوریله .
(٣٦) علم حیوانات — حیوانات کلمه سنه نظر بیوریله .

(٣٧) علم خرافات — اسکی زمانده یونان وایران ومصر اهالیسنك تصور ایتـدکلری بر چوق الهلر حقنده کی اعتقادلری مباحثندن ووقایع تاریخیه سی مضبوط اولمیان ازمنه احوالنه از چـوق وقوف حاصل ایتمك ایچون اول وقتکی شاعرلرك اویدرمه حکایات وداستان وخطبه لرینی تدقیق وتفحصدن عبارت برعلمدر . اوروپاده بونك ایچون کتابلر تصنیف اولندی .

(٣٨) علم خط — خط کلمه سنه نظر بیوریله .
(٣٩) علم خلاف — خلاف کلمه سنه نظر بیوریله .
(٤٠) علم خواص — خواص کلمه سنه نظر بیوریله .
(٤١) علم رسم — رسم کلمه سنه نظر بیوریله .

(٤٢) علم رصد — هیئت فروعندندر بو علمله مقادیر و درجات وحرکات نجومیه کشف وتعیین وزیجات تنظیم وتدوین اولنور مقدما غایت ساده اولان اشبو علم رصد ایجاد واختراع اولنان (تلسقوب) (اوقتانت) (سکستانت) (دائرهٔ جداری) (خطا استوا دوربینی) کبی آلتلر واسطه‌سیله کرکی کبی ترقی ایتدی وحالا ایتمکده‌در . ابن هیثم نام فاضلك دخی بو فنك قسم نظریسنی مشتمل (کتاب الارصاد) نامنده برکتابی واردر .

(٤٣) علم رقیه — کوز باش دیش اغریسی واصابت عین کبی علتلرك دفعنه متعلق خواصدن واشبو خواصه متفرع (عقد خیط وتعفین شعر) کبی بعض قواعددن بحث ایدر .
لفظ رقیه زبان فارسیده افسون دیمك اولوب اصلی (آب سون) در (ترجمه‌سی اوفوریجیلك) زیرا اکثر وقت صویه اوفوروب اصابت عینه اوغرایان کیمسه‌لره ایچوررلر یاخود خیط معقود ونسخه‌یی صویه صوقوب او صویی ایچوررلر .

(٤٤) علم رمل — رمل کلمه‌سنه نظر بیوریله .
(٤٥) علم زایرچه — زایرچه کلمه‌سنه نظر بیوریله .
(٤٦) علم زراعت — زراعت کلمه‌سنه نظر بیوریله .
(٤٧) علم زیج — زیج کلمه‌سنه نظر بیوریله .

(٤٨) علم سباحت — صوده یوزمکی اوکرنمك ایچون موضوع برعلمدر . (١٨٣٨ م و ١٢٥٤ ﻫ) تاریخنده سرعسکر خلیل رفعت پاشا امریله و مترجم محمد پاشا وسرپوس بك معرفتلریله ترجمه وخاکپای شاهانه‌یه تقدیم اولنان کتابدن منفهم اولدیغنه کوره علم سباحت صوده قورباغا وبالق کبی ودونه دونه ویوزی و ارقه‌سی اوزری وایاق اوستی یوزمکی وطالوب چیقمغی و دکزك دیبنده چالی وقیایه طاقلمق وجانور بالغه تصادف اولنمق کبی تهلکه‌لردن کندوسنی قورتارمغی بیلدیرر و محاربه

اثناسنده عسکر سلاح وجبه خانه‌سنی ایصلا تمقسزین درین نهرلری همان یوزه‌رك پچه بیلمك اصولنی اوکردیر بر کوزل علمدر ۰

(٤٩) علم سحر — سحر کلمه‌سنه نظر بیوریله ۰

(٥٠) علم سیمیا — سیمیا کلمه‌سنه نظر بیوریله ۰

(٥١) علم شعر — شعر کلمه‌سنه نظر بیوریله ۰

(٥٢) علم شواذ — فروع علم قرائتدندر قرا آتك شواذینی متواتر اولانندن تفریق ایدر ۰ قرا آت متواتره اکثر علما عندنده (نافع) (ابن کثیر) (ابو عمرو) (ابن عامر) (عاصم) (حمزه) (کسائی) یه منسوب اولمق اوزره یدی نوع اولوب اشبو ذواتدن هر برینك دخی ایکیشر راویلری واردر اشبو ایکیشر رواتدن بشقه هر برینك دها نیجه راویلری وارایسه‌ده متأخرین ایچلرندن یالکز ایکیشرینی اختیار ایدوب قصورلرینی ترك ایلدیلر ۰ قرائتك یدی یه انحصاری مختلف فیهدر بعض علما یعقوب حضرمی یی دخی انلره علاوه ایله سکزه ابلاغ ایلدی ۰

(٥٣) علم صرف — صرف کلمه‌سنه نظر بیوریله ۰

(٥٤) علم صیدله — اجزاجیلق — فرانسزجه‌سی (فارماقولوژی) فروع علم طبدندر نباتی ومعدنی مفرد ومرکب هر نوع اجزای طبیه‌نك قوت وخاصه‌لرندن ویکدیکریله برلشدکلرنده نه خاصه ویامضرت پیدا ایده‌جکندن واعمال واستعمال وحفظ و خصوصات سائره‌سندن بحث ایدر بر علمدر ۰ اجزاجیلرك غایت ارباب ومجرب وامین اولمسی و حکیملرك رچته‌لرنده بر خطا اولوب اولمدیغنی تمییز ایده‌بیلمك اقتدارینی حائز بولنمسی بو علمده بر نجی شرط عداولنور ۰

(٥٥) علم طب — طب کلمه‌سنه نظر بیوریله ۰

(٥٦) علم طبقات الارض — طبقات کلمه‌سنه نظر بیوریله ۰

(٥٧) علم طلسمات — طلسم كلمه سنه نظر بيوريله ·

(٥٨) علم عرافت — قيافت كلمه سنه نظر بيوريله ·

(٥٩) علم عروض — عروض كلمه سنه نظر بيوريله ·

(٦٠) علم عزايم — معناى اصطلاحيسى جن و شياطين اوزرينه تشديد وتغليظ ايله اجراى حكمدن عبارت برعلمدر ·

آصف بن برخيايه بعضيلرى حضرت سليمان عليه السلامدن صكره جن وشياطين انسانه اطاعت ايدرمى ديدكارنده (مادام العالم) جوابنى ويرمشيدى· عزيمت قارئنك نيتى اعتباريله برى حرام ديكرى مباح ايكى قسمه منقسم اولوب اولكيسى سحر بازلرك خلاف شرعشريف برامرى تحصيل ايچون تلفظ ايتدكارى ايكنجيسى اهل ورع وعفت كمسه لرك حصول خير وسعادت ايچون اوقودقلرى اثر وعزيمتلردر ·

ارباب عزايمك مقدما بعض الفاظ هنديه و عبرانيه ايله ترتيب وتأثيرينى ادعا وتجربه ايتدكارى عزايمدن (صرعد) علتنى دافع اولان برى قاعده لرى معلوم اولمق ايچون ترقيم قلندى ·

(عزيمت)

هرقاش قاعيش مرقاش استطناف خطوف خطاف شغداش و قرداش الله رب العزة يا طهسلو شبوح ارح شنوح ارموحثيثا القديم الازلى ان الذين فتنوا المؤمنين والمؤمنات ثم لم يتوبوا فلهم عذاب جهنم ولهم عذاب الحريق ان اشدكم يامعشر الجن بالله العزيز القهار الوافى الدافع وبعهد الذى اخذه عليكم سليمان بن داود عليهما السلام ان لا تضروا حامل هذ التعويذ وان تتركوه وتحفظوه فى حرز الله تعالى و حماية الله لطيف بعباده وصلى الله على سيدنا ومولانا محمد و اله واصحابه اجمعين بحق النبى واله الطيبين الطاهرين بسم الله الكبير اعوذ بالله العظيم من شر عرق و النعا ومن شدة حرالنار · بونى نيت وبسمله ايله يازوب و برمائى شمع واوزرى يشيل بز ايله صاروب مريضك بوينته اصارلر ·

(٦١) علم علایم جو — هواده وقوع بولان علامانه اطلاق اولنور علایم مذکوره حالات طبیعه‌لرینه نسبتله اوچه منقسمدر برنجیسی (هوائیه) یعنی ریاح ثوابت زوبعه دنیلان حادثات . ایکنجیسی (مائیه) یعنی سحاب . سیس مطر . رطوبت . بخار . ثلج . بردوامثالی اوچنجیسی (مضیئه) یعنی صاعقه . قوس قزح . فجر شمالی . وامثالی شیلردر . (محللرینه) مراجعت بیوریله .

(٦٢) علم فال — تفأل کلمه‌سنه نظر بیوریله .

(٦٣) علم فرائض — ترکهٔ متوفایی کتاب وسنت واجماع امتده اولان فروض مقدره اوزره تقسیمدن بحث ایدر برعلمدر فی‌الاصل علم فقهدن برباب اولدیغی حالده علمانك کثرت اعتنا وتدوینلرینه مبنی علوم مستقله صره‌سنه چکه‌رك فروع علم فقهدن معدود اولدی . بوعلمده تألیفات کثیره وارسه‌ده ممالك عثمانیه‌جه اك مشهوری (مختصر سجاوندی) وشمس‌الدین فنارینك اشبو کتابه اولان شرحیدر . علمای رومدن محسن‌القیصری دخی بوبابده شرحیله برابر برارجوزهٔ لطیفه نظم وتألیف ایلمشدر .

(٦٤) علم اصول الفقه — احکام شرعیهٔ فرعیه‌یی ادلهٔ تفصیلیه‌سندن استنباطه مخصوص برعلم شریفدر موضوعی ادلهٔ شرعیهٔ کلیه‌در مبادیسی عربیه‌دن وبعض علوم شرعیه وعقلیه‌دن مأخوذ اولوب غرض ایسه احکام شرعیهٔ فرعیه‌یی ادلهٔ اربعهٔ تفصیلیه‌سی اولان کتاب وسنت واجماع وقیاسدن استنباط ملکه‌سنی تحصیلدر . (کتاب الاسرار) و (تقویم الادله) و (امدالاقصی) و (اصول پزدوی) و (اصول سرخسی) و (مختصر ابن حاجب) و (کتاب القواعد والبدایع) و (کتاب البدیع) و (کتاب المنار) و (کتاب المغنی) و (کتاب المنتخب) هپ علم اصول فقهده مؤلف کتب معتبره‌دن اولوب بونلردن بشقه دها پك چوق کتابلر تصنیف اولنمشدر .

(٦٥) علم فقه — مسائل شرعيۀ فرعيۀ عمليه‌يی بيلديرن علمدر. مسائل فقهيه امر آخرت وامر دنيا اعتباريله ايكي‌يه منقسم اولوب آخرت قسمی احكام عباداتدن ودنيايه تعلق ايدن قسملری (مناكحات) (معاملات) (عقوبات) وسائره‌دن عبارتدر.

علم فقهك مبادیسی سائر علوم شرعيه وعربيه ايله مسائل اصول فقه اولوب بوندن مراد اعمال شرعيه‌يه اقتدار ملكه‌سنی قزانمق وفائده‌سی وجه مشروح اوزره عمل حاصل اولمقدر. معلوم اوله‌كه علوم عمليه‌ده غايت وغرض تحصيل ظن قوی اولوب كسب يقين دكلدر زيرا كافۀ ادله‌نك اقواسی كتاب وسنت اولوب بونلرك برقسمی هرنقدر قطعی الثبوت والدلاله ايسه‌ده ديكر قسمی ظنی الدلاله‌در بناءً عليه علم فقه محل اجتهاد اولمشدر امدی هركس اول امرده هرقنغی مجتهدك مذهبنی ايسترسه آنكله عمل ايده‌بيلور عقولك صحتله تلقی ايلدكلری مذاهب مشهوره امام ابی حنيفه ومالك وشافعی واحمد بن حنبل حضراتنك اجتهاد بيوردقلری مذاهب رابعه‌در بونلردن بالنسبه احق واولی وكندوسيله تمذهبه اليق واحری اولانی ايسه مذهب امام ابی حنيفه در زيرا مشار اليه كثرت معرفت كتاب وسنت وسائره ايله برابر جمله‌دن اتقان واحكامده ممتاز وجودت قريحه وعلم احكامده قوت رأی ايله سرافراز ايدی هرقنغی بركيمسه فروعده برمذهب معينه تقليد ايلدكده اكا لايق اولان كندو مذهبنك صواب وفقط خطا اولمق دخی محتمل ايدوكنی ومذهب مخالفی خطا ولكن صواب اولمق احتمالی دخی بولنديغنی حكم ايتمكدر اما بوحكم لوازم ظنيتدن يعنی ادله‌سی ظنيه اولديغندن لازم كلوب اعتقاديات بونك خلافنه‌دركه انلرده مطلوب اولان جزم ويقيندر.

(٦٦) علم فلسفه — فلسفه كلمه‌سنه نظر بيوريله.

(٦٧) علم قرائت — وجوه مختلفۀ متواتره حيثيتيله صور نظم كلام اللّه‌دن باحث برعلمدر مبادیسی مقدمات تواتريه وبعض علوم عربيه‌دن عبارت اولوب بوندن مقصود ايسه اختلافات متواتره‌يی ضبط

ملکه‌سنی تحصیل وفائده کلام اللهی تطرق تحریف وتغییردن صیانتدر که اولورکه بونده حد شهرته واصل اولان اختلافات غیر متواتره حیثیتیله دخی صور نظم کلامدن بحث اولنور اول تقدیرجه مبادیسی مقدمات مشهوره و یاخود موثوق به اولان ذواتدن مروی مقدماتدن عبارت دیمك اولور

(٦٨) علم قیافت — قیافت کلمه‌سنه نظر بیوریله .

(٦٩) علم کلام — ایراد حجج وبراهین ایله اثبات عقائد دینیه یه اقتدار ویرر برعلم جلیلدر موضوعی معلومدر شو وجهله که عقائد دینیه یی اثبات اومعلومه تعلق ایدر مسائلی قضایای نظریهٔ شرعیهٔ اعتقادیه وغایتی ایمانی ایقان ایله تحلیه‌در .

علم کلامده اجلهٔ علمای کرام نهایت درجه سعی واقدام ایله برچوق کتب نفیسه ومعتبره تألیفنه حصر ایدیٔ اهتمام ایلدیلر (بحرالکلام) (تجرید) (تأسیس التقدیس) (رموز الکنوز) (زبدة الکلام) (طوالع الانوار) (عقائد نسفی) (قلائد) (مقاصد) (مواقف) (مدارك العلوم) (مشارق النور) (نهایة المنقول) (جوهرة التوحید) مؤلفات جلیلهٔ مذکوره جمله‌سندندر .

(٧٠) علم کهانت — کهانت کلمه‌سنه نظر بیوریله .

(٧١) علم کیمیا — کیمیا کلمه‌سنه نظر بیوریله .

(٧٢) علم لغت — موضوعات لغویه‌یی بیان ایدر برعلمدر لسان عربینك اهل نحو عندنده اعراب دنیلان حرکاتده‌کی ملکه‌سی صکره‌لری اختلاط اعجام مناسبتیله فاسد وبوفساد موضوعات الفاظه دخی ساری اوله‌رق صحیح عربی‌یه مخالف برطاقم اصطلاحات غریبه پیدا اولدیغندن بوحال ایلروده معانیٔ قرآن کریم واحادیث نبویه‌نك مجهولیتنی منتج اولمامق ایچون موضوعات لغویه‌نك تدوینه قرار ویرلدی . بوبابده بك چوق کتاب تألیف

اولنمشدر علم لغتده سرافراز اولان علمانك برنجیسی امام (خلیل بن احمد) الفراهیدی اولوب تألیف ایتدیکی (کتاب العینی) سنده حروف معجمك یعنی حروف هجانك بالجمله مرکباتنی دخی حصر ایلدی که ثنائی وثلاثی ورباعی ولسان عربده منتهای ترکیب اولان خماسیدر .

(٧٣) علم محاضره — محاضره کلمه‌سنه نظر بیوریله .

(٧٤) علم محکمات ومتشابهات — آیات واحادیث شریفه‌نك متشابهاتندن کشف حجاب شبهات ایدر بر علمدر

(٧٥) علم معادن — معادن کلمه‌سنه نظر بیوریله .
(٧٦) علم معانی — معانی کلمه‌سنه نظر بیوریله .

(٧٧) علم معماری — قواعد مخصوصه واسطه‌سیله ابعاد متناسبه‌ده ابنیه انشا ایتمکدن بحث ایدر برفندرکه اوچه تقسیم اولنور برنجیسی انشاآت ملکیه‌در خانه وسرای ومعبد کبی احتیاجات بشریه مقتضیاتندن اولان ابنیه انشاسی اصول وقواعدندن بحث ایدر ایکنجیسی انشاآت عسکریه‌در استحکامات وقلاعه متعلق انشاآتدن بحث ایدر اوچنجیسی انشاآت بحریه‌در کمی لیمان وبحریه‌یه متعلق انشاآت سائره‌دن بحث ایدر وانشاآت ملکیه دخی انشاآت معابد وانشاآت میاه کبی برچوق قسملره آیریلور .
هرملتك درجهٔ ترقیات مدنیه‌سنه کوره برطرز معماریسی واردر قدیم مصریلر ایله آثوریلرك انشاآتنده رصانت وجسامت حکم سورمکده وهندلیلرك انشاآتنده دخی بنه اوآثار مشاهده اولنمقده ایدی بونلرك معبدلری قیالرده اویولمش وزینتلری ایسه اکثریت اوزره تمثالارنده بولنمشدر. چینلولرك بنالری طاملرینك مخروطی وسیوریلکلریله فرق اولنور .
فن معماری الك زیاده روملرده ترقی ایدوب حتی بش مسلك معماریدن (دوریك وایو ینك وقورنتین) مسلکلری روملرك اختراعیدر ایتالیالولر

(توسقانه) اصولنی وروماليلر روم مسلكلرندن بالتركيب (قومپوزيت) اصولنی ايجاد ايلديلر . موخراً صنايع شرقيه (غوتيك) دنيلان مسلكی ديكرلريله برلشديرەرك يوكسك كمرلر ايله دوز دوشمه يرينه كمر استعمالندن عبارت اولان (بيزانتين) مسلكنی ميدانه چيقاردی ودها صكره عربلرك اسپانيادە وجوده كتوردكلری ترقيات معماريه (بيزانتين) مسلكنه غلبه ايدرك آوروپايه منتشر اولدی انبان ترقی ايتمكدەدر .

(٧٨) علم مناظره — مناظره كلمەسنه نظر بيوريله .

(٧٩) علم منطق — منطق كلمەسنه نظر بيوريله .

(٨٠) علم موسيقی — صدای سوزش اداسی مشهور انام اولان (داود) عليه السلامك الحانله مزامير قرائتی وبنی اسرائيلك برمدت اكا تقليداً عبادتی كوزل صدا ونغماتك واكا اولان ميل ومحبتك اسكی وطبيعی برشیء اولديغنی اشراب ايدر ايسەده برقاعده تحتنه وضعی يعنی فن موسيقينك ايجادی حكمای يونانيەدن (فيثاغورس) ه عطف اولنمقدەدر . روايته نظراً فيثاغورس تيمورجيلرك اينجەلی قالينلی چكيجلری ضرباتندن اولا صدانك درجاتنی بولوب بعده تخته اوزرينه ابرشيملر كرەرك ايتديكی تجربەلرله مقاماتی تعيين وموسيقينك قواعد واهميتنی ممكن مرتبه تفهيم ايلمش واندن صكره علی التدريج قباسازلر ايجاد ياخود اصلاح اولنمغه باشلامشدر .

برزمان نغمات اجرام علويەنك يكديكرينه تماس ايله دورندن حاصل صدالردن مأخوذ ايدوكنه حصر ذهاب اولديغنی جهتله موسيقی يه (تنجيم) نامنی ويرمشلر ايدی .

حركات فلكيەنك موسيقی اوزرينه برر صورتله تأثيرينی يعنی استماع ايدنلرك وقتنه واووقته مناسب مقامه كوره غم وسرور يوندن متأثر وبعضاً مرضايه بيله شفا بخش اولديغنی متقدميندن پك چوق كمسەلر يازمشلر ايسەده بوصورت زمانمز موسيقی شناسانی نزدنده غير مجزوم واثباته اقتدار معدوم اولديغندن يالكز فن موسيقی يه موافق خوب صدا ونغماتك ارواح بشره

تأثیری و بو تأثیر ایله روحك منبسط و منقبض اولەرق شخصنه کوره سرور وفکرت وسخا وشجاعت کبی حاللر کتوردیکی قبول اولنمشدر ۰

فارابینك کتابی بوفنده مؤلف اثارك اك مشهور ومعتبری اولدیغی کبی ابن سینانك ابواب شفاسندن (کتاب الموسیقی) سی دخی شایان اعتباردر و (صفی الدین عبدالمؤمن) و (ثابت بن قره) و (ابراهیم الموصلی) واوغلی (اسحق) و (ابوالوفاء جوز جانی) دخی موسیقی شناسلرك مشهورلرندندر.

متقدمین عندنده موسیقی اون ایکی مقام والتی یاخود یدی آواز ویکرمی درت شعبه ایله تفرعاتندن عبارت ایدی متأخرین بونلری محو واثبات وبعضیلرینك نامل‌رینی ابقا ایدرك اصول مقاماتی (راست) (دوکاه) (سکاه) (چارکاه) (نوا) (عراق) (عشیران) نامل‌ریله یدی‌یه حصر وراسته مقابل (کردانیه) ودوکاهه مقابل (محیر) وسکاهه مقابل (تیزسکاه) وچارکاهه مقابل (تیز چارکاه) ونوایه مقابل (یکاه) وعراقه مقابل (اوج) وعشیرانه مقابل (حسینی) مقامل‌رینی اعتبار ایتدیلر واوروپالیلر دخی نوطه اصولنی وضع ایدرك اصول مقاماتی (دو) (ره) (می) (فا) (صول) (لا) (سی) دیەرك التی نوعه تخصیص ایدوب ارەیرلرینه نیم پردەلر قودیلر ۰ (دو) چارکاهه و (ره) نوایه و (می) حسینی‌یه و (فا) عجمه و (صول) راسته و (لا) دوکاهه و (سی) سکاهه بدلدر ۰

نغماتك وزننی تعیین ایدن (دم ۰ تك) اصولی عدد وخفت ومد وثقلتنه کوره (خفیف اول) و (خفیف ثانی) و (ثقیل) نامل‌ریله اوچ قسمه منقسمدرکه کار نقش بسته سماعی شرقی هپ بو اصوله تطبیقاً اجرا اولنور ۰

(۸۱) علم نباتات — نباتات کلمەسنه نظر بیوریله ۰
(۸۲) علم نجوم — نجوم کلمەسنه نظر بیوریله ۰
(۸۳) علم نحو — نحو کلمەسنه نظر بیوریله ۰

(۸٤) علم نیرنجات — تمویه وتخییل معناسنه کلان (نیره) لفظندن معربدر. بوعلم قوای فاعله ومنفعله بیننده غرائب امتزاجات استحصالی طریقنی بیلدیرر حب وبغض واغراض واقبال کبی ۰ مجریطی‌نك (غایة الحکیم)

وابن وحشیه‌نك (اسرارالشمس والقمر) و (جامع) نام کتابلری بو علمه متفرع آثاردندر ·

(٨٥) علم وجوه ونظائر — وجوه کلمه‌سنه نظر بیوریله ·
(٨٦) علم وفق — وفق کلمه‌سنه نظر بیوریله ·
(٨٧) علم هندسه — هندسه کلمه‌سنه نظر بیوریله ·

(٨٨) علم هیئت — اجرام سماویه‌نك حرکات واحوالندن بحث ایدن علمه اطلاق اولنور اشبو اجرامك بعضیلری ظاهراً تبدیل مکان ایتمیه‌رك دائما بر پرده کورندکلرندن بونلره کواکب ثابته دنیلوب بعضیلری دخی دائما تبدیل مکان وفضای اسمانده جولان ایلدکلرندن بونلره دخی کواکب سیاره تسمیه ایدیلور · کواکب سیاره ایکی صنف اولوب صنف اوله سیارهٔ اصلیه وثانی یه سیارهٔ غیر اصلیه ویاخود (اقمار) دنیلور وسیارات اصلیه‌دن بعضیلری اشکال واوقات مختلفه‌ده مشاهده اولندیغندن بونلره‌ده قویرقلی یلدز تعبیر اولنور · ایمدی ذکر اولنان کواکبدن سیارات اصلیه شمس مثللو ثوابتدن برینك اطرافنده حرکت ودوران ایلدکلری کبی سیارات غیر اصلیه یعنی قمرلر دخی سیارات اصلیه‌دن بعضیلرینك اطرافنده دور ایدرلر ·

ثوابتك عنصرلری بالطبع منور اولوب نشر ضیا ایلدکلرندن انلره اجسام مضیئه وسیاراتك جوهرلری ایسه ذاتاً مظلم وکثیف اولمغله اجسام منیره‌دن استضائه ایلدکلرندن بونلره دخی اجسام مستضیئه تسمیه اولنور · جو سماده منتشر اولان کواکب ثابته‌نك حد وحسابی اولمیوب هر بریسی کندو سیارات وتوابع سائره‌سیله برعالم حکمنده‌در کواکب مذکوره‌نك جسامتنه نسبتله فوق‌الغایه کوچك اولان کرهٔ ارض دخی سیاراتدن بریدر کیجه‌لری سماده بیاضجه بر یول شکلنده رؤیت اولنوب (مجره) یاخود کهکشان تعبیر اولنان علامتلر نجوم ثابته‌نك کثرت اوزره تجمعندن عبارتدر ·

ثوابتك ایچنده شمسدن بیوکلری چوق ایسه‌ده ارضه کمال درجه بعید بولنوب

اكثریسی كوز ایله كوریله‌مدیكندن انلری رؤیت بعض آلات رصدیه اعانه‌سنه محتاج اولور زیرا كونشدن ماعدا ثوابتدن ارضه اك یقین اولان بر یلدیزك ضیاسی بزه انجق اوچ سنه‌ده واصل اولدیغندن دها بعید بولنانلرك ورود ضیاسی نیجه یوز بیك سنه‌لره موقوف ایدوكنی دوشنمك ایجاب ایدر .

متقدمیندن بر چوق كمسه‌لر ارضی مسطح قیاس وسمایی ارض اوزرینه قپانمش بللور كبی شفاف بر قبه ظن واعتقاد ایدرلر ایدی .

بو ظن واعتقاد اون اون بش عصر دوام ایتدكدن صكره متأخریندن المانیالی (زخاریا) و ایتالیالی (غالیله) و هانوره‌لی (هرشل) كبی ارباب هیئتك اصلاح وایجاد ایلدكاری تلسقوپلر ایله اجرام سماویه‌نك جسامت ومحیط ودور وحركتی لایقیله كشف وتعیین اولندی وانكلیز (نوطون) دخی برالمانك سقوطنی كورمسی اوزرینه عالمده اولان كافهٔ اجسامك جوهرلریله مبسوطاً وبینلرنده اولان بعدلرك مربعلریله معكوساً متناسب اوله‌رق یكدیكرینی جذب ایلدیكنی بولوب اجرام سماویه‌دن هربرینك معلق طوردقلرینی وبربرلرینی جذب ایدر برقوهٔ متقابله ایله برقرار بولندقلرینی میدانه چیقاردی . (شمس وثوابت) كلمه‌لرینه دخی نظر بیوریله .

§

﴿ علم الدین ﴾ عراقی — اسمی عبد الكریم بن علی بن عمر الانصاری در (١٢٢٦ م و ٦٢٣ هـ) تاریخنده مصرده تولد ایلدی عراقی ایله اشتهاری شارح (مهذب) ابو اسحق عراقی لام جدی اولمسندن ناشیدر مومی الیه علم تفسیرده صاحب ید باسطه ایدی علامه زمخشری ایله (ابن المنیر) بیننده اولان مسائل خلافی بالمحاكه (كتاب الانصاف) نامنده بر كتاب تصنیف ایلمشدر وفاتی قاهره‌ده (١٣٠٤ م و ٧٠٤ هـ) تاریخنده‌در .

§

﴿ علمدار ﴾ مصطفی پاشا — وزرای دولت علیه‌دندر روسجق اعیانندن ایكن روسیه محاربه‌سنده مشهود غیرت وجلادت وحسن اقدام وغیرتنه مبنی رتبهٔ وزارته نائل اولمشیدی مؤخراً (١٨٠٨ م و ١٢٢٣ هـ) تاریخنده سلطان سلیم مخلوع طرفدارلرینك تشویقی اوزرینه اون بش بیك كشی

ایله استانبوله کیروب مهر همایونی صدر اعظم چلبی مصطفی پاشادن الدقدن صکره سلطان سلیمی اجلاس ایچون سرای همایونه عزیمت ومسدود بولدیغی ایچ قپویی هدمه مباشرت ایلدی بو صره‌ده ایچروده بولنان سلطان مصطفی طرفلیلری ایسه کویا افندیلرینی ابقا ایچون سلطان سلیم کبی بر پادشاه تبعه پناهی شهید ایدوب جنازه‌سنی طیشارو براقدیلر علمدار عسکریله برابر سرایک ایچ قپوسندن کیروب سلیم شهیدک نعش پاکنی قان ایچنده کوردیکی کبی بر مهیب صدا ایله (ایواه پادشاهم سکا قیدیلرمی) دیه‌رك فریاد وفغانه باشلادقده او قوجه میدانی طوتمش وپاشالرینك بویله فریادینی اصلا ایشتمامش اولان وحشی وجسور عسکر همان دال بیچاق اولوب فقط کیمه اوریله جغنی بیله‌مدکارندن براشارته منتظر ایکن شهزاده سلطان محمود خان ثانی حضرتلرینی میدانه چیقاروب علمدارك یاننه کتورملریله علمدار درعقب بیعت ایدرك عهده‌سنه صدارت توجیه بیورلدی برقاچ ای صکره علمدار باشنده‌کی عسکرك اکثریسنی روسجغه مسلط اولان مثلا پاشانك اوزرینه کوندردیکی جهتله نظام جدید تشکیلندن طولایی دلکیر اولان یکیچریلر فرصت بوله‌رق برقدر کیجه‌سی باب عالیی صاروب درت طرفدن آتش ویردیلر علمدار آتشدن تخلیص جان ایچون برمخزنه قپانوب مدافعه ایتمك استدیسه‌ده برقاچ یوز یکیچری مخزنك قبه‌سنی هدمله آتشه باشلادقلرندن بیچاره جبه‌خانه‌سنی آتشلیه‌رك یکیچریلرله برابر برهوا اولمقدن بشقه چاره بوله‌مدی ·

§

﴿ علوفه ﴾ — دولت علیه‌ده مقدما صنوف عسکریه‌یه اعطاقلنان معاشه تخصیص اولنمش براسمدر اشبو علوفه یومیه اعتباریله ویریلوردی یعنی زمانمزده مثلا برنفرك معاشی شهریه ایله معین ایکن اسکیدن شهریه لقردیسی اولمیوب یومیه شوقدر علوفه‌لی دینوردی · اولری بزده معاملات اخذ واعطانك اساسی اقچه اوزرینه مبتنی اولدیغندن علوفه‌ده دخی بو اساسه رعایتله برنفرك مثلا یدی اقچه علوفهٔ یومیه‌سی اولسه اکا (یدیلی) دینور ایدی · کذا و کذا ·

علوفه شهور عربیه‌یه تقسیماً سنه‌ده درت تقسیط ایله ویریلور ومحرم وصفر وربیع الاول ایلرینه مخصوص اولان برنجی تقسیطه (مصر) وربیع

الآخر وجمادی الاول وجمادی الآخر ایلرینه مخصوص اولان ایکنجی تقسیطه (رجج) ورجب وشعبان ورمضان ایلرینه مخصوص اولان اوچنجی تقسیطه (رشن) وشوال وذی القعده وذی الحجه ایلرینه مخصوص اولان دردنجی تقسیطه (لذذ) تعبیر ایدیلور ایدی .

§

﴿ علی ﴾ بن ابی طالب رضی الله عنه — خاتم خلفاء راشدین وداماد جناب سید المرسلین‌در . حضرت عثمان رضی الله عنهك وقوع شهادتی عقبنده یعنی (٦٥٥م و٣٥هـ) تاریخنده بالانتخاب جالس اورنك خلافت اولدی فقط ام المؤمنین جناب (عایشه) وبعض اعیان صحابه قتلهٔ عثمانی قصاصده مسامحه‌سی وقوعبولدی ظنیله بیعت ایتمیوب ایچلرندن بعضیلری شهید مشارالیهك قانلی اثوابیله شام والیسی حضرت معاویه‌یه وبرطاقلری مکهٔ مکرمه‌دن حضرت عایشه‌یی استصحابله خصوص مذکوری اجرایه طرفدار بولمق ایچون بصره‌یه عزیمت ایتدیلر وحضرت علی دخی بصره‌یه کیدنلری چویرمك ایچون ارقه‌لرندن درت بیك کشی کوندرمکله بوالده جمل محاربهٔ معلومه‌سی وقوعبولوب ایکی طرفدن برقاچ بیك کشی تلف اولدقدن صکره حضرت عایشه اعاده اولندی وحضرت معاویه قتلهٔ مرقومه‌نك همان تحقیق وقصاصیله اسلام اره‌سنه دوشن تفرقه‌نك برطرف ایدلمسی لزومنی اجتهاد وحضرت علی دخی اورته‌لق غلیانده ایکن وقعهٔ مؤلمهٔ مذکوره‌نك تفتیش وفاعللرینك قصاصی بین الاسلام بر بیوك وقعه وتفرقه‌یی مؤدی اوله‌جغندن شمدیلك تأخیری موافق مصلحت بولندیغی بولنده اعطای رأی سداد ایلدیکی جهتله آره‌لرینه دوشن نائرهٔ اختلاف علوریز روابط ائتلاف اولدی و(٦٥٧ م ٣٧ هـ) تاریخنده مصر والیسی سابق عمرو بن العاص معاویه طرفندن مصری حرباً آلوب حضرت علی طرفندن والی بولنان (محمد بن ابوبکر) ی تحقیر واعدام ایلمکله حضرت علی کوفه‌دن وحضرت معاویه شامدن کلیتلو عسکر ایله چیقدیلر و(صفین) نام محلده تلاقیٔ طرفین ایله شدید محاربه‌لردن صکره غالب ومغلوب بللی اولمدیغی حالده ایکی طرف دخی عقد مصالحه‌یه رغبت ایتدیلر و(٦٦٠م و٤٠هـ) تاریخنده خوارجدن اوچ خبیث کوفه وشام ومصر بیننده اولان اختلافی

کویا قالدیرمق ایچون اتفاق ایدوب بری مصره عزیمتله عمرو بن العاص
ظنیله برینی تلف ودیکری حضرت معاویه‌یی جزؤیجه مجروح ایتدیکی کبی
ابن ملجم نامنده اولان اوچنجیسی دخی کوفه‌ده حضرت علی‌یی صباح نمازینی
ادا ضمننده جامع شریفه کیدرکن شهید ایتدی .

حضرت علینك امام حسن وحسین ومحمد بن الحنفیه وعمرو العباسدن صکره
اون درت ذکور وسکز اناث اولاد کرامی کلوب بعد وفاته بونلردن امامین
حضراتیله برابر اون نفری قالمشیدی کاتبی سعید بن نجران الهمدانی
وعبدالله بن ابی رافع وقاضیسی شریح بن حارث وحاجبی قنبر بن زید ایدی
سخاوت وشجاعت ودرایت وفطانت وباخصوص علم ومعرفتی مستغنیء
تفصیل وبیاندر .

حضرت علی زماننده (اشعث بن قیس) و (مسعود بن الفدکی) و (زید
بن حصین الطائی) کبی بغاة وعبدالله بن سباء واصحابی مثللو بر طاقم غلاة
ظهور ایتدی که مشار الیه حقنده وارد اولان (یهلك فیك اثنان محب غال
ومبغض قال) حدیث شریفنك مقتضای مضمون اصابتمقرونی ایدی .

حضرت علینك شهادتندن صکره اصحاب کرامدن (ضرار بن ضمرة الکنانی)
لاجل الزیاده حضرت معاویه‌نك حضورینه چیقدقده معاویه مشار الیهه
حضرت علی‌یی بکا وصف وتعریف ایله دیو امر ایتدکده ضرار ابتدا
خفیفجه چکشدیرمك استه‌یوب معاویه تکرار والحاح ایلدیکنه بناءً یامعاویه
مادامکه حضرت علینك حقیق متصف اولدیغی صفاتنی استه‌یورسك
اشته والله العظیم حضرت علی (بعید المدی وشدید القوی . ینفجر العلم
من جوانبه . تنطق الحکمة من نواحیه . یستوحش من الدنیا وزهرتها .
یستأنس باللیل وظلمة . وکان والله عزیز العبرة . طویل الفکرة . یقلب
کفه ویعاتب نفسه . تعجبه من اللباس ماقصر . ومن الطعام ماخشن)
الی آخره صفات جلیله‌سیله متصف بر نادر الوجود ایدی دیدی ومشار الیه
بونلری سویلدکجه حضرت معاویه اغلایوب هرنقدر بللو ایتمامك ایچون
کوزلرینی سیلدی طوردی ایسه‌ده ضروری لحیه‌سنه یاشلر طمله‌دیغندن
کتم ایده‌مدی و حاضر بولنانلر دخی اغلاشدیلر وحضرت معاویه حق
اکا رحمت ایتسون والله وصف وتعریفك کبیدر دیدی .

امام علی کرم الله وجهه ورضی الله عنه حضرتلرینك اداب حکومت واصلاح ممالك وسائره‌یی شامل مصر والیسی مالك بن الحرث طرفنه کوندردیکی عهدنامه‌نك جلالت مندرجاتی جهتیله بعض مهم فقراتی بروجه آتی ملخصاً تحریر اولنمشدر . بعد البسملة والصلوة (یامالك سکا برنجی امرم شریعت مطهره احکامنه اتباع وهوای نفسدن مقتدر اولدیغك مرتبه تباعد وامتناع ایله . سندن اول کلان والیلرك اویغونسزلرندن صادر اولان سوء افعال شمدی سکا وخلقه نصل فنا کورینور ایسه سندن دخی اویله افعال ظهور ایتدیکی حالده دوچار طعن ومذمت اوله‌جغنی دوشینوب اکا کوره حرکت وخلق ارەسنده ذکر جمیل تحصیلنه غیرت ایتمکلکك لازم کلور . اوراده اولان رعایا دین قرنداشلرك ایله اهل ذمتدن عبارت واهل ذمت دخی خلقتده سنك کبی برشخص ذی فراست اولدیغندن حفظ ورعایتلری واجبهٔ ذمت اسلامیتدر رعایا بعضاً برسببدنناشی یاقصداً ویاخطأً برجرم وکناه ایده‌بیلور اولوقت لایق اولان بسط مجاریٔ عفو واحساندر . یا مالك سن انلردن یوجه اولدیغك کبی سنی اورایه والی ایدن دخی سندن والله جمله‌مزدن یوجه‌در صاقین نفسکی انك غضبنه مظهر دوشورمه زیرا انك مرحمت وعقوبتندن مستغنی دکلسك . عفوکدن ندامت وعقوبتکدن مسرت وخطا ملحوظ اولان یرلرده عاجلانه حرکت ایتمیوب امورکده الك زیاده رشتهٔ عدل وحقانیته مرتبط وخلقه انفع ومتوسط اولانی اختیار ایله که حتی عموم رعایا سندن ممنون ومتراضی اولسون . سکا لازم اولان عامه‌نك رضاسیدر یالکز خواصك رضاسی مفید اولمز وعیوب خلق کشف وغمزه وسیله‌جو اولنلری یانکه اوغراتمه زیرا خلقده اویله عیبلر واردرکه سترینه والیدن غیریسی قادر اوله‌مز سندن غائب اولانك حاکمی اللهدر .

قورقاقلر ایله مشورت ایتمه صکره سکاده ضعف قلب کلور وطمعکارلرله مشورت ظلمه بادی اولور . خیرخواهلرله بدخواهلری یانکده برابر کوروب ایولك ایدنلره فتور ویرامزلره جسارت ویرمه . اکر رعایانك سکا لایقیله توجهنی ایسترایسك انلری حسن ظن واحسان ایله تلطیف واوزرلرنده‌کی

بلا و مشاقی تخفیف ایله . زیر حکمنده اولان ممالکك اصلاحنی موجب
خصوصاتی تعیین واجراده عالملر وحکمته واقف کمسه‌لر ایله مباحثه ومکالمه
ایله . امرا ورجال وخواص وعوام هرصنف امور اداره‌ده بولنانلرك
خاطرلرین طاتلی دل ایله اله آلوب یولکنده چکدکلری مشقتلری یانلرنده تذکار
وتعداد وخصائل ممدوحه وشجاعت وجرأتلرینی بیان وثنا ایله تطییب
ودلشاد ایله . بر مصلحت عظیمه وقوعنده عجز طاری اولدیغی وتردد
وقوعبولدیغی زمان صدقه‌له الله ورسولنه مراجعت ایله . برماده‌نك کنه
وحقیقتنه ایرشمه‌دین ادنی فهم ایله اکتفا ایتمه وعامللریکه ارتکابدن مستغنی
اوله‌جق قدر زیاده‌جه معاش ویر اندن صکره حاللرینی تفتیش وصادقلرینی
ابقا وخائنلرینی دفع ایت ومفتشلری غایت مستقیم ومجرب آدملردن تعیین ایله .
گاه‌بگاه مجلس عمومی تشکیل ایدوب کندوك دخی اوتور وکمسه‌یی حضورکدن
منع ایتدیرمه . ارباب حاجاتك احقلرینك رطب ویابس سوزلرینه تحمل
ایدوب مراملرینی کوزجه اکلا . امامتده نمازی اوزادوب جماعتی تنفیر
ایتمه . احقاق حقه ولو کندوکه منسوب برکمسه ایچون اولسون دقت ایت
بردشمن مصالحه‌یه راغب اولدیغی زمان رد ایتمه مکرکه رغبتی حیله اوزرینه
اوله . عهدکده وفا ایله . زنهار ناحق یره قان دوکمه زیرا قان دوکمك
بیوك کناه وزوال سلطنته باعث بیکواهدر .

§

﴿ علی ﴾ بن بندار — نیشابور شیخلرندن وثقات اهل حدیثدن
اولوب (۹۵۸ م و ۳٤۷ ﻫ) تاریخنده وفات ایلشدر (یطلب الحق بالهوینا
وانما وجود الحق بطرح الدارین) کلامنی ورد زبان ایدردی‌که معناسی حق
تعالایی قید هوا وعلاقهٔ ماسوا ایله طلب ایدرلر حالبوکه وصلت خدا ایکی
عالمی طرح وافنا ایله رونما اولور . کلمات دربارلرندن بری دخی (دنیا برداردرکه
بنیادی محنت اوزره‌در لهذا دنیاده محنتسز تعیش محالدر .

(بیت)

خوش کوشهٔ ذوق ایدی صفا اهلنه عالم
بر حال ایله سورسیدی اکر عمرینی ادم

صحبت صوکی درد اولمسه وصلت صوکی هجران
نوش اخری نیش اولمسه سور اخری ماتم

§

﴿ علی ﴾ افندی — فتاوی صاحبی مشهور چتالجه‌لی علی افندی که عصر سلطان ابراهیمده ایکی دفعه‌ده اون اوچ سنه پایهٔ فتوی ایله بکام اولمشدر وفاتی (١٦٩١ م و ١١٠٣ هـ) تاریخنده وقوعبولدی .

§

﴿ علی ﴾ پاشا — خادم علی پاشا دینمکله مشهوردر اصحاب خیراتدن برذات ایدی استانبولده صدقجیلرده عتیق علی پاشا جامعی وقره کمرکده زنجیرلی قپوجامعی جملهٔ حسناتندندر . اناطولیده جلالی شاه قولی معرکه‌سنده یعنی (١٥١١ م و ٩١٧ هـ) تاریخنده وفات ایلدی .

§

﴿ علی ﴾ پاشا — چورلیلی دیمکله مشهور اولوب دولت علیه‌ده نائل اولدیغی مسند صدارتی خیلی مدت کمال شرف ومکنتله اداره ایلمشدر (١٧١٠ م و ١١٢٢ هـ) تاریخنده مقتولاً عازم دار بقا اولدی . درسعادتده اسکی سیمکشخانه‌نك اولدیغی یرده برجامع شریف وتکیه ایله متعدد حجره‌لری واردر .

§

﴿ علی ﴾ بك — (بادبالوبلیش) نام اسپانیا ضابطنك عربستان وافریقا سیاحتلرنده طاقنمش اولدیغی نام مستعاردر مومی الیه هرکیتدیکی یرلرده اسلام زی وقیافتنده کزدیکندن مسلمان ظن اولنورایدی بناءً علیه اهل اسلام حقنده اوکونه‌قدر هیچ برخرستیانك واقف اوله‌مدیغی معلوماتی قلمه الوب (١٨٠٨ م و ١٢٢٣ هـ) ده نشر ایلمشدر . مؤخراً برایکنجی سیاحته دها چیقدیسه‌ده عمری وفا ایتمدیکندن (١٨١٨م و١٢٣٤هـ) تاریخنده شام شریفده قالی دکلندیردی .

§

﴿ علی ﴾ بن حسین الشریف العلوی — ابن الاعلم دینمکله متعارفدر هیئت وصناعت تیسیر وحل زیج ایله عصرنده شهرت بولمش وعضدالدوله

ابن بویه نزدنده غایت نفوذ وحرمت قزانمشیدی عضد الدوله‌نك وفاتیله اوغلی صمصام الدوله یرینه کچدکده حالی دیکر کون ومقدمه نسبتله قدری دون قالدیغندن بویه‌لیلردن انقطاع ایدرك (۹۸٤ م و ۳۷٤ ه) تاریخنده حجه عزیمت وعودتنده عسیله نامیله معروف محلده جهان بقایه رحلت ایلمشدر ٠

§

﴿ علی ﴾ الحمدانی — ملوك بنی حمداندن جود وکرم وفرط شجاعت وهمم ایله مشهور ودفاتر نظم ونثر شعرا وبلغاده مدایح واوصافی مذکور اولان سیف الدولهٔ حمدانیدرکه خلفادن صکره بونك قپوسنده جمع اولان شعرا ادبا علما ظرفاملوکدن هیچ برینك قپوسنده جمع اولمامش وشعرایه صله ایچون مخصوص اوزلق التون کسدیروب اوزرینه اسمنی وصورتنی نقش ایتدیرمشیدی کندیسی دخی ادیب شاعر فصیح بلیغ برذات ایدی شجاعت وجسارتی ایسه روم طرفلرنده وقوعبولان غزواتیله مثبتدر ٠

ولادتی (۹۱۲ م و ۳۰۰ ه) سنه‌سنده اولوب (۹٦٦ م و ۳۵٦ ه) تاریخنده عسرت بول مرضندن وفات ایلدی ٠

اولا (واسط) واطرافنده بولنان نواحی‌یه مالك ایدی بعده (۹٤٤ م و ۳۳۳ ه) تاریخنده حلبه ومؤخراً شوکت ودولتی کتدکجه متزاید اوله‌رق دمشقه و اکثر بلاد شام وجزیره‌یه مالك اولدی ٠ ایتدیکی غزالرده البسه‌سنه طوپلانان توزلری جمع ایدوب بر کرپیچ یاپدیردیغی وبو کرپیچی وفاتنده باشی التنه قوملرینی وصیت ایتدیکی منقولدر ٠

اشبو آل حمدان (۹۳٤ م و ۳۲۳ ه) تاریخنده استقلال بوله‌رق قرق بش سنه حکومت سورمشدر برنجیلری (ناصرالدوله) ایدی ٠

§

﴿ علی ﴾ افندی — اعرج سید حاجی علی افندی دیمکله معروف برذات اولوب اولیاء الله کرامك برکزیده‌سی وعلم وعملده کافهٔ انامك وباخصوص اقطار حجازیه‌وحرمین شریفین اهالیسنك مسلم وپسندیده‌سی ایدی (۱۷۸۵ م و ۱۲۰۰ ه) تاریخنده بور قصبه‌سنده مهد وجوده کلوب

قصبۀ مذکوره‌ده‌وخداوندکار ولایتنده جمعه‌وصالی کونلری رنجبرلك‌وسائر ایامده تحصیل علم ایله مشغول وباطناً‌دخی نیجه طلوعاته مظهریتله نائل مأمول اولدقدن و بر زمان سیاحت ایلدکدن صکره ١٢٣٦ سنۀ هجریه‌سنده موره محاربه‌سنده اثبات وجوده بذل همت و برمقدار مال غنیمت ایله مکۀ مکرمه‌یه عزیمت ایلدی . بعده مدینۀ منوره‌یه کیدوب اون سکز سنه مدت فراشت شریفه‌خدمتنده قائم‌ومؤخراً مدینۀ‌منوره شفامدرسه‌سی مدرسلکنده تدریس علومه‌مداوم‌اولوب برچوق‌زهد وکرامات‌واظهارخوارق عادات ایله‌حرمین شریفین اهالیسی بیننده کامران ومن قبل الرحمن اولاد رسولدن اولدیغی بشارتیله منشرح‌الجنان اولدقدن صکره آخرعمرنده کوزلرینه عمی‌وقولاقلرینه صمم عارض اولدیغی حالده (١٨٧٥م و١٢٩٢ھ) تاریخنده وفات ایلدی .

§

﴿ علی رضا ﴾ بن موسی الکاظم — ائمۀ اثنی عشرك سکزنجیسیدر (٨١٦م و٢٠١ھ) تاریخنده بغدادده علویلرك عباسیلر علیهنه ظهور ایدن اختلالنی تسکین مقصدیله خلیفه مأمون طرفندن ولی‌عهد اتخاذ اولنمشیدی . مؤخراً خلیفه ایله برابر عراقه کیدوب طوس نام محله وصوللرندن بر مدت صکره یعنی (٢٠٣ ھ) تاریخنده فجأةً وفات ایلدی . صورت وفاتنه نظراً مأمون طرفندن تسمیم اولندیغی خاطره کلور .

مشارالیهك مخدومی امام تاسع محمد تقی حضرتلری دخی یکرمی بش یاشنده (٨٣٥ م و ٢٢٠ ھ) تاریخنده بغدادده مسموماً وفات ایلشدر . خلیفه معتصم بوکا صغر سننده کریمه‌سنی تزویج ایتمشیدی .

§

﴿ علی ﴾ بن العباس بن جریج — کنیه‌سی ابو الحسن شهرتی ابن رومی‌در نظم عجیب وتولید غریب صاحبی شاعر مشهورکه ابداع معانیٔ جلیله‌یه قادر و ایجاد کلمات جمیله‌یه مقتدر ایدی قوس غمام حقنده سویلدیکی ابیات بلیغه‌دندر :

(وساق صبیح للصبوح دعوته فقام و فی اجفانه سنة الغمض)
(یطوف بکأسات العقار کانجم فمن بین منقض علینا و منفض)

(وقدنشرت ایدی الجنوب مطارفاً على الجود کناوالحواشی على الارض)
(یطرزها قوس السحاب باخضر على احمر فی اصفر اثر مبیض)
(کاذیال خود اقبلت فی غلائل مصبغة والبعض اقصر من بعض)

صولی نام ذات حروف اوزرینه دیوان شعرینی ترتیب اتمشدر ۰

شاعر مومی الیه کثیرالتطیر بر کیمسه اولدیغندن احبابی لطیفه اولهرق اسمندن تشأم اولنور آدملری کوندررلر وموی الیه دخی اوکون حبس نفس ایله اصلا خانه‌سندن چیقماز ایدی ۰ معتضد خلیفه‌نك وزیری قاسم بن عبدالله مومی الیهی هجوندن قورقدیغی جهتله حضورنده تسمیم ایتدیرمشدر بیچاره طعام مسمومی ییدیکی وقت ایچنده زهر اولدیغنی حس ایدرك درحال ایاغه قالقوب وزیر نره‌یه کیده‌یورسك دیو صوردقده (بنی کوندردیکك یره کیده‌یورم) دیمسیله وزیر (اویله ایسه والدیمه سلام سویله) دیدکده ابن رومی (یولم جهنمه اوغرامیه‌جق) جوابنی ویرمشدر ۰

ولادتی (٨٣٦ م و ٢٢١ هـ) ده بغدادده ووفاتی وقعهٔ مذکوره‌دن اوچ کون صکره اولمق اوزره (٢٨٣ ویا ٢٧٠ هـ) ده کذلك بغدادده وقبری باب البستانده‌در ۰

§

﴿ علی ﴾ قوشی — ماوراء النهر شاهی (الغ) بك امراسندن بر ذاتك مخدومیدر اولا سمرقندده مشار الیه الغ بکدن ومؤخراً قاضی زادهٔ رومیدن تحصیل علم و معرفت و بعده اوزون حسن طرفندن ایکنجی دفعه اوله‌رق سفارتله درسعادته کلوب ایفای مأموریت ایلدکدنصکره کوردیکی حرمت ورعایته مبنی درسعادتده اختیار اقامت ایلمش وعلم هیئت وصرفدن (محمدیه) و (فتحیه) و محاضره‌دن (محبوب الحمائل فی کشف المسائل) نام کتابلری یازمشیدی ۰

وفاتی (١٤٧٤ م و ٨٧٩ هـ) تاریخنده وقبری ایوبده‌در ۰

§

﴿ علی القاری ﴾ — مؤلفین کرامدندر (١٦٠١ م و ١٠١٠ هـ)

تاریخنده وفات ایلدی بر تفسیری وشفاء شریفه شرحی و دها بعض تأليفاتی واردر .

§

﴿ علی ﴾ بن محمد — ابو حیان کنیه‌سیله شهرتشعاردر هر نوع علوم و فنونده ماهر و بالخصوص فنون ادبیه‌یی ایجاده قادر بر ذات ایدی شیرازده تولد ایدوب (۹۹۰ م و ۳۸۰ ه) تاریخنده وفات ایلدی .
بعض اقواله کوره معتزلی الاعتقاد ولسانی غایت سخیف و برباد اولوب فضل و درایتی نقدر واسع ایسه کندوسی دخی او نسبتده قسمت ازلیه‌سنه غیر قانع ایدی . بر مدت بغدادده اقامتله بعده (ری) جانبنه کیدوب انجق اوراده‌ده امرادن ابو الفضل ابن العمید وصاحب ابن عباد ایله خوش کچنه‌مدیکندن مومی الیهمایی هجو وتزییف وحتی ذم ومساویلرینه دائر بر کتاب دخی تألیف ایلدی . او اخر عمرنده ایسه او قدر امکارله میدانه کتوردیکی تأليفاتنی بعض اوهامه مبنی کاملاً آتشه یاقدی آثار مذکوره‌دن بعضیلری اوجه شاکردلری طرفندن قورتارلمش والیوم موجود اولان کتابلری بونلردن انتشار ایتمشدر .
فضلادن (یاقوت) وابن النجارك شهادتلرینه کوره ابو حیان صالح وعابد وهرکس صلاح ودیانتنه واثق ومعتمد برذات ایدی (العهدة علی الراوی) .

§

﴿ علی النقی ﴾ یاخود (علی الهادی) بن محمد التقی — عاشر ائمهٔ اثنی عشردر ابو الحسن کنیه‌سیله مکنی ایدی . (۸٦۷ م و ۲۵۳ یاخود ۲۵٤ ه) تاریخنده وقرق یاشنده (سرمن رای)ده وفات ایلدی .

§

﴿ علی ﴾ بن هلال — ابن بواب لقبیله معروفدر متقدمین ومتأخرین ایچنده مثلی نایاب وهله حسن خط وفن کتابتده مهارت منفردانه‌سی تسلیمکردهٔ اولی الباب ایدی . ابو علی بن مقله‌نك خط کوفیدن تبدیلاً طرز دیکرده وضع ایلدیکی خطی براسلوب بهین اوزره تهذیب وتعیین ایلدی که الآن نسخ وثلث نامليله بين الامم مشهور واکثر کتب معتبره‌ده زینتبخش سلك سطوردر . تأليفاتی ایسه لایعد ولایحصی وهر بری اربابی عندنده واصل

درجات اقصادر . وفاتی (۹۳۲م و ۳۲۰ یاخود ٤١٣ ﻫ) تاریخنده مرقدی بغدادده امام احمد بن حنبل جوارنده‌در .

§

﴿ علی یحیی ﴾ — چین ومغولستان خاقانی (قبلای) خانك وزیریدر فی الاصل اویغور تاتارلرندن اولوب ممالك غربیهٔ چینیه‌ده تحصیل علم ایتمش و نزد خاقانیده پك چوق حیثیت واستقلال قزانمش ایدی . چینده (هوانغ هو) نهرینك منبعنی کشف ایچون مومی الیهك کوندردیکی برجمعیت ریاضیه درت آی سیاحتله اکمال مأموریت ایلمشدر .

§

﴿ عماء ﴾ — (کور) کلمه‌سنه نظر بیوریله .

§

﴿ عماد ﴾ — میرعماد دیمکله معروف خطاط مشهور اولوب (١٦١٧م و١٠٢٧ ﻫ) تاریخنده مقتولاً وفات ایلمشدر .

(عماد) سلطان نورالدین وسلطان صلاح الدین ایوبینك کتابت خدمتنده بولنان کاتب اصفهانینك دخی لقبیدر .

§

﴿ عمادالدوله ﴾ — بنی زیاد حکمداری مرداویج طرفندن کرخ والیسی ایکن مومی الیهك اصفهانده مقتولیتی اوزرینه (۹۳۲ م و ۳۲۰ ﻫ) تاریخنده عراق عجم و فارس ودیالمه جهترینی ضبط ایله سلطنت آل بویه‌یی تشکیل ایدن ذاتدر . اسمی علی بن بویه ایدی .

(٩٤٤م و٣٣٣ﻫ) تاریخنده بلا ولد وقوع وفاتنه مبنی یرینه اورتانجه برادری رکن الدوله حسن کچدی . اشبو رکن الدوله‌نك اوغلی عضدالدوله ملوك آل بویه‌نك الڭ بارلاغیدر . (بویه) بالقجیلقله کچینور برفقیر ایکن (بین السماء والسمك) قبیلندن اولمق اوزره جناب حق اولادینه سلطنت احسان بیوروب اوچ نفر اوغللری علی وحسن ومعزالدوله بربرینی متعاقب پادشاه اولمشلردر بونلرك سلاله‌سی مؤخراً عراق عرب کرمان خوزستان وممالك سائره‌یه دخی مالك اوله‌رق یوز یکرمی سکز سنه سلطنت سورمشلر ایدی .

§

﴿عمار﴾ بن یاسر — اصحاب کرامدندر . صفین وقعه‌سنده امام علی کرم الله وجهه حضرتلرینه پك چوق یارارلق ابراز ایلدی . حقنده جانب جناب رسالتدن (ویحك یا عمار ستقتلك الفئة الباغیة) بیورلدیغی وفی الحقیقه چوق سورمیوب برفئهٔ باغیه طرفندن تسمیم اولندیغی بعض سیرده محرردر .

§

﴿عمالقه﴾ — عملیق بن لاوذ بن سام اولادلریدر . اشبو عملیق ابتدا یمنده (جو) نام محلده توطن ومنسوباتنه اثنای ریاستنده زیاده‌سیله فحشیاته انهماك ایلدیککندن (عملاق) تسمیه اولندی . بونلر غایت آزغین وفسق وفجور وقطع طریقه مائل برقوم اولدقلرندن ملوك حمیریه طرفندن طرد ودفع اولندقلرینه بناءً یمندن اطراف بلاده طاغلدیلر . اهل مشرق وعمان وبحرین وحجاز وفراعنهٔ مصریه وکنعانیون دیمکله مشهور اولان جبابرهٔ شام هپ بونلردن ایدی . امم مرقومه‌نك بحرین وعمان ومدینه‌ده ساکن اولنلرینه (جاسم) دینلمشدرکه (بنی لف)و(بنی سعد بن هذال)و(بنی مطر)و(بنی الازرق) مدینهٔ منوره‌ده اولان اشبو امت جاسمه‌دن ایدی (بدیل)و(ارمل)و(غفار) قبیله‌لری عمالقه‌دن اولان نبوارقك ارض حجازدن تیمایه دکین ممتد اولان نفوذی التنده یعنی نجدده توطن ایتدکلر یچون ملکلری (ارقم) اسمیله مسمی اولمشدر . عمالقه طائفه‌سنك مصره هجرتلری (٣٣٨٠ خ) تاریخنده یعنی میلادك ایکی بیك ایکیوز اون درت سنه مقدمنده‌در . اول وقت اون ایکنجی سلالهٔ فراعنه‌یی منقرض ایدوب اون اوچنجی سلاله‌یی تشکیل ومصر وسطی وسفلاده برقاچ یوز سنه حکومت ایلدیلر .

عمالقیلر (٤٠٣٨ خ) تاریخنده اثوریاده دخی برقاچ یوزسنه سلطنت سورمشلر . وصکره انقلابات روزکار ایله تدریجاً طاغیلوب سائر اقوام عربه قارشمشلردر .

§

﴿عمر﴾ بن الخطاب رضی الله عنه — ثانئ خلفاء راشدین وحضرت ابوبکر الصدیق رضی الله عنهدن صکره امیر المؤمنیندر . زهد وطاعت وفتح بلاد وعدالتده نظیری کلدی فخر کائنات علیه اکمل التحایا حق عالیلرنده (لوکان بعدی نبیاً لکان عمر) بیوردی . ابتدای خلافت سنه‌لری اولان (٦٣٤ م و١٣ هـ) تاریخنده (ابوعبیده بن جراح)و(خالد بن ولید)

شام شریفی یتمش کون محاصره و استیمان ایله آلدقده والی بولنان طوماس فرار ایلدی وبعلبك وحما وحمص طرفلرینه آقین ایدلدی و برسنه صکره (ابوعبیده) زاب کنارنده ایرانلولره مغلوب اولدی و(۱۵ ه) ده ابوعبیده بن جراح (معرا) (لازقیه)، طرسوس، (قنسرین)(مرعش)، یافه) یی دخی الدی وایمپراطور هراقلیوس پای تختنی انطاکیه‌دن قسطنطنیه‌یه نقل ایتدکدن صکره انطاکیه دخی ضبط اولندی . ومصالح عمومیهٔ مسلمینی تسویه‌ایچون بردیوان عالی تشکیل بیورلدی ومشهور (قادسیه) و(مداین) محاربه‌لری سعد بن ابی وقاص حضرتلرینك همتیله قزانیلوب ایران شاهی یزدجرد فراره مجبور اولدی و (۱۷ ه) ده بصره شهری انشا وقدس شریف صلحاً و(موصل)(رها)(حران)(سوس)(میافارقین)(نصیبین) (کرمانشاه) (بدلیس) (اخلاط) (ملاطیه) (شهرزور) (تکریت) وبعض کردستان کاه صلحاً وکاه عنوةً استیلا اولندی و (۲۱ ه) ده افریقا اردوسی ایتالولرك ایکیوز بیك عسکرینی بوزوب (طرابلس غرب) ولایتنی الدی وعجملرك نهاونده تجمع ایدن جسیم اردوسی (نعمان بن مقرن) همتیله بوزیلوب عساکر اسلامیه همدان و اصفهان وخراسانه طوغری ایلرولدی لکن نهاوند محاربه‌سنده نعمان بن مقرن ایله برابر پك چوق اسلام جام شهادتی نوش ایتدی و برسنه صکره اسلامك بر فرقه‌سی اذربایجان وطاغستانه قدر کیدوب شیروانی صلحاً الدی ودیکر فرقه‌سی دخی (ری) (کورکان) (طبرستان) (هرات) طرفلرینی وعمرو بن العاص مصردن تونسه قدر ممالکی ضبط ایلدی .

حضرت (عمر) رضی الله عنهك عدالتده اقرانی کلمدیکی ادعا اولنسه بجادر حتی شرب خمر تهمتیله متهم اولان مخدوم عزیزی عبد الرحمانی وفات ایدنجه‌یه دکین ضرب ایتمش وحتی حد شرعیدن باقی قالان اون دکنکی جسد بی روحی اوزرنده اکمال ایتدیرمشدر .

حضرت (عمر) رضی الله عنهك ملك الروم ایله غزا قصدینه شامه طوغری عزیمتلری اثناده ملك الروم احوال موکب اسلامیه‌یی تجسس ضمننده قرناسندن برینی کوندرلمشیدی مرقوم اردوی همایونه طورسیناده

یتیشدی و حضرت عمری ارقه‌سنده قیون توکندن منسوج یمالی برجبه وبندیکی اسبك اکر قاشنده برطوبره درونده اتمك آصیلی وشمسك حرارتنده شمسیه وچادری اولمدیغی حالده اردونك ایچنی طولاشوب تنظیم ایتمکده بولدی وکیدوب بوحالی ملکنه خبر ویردیکی صرده بویله برکلفتسز عسکره مقاومت ممکن اوله‌مز دیدیکنه بناءً ملك درحال مصالحه‌یه رغبت ایتدی . حضرت (عمر) خلفادن امیرالمؤمنین عنوان جلیلنه مظهر اولنلرك برنجیسیدر بوعنوان صحابهٔ کرامدن (مغیره بن شعبه) نك یا امیرالمؤمنین دیو خطاب ایتمسیله تحسین وجمله طرفندن اولوجهله تکریم اولنمشدر .
حضرت مشار الیه (٦٤٢ م و ٢٢ ﻫ) تاریخنده فیروز نامنده بر خبیثك سم آلودخنجر غدریله جامعده شهید اولمشدر بوخائن مجوسی‌الاصل‌اولوب تیمورجیلکده وسائرصنایعده مهارتنه بناءعراقدن مدینهٔ منوره‌یه جلب‌اولنمش واصحاب کرامك قلیچ وحربه وسائر آلات حربیه‌لرینی اعمال وتعمیر ایله مشغول بولنمش ایدی. خائن اوکون حضرت مشارالیهدن بشقه طوتمق استه‌یان یدی ذاتی دها تلف ایتمشدر .

§

﴿ عمر ﴾ الخیام — علم حکمت وهیئتده یکتار عرصهٔ فضل‌ومهارت وفن احکام نجوم وسائر علومده افلاطون صفت اولوب نظم وانشاده ایسه قدرتی حیرتفزا وخصوصاً کشیدهٔ سلك نظم ایلدیکی رباعیات حکمت آیاتی چرخ چارمه تعلیق اولنسه سزادر استراباد سمتنده فیروز شهری ملحقاتندن اولان (دهك) ده تولد ایلدی عنفوان جوانیسنده حکیم سنایینك استادی ناصرالدین شیخ محمد منصوردن اقتباس انوار معلومات ایتمش وسنی اون یدی یه واصل اولدقده علوم حکمیه‌یی تماماً تحصیل ایله یکانهٔ عصری اولمشیدی عالم شبابنده اکثریا بلخده وآخر عمرنده نیشابورده اوتوردی نزد سلاطین عظامده رهین التفات واحترام اولوب حتی سلطان سنجر مومی‌الیهی کندو تختی یاننده و کرسیٔ مخصوصی اوزرنده اقعاد ایدر ایدی. (١٠٧٤ م و ٤٦٧ ﻫ) تاریخنده ملوك سلجوقیه‌دن ملکشاهك وزیری مشهور (نظام الملك) لك امریله تشکیل اولنان هیئت فنیه‌یه بودخی داخل‌ایدی بونلر نوروزی رأس‌حمله‌تحویل وبر رصد وزیج ترتیب ایلدیلر .

خیـامك مذهب تناسخه قائل اولدیغنی روایت و بو بابده بر غریب قضیه حکایت ایدرلر شویله که بر وقت نیشابورده زلزله‌دن خراب اولان مساجد ومدارسی تعمیر ایچون مرکبلر ایله کریج نقل اولنورکن ایچلرندن بر مرکب صفه نردبانه کلدکده یوقاری چیقمق استمز و بر چـوق طیاق یدیکی حالده برآدم بیله آتمز اواثناده خیام حاضر بولنمغله همان قالقوب مرکبك قولاغنه

ای رفته و باز آمده وخم کشـته　　نامت زمیـان نامها کم کشـته
ناخن همه جمع آمده وسم کشـته　　ریش ازپس پشت آمده ودم کشته

رباعیسنی اوقویجه مرکب دفعةً صفه‌یه صعود ایله یوکنی محلنـه ایصال ایدر　حاضرون سببنی اکلامق استدکلرنده خیام دیرکه بوبدنه تعلق ایدن روح وقتیله بورا‌ده بردل آزر آدم ایدی　جسمندن مفارقتی اثناده عروج ایده‌میوب نزولده قالمغله بوحالی کسب ایلدی‌که بعضیلر عنـدنده جهنم انجق بو وجهله‌در ・ بو سـوزك بر لطیفه‌دن عبارت اولدیغنده شـبهه اولمیوب مومی الیهـك حقنـده بالعکس کرامتنی مؤید بعض اقوال دخی واردر قبری نیشابورده ・

§

﴿ عمر ﴾ سکینی — حاجی بیرام ولی خلفاسندندر　طریقت ملامیهٔ بیرامیه بوذاتدن ابتدا ایدر ・ حاجی بیرام ولی حضرتلرینك وفاتندن صکره پوست نشینی آق شمس الدین حضرتلری اولدیسه‌ده قطبیت حیاتده اشارت بیوردقلری اوزره اشـبو عمر سکینی حضرتلرینه انتقال ایتمشیدی　مسقط رأسی بروسه وفاتی (١٥١٩ م و ٩٢٦ ھ) تاریخنـده وقبری (کونیك) قصبه‌سنده‌در　بو ایکی ذاتك بینـده تحدث ایدن اختلافی تحقیق ایچون (اق شمس الدین) کلمه‌سـنه نظر بیوریله ・

§

﴿ عمر ﴾ بن عبـد العزیز — ملوك امویه‌دن کمال اتقا و عدالتله موصوف برذات ستوده سماتدر ・　(٧١٧ م و ٩٩ ھ) تاریخنده جلوسیله برابر سرایه متعلق کافهٔ اشـیای نفیسـه‌یی صاتوب اثماننی بیت المال وضع

وکندوسنه یالکز یومی ایکی درهم تخصیص ایلدی . امویه نك خطبه‌ده حضرت علی یه سب عادت ملعونه‌سنی دخی لغو و سلب ایدوب اکا بدل (ان الله یأمر بالعدل) آیت کریمه‌سنی اوقوتدیردی که الیوم حکمفرمای السنهٔ خطبادر .

فقط آل مروانك تخصیصاتنی کسوب خزینه مانده ایدیشی بنی امیه‌یه کران کلدیکندن سلطنتنك ایکنجی سنه‌سی بیك آلتون مقابلنده بر غلامی واسطه‌سیله تسمیم ایتدیرلمشدر دفنی اثناده علی ملاء الناس سمادن ورقهٔ آتیه نازل اولدیغنی روایت ایدرلر (برآءة من الله لعمر بن عبدالعزیز من النار) مشار الیهك خصائل جمیله و مناقب جلیله‌سی حددن افزون واکثر کتب سیرده مانند در مکنون موجود ومشحوندر .

§

﴿ عمر ﴾ بن هبیرة الفزاری — دولت امویه مشاهیر رجالندن اولوب عراق وخراسانده مدت مدیده والیلك ایتمشدر مومی الیه اصلنده بنی فزاره دن برفقیر الحال آدم اولوب بن عاقبت عراقه والی اولورم دیر وخلق سوزینه خندهٔ استهزا ایله مقابله ایلر ایدی صکره عبد الملك زماننده‌وقوعبولان غزالرده کزه‌رك خیلی اعتبار و عبد الملك خاندانندن برعورت آلوب شامده کرکی کبی اشتهار قزاندی بناءً علیه عمر بن عبد العزیز زماننده (جزیره) یه عامل ومؤخراً یزید خلیفه اولدقده ابن هبیره یزیدك جاریه‌سی (حبابه) یه کمال میل و محبتنی و یاننده بر سوزی ایکی اولمدیغنی کورمکله حبابه طرفنه دوشوب پی در پی هدیه‌لر ارسالیله اطماع ومعاونتنی استحصال ایتمکله بو سایه‌ده عراق والیلکنه دخی نائل اولدی .

§

﴿ عمری ﴾ — بنی اسرائیل حکمدارلرندندر مومی الیه اولا امرای عسکریه‌دن بری ایدی صکره (زمری) نام شخصك تغلباً تخت سلطنته قعودینی کورمکله (٤٦٧٦ خ) تاریخنده یعنی میلادك طقوز یوز اون سکز سنه مقدمنده کندوسی دخی اکا غلبه ایدرك تخت حکمدارییه چیقمش و فقط (تبنی) نامنده برینی برمدت شریك سلطنت اتخاذ ایتمکه مجبور اوله‌رق مؤخراً انك دخی حقندن کلمشدر .

مومی الیه (زمری) نك اثنای مغلو بیتنده کندوسنی خانه‌سیله برابر آتشه یاقدیغی دخی روایات تاریخیه جمله‌سندندر ٠

§

﴿ عمون ﴾ — حضرت لوط سلاله‌سندن وقتیله ارض بلقاده توطن ایتمش برقبیله‌ٔ مفرزه اسمیدر ٠

§

﴿ عمور ﴾ — (سدوم) کلمه‌سنه نظر بیوریله ٠

§

﴿ عنبر ﴾ — مسکه مشابه رایحهٔ لطیفه‌یی حائز یاغلی برماده‌در ٠ اشبو ماده عروسة البحر دنیلان ذوثدی بر بیوك بالغك باغرصاقلری ویا معده‌سی ایچنده حصوله کلوب آنك افراغاتندن اوله‌رق ژاپونیا وملوك اطه‌لری و (قوروماندل) ساحلی وماداغشقار جواری دکزلرنده پارچه پارچه وبعضاً طوپدن اوله‌رق بولنور ٠ صودن غایت خفیف وکول رنکنده وحرارت واسطه‌سیله یومشایجی و بالمومی کبی اریجیدر ٠ (عروسة البحر کلمه‌سنه دخی نظر بیوریله) (عنبرقابوغی) دخی فروتون قسقاریلا یاخود (الوتریا) دنیلان کوچك براغاجك قابوغی اولوب سنت‌دومنك جزیره‌سنده حصوله کلمکده ومقوی ومهیج ودافع الحما اعتبار اولنمقده‌در ٠

§

﴿ عنصر ﴾ — حکمای متقدمین بوکلمه ایله اجسام وموادك شکل ابتدائیلرینی مراد ایدر ایدیلر ٠ بونلردن بقراط وطرفدارلرینه کوره عناصر (جزؤ لایتجزی) دن عبارت و بونلر شکل وجسامتجه بربرندن مختلف اولدقلری حالده ترکیبلرندن بالجمله اوصاف محسوسه تشکل ایدرایمش ٠ ارسطویه کوره ایسه عناصر حرارت وبرودت و یبوست ورطوبت کبی خواص متضاده ایله بربرندن تفریق اولنور وآتش وصو وهوا وتراب ماده‌ٔ بسیطه‌لریله سما ونجومی ترکیب ایدن وناقابل تغیر اولان (اثر) ماده‌سندن عبارت ایمش ٠ هردوته کوره ایسه عناصرك رقیق اولان (اثر) قسمندن عبارت برماده‌نك اشکال مختلفه‌سندن عبارت اولوب ماده‌ٔ مذکوره برودت وآتش واسطه‌سیله هوایه وهوادن صویه وصودنترابه تبدل ایدر وحرارت واسطه‌سیله‌ده

بعضاً تبدلات مذكورەنك عكسى حصوله كلورايمش . كيمياى جديدەدە ايسه عناصر كلمەسيله بتون اجسام بسيطه مراد اولنور يعنى وسائط كيمويه ايله تحليلى قابل اولميان جملە اجسام عنصريه دنيلوركه بونلرك شمدى يه قدر كشف اولنانلرينك عددى ٦٤ ياخود ٦٥ وارمشدر الك مشهورلرى شونلردر . كموش . آرسنيق . آزوت . پيرموط . بروم . قادميوم . قالسيوم . قاربون . قلور . قروم . قوبالت . باقر . قلاى . تيمور . مولدالماء . ايديوم . ايوت . مانيزيوم . مانغاز . جيوه . نيكل . التون . فوسفور . پلاتنا . قورشون . مولد الحموضه . پوتاسيوم . روديوم . سيليسيوم . سوديوم . كوكرد . سترونيوم . تالور . توتيا . زيرقونيوم . اجسام عنصريه دن الك صكره (١٨٧٥ م و١٢٩٢ ه) تاريخنده كشف اولنان دخى غالليوم در .

§

﴿ عنقا ﴾ ى مغرب — بوينى اوزون توكى كوزل بر بيوك قوشك اسميدر . بوحيوان مقدما موجود اولوب هجرت نبويه دن مقدمجه پيغمبر اهل رس حنظله بن صفوان الحميرى عيسى ياخود (خالد بن سنان) دعاسيله منقرض اولديغى بعض تواريخده كورلدى . مصرليلرك افسانه قبيلندن اولەرق بيان ايتدكلرينه كوره عنقا قرتال قوشى جسامتنده برحيوان اولوب بوينك توكارى التون كبى پارلاق صارى وقويروغى بياض ايله مخلوط پنبه رنكلى وكوزلرى غايت كوزل ايمش وعمرى تمام اولديغى براز اولجه حس واو اثناده شمس دخى يوواسنى احراق ايتمك جهتيله يكيدن بر يووا ياپوب وايچنى نباتات عطريه ايله تزيين ايدوب اوزرينه اوتورر واوراجقده تلف اولور كيدر وكيكى ايچندەكى صوغلجاندن ديكر بر عنقا وجوده كلور وبو ياورى اناسنك جثەسنى مرصافى ايله ياپديغى بر محفظه درونده وضعله بعلبكده شمس معبدينه كوتورر ايمش . عنقا قوشنك عربستان چوللرنده بش التى يوز سنه معمر اولديغى دخى روايت ايدەيورلر . (عنقانك فى زماننا هذا آشيانساز) وجود اولديغى برلر شعرا بيتلريدر . ايرانيلر (سيمرغ) و(سيرنك) ديرلر (هما) دخى عنقانك غيرى اولمامق كرك .

§

﴿ عنكبوت ﴾ — علم حيواناتده سلامى فاملياسندن برحيواندر . دماغ صدريسنك جهت بطنيسنده متحرك درت چفت اوزونجه اياقلرى اولوب اولكى برچفتنك اوزونلغى دها زياده‌جه‌در . بركيمسه اياغنك برينى طوتوب قويويرمز ايسه او اياغنك پارچه‌سنى براغوب فرار ايدر وبطننده مايع حالنده بولنوب هوايى كوردكجه صلب حالنه كيرن ايپلكنى استديكى زمان مغزللرندن چيقاره‌رق صيد ايچون استعمال ايلر وسينكلرى طوتمق ايچون بش دقيقه ظرفنده الك بيوك برآغ يا په بيلور . بيچاره سينك آغه چارپديغى كبى آغك تركيبنده اولان مخاليب ايله طاقيلور وآغك بر كنارنده ياخود اورته‌سنده كيزلنمش اولان اورمجك درحال خبردار اوله‌رق كلوب سينكى صيم صيق صارار واكثه كوكسندن دله‌رك امكه باشلار . اورمجكك انواعى چوق اولوب (غال‌اود) يعنى (بو) دنيلان نوعى سملى وبره‌زيلياده (ميغال) دنيلوب يتمش بش معشار ذراع طولنده اولان نوعى غايت قورقنج ومضر حيوانلردر . اشبو حيواناتك كافه‌سنك كوزلرى سكزر عدد اولور .

§

﴿ عوج ﴾ بن عنق — ارض كنعانده باتنى قبيله‌سنك رئيسى ياخود بازان ولايتنك حكمداريدر توراتده (عسروث وادر عايده ساكن باسان ملكى عوج) ديو محرردر . حضرت موسى عليه السلام آخرعمرينه قريب زمانده بنى اسرائيل ايله برابر بريهٔ تيهدن حركتله عمور اراضيسندن چكوب فلسطينده اردن نهرينك جانب شرقيسنده مرقومى وقبيله‌سى خلقنى قتل‌واسير ايلمشيدى .
اشبو عوج بن عنق وپاتنى اهاليسى غايت جسور وقوى البنيه اولوب اولوقت بنى اسرائيلك كوزينى كركى كبى ييلديرديغندن اسرائيليات عوجى حالا كوكه چيقارمقده ودكزدن بالق طوتديروب كوكده پيشيرتديرمكده‌در .

§

﴿ عود ﴾ — اليوم غير مستعمل آلات موسيقيه‌دندر بو آلت ابتدا ايكى قاتلى التى صره كريشدن عبارت ايكن مؤخراً اون واون ايكى ويكرمى درت كريشدن تركيب ايدلمكه باشلادى بو كريشلر اشاغيسى مدور

وقاپلومبغه شكانده برجسم اوزرنده اولوب جسم مذكورك نهايتنده كيرويه طوغرى اكر يلمش برده ايكلى قولى وار ايدى . قانوندن اول دائما قالين وآغر سس مراقليلرى عود استعمال ايدرلر ايدى كمان عودك وهنوز اسپانياده استعمال ايدلمكده اولان اينجه كمانك كوچكيدر وفى الاصل عربلردن مأخوذدر .

§

﴿ عود ﴾ — برمعروف اغاجدر . اكثريا هندستان وبلاد شرقيه ده چيقار . طبيعتى حار ويابس اولوب استعمالى معده دن رطوبات متعفنه يى و صغوق وضعف مثانه دن متحصل مضراتى دفعه مدار ايدر ودماغه قوت ويرر و قينادیلوب صويى ايله مضمضه ايدلديكى حالده آغز قوقوسنى دخى ازاله ايلر . انواعى بروجه آتى يكرمى ايكى قسمدن عبارتدر (عود اسود) (عود ازرق) (عود برى) (عود جبلى) (عودجلالى) (عود سراسب) (عود ريطانى) (عود سفالى) (عود سمندورى) (عود صنفى) (عود صينى) (عودطافى) (عود قافلى) (عود كشميرى) (عودقطعى) (عود قارى) (عودلوانى) (عود مانطانى) (عودمندلى) (عود منقط) (عود موشى) (عود هندى)

§

﴿ عون الدين ﴾ — عباسيه وزراسندن برفاضل يكانه ايدى . كنيه سى ابوالمظفر اسمى يحيى بن هبيره مسقط رأسى عراقده (بنى اوقر) قريه سيدر . هنگام شبابنده بغداده كلوب استماع احاديث نبويه وتحصيل فنون سائره ايله كتابت وانشاده دخى كما ينبغى اكتساب مهارت ايلدكدن صكره بعض كونه امور دولتده استخدام اولنمش و بعده ديوان كتابتى خدمتنى ايفا ايدرك برمدت صكره خليفه مقتفى لامر اللهه وزير اولنشدر . مسند وزارته صعودندن اول لقبى جلال الدين ايكن وزارتندن صكره عون الدين) تلقيب اولندى . مجلسى مجمع علما و فضلا اولوب حضورنده حديث شريف قرائت ايديلور وسائر هرنوع فنوندن كونا كون مباحثه اولنور ايدى . مشايخ عظامدن ابوالفرج بن جوزى وامثالى ذوات كندوسندن استماع حديث ايلمشلردر (مرأت الزمان) نام تاريخك مؤلفى شمس الدين

ابو المظفر یوسف مشار الیهك كولەلرندن (فرغلی) بن عبد الله نام ذاتك زوجەسی ومومی الیه ابو الفرجك كریمەسی اولان خاتوندن تولد ایلمشیدی .

(عون الدین) خلیفه مقتفی یه اون بر سنه وزارت ایدوب (١١٥٥ م و ٥٥٠ ھ) سنەسنده مقتفی وفات ایدوب اوغلی مستنجد بامر الله یرینه خلیفه اولدقده مشار الیه ینه رأس مأموریتده قالەرق بش سنه دها معمر اولدقدن صكره (١١٦٤ م و ٥٦٠ ھ) تاریخنده وفات ایتمكله ونعشی بغدادده یاپدردیغی مدرسه درونده دفن اولندی . فنون متنوعەده تألیفاتی واردر .

§

﴿ عید الصلیب ﴾ — رومالیلره مخصوص بر بیرامدر بیوك قسطنطینك والدەسی (النی) (٣١٤ م) تاریخنده قدس قامه كلیساسنی انشایه وتملرینی حفره باشلادیغی صرەده حضرت عیسایی كویا اعدام ایتدكلری صلیبك اغاجلرینی بولوب رومایه كوندرمشیدی . اولوقتدن برو روما اهالیسی بونك ورودی كوننی تخطر ایچون هر سنه ایلولك اون دردنجی كوننده اشبو بیرامی اجرا ایدرلر ایدی . مؤخراً (٥٤٣ م) تاریخنده كانون ثانینك التنجی كوننه تحویل ایدلمشدر .

§

﴿ عید غدیر ﴾ — (غدیر) كلمەسنه نظر بیوریله .

§

﴿ عید قتل مجوسان ﴾ — ایرانده (٥٠٧٠ خ) تاریخنده یعنی میلادك بشیوز یكرمی ایكی سنه مقدمنده عادت ایدلمشدر . (سمیردیس) كلمەسنه نظر بیوریله .

§

﴿ عید قیام ﴾ — ملاحدهٔ اسماعیلیه یه مخصوص بر بیرام اولوب هر سنه رمضانك اون یدنجی كونی اجرا اولنور ایدی .

ملاحدهٔ مرقومەدن (الموت) حاكمی آخوند حسن (١١٦٣ م و ٥٥٩ ھ) یاخود (٥٥٣ ھ) تاریخنده اهالی یی بر صحرایه جمع و بالذات منبره

صعود ایدوب (بن تکالیف آلهیه‌یی سزدن عفو ایتدم وقرآن کریمك معانیٔ ظاهره‌سی معتبر اولمدیغنی اشته سزه رسماً دخی سویلدم ارتق بوندن بویله اول صورتله عمل ایتمکز لازمدر) نتیجه‌لی بر طاقم هرزه‌لر قارشدیرمسی اوزرینه اهالیٔ مجتمعه یکدیکرینه تبریکه باشلایه‌رق او کونی عید قیام تسمیه ایلدیلر .

حاکم مومی الیهك (٥٦٢ ه) ده اشبو مذهب لایذهبدن عدول و بغداددن کتورتدیکی علما واسطه‌سیله مذهب اهل سنتی قبول ایلدیکی دخی منقولدر . روایت اخرایه کوره عدول ایدن مرقومك سلاله‌سندن (جلال الدین) نام شخصدر .

§

﴿ عید میلاد ﴾ — اهل صلیبه عائد بیراملردن اولوب (٥٤٣ م) تاریخنده شرق ایمپراطوری (ژوستنین)ك امریله کانون اولك یکرمی بشنجی کوننه تحویل ایدلمشدر . مومی الیه اولوقت عید صلیبك دخی کانون ثانینك التنجی کونی اجرا اولنمسنی امر ایتمشیدی . ارمنیلر ایکیسنیده قبول واسکی عادتلرینی ترك ایتدیلر .

§

﴿ عیسی ﴾ علیه السلام — پیغمبران اولو العزمدندر ٢٥ کانون اول (٥٥٩٤ خ) تاریخنده قدرت بالغهٔ صمدانیه اثری اوله‌رق مریم بنت عمران نام مخدرهٔ باکره‌نك صدر نجابت مصدرندن زیور مهد وجود اولوب دها طفل شیر خواره ایکن بشکده اوچ دفعه تکلم ایلمش وبعده حد کلام معتاده دکین برشیٔ سویلمامشدر . مولدی قدس شریف جوارنده بیت اللحم قصبه‌سیدر .

حضرت عیسانك خلاف عاده اوله‌رق یعنی وقت مرهوننـدن اول تولد ایلدیکنی وبعضیلری علی العاده طوغدیغنی روایت ایدرلر .

(تاریخ مذکوره نظراً ولادتی سنه آخرینه التی کون قاله وقوعبولمش اولدیغندن تاریخ میلاد (٥٥٩٥ خ) سنه‌سی ابتداسندن معتبر طوتیلور) صباوتنده والده سیله ووالده سنك عمی زاده‌سی یوسف ایله مصره هجرت واون سنه‌یی متعاقب قدسده ساعیر قصبه‌سی جوارنده واقع (ناصره) قریه‌سنه

کلوب اوتوز یاشنه قدر اوراده اکلندکدن صکره اوچ سنه تنفیذ احکام نبوت ایتدی بعده یهودیلرك وقوعبولان خیانتنه بناءً رفع بیورلدی. رفعی بیت مقدسده لیلهٔ قدره تصادف ایتمشیدی بعضیلری کوندزین اوچ ساعت قدر ترك حیات جسمانی ایدرك بعده امر حقله سمایه رفع اولندی دیرلر. والدهسی جناب مریم کندوسندن صکره التی سنه دها یاشامش وملك رومك امریله حضرت مریمه پك چوق نوازش واکرام وحضرت عیسی حقنده وقوعبولان غدارلغه مقابل بنی اسرائیلدن برجم غفیر اعدام اولنمشدر.

§

﴿ عیص ﴾ حضرت یعقوبك توأم قرنداشیدر لقبی ادومدر رئیس بولندیغی ادوم قبیلهٔ جسیمهسیله ارض کنعانك طرف جنوبیسنده ساکن اولور ایدی.

برروایتده وفاتیده حضرت یعقوبك وفاتیله توأمدر.

§

﴿ عیصون جابر ﴾ — بلاد (ادوم) جنوبنده یعنی بحر احمرك منتهای شرق شمالیسنده بر اسکلهدر وقتیله هندستانه ایشلیان فنیکه تجار سفائننك مرکزی ایدی الیوم اوزرنده عقبه یاخود (قلعة العقاب) ناحیهسی کائندر. حضرت سلیمانك اولوقتلر بوراده برترسانه یاپدیردیغی وترتیب ایتدیکی دونغا اوچ سنهده برکره هند وصوماتره وزنکبار جهتلرینه سفر ایدوب کایتلو غنائم ایله عودت ایلدیکی وبودونغاده فنیکه وصور وطرسوس اهالیسندن فنون بحریهیه واقف طائفهلر استخدام اولندیغی تواریخده مقیددر (فاران) کلمهسندده نظر بیوریله.

§

﴿ عیلام ﴾ — سام بن نوحك ایکنجی اوغلیدر حین تفرقده منسوباتیله عجمستان جنوبی یه کیدوب توطن ایلمش وصکره مادلر ولوزستان وقهستان سکنهسی بونلردن منشعب اولمشدر بوکا آلام دخی دیرلر.

(٢٤١٥ خ) ده پیشدادیان حکومتنی تأسیس ایدن (کیومرث) اشبو عیلام سلالهسندن اولمق کرك.

§

﴿ عين اكبر ﴾ — مشايخ خلوتيه اولولرندندر مولدی اولان بروسه ده و استانبولده برمدت تدریس ایله مشغول اولوب مؤخراً شیخ مصری حضرتلرینه انتساب وبعد وفاته خلیفه‌سی شیخ قاسم حضرتلرندن اکمال طریقت وآداب ایلشدر . کمال عشقندن ناشی دائما آغلر وکندوسندن بلااراده پك چوق خوارق عاده شیلر ظهور ایلر ایدی . شمائل شریفی ترجمه نظم ایلدی ووفاتی (۱۷۲۱ م و ۱۱۳٤ ﻫ) تاریخنده وقوعبولدی .

§

﴿ عینتاب ﴾ — حلبك ۷۷ کیلومترو شمالنده یکرمی بیك نفوسی حاوی برشهر اولوب اگرچه هواسی لطیف ایسه ده ایکیده برده ولوله ویرن زلزله‌سی لطافتنی قاچرمقده‌در . بوراده اعلا اقشه‌قطنیه وسختیان اعمال اولنور واهالیسی علی الاکثر ذکی وفطین واشعاره مستعد اولور .

سوریه وروماليلر زماننده برکوچك حکومتك مقر اداره‌سی ایدی (۱٤۰۰ م و ۸۰۳ ﻫ) تاریخنده تیمورلنك ضبط وتخریب و برمدت صکره ترك ایلشدر .

§

﴿ عین التجار ﴾ — عکانك کیروسنده وطبریه جوارنده برموقعدر شامدن مصره کیدن کاربانلر بوموقعده قوناق ایتدکاریچون عین التجار نامنی آلمشیدی حضرت یوسفك آتلدیغی قیو موقع مزبور جوارنده اولدیغی سویلنور فی الواقع بو جوارده جبل یعقوب اتکنده بوستان قیوسی کبی برصولی قیو اولوب کلان کچن کاربانلر اوراده حیوانلرینی صولامقده واشبو قیودن برساعت اوته‌ده دخی قطع ناقص شکلنده بربیوك وقوری قیو کورلمکده‌در . فقط اورالردن یالکز کچلمك مشکل اولور .

§

﴿ عینی ﴾ — متبحرین علمای حنفیه‌دن اولوب اسمی محمود بن احمد بن موسی لقبی بدرالدین‌در (۱۳٦۰ م و ۷٦۲ ﻫ) تاریخنده عینتابده بدر وجودی تاب افزای افق عالم شهود اولدی .

حقایق علوم وفنونه عارف ودقایق احوال واموره واقف برعلامهٔ پرمعارف ایدی مصر قاضیلکی اثناسنده جامع ازهر قربنه برمدرسه وبرباب کتابخانه تأسیس وانشاسیله مثاب اولمشدر .

تأليفاتی (شرح بخاری) و بری بيوك ديكری كوچك ايكی عدد (شرح شواهد) (شرح معانی الآثار) (شرح الكنز) (شرح المجمع) (شرح عروض السادی) (طبقات الحنفيه) (طبقات الشعرا) (مختصر تاريخ ابن عساكر) (شرح الهدايه) (شرح دررالبحار) وسائره اولوب بونلردن بشقه نامنه منسوب برده تاريخ كبيری واردركه تام التمش جلدی شاملدر . طريق تدريسدن باب عالی فارسی خواجه لكنه تحويل مأموريت ايدوب (۱۸۳۸ م و ۱۲۵٤ ﻫ) تاريخنده وفات ايدن ديوان ونظم جواهر صاحبی عينتابی حسن افنديك مخلصی دخی (عينی) در .

§

﴿ عيينه ﴾ بن حصين — بنی فزاره قبيله سنك رئيسيدر عهدسعادتده عرض اسلام ايتمشيكن انتقال نبويدن صكره دعوای نبوت ايدن بنی اسد قبيله سندن طليحه بن خويلد نام كذابه قومندن يدی يوز نفر كسه ايله اتباع ايدوب مديری اولمشيدی مؤخراً حضرت صديق اكبر رضی الله عنه طرفلرندن خالد بن وليد حضرتلری مأموراً كيدوب كذاب مرقومی وجمعيتنی پريشان ايلديكی صرهده اشبو عيينه يی دخی طوتوب قيد وبند ايله مدينهٔ منوره يه كوندردی و بونك اوزرينه عيينه حضور صديق اكبرده تائباً اسلامنده ثبات وبعده مكهٔ مكرمه يه عزيمت ايدوب انجق مدت حيات حضرت ابی بكرده حياسندن مشار اليه ايله ملاقاة ايده مدی . مرويدركه عيينه حضرت عمر رضی الله عنه قرناسندن برادر زاده سی حر بن قيسی مدينهٔ منوره ده كوره رك مومی اليهك دلالتيله حضور فاروق اعظمه داخل اولدقده همان دهنكشای خطاب اولوب (ياابن الخطاب سن بزه عدالتله حكم ايتميورسك) ديه مشار اليهك عرق حدت وغضبنی تحريك ايلدكده حر بن قيس مقام نيازده ياامير المؤمنين باری تعالی نبی مبعوثنه (خذالعفو وأمر بالعرف واعرض عن الجاهلين) بيورمشدر اشته عيينه دخی زمرهٔ جاهليندندر صوچنی عفو واعراض ايله ديمكله مشار اليه حضرتلری عيينه حقنده تصور بيورديغی مجازاتی عفو وصفحه تبديل بيوردی .

(ع) حرفنده اولان ممالك دولت عليه

اسم واعتبارى		درقضا	درلوا	درولايت
عانجواز	قضا		وان	وان
عاقو	ناحيه		كركوك	موصل
عاليات	ناحيه		ماردين	دياربكر
عاهر	ناحيه		حديده	يمن
عبس	ناحيه		حديده	يمن
عبوس	ناحيه		تعز	يمن
عتليت	ناحيه		عكا	سوريه
عثمانيه	قضا		جبل بركت	اطنه
عثمانجق	قضا		اماسيه	سيواس
عثمه	ناحيه		صنعا	صنعا
عجلون	قضا		حوران	سوريه
عجيلان	قضا		طرابلس غرب	طرابلس غرب
عدين	قضا		تعز	يمن
عر	ناحيه		صنعا	صنعا
عربان ۱۵	ناحيه		حلب	حلب
عربان	قضا		طرابلس غرب	طرابلس غرب
عربان	ناحيه	عينتاب	حلب	حلب
عربسون	قضا		نيكده	قونيه
عربكير	قضا		معمورة العزيز	معمورة العزيز
عرقوب	ناحيه		جبل	جبل لبنان
عرنون	ناحيه		سوريه	سوريه
عزانديلى	ناحيه		حلب	حلب
عزير	ناحيه		اطنه	اطنه
عزيريه	ناحيه		بغداد	بغداد
عزيزى	ناحيه		سليمانيه	موصل
عزيزيه	قضا		سيواس	سيواس
عسال	ناحيه		شام	سوريه
عسكر	ناحيه		سليمانيه	موصل
عسير	مركز لواء		يمن	يمن
عشاره	قضا		جبل بركت	اطنه
عشاق	قضا		كوتاهيه	خداوندكار
عصيان	ناحيه		صنعا	يمن

اسم واعتباری		درقضا	درلوا	درولایت
عفار	ناحیه		صنعا	یمن
عقره	قضا		موصل	موصل
عقرقوب	ناحیه		بغداد	بغداد
عکا	مرکز لواء		عکا	سوریه
عکا ساحلی	ناحیه	عکا	عکا	سوریه
عکار	قضا		طرابلس شام	سوریه
عکار ثلث	ناحیه	عکا	طرابلس شام	سوریه
عکار ثلث	ناحیه	عکا	طرابلس شام	سوریه
علائیه	قضا		تکه	قونیه
علا	ناحیه		حما	سوریه
علایق	ناحیه		طرابلس غرب	طرابلس غرب
علاج	ناحیه	دیوانیه	حله	بغداد
علوجه	ناحیه		سلیمانیه	موصل
علیاباد	ناحیه	خانقین	بغداد	بغداد
علی الشرق	ناحیه		عماره	بغداد
علی الغربی	ناحیه		عماره	بغداد
عمادیه	قضا		جولەمرك	حکاری
عماره مع خشا	ناحیه		تعز	یمن
عماره	مرکز لواء		عماره	بغداد
عمران	قضا		صنعا	یمن
عمرانیه	ناحیه		بغداد	بغداد
عمریه	ناحیه		ماردین	دیار بکر
عمرکان	ناحیه		ماردین	دیاربکر
عمق	ناحیه		حلب	حلب
عمیق اووه	ناحیه		حلب	حلب
عنتره	قضا		زور	حلب
عنه	قضا		بغداد	بغداد
عنه وادی	ناحیه		فزان	طرابلس غرب
عود	ناحیه		تعز	یمن
عورتحصاری	قضا		سلانیك	سلانیك
عوینه	قضا		ماردین	دیار بکر
عیسی بکلی	ناحیه		ماردین	دیار بکر
عیش	ناحیه		انقره	انقره
عینتاب	قضا		حلب	حلب
عین ترازو	ناحیه		جبل	جبل لبنان

حرف غ

﴿ غاز ﴾ — هوا كبى شفاف وقابل تضييق بالجمله سيالات هوائيه يه تعبير اولنور غازلرك اكثريسى غايت قوتلى تضييق ويارودت واسطه سيله تميع وتصلب ايتدكلرندن تبخره مستعد مايعات بخارلرى اولدقلرنده شبهه يوقدر غازلرك بعضيلريده مولدالماء ومولدالحموضه وآزوت واوقسيد دوقاربون وعلى العموم بطاقلق غازى كبى تضييق ويارودتله تميع ايتمزلر . بتون غازلر جحملرى لاينقطع بيويه رك موضوع بولندقلرى قابلره جزئى كلى تضييق اجرا ايتمك خاصه سيله متصفدرلركه بوخاصه يه غازلرك قوهٔ الاستيقيه سى تعبير اولنور .

تضييق ايدلدكجه غازلرك حجملرى كوچلديكنى اولا (ماريوت) نام حكمتشناس كشف ايدوب مؤخراً حجملر تضييق خارجيلر ايله معكوساً متناسب اولديغنى بالتجربه اثبات ايلمشدر .

مايعات غازلرى بلع وحل ايدرلر مثلا صوهوا درونده موجود مولد الحموضه ايله آزوتى ٣٢ و٦٨ نسبتنده حل ايدر بالقلرك دكزده يشاملرى صويك هوادن حل وبلع ايلمكده اولديغى مذكور ايكى غاز واسطه سيله در غازلرى بردرجه يه قدر تسخين ايدلمش چليك كبى بعض جسملره نفوذ ايلديكى كبى اجسامك سطحلرنده تكاثف وبعض اجسام صلبه داخلنده حل اولنورلر . كوركندو حجمنك طقسان مثلى نشادر روحى واللى بش مثلى (ايدروژن سولفره) بلع ايده بيلور .

پلاتنه وكموش والتون و (آليمينوم) يوقارى درجهٔ حرارتده مختلف غازلردن

برچوق مقدار بلع ایدرلر غازلر بربریله برلشدکلری حالده دائما برنسبت بسیطه اوزره بولنورلر مثلا ایکی قسم مولدالماء برقسم مولدالحموضه ایله وینه برقسم مولدالماء برقسم (قلور) ایله برلشور ·

غازلره دائر ایلك تجربه‌لر (هلمون) نامنده برذات طرفندن اجرا اولنمش ومؤخراً (ماریوت) و (توربسللی) و (کیلوساق) وسائره واسطه‌سیله خواص حکمیه‌لری معاینه وکشف ایدلمشدر · سوقاقلری اضائه ایچون یاقیلان غازلر (قاربون ایله) ایله (مولدالماء)دن مرکب برغازدر بوغاز علی العموم اجسام عضویه وباخصوص معدن کوری دنیلان ماده احراق اولنه‌رق استحصال ایدیلور بناء علیه اجزای مرکبه‌سی استحصال اولندیغی ماده‌یه کوره تبدل ایدرایسه‌ده اصل مادهٔ مضیئه‌سی (غازاولفیان) دنیلان غازایله بطاقلق غازندن عبارتدر ·

سوقاق غازی الٰاهون اولمق اوزره معدن کوروندن استحصال ایدیلور بونك ایچون معدن کوری اسطوانه‌لرده تقطیر ایدیلوب حاوی اولدیغی مواد اجنبیه‌دن وباخصوص قوقوسی پك فنا اولان (آسید سولفدریك) ایله (آسید قاربونیك) تعبیر اولنور ماده‌لردن تخلیص ایچون مذکور ایکی غازی بلع ایده‌جك مواد داخلندن حوضلره امرار ایدیلور ·

برکیلوغرام معدن کوروندن ایکی یوزدن اوچیوز لیتره‌یه قدر غاز حصوله کلدکدن بشقه محل تکاثفلرده یعنی غاز ومتره‌لرده صنایعده کثیر الاستعمال برچوق مواد حصوله کلورکه مواد مذکوره (نیرزین) ونیرزنیلی موادایله برقاچ درلو مواد ملونه وقطران و (آلقال) ی شامل سائر موادن عبارتدر تنویر اسواق ایچون طوغریدن طوغری‌یه صودن مولدالماء استحصالی دخی تجربه اولنمشدر صودن مستحصل مولدالماء ٢٠ دن ٣٠ قسمه‌قدر (اوقسید دوقاربون) ایله ٧٠ دن ٨٠ قسمه‌قدر مولدالماءدن مرکب اولوب قرمزی درجهٔ حرارتده قوقدن صوبخاری امراریله استحصال اولنور لکن بهالی وصحته مضر اولان (اوقسیددوقاربون) ماده‌سنی شامل اولدیغندن وکیت کیده رنکنی تغیر ایلدیکندن ترك اولنمشدر ·

دیکر برنوع غازدها بولنمشدرکه بوده (ترمنتی) روحی ایله نفطدن مرکب بر ترکیب اوزرینه صغوقده جریان هوانك تأثیر دائمیسیله استحصال اولنور ·

غازایله تنویر اولا (١٧٨٥ م و ١٢٠٠ ھ) تاریخنده فرانسه‌ده بولنمشدر
فرانسه مشاهیر مهندسیننده‌ن (لوبون) تاریخ مذکورده اغاجلرك حرقندن
حصوله کلان قابل اشتعال غازلر ایله خانه‌لرك تنویرینی دوشنمش ایسه‌ده کسه
طرفندن نظر اهمیته آلنمدیغی حالده یکرمی سنه صکره ایکی انکلیزلی مومی الیهك
تجربه‌سندن استفاده ایلمشدر . (١٨١٦ م و ١٢٣٢ ھ) تاریخنده ایلك دفعه
غازفابریقه‌سی لوندره‌ده تأسیس اولندی و (١٨٢٠ م) ده انکلتره‌ده
(پورتاتیف قومپریمه) دنیلان برنوع غازدخی ایجاد اولندیسه‌ده پاتلامه
محذورینه مبنی ترك ایدلدی (موزوم یبون) نامنده برذات دخی فابریقه‌لرك
صابونلی صولرندن برنوع (پورتاتیف) غازینی بولدی و بونك استعمالی
پارس ایله بعض فرانسه ولایتلرنده شایع اولدی .

§

﴿ غازان ﴾ — تبریزده حکومت ایدن ملوك ایلخانیه‌دندر مقدما
سلطنت ایرانیه طرفندن خراسان والیسی ایکن شاهلری (بایدو) خاندن متنفراً
درکاهنه التجا ایدن امرا وضابطانله قوت بوله‌رق بایدو یه غلبه ایتدکدن
صکره سلطان عنوانیله تبریزده تخت ایلخانی یه اوتوردی و باعث
مظفریتی اولان مشهور امیر نوروزی وزیر اعظم تعیین ایتدی .
مؤخراً شیخ ابراهیم الحموی تلقینیله اسلامی قبول ایدرك سلطان محمود تسمیه
اولنوب اوکون دائره‌سی منسوباتیله امرا وضابطانندن سکسان بیك مغول
مسلمان اولدی . مشارالیه عبادات وطاعاتی وفی سبیل الله جهادی سور
وعلما وحکما ایله مباحثه‌یه رغبت ایدر ودیکرلرینك اومثللو مباحثاتنه مجلسنی
آچیق طوتار برخان نادرالاقران ایدی وفاتی (١٣٠٢ م و ٧٠٣ ھ)
تاریخنده وقبری تبریزده‌در .
قونیه‌یی مقر سلطنت اتخاذ ایدن ملوك سلجوقیه سلطان غازات زماننده بتون
بتون دولت ایلخانیه‌نك حکمی التنه کیرمش ونفوذلری تبریزدن کوندریلان
امرای مغول یدینه کچمش و بونلر کندولرینه تماشاة اتیان حکمداران
سلجوقیه‌یی همان برشکایتله عزل وتبدیله مقتدر بولنمش ایدی .
دولت سلجوقیه‌نك انقراضی سلطان غازانك وفاتی سنه‌سنه مصادفدر .

§

﴿ غال ﴾ امارتی — انکلیزلر نزدنده (وود) قدماجـه (قامبریا) بیوك بریتانیانك قطعهٔ غربیه‌سنده بر ناحیه‌در شمالاً ایرلانده دکزی غرباً سن ژورژ قنالی جنوباً بریستال قالی شرقاً مونموث هریفور شوروپ شستر قونتلقلریله محدوددر طولاً ٦٥ عرضاً ١٤٠ کیلومترو اتساعنده اولوب سلت جنسندن برملیون ایکی‌یوز بیك نفوسی جامعدر . امارت مذکوره اون‌ایکی قونتلغه تقسیم اولنمشدر وهواسی شدتلی صغوق ایسه‌ده صاغلامدر وطاغلری تمز درجه‌ده معدن کورلرینی حاویدر . التون کموش باقر قورشون تیمور معدنلری کثرت اوزره بولنور زراعت آز بر درجه‌ده وصناعتی معدن وفانیله اعمالاتندن عبارتدر . اهالیدن طاغلرده ساکن برفرقه قدیم سلت لساننده منشعب برلسانله تکلم ایتدکلری کبی اخلاق قدیمه‌لری اوزره متخلقدرلر . غال امارتی بریتانیای بریدن نشأت ایدن غالو کیمریس مهاجرلری طرفندن اعمار ایدلدیکندن غال نامنی آلمشیدی . رومالیلر بورایی ضبطه بر قاچ دفعه قویولدیلرسه‌ده موفق اوله‌میوب (٤١١ م) تاریخنده بریتانیای کبیری ترك ایتدکلرنده اهالیسی زمام حکومتی (پن‌دراغون) تسمیه ایتدکلری بری یدینه ویردیلر وانکلیز ساقسونلرینی وداینمارقه‌لیلری ونورمانلری بر بری آردنجه دفع ایدوب (١٢٨٣ م و ٦٨٢ ﻫ) ده برنجی ادواره تبعیته مجبور اولدیلر فقط کاملاً انکلتره‌یه التحاقلری سکزنجی هانری زماننده‌در (١٥٣٦ م و ٩٤٣ ﻫ) ده ایکنجی ادوار اوغلنه پرنس دوغال نامنی اعطا ایلدی اولوقتدن برو انکلتره قراللری ایلك اوغللرینه بو نامی ویرمکده‌درلر .

§

﴿ غال ﴾ یاخود (نووغال) — انکلیز امریقاسنده برجسیم شهردر شرقاً هودسون دکزی شمالاً شستر فیلد کورفزی غرب وجنوب غربیده روشو طاغلرینك شعبه‌لری جنوباً قناده ایله محدوددر ایکی‌بیك ایکیوز کیلومترو طولی ودرتیوز اللی کیلومترو عرضی اولوب میسسیپی نام نهراشبو قطعه‌یی نووغال جنوبی نووغال شمالیناملریله ایکی‌یه تقسیم ایدر اهالیسی قرق بیك راده‌سنده‌در هواسی سرت وفقط صاغلام اولوب بعض محللرندن قطع نظر اراضیسی منبتدر والیوم قناده والیلکنه تابعدر .

(غال) جديد جنوبی — آوستراليا قطعه سنك شرقنده انكليز مستملكات وسيعه سندن بريدر طولی بورق بورندن ويلسون بورننه قدر امتداداپدر (١٨٠٢ م و ١٢١٧ ﻫ) تاريخنده اون اوچ بيك اهاليدن زياده نفوسی اولميان اشبو قطعه اليوم اوج يوز بيك نفوسی جامع اولوب بونلرك بيوك قسمی قديم منفيلرك انسابندندر . مقری (سيدنی) وباشليجه ممالكی پاراماته باتورست پورتماقاری غول بورنی ميتلاندشهرلريدر وداخلی آزمعروف اولوب سواحلی غايت كيرنتی وچيقينتيلی وهواسی زياده صيجاقلغيله برابر صاغلام وقوهٔ انباتيه سی بروفق مرامدر اهالی ايسه مملكتلرنده التون معدنی كشف اولنديدن برو كون بكون فوق العاده ترقی ايتمكده درلر .

§

﴿ غالاتيه ﴾ ياخود (غالوقراسيا) — شمديكی انقره وكنغری سنجاقلرندن عبارت برقطعهٔ قديمه در شمالا بيتنی وپافلاغونيا غرباً فريژی شرقا پونت جنوباً قپادوقيا ايله محدود اولوب خاليص وسفاريه نهرلريله اسقا اولنور ايدی (٥٣١٦ خ) تاريخنده يعنی ميلادك ايكيوز يتمش سكز سنه مقدمنده آسيايی استيلا ايدن غولواليلر ويونانيلرك اختلاطندن ناشی غالوقر اسيا نامنی المشدر .

غلاتيه ليلر سوريه حكمداری برنجی انتی يوخوسه قارشو بيتنی حكمداری برنجی نيقوميده معاونت ايتدكلرندن حكمدار مومی اليه طرفندن واسع برقطعهٔ اراضی يه نائل اولديلر وآسيای صغراده يابمش اولدقلری فتوحات مناسبتيله دخی ملكلرينی توسيع ايلديلرسه ده (٥٤٠٥ خ) تاريخنده يعنی ميلادك يوز سكسان طقوز سنه مقدمندن يوز سكسان سنه مقدمنه قدر مانليوس وولسو نام روما قونسلی طرفندن مغلوب ايديلوب مؤخراً ٢٥ ميلاد مقدمنده اوكوست طرفندن تماماً روما ايمپراطورلغنه الحاق ايدلديلر . غلاتيه ليلر قوميت اعتباريله شرقده تروقوملر جنوب غربيده توليس توبويلر شمال غربيده تكتوزاژلر نام اوچ فرقهٔ اهاليدن مركب اولوب مقر حكومتلری انقره شهری ايدی . استانبولك قارشوسنده اولان غالاتيه (غلطه) استانبولك فتحی زماننده دكين جنويزلرده اولديغی حالده فتحدن برقاچ سنه صكره بلامحاربه دولت عليه يه

ترك اولندی غلطه قلهسی (۱٤٤٦ م و ۸۵۰ ھ) تاریخنده جنویزلر معرفتیله انشا اولنمشدر .

§

﴿ غالب ﴾ — اندلسده بنی احمر سلاسندن بر پادشاهدر اسمی اسماعیلدر (۱۳۰۸ م و ۷۰۸ ھ) تاریخنده اسپانیا قرالنك یوزبیكدن متجاوز عسكر ایله بغتةً هجومنه قارشو یاننده بولنان بیك بش یوز سواری واوچ بیك پیاده ایله محاربهیه طوتیشوب قرال مومی الیهك اوتوزبش بیك عسكرینی خاكله یكسان واردوسنده اولان اشیانك كافهسنی اغتنام ایلمشدر .

§

﴿ غالوانوپلاستی ﴾ — طوزلرك الكتریق پیللری واسطهسیله اصول حلندن مستخرج غایت مهم برتطبیقات صناعیهدر بوده معادنك ملس محلوللرینی غایت آغر ایشلر الكتریق پیلی واسطهسیله ترسیب ایدرك معادن مذكورهیی اصاغه ایتمكدن عبارت اولوب (۱۸۳۸ م و ۱۲۵٤ ھ) ده انكلتره وروسیهده ایجاد اولنمشدر .

غالوانوپلاستی واسطهسیله براوبهنك عینی آلنمق استهنلدیكی حالده ابتدا مذكور اوبهنك قبارتمه اولهرق برقالبنی ایدنمك لازم كلور بونك ایچون اكر قالبی النهجق اوبه معدندن ایسه بش قسم قورشون سكزقسم پیزموت واوچ قسم قلایدن برخلیطه یاپیلوب مذكور خلیطه برقاب دروننده اذابه ایدلدكدن صكره تصلبه باشلادیغی اثناده قابی آلنهجق اولان اوبهمذكور خلیطه داخلنه برآز یوكسكدن و غایت دوز براغیلوب صغوینجهیه قدر قلداتمیهرق ترك اولنور وصغودقده جزئی برضربه ایله قالب آریلور .

بروجه مشروح یاپیلان قالبی الكتریق پیلنك منفی قطبنه ربط ایدیلهجك اولان باقرتل مذكور قالبه صاریلور بعده مذكور تلك صارلدیغی محل ایله قالبك ترسنه غایت اینجه بربال مومی طبقهسی سوریلور ایشته قالب بروجه مشروح حاضرلندقدن صكره اكر اوبه باقر اولهجق ایسه صو ایله درجهٔ اشباعه كتورلمش (سولفات دوكویور) ایله طولو برقاب النوب بو قابك اوزرینه اوزادلمش صاری باقردن ایكی عدد چبوغك بری بولمش پیلنك منفی قطبنه دیكری مثبت قطبنه ربط ومنفی قطبه ربط اولنان

چبوغه قالب وديكر چبوغه‌ده برباقر لوحه تعليق اولنور. جريان الكتريق تأثيرينه قرق سكز ساعت ترك اولنجه قالبك اوزرنده قالنجه بر باقرطبقه‌سی حصوله كلوركه قالب محلول درونندن چيقارلدقده اوزرنده حصوله كلمش اولان باقر قولايلقله آيريلور آلنور شوقدركه مذكور باقرطبقه‌نك قالبه ياپشمامسيچون قالب محلول درونه صوقلمزدن اول خفيفجه ياغلی برجسمه سورلمش فورچه ايله فورچه‌لنمليدر. اكر اويمه آلچيدن اولورايسه قالبنی آلمق ايچون يتمش درجهٔ حرارتده اريدلمش (سته‌آرين) بانيوسنه طالديريلور (سته‌آرين) آلچينك مساماتنه نفوذ ايدرك اويمه درعقب قورر. بانيودن چيقاريلان اويمه قوريدقده يومشاق برفورچه ايله اوزرينه (پلومباژين) دنيلان ماده سوريلوب مقوا ايله صارلدقدن صكره ايصلادلمش (سته‌آرين) اوزرينه براغيلوركه مذكور (سته‌آرين) تصلب ايدنجه اويمه‌يی عينيله آلور. بروجه مشروح حصوله كلان قالب اوزرينه تكرار (پلومباژين) سورلدكدن صكره اولكی كبی (سولفات دوكوير) داخلنده الكتريق تأثيرينه براغيلور.

§

﴿ غالوانيزما ﴾ — حكمت طبيعيه‌نك بعض اجسامك تماسلرنده ظهوره كلان آثار الكتريقيه‌يی بيلديرر قسمنه تعبير اولنور. (١٧٨٩م و١٢٠٤هـ) تاريخنده فرانسه‌ده پولونيا حكيمی غالوانی نام طبيب بعض تجربه‌لر ايچون حاضرله‌مق ايستديكی قوربغالری تصادفی اوله‌رق بالقونه مربوط تيمور چنكلره (لومير) دنيلان سكرلريله عمود فقاری ارهسندن كچيره‌رك آصمش و بوترتيب اوزره آصيلان قوربغالرده اولدكلری واعضالری كسلديكی حالده عضلاتلرنده شدتلی بعض حركتلر كورمش و بوحركتلری كندو نامنه نسبتله (غالوانيزما) تعبير ايلديكی برسيالهٔ مخصوصه‌نك حصولنه عطف ايلمشدر. لكن مؤخراً (الكتريق باتأثير) ده كوريلان آثار ايله (غالوانيزما) اثرينك اسباب حصولنده مشابهت تامه اولديغی بالتجربه مرتبهٔ ثبوته واردیغی كبی صكره‌لری الكتريق پيلی ايله الكتريق مقناطيسی دخی كشف اولنديغندن (غالوانيزما) آثارينه دائر كشفيات فوق العاده ايلروليه‌رك (غالوانيزما)

اصولی اوزره (یالدیز) و (تلغراف) و (غالوانو پلاستی) یاپلق والکتریقی محرك برینه قونلمق و سوقاقلری تنویر ایتمك كبی مهم تطبیقاتی وجوده كتورلمشدر.

§

﴿ غالوانیزما یالدیزی ﴾ — الکتریق سببیله طوزلرك حل اولنه بیلدیکی کشف اولنمزدن اول یالدزلر جیوه واسطه‌سیله یاپیلور ایدی یعنی التون ایله جیوه قارشدیریله‌رق حصوله کلان مخلوط یالدیزلنه‌جق باقر پارچه‌لرك اوزرینه سورلدکدن صکره پارچه‌لر قزدیریلور وبو اثناده جیوه تبخر ایتمکله مخلوطده بولنان آلتون زار شکلنده پارچه‌نك اوزرنده قالور ایدی ففقط بو اصول هم بهالی همده تهلکه‌لی اولدیغندن شمدی (غالونیزما یالدیزی) اصولی قوللانلمغه باشلامشدر. بو اصول اولا (١٨٠٣م و١٢١٨ﻫ) تاریخنده کشف ومؤخراً اکمال ایدلدی.

شویله که یالدیزلنه‌جق باقر پارچه‌لر اوزرلرنده بولنه‌بیله‌جك مواد دهنیه‌یی ازاله ایچون اتشه کوستریلور وبو اثناده باقر پارچه‌لرك سطحلرنده حصوله کله‌جك حضرلك‌دخی ازاله‌سیچون پارچه‌لرقزغین‌اولدیغی‌حالده‌صولی (آسید آزوتیك) ایچنه طالدیریلوب بعده صوایله ییقاندقدن صکره مساوی مقدارده (آسید آزوتیك) ایله (آسید سولفریك) دن مرکب بانیو درونته وتکرار بر مقدار طوز علاوه ایدلمش (آسید آزوتیك) بانیوسنه آتیلوب چیقارلدقده ماء مقطر ایله ییقانور.

یالدیزلنه‌جق پارچه‌لر وجه مشروح اوزره حاضرلندقدن صکره اوچ ونهایت درت بولش ویا ذیل طاقمندن مرکب برمنظومه‌نك منفی ناقلنه تعلیق و (غالوانوپلاستی) ده تعریف اولندیغی کبی ترتیب اولنه‌رق التون بانیوسنه وضع ویالدیزك مطلوب اولان قالینلغی نسبتنده بانیوده الکتریق تأثیرینه ترك اولنور.

التون بانیولری ترکیبجه پك مختلف یاپلقده‌در ففقط الك زیاده مستعمل اولانی بر درهم قلور ذهب ایله ایکیوز درهم صوده حل اولنمش اون درهم (سیانور دوپوتاسیوم)ی یوز اللی درهم ماء مقطر درونده حل ایدوب

كثافتنى دخى ثابت طوردیرمق ايچون قطب مثبت طرفنده‌كى باقرلوحه‌نك
يرينه برآلتون لوحه تعليق اولنمقدر .
كموش وتونج وصارى باقر دخى بواصول اوزره يالديزلنوب تيمور چليك
توتيا قلاى قورشون لايقيله يالديزلنه‌مز .

§

﴿ غاليچيا ﴾ قراليتى — روسيه لهستانى ايچنده آوستريا ايمپراطور-
لغنه تابع برقطعه‌در شمالاً روسيه لهستانى شرقاً روسيه ومولداويا يعنى
بغدان غرباً موراويا وسيليزيا جنوباً مجارستان وترانسيلوانيا ايله محدوددر
طولاً ۱۷۰ عرضاً ۵۹۰ كيلومترو مساحه‌يى وبش مليون نفوسى حاوى
اولوب مقر اداره‌سى (لمبورغ) شهريدر . اشبو قطعه اليوم اون طقوز
دائره‌يه تقسيم اولنور شمال وغربده اراضيسى دوز وشرق وجنوب
جهتى قارپات سلسلهٔ جبالى ايله مستوردر ويستول پروت دنيستر
باشليجه نهرلريدر واراضيسى كنوير وكتان توتون سبزه وميوه‌جه
محصولدار ايسه‌ده زراعتجه كيروده‌در ايرى وبيوك مواشيسى وكوزل
آتلرى وتيمور باقر قورشون وباخصوص طوز معدنلرى كثرت اوزره
بولنور .
بوقطعه‌يه غاليچيا اطلاق دها ييدر . بونامى (۱۷۷۲ م و۱۱۸٦ هـ) ده
آوستريايه التحاقندن برو حائز اولدى وقتيله قرمزى روسيه ناميله معروف
ايدى .

§

﴿ غاليله ﴾ — ائمهٔ فن هيئتدندر (۱۵٦٤ م و ۹۷۲ هـ) ده
طوسقانه غراندوقه‌لغى ملحقاتندن (پيزا) ده تولد ايلدى غايت ذكى
وفطين كيمسه ايدى تحصيل علومدن صكره اولا پيزا مكتبنده رياضيات
خواجه‌سى ومؤخراً ونديكه جمهورتله (پادوآ) مكتبنده اون سنه ايچون معلم
نصب اولنوب ۱٦۰۲ ده مكتب مذكور ايله اولان مقاوله‌سى ختام بولمغله
ونديك سناتوسى كندوسنه قيد حياة شرطيله بيك فيورين معاش اعطا
و پادوا مكتبى نظارتنى تفويض ايلدى . مؤخراً فلوانسه مكتبنده
علوم رياضيه برنجى خواجه‌لكنه كيدوب بو صره‌ده كرهٔ شمسك

استقراری و کره ایله اجرام سائره نك اطراف شمسده دورانی حقنده (قوپرنیق) طرفندن میدانه قونیلان قول حکیمانه یی براهین ریاضیه ایله اثبات واشاعه ایتمکله بیکلرجه سنه دن برو ارض ثابت شمس متحرك اعتقادینه خادم یکچینان کروه رهابین طرفندن شدتله تکفیر اولنمغه باشلادی بناءعلیه (۱٦۳۳ م و ۱۰٤۳ ه) تاریخنده رومایه دعوت اولنوب مواصلتنده انکیزیسیون سراینه حبس اولندی ونهایت بر دها بو مثللو ادعالرده بولنمیه جغنه پاپانك دلخواهی وجهله یمین واستغفار ایدوب حالبو که هنوز محل استغفاردن کیدرکن ینه بر درلو کندوسنی ضبط ایده میه رك (هر حالده دونان کره در) دیو ایاغنی یره اوردی ·

بوندن صکره بر مدت دها رومانده محبوس قالوب مؤخراً فلورانسه جوارنده کی صیفیه سنده اقامته (نزدینه هیچ کیمسه یی قبول ایتمامك شرطیله) مأذون اولدیسه ده مراقندن کوزلرینه عمی طاری اوله رق اوحال اسف مآل ایله ۱٦٤۲ م و ۱۰۵۲ ه) تاریخنده یتمش سکز یاشنده ترك محنتخانهٔ فنا ایلدی ·

§

﴿ غالیه ن ﴾ یاخود (لیسینیئوس اغناتیوس غالیه نوس) — روما ایمپراطورلرندندر بو ایمپراطور (والهریه ن) ك اوغلی اولوب (۲۳۲ م) تاریخنده تولد و (۲۵۳ م) تاریخنده پدری طرفندن تخته شریك ایدلدی و (۲٦۰ م) ده پدری شابور طرفندن اسیر حرب ایدلمسی اوزرینه پدرینی اسارتدن قورتارمق شویله طورسون بونی استقلالنه بر وسیله ونعمت عظیمه بیلوب کندوسنی ایمپراطور طانتدیرمغه غیرت وخواهش کوستردی · زمان اداره سنده مرتکب اولدیغی کوناکون مظالم وسفاهت واسرافات اثری اوله رق باربارلر غول و یونانستان وشرقه استیلا ایدوب اکر متفقلرندن تدمر قرالی غیرت ایتمامش اولیدی بتون ممالکی حوزهٔ حکومتندن چیقاجق ایدی · صوك کونلرینه طوغری براز اصلاح احوال دولته قیام ایله ایلیریاده (انژه نواوس) غولده (پوستوموس) ی تحت اطاعته کچوردیسه ده شو قیام بالآخره قانی بهاسنه اوتوروب میلانده (اوره له اوس) ی محاصره ایتمك اوزره ایکن (۲٦۸ م) تاریخنده ضابطلرندن بری یدیله قتل اولندی ·

§

﴿ غامه ﴾ یاخود (واسقودغامه) — پورتکیزلی مشهور برسیاح بحریدر (١٤٦٠ م و ٨٦٥ هـ) تاریخنده پورتکیزده سنیز لیماننده فلك وجودی لنکرانداز ساحل شهود اولدی مرقوم (١٤٩٧ م) ده امانویل نام قرال طرفندن پارتلمی دیاس معرفتیله اوجه کشف اولنان امید برونی جهتندن هند یولنی بولمغه مأمور اولمغله سنهٔ مز بوره ظرفنده امید برونی بچوب بیك تهلکه‌لردنصکره (١٤٩٨ م) ده قالکوته اوکنه واصل اولدی و برسنه صکره عودتنده موفقیت مذکوره‌سندن طولایی امانویل طرفندن بیوك حرمتله قبول اولنوب هند آمیرالی و (ویدیکیره) قونتی عنوانلرینه مظهر ایدلدی و (١٥٠٢ م) ده اون طقوز سفینه ایله تکرار عزیمت وآفریقای شرقینك برقسم سواحلنی مجبور اطاعت وتجارت وسائره‌جه برطاقم تأسیسات نافعه‌یه همت ایلدکدن صکره (قانانور) نام قرال ایله معاهده یاپوب قوشنه دکین داخل و بومملکت راجه‌سنك دخی اتفاقنه نائل اولدی . لیزبونه عودتنده مکافاة غریبه اوله‌رق کندوسنی یکرمی برسنه ایشسز براقدیلر نهایت (١٥٢٤ م) ده (ویس‌رووا) یعنی قرال وکیلی عنوانیله اوچنجی ژان طرفندن تکرار هنده کوندرلدیسه‌ده وصولندن براز صکره قوشنده وفات ایلدی . واسقود غامه سفرینك تاریخی (باروس) نام مورخ طرفندن یازلمشدر .

§

﴿ غانژ ﴾ — هندستانده بر بیوك نهردر تیبت‌ده همالایه طاغلرینك درت بیك مترو مرتفع محللرندن نشأت ایدوب (دیوا پرایاغا) ده الاقاناندە نهرینی الدقدن صکره (غیر وال) ده غانژ نامنی اخذ ایدر بورادن اعتباراً الله آباد میرزا پور بینارس غازی پوردن و دهلی و اکره و بنکال ایالتلرندن کچه‌رك برچوق شعبه‌لره انقسام ایدرکه بونلرك الك قوتلیسی قالکوته واسطه سیله شاندرناغوره کچن هوقلی شعبه‌سیدر آندن‌صکره دخی صاغ طرفنده غالینادی جناه وصول طرفنده رامقانقا وسائر نهرلرله برلشه‌رك برآغزله بحر محیطه دوکیلور . طول مجراسی اوج بیك کیلومترو اولوب انصباب محلنه یقین یرلرده درت و بش کیلومترو عرضی ودکزه سکز یوز مترو یاقلاشدیغی محللردن اعتباراً اشاغیلرده اون مترو عمق واردر و ایکی بیك کیلومترویه دکین محللری قابل سیر وسفردر هرسنه نیسان وتموز آیلرنده

ایکی دفعه فیضان ایدر وحین فیضاننده صولری یوز میل مسافه‌یی بصار . هندلیلرك نظرنده غانژ بر مقدس نهردر بوکا نسبتله بر آلهه‌لری وار ایدی وغانژ نهرینك صولرینی مذهبلرینك الك عالی رسومنی اجرا ایچون صاقلارلر وصوییله مادهٔ تمیزلندکاری کبی معناً دخی تطهر ایچون یقانورلر ایدی . اعتقادلرنجه بوراده بوغلمق رحمت دکزینه غرق اولمقله برابرایمش .

§

﴿ غانغرا ﴾ — کنغری قصبه‌سنك نام عتیق یاخود غلطیدر .

§

﴿ غایة الاتقان فی تدبیر بدن الانسان ﴾ عربی — طبه دائر بر کتاب نفیس اولوب ابن سلوم دیمکله معروف و (١٦٦٩ م و ١٠٨٠ ه) تاریخنده متوفی رئیس اطباء صالح بن نصرالله حلبی طرفندن تألیف ایدلمشدر کتاب مزبور درت مقاله‌یی حاوی اولوب مقالهٔ اولی بر طاقم ابواب وفصولی مشتمل بولنان کلیاته مقالهٔ ثانیه کذلك بعض اجزاء وابواب وفصولی حاوی اولان (اقرباذین) ه مقالهٔ ثالثه هر بر عضوك امراض مخصوصه‌سنه مقالهٔ رابعه بدنك هر جهتنه عائد امراضه دائردر . مؤلف مومی الیه اشبو کتاب نفیسی تألیف ایلدیکی حالده تبییض وترتیبنه موفق اولمامشیدی صکره اوغلی روم ایلی قاضیعسکری فاضل مشهور یحیی افندی ترتیبنه وضع ید همت ایلدی . مؤخراً دخی (١٧٢٨ م و ١١٤١ ه) ده سلطان احمد جامع شریفی دارالشفاسنك طبیب اولی مصطفی بن محمد طرفندن (نزهة الابدان فی ترجمة غایة الاتقان) نامیله ترکجه‌یه ترجمه اولندی .

§

﴿ غایة الامانی ﴾ — (١٤٨٧ م و ٨٩٣ ه) ده وفات ایدن احمد بن اسماعیل کورانی نام فاضلك علم تفسیره دائر اثریدر .

کتاب مذکور علامهٔ زمخشری و بیضاوی‌یه برچوق مؤاخذاتی متضمندر .

(غایة فی العروض) — (١٢٧٧ م و ٦٧٦ ه) ده وفات ایدن محمد بن حسن زبیدینك عروضه دائر یازدیغی اثر جلیلدر .

(غایة القصوی) — (١٢٨٦ م و ٦٨٥ ه) ده وفات ایدن قاضی ناصرالدین عبدالله بن عمر بیضاوینك فروع شافعیه‌دن باحث اثر مفیدیدر .

شیخ عبدالله بن محمد فرغانی عبیدی و (١٣١٨ م و ٧١٨ هـ) ده متوفی محمد بن محمد واسطی وفقهای سائره شرح ایلدیلر .

(غایة المرام) — (١٢٣٣ م و ٦٣١ هـ) ده وفات ایدن امام سیف الدین ابی حسن علی بن ابی علی آمدینك علم کلامه متعلق اثریدر .

(غایة المطلب) — (١٢٨٩ م و ٦٨٨ هـ) ده وفات ایدن علامه شمس الدین محمد بن محمود اصفهانینك اثریدر .

(غایة الوصول فی الاصول) — امام حجة الاسلام غزالینك اثریدر (١٣٢٥م و٧٢٦هـ) تاریخنده وفات ایدن حسن بن مطهر علی شیر شرح ایلدی .

§

﴿ غدا ﴾ صحیحی غذا — بدنك ادامهٔ حیات ایچون آن بآن صرف ایتدیکی لوازمه بدل انبو بهٔ هضمیه یه ادخال اولنان نسنه یه دینور . لوازم مذکوره‌یی اوچ قسم اعتبار ایدرلرکه برنجیسی تیور وطوزکبی قانك ایچنده بولنان مواد معدنیه ایکنجیسی تنفسه خدمت ایدن وحرارت غریزیه‌نك حصولنه سبب اولان اجسام غازیه اوچنجیسی وجودك اجزاسنی تجدید وادامه ایلیان افراد عضویهٔ آزوتیه وغیر آزوتیه‌در بونلر غدانك ترکیبندن حصوله کلدیکی ایچون وجود تلافیٔ مافاة ایدر .

جمله‌نك معلومی اولدیغی اوزره اغدیهٔ حیوانیه‌نك باشلیجه‌لری قیون وطانه وطیور وبالق اتلریله قیون واینك ودوه سودلرندن وشحوم وبالدن واطعمهٔ نباتیه‌نك باشلیجه‌لری حبوبات وپتاتس اونی وبونلردن معمول نان عزیز وباقله وفصولیه وسبزوات کبی یاش قوری محصولات وفواکهدن عبارتدرکه برطاقی صلب ودیکرلری مایع حالنده بولنورلر ایچلرندن بعضیلرینك مرکب اولدیغی مواد زیرده بیان اولنمشدر بونلرك هضملری اکرچه طبخ ایله تسهیل اولنورایسه‌ده اوزرینه چای وقهوه ایچمك وحین طبخده وصکره ایچنه بهارات قارشدیرمق دخی فائده‌دن خالی دکلدر وهله قره‌بوبر تنبل معده‌لره زیاده‌سیله نافعدر .

(اغذیه‌دن بعضیلرینك تركیبنده بولنان مواد)

بغدای — یوزده

نشاسته	٦٣	٨٠
مواد ازوتیت دغلوتن	٢٠	٠٠
دکسترین	٠٨	٠٠
مواد شحمیه	٠٢	٢٥
نسج جروی	٠٣	١٠
مواد معدنیه	٠٢	٨٥

چودار

نشاسته	٦٧	٦٥
مواد ازوتیه	١٢	٥٠
دکسترین وسائره	١١	٩٠
مواد شحمیه	٠٢	٢٥
نسج جروی	٠٣	١٠
مواد معدنیه	٠٢	٦٠

شعیر

نشاسته	٦٦	٤٣
مواد ازوتیه	١٢	٩٦
دکسترین وسائره	١٠	٠٠
مواد شحمیه	٠٢	٧٦
نسج جروی	٠٤	٧٥
مواد معدنیه	٠٣	١٠

علف

نشاسته	٦٠	٥٧
مواد ازوتیه	١٤	٣٧
دکسترین وسائره	٠٩	٢٥
مواد شحمیه	٠٥	٥٠
نسج جروی	٠٧	٦٠
مواد معدنیه	٠٣	٢٥

قوقوروز

نشاسته	٦٧	٥٥
مواد ازوتیه	١٢	٥٠
دکسترین وسائره	٠٤	٠٠
مواد شحمیه	٠٨	٨٠
مواد معدنیه	٠١	٢٥
نسج جروی	٠٥	٩٠

پرنج

نشاسته	٨٩	١٥
مواد ازوتیه	٠٧	٠٥
دکسترین وسائره	٠١	٠٠
مواد شحمیه	٠٠	٨٠
نسج جروی	٠١	١٠
مواد معدنیه	٠٠	٩٠

فصولیه

نشاسته ودکسترین وشکر .	٥٥	٧٠
مواد ازوتیه	٢٥	٥٠
مواد شحمیه	٠٢	٨٠
نسج جروی	٠٢	٩٠
املاح معدنیه	٠٣	٢٠
صو	٠٩	٩٠

بقله

نشاسته ودکسترین وشکر	٤٨	٣٠
مواد ازوتیه	٣٠	٨٠
مواد شحمیه	٠١	٩٠
نسج جروی	٠٣	٠٠
املاح معدنیه	٠٣	٥٠
صو	١٢	٥٠

نخود

نشاسته ودکسترین وشکر	٥٨	٧٠
مواد ازوتیه	٢٣	٨٠
مواد شحمیه	٠٢	١٠
نسج جروی	٠٣	٥٠
املاح معدنیه	٠٢	١٠
صو	٠٩	٨٠

مرجك

نشاسته ودکسترین وشکر	٥٦	٠٠
مواد ازوتیه	٢٥	٢٠
مواد شحمیه وسائره	٠٢	٦٠
نسج جروی	٠٢	٤٠
املاح معدنیه	٠٢	٣٠
صو	١١	٥٠

برالماسی

نشاسته	٢٠	٠٠
صو	٧٤	٠٠
مادهٔ زلالیه وازوتیه	٠٤	٣٥
املاح معدنیه	٠١	٦٥

پاته تیس

صو	٧٩	٦٤
نشاسته و شکر وازوت و سائره	٢٠	٣٦

صغراتی

لفین ونسیج جروی وسائره	١٥	٠٠
صو	٧٧	٥٠
البومین	٠٤	٣٠
اوزمازون	٠١	٣٠
املاح	٠١	٨٠
شحم	٠٠	١٠

اینك سودی

صو	٨٦	٤٠
قزیین	٠٤	٣٠
شکر	٠٥	٢٠
یاغ	٠٣	٧٠
ملح فوسفیت	٠٠	٢٥
ملح قلوریت پوتاس وسائره	٠٠	١٥

یمورطه

صو	٥١	٤٨٦
شحم	١٥	٧٦٠
مارغرین اولیین	٢١	٣٠٤
حامض اولییق ومارغاریق	٠٧	٢٢٦
فوسفیت کلس وماغنیزی	٠١	٠٢٢
خلاصهٔ لحم	٠٠	٤٠٠
نشادر روحی ومواد آزوتیه	٠٠	٨٥٣
ملح	٠٠	٢٧٧
حامض فوسفوغلیسریق	٠١	٢٣٤
قولسترین	٠٠	٤٣٨

شراب		
۱۸۸	۰۹	اسپرتو
۱۱۲	۰۰	مازی
۱۹۰	۰۰	ثانی طرطریت پوتاس
۰۸۹	۰۰	ثانی طرطریت حدید
۰۲۵	۰۰	املاح معدنیه
۰۱۱	۰۰	مادهٔ ملونه
۳۸۵	۹۰	صو

بره		
۵۰	۰٤	اسپرتو
۱٤	۰٤	دکسترین وغلیقوس
۵۳	۰۰	مادهٔ آزوتیه
۱۸	۰۰	املاح معدنیه وسائره
٦۵	۹۰	صو

(بالاده محرر اجزالرك تعریفی)

لفین	لحمی تشکیل ایدن اینجه دریجکلر وقابلر
نسیج جروی	بودنخی
البومین مادهٔ زلالیه	یمورطه آقی کبی برماده
ازومازون	اسپرتوده منحل برخلاصه
مواد معدنیه	فوسفیت کاس وسلیس وحدید
قزیین	قایماق اولان ماده
ثانی طرطریت پوتاس	قرم طار طار
ثانی طرطریت حدید	چلیك
دکسترین	نشاستهیه مشابه برماده

§

﴿ غدازه ﴾ — پاله نوعندن آغیر واوج طرفنك صیرتی کسکین و یالمانلی بر قلیجدر وقتیله اکثریا جزایرلیلر قوللانورلر ایدی.

§

﴿ غدیر ﴾ عید غدیر — شیعیلره مخصوص بر بیرامدر (۹۶۲م و۳۵۱ه) تاریخنده امرای عباسیه‌دن (معزالدوله) احداث ایلدی. ماتم کربلا آیینی دخی بو (معز) طرفندن احداث اولنمشدر. عید غدیر هرسنه ذی‌الحجه‌نك اون سکزنجی وماتم محرمك اوننجی کونی اجرا اولنور ایدی.

§

﴿ غراغوار ﴾ — (هیلدبراند) کلمه‌سنه نظر بیوریله.

§

﴿ غراغورین ﴾ — ژولیه‌ن تقویمنك مصححی اوله‌رق (۱۵۸۲م و۹۹۰ه) ده اون اوچنجی غراغوار طرفندن اتخاذ اولنان تقویمدر. (غراغورین — التنجی عصر میلادیده لیتورژیه‌یی یعنی (قداسی) سیاق واحد اوزره اجرایه متعلق پاپا بیوك غراغوار طرفندن اتخاذ ایدیلان اعتقاددر. (قداس) کلمه‌سنه نظر بیوریله.

§

﴿ غرانیق ﴾ — قره‌سی سنجاغنده الیوم (صال ات دره) دیدکاری نهرك اسمیدرکه اسکندر یونانی فارسلولر ایله ابتدا بوراده محاربه ایتمشیدی.

§

﴿ غررالاحکام ﴾ — فروع حنفیه‌یه دائر برمتن متین اولوب مدرسین وقضاة وزمانمزده فقه ایله اشتغال ایدن ذوات نزدنده غایت معتبردر مؤلفی محمد بن فرامرزدرکه منلا خسرو دیمکله تعریف اولنور. مشار الیه مؤخراً بوکا برشرح لطیف دخی تألیف ایلیوب (دررالحکام) تسمیه ایتمش ایدی متن مذکور اللی بش کتاب اوزرینه مرتب اولوب یوز یکرمی باب واوتوز فصل وتذیلاتی واوچ مسائل شتی وبرتکمله وتتمه وتنبیه وسائره‌یی حاویدر. حواشیسندن مشهورلری وانقولی دیمکله شهیر محمد بن مصطفانك (۱۵۸۶م و۹۹۵ه) ده تألیف ایتدیکی (نقدالدرر) ایله عزمی زاده‌نك حاشیه‌سی وسائرلریدر. کتاب مذکور اوزرینه یازیلان

شرح و تعلیقات ایسه خارج تعداد اولوب بونلرك ایچنده قنالیزاده واوغلی حسن چلبی وابن کمال وشیخ الاسلام زکریا ومعمار زاده کبی فضلانك دخی اثاری واردر.

§

﴿ غِرَقْ ﴾ — یونانستان قدیمده بونامله طانیمش برقومدر مستعد بهادر متلون طمعکار ایدیلر بعضاً (غراقو) نامیله دخی یاد اولنورلر. یونان ایتالیان فرانسز اسپانیول وپورتکیزلر ایله رومانیا اهالیسنی واسوبجره‌نك اهالیٔ شرقیه‌سنی اشبو غرق جنسندندر دیرلر.

§

﴿ غرق ﴾ — معلوم اولدیغی اوزره صوده بوغلمقدر غریقك سبب موتی ماده‌سنده اطبای عصرك بعض فروعاتجه رأیلری مختلف ایسه‌ده عندالجمهور مقبول ومعتبر وباخصوص یقین وقتلرده تدقیقات ایله مجرب اولان صورت غریقك سبب موتی قارننه کیرن صو اولمیوب بلکه جکرده‌کی هوایه فساد عارض اولمسندن عبارتدر. قدما صویه غرق اولنلرك وفاتنی مجرد قارنلرینه کیرن صویه اسناد ایتدکلرندن دیکر برشیٔ دوشنمیوب مجرد بوصویی چیقارمغه چالیشورلر ایدی حالبوکه ایکی اوچ ساعت صو ایچنده قالدقدن وحتی کندولرنده برچوق موت علامتلری مشاهده اولندقدن صکره دیرلمش نیجه غریقلر کورلدیکی رسیدهٔ رتبهٔ تحقیق اولوب ازجمله پارس دولت کتبخانه‌سی ناظری موسیو تیلاز یوسك برقادین حقنده یازوب نشر ایلدیکی رساله‌ده مرقومه‌نك اوچ کون صو ایچنده قالدقدن صکره بیله دیرلدیکی محرر ودها پك چوق امثالی متواتردر لکن بونلر فوق العاده شیلر اولدیغندن بوبابده اتخاذ اولنان قاعدهٔ عمومیه‌یه باقلمق لازم کلور شویله که عندالاطبا اوچ چاریك وبلکه برساعت صو ایچنده قالمش برغریقك برقاعده حیاتندن قطع امید اولنمز ووجودنده صلابت موت مشاهده اولنمدقجه یعنی دیکر برسببله وفات ایدن برشخصك جسدینه عارض اولان قاتیلق کبی برقاتیلق کورلمدکجه معالجات لازمه‌دن صرف نظر ایدلمز وجسد تعفن ایتمدکجه دفنی مناسب اولماز.

غریقلری ایاقلرندن آصمق وایکی طرفی آچیق بر فوچی درونــه قویه‌رق

بوارلمق مثللو اسكيدن برو هرطرفده جاری اولان اصولدن صرف نظر اولنوب (١٨٥٠ م و ١٢٦٧ ﻫ) سنه‌سنده پارس ضبطیه نظارتی جانبندن نشر اولنان تعلیماتده محرر اولدیغی اوزره مغروق صودن چیقارلدیغی کبی درحال یوز درجه‌یه منقسم اولان میزان الحراره حسابنجه اون یدی درجه صیجاق بر برده صاغ طرفنه یاتیریلوب آلنندن طوته‌رق باشنی اشاغی‌یه طوغری برازا کوب و بواثنجه چکه‌لرینی آچوب بو صورتله آغزندن و بورننده‌ن کیرمش اولمسی محتمل اولان صویك دیشاری چیقمسی تسهیل اولنمق و صوبی لایقیله چیقارمق ایچون برقاچ دفعه باشنی جسدندن جزئی آلچق محله قویوب ینه قالدیرمق وفقط هر دفعه‌ده غریقك باشنی بوحال اوزره برقاچ ثانیه‌دن زیاده طوردیرمامق لازمدر و بردقیقه‌دن زیاده سورمیه‌جك اولان اشبو عملیات اثناسنده غریقك بطن اسفلی و کوکسنك ایکی طرفی آهسته آهسته و نوبتله اشاغیدن یوقاری‌یه طوغری اوغوشدیریله‌رق تنفس اولندیغی وقت عضوین مذکورین نصل حرکت ایدر ایسه اولوجهله حرکت ایتدیرلملیدر. عملیات مذکوره‌نك اجراسندن صکره غریق درحال بچه و کلیم مثللو برشئ و بونلر بولنمز ایسه صمان ویاخود یولاف ایچنه قونیله‌رق موسمك اقتضاسنه کوره یعنی هوا صغوق ایسه زیاده‌جه دکل ایسه خفیفجه اورتیلوب خسته‌خانه‌یه کوتورلملیدر. خسته‌خانه‌ده غریقك باشیله صدری اعضای سائره‌سندن یوکسکجه اولمق اوزره وضع اولنمسنه و باشی سربست براغیله‌رق یوزی آچیق بولنمسنه ایوجه دقت اولنملی و وجودینی ایصتمق و تنفس ایتدیرمك ایچون لازم کلان تدابیر و عملیاتی اجرا صره‌سنده بجاقلریله قوللری و بالخصوص بیل کمکلرینك و قلبك اوزری و ایاقلرینك التیله ال آیه‌لری بریوك فانیله پارچه‌سیله دلك و تنفس ایده‌جکی حس اولندیغی آنده صدری و بطن اسفلی صیقلمق کبی حرکتلرینه مانع اولنه‌جق و تنفسجه زحمت ویره‌جك عملیات درعقب ترك ایدلملی و تنفسده چباله‌دیغی اثناده استفراغه میل کوریلور ایسه برطاوق توکی اوجیله بوغازینه طوقونیله‌رق استفراغی تعجیل قلنملی و عقلی باشنه کلمزدن و سهولتله بلعه استعداد حاصل ایتمزدن اول هیچ برشئ ایچورلماملی وفقط براز قوت کلمك ایچون آغزینه برقاچ طمله عادی

وياخود كافورلى عرق وملیسا یعنی اوغل اوتی صویی وقواونیا صویی طملادلمی واكر غریقك قارنی كرلمش ایسه ایلیق وبرمقدار طوزلی صو ایله وبعضاً دخی اربابی عندنده معلوم اولدیغی وجهله توتون دومانیله احتقان ایدلملیدر ·

صوده غرقدن وحریقده آتشدن وسائر مهالكدن جان قورتارانلره هردولتده مكافاة اعطا اولندیغی كبی دولت علیه‌ده دخی مدالیه‌لر اعطا و احسان بیورلقده‌در ·

§

﴿ غرناطه ﴾ — اندلسده الیوم التمش اوچ بیك نفوسی حاوی برشهر شهیردر بوشهرك اراضیسی وقتیله خارجاً انظار اهل عبرته زمرد كبی بر منظرهٔ فرحفزا عرض ایدر وامتدادی قرق میل‌جكر و (شینل) نهری اراضیٔ لطیفهٔ مذكوره‌یی متمادیاً تروتازه بولندیرمق ایچون جابجا طورماز صولار ایدی ·

غرناطه وقتیله بونامده برقراللغك دارالملكی ایدیسه‌ده اوچنجی قرن هجریده اسلام معرفتیله یكیدن بنا و (١٢٣٨ م و ٦٣٦ ھ) تاریخنده مركز حكومت اتخاذ اولنمش واولوقت درونده ساكن اولان اهالینك مقداری درتیوز بیكه بالغ اولمش و بوراده اولان ترقیات علمیه و صناعیه بتون جهانك مغبوطی بولنمش ایدی · اول زمان اثارندن شمدی یالكز (الحمرا) سرایی قالمشدر · اندلسده ملوك اسلامیه‌نك صوكی اولان عبدالله صغیر زماننده فردیناند وایزابللا قومانداسیله بورایه هجوم ایدن خرستیانلر یالكز بورادن چیقابیلان یوز بیك كشی‌یه غلبه وملك مز بورك كمال وهم وجبانتی ومتعلقاتیله اولان رقابتی سایه‌سنده و (١٤٩٢ م و ٨٩٨ ھ) تاریخنده ضبط ایدرك سكز یوز سنه اندلسده فرمانفرما اولان اسلام حكومتنك التنی اوستنه كتوردیلر · (عبدالله) كلمه‌سنه دخی نظر بیوریله ·

(غرناطهٔ) جدید — امریقای جنوبیده متفقهٔ قولومبیا دنیلان ولایتك نام دیكریدر بوراسی مقدما اسپانیا اداره‌سنده بولنور ایدی ·

§

﴿ غريغور ﴾ — خرستيان علماسندندر ابوینی بتپرست اولدیغی حالده کندوسی دین عیسایی قبول وطریق مراتبده قیصریه پسقپوسلغنه قدر کسب وصول ایدرك (٢٦٢ م) تاریخنده وفات ایلمشدر ٠
بو کمال معلومات وصلابتنه بناء پیغمبر ثانی دیرلر ایدی ٠ ارمنستان حکمداری (مهرداد) ودها برچوق کسه‌لر بونك نصیحتیله خرستیان اولمشلردر ٠
(غریغور) یاخود (غره غوار) — (٦٠٤ م) تاریخلرنده شرق ایمپراطورینك غوائل داخلیه وخارجیه‌سنی فرصت اتخاذ ایدرك مسندینه حکمدار سوسی ویرمش وکیده‌رك آفاروز قوتیله بتون آوروپاده حکمنی یورتمش بر پاپادر ٠ کلیسانك آیین وادعیه والبسه‌سنی جملةً طرز آخره صوقان بو ایدی دها برچوق اثاری واردر ٠

§

﴿ غز ﴾ — (اوز) دنیلان ترکان قبیله‌سنك اسمیدر (اوزلر) کلمه‌سنه نظر بیوریله ٠

§

﴿ غزالی ﴾ — حجة الاسلام امام غزالی حضرتلری که نام نامیسی سائر مسائر اقطار جهان وذات عالیسی افضل افاضل آخر زماندر اسمی محمد بن محمد کنیه‌سی ابوحامد مولدی خراسانده (طوس) شهری وفاتی (١١١١ م و ٥٠٥ ھ) تاریخیدر ٠ علوم عقلیه ونقلیه‌نك امام مطلق العنانی ومسلك زهد ومجاهده‌نك مؤسس ارکانی ایدی ٠ کندوسندن اول کلان عرب ویونان فیلسوفلرینك اقوالنی کمالیله مطالعه وتدقیق ایدرك اکثریسنك بنای ظنون واعتقاداتنی هدم وتخریب ایلمش ووزیر نظام الملك زماننده بغداده کیدوب مدرسهٔ نظامیه مدرسلکنه مالك ومؤخراً تدریسی براغوب طریق زهد وانقطاعه سالك اولمشدر ٠ ابن سینا مشار الیهك بعض آثارینه برازمعترض چیقمش ایدی ٠ منطق وحکمته دائر کتابلری قولونیاده ترجمه ونشر اولنمشدر ٠ (احیاء العلوم) (جواهر القرءآن) (یاقوت التأویل) (مشکوة الانوار) (کیمیای سعادت) (مقصد الاسنی) (مسلك المسالك) کبی عربی وفارسی ٠ طقوز یوز جلد تألیفاتی واردر مدت حیاتیله زمان وفاتی

مبین سو یلنان تاریخ . (نصیب حجت اسلام ازین سرای سپنج . حیات پنجه وچار وممات پانصد و پنج)

§

﴿ غزالی ﴾ — حجة الاسلام امام غزالی حضرتلرینك برادری ومشاهیر مشایخ کرامدن بریدر معتبر تصنیفاتی و بی‌نظیر رساله‌لری واردر برادرینك احیاء العلومنی برجلدده اختصار ایله (لباب الاحیا) توسیم ایلدی (سوانح) و (ذخیره فی علم البصیره) دخی جمله‌ٔ تألیفاتندندر . شیخ ابوبکر نساجدن اخذ علوم باطنه ایتمشیدی وفاتی (١٠٢٦ م و ٥١٧ ﻫ) تاریخنده‌در .

§

﴿ غزته ﴾ — ژورنال — مطبوعات اصطلاحنده وقتی معین مطبوع ومنشور دیمکدر اصلنده غزته برنوع وندیك پاره‌سی ایدی وندیکولرك قانونی سلطان سلیمان حضرتلری علیهنه اهالی‌یی تحریك ضمننده برنجی دفعه اوله‌رق طبع ونشر ایتدکلری کاغد برغزته‌یه صاتلدیغنه بناء پاره‌نك نامی ذکراولنان کاغده دخی نام اولدی قالدی .

انکلتره‌نك ایلك غزته‌سی (عطارد انکلیز) نامیله (١٥٨٨ م و ٩٩٧ ﻫ) تاریخنده چیقان غزته‌در . مشهور (تایمس) اصلزادکانله تجار وصناعك مطالبنی ترویج ایدر (مورنینغ هرالد) اصلزاده‌لك امتیازینی حمایه‌ایدر (مورنینغ پوست) اصلزادکان مجلسنك معترضیدر . کذا وکذا انکلیز ممالکنده طبع اولنان غزته‌لرك عددی بشیوزی تجاوز ایتدی .

فرانسه‌نك ایلك غزته‌سی دخی (عطارد فرانسه) نامیله (١٦٠٥ م و ١٠١٤ ﻫ) تاریخنده چیقان غزته‌در .

ممالك محروسه‌ده ابتدا یونان فترتی علیهنه اولمق اوزره (١٨٢٥ م و ١٢٤١ ﻫ) تاریخنده ازمیرده (مونیتور عثمانی) نام روجه غزته چیقوب یدی سنه صکره ترجمه (تقویم وقایع) نشر اولنمغه باشلامشدر .

§

﴿ غزنه ﴾ — افغانستانده برشهردر کابلك جنوب غربیسنده ویوز کیلومترو بعدنده وسند نهری شعبهٔ غربیسی اوزرنده بولنور ونفوسی

اون ایکی بیـك تخمین اولنور . وقتیله اهمیت فوق العاده‌یی حائز اولان بو شهر غزنو یلرك پای تختـتی اولوب نامنی غزنو یلره اعـطا ایلمشیدی جوارنده سـلالهٔ غزنو یه‌نك اك بیـوکی اولان سـلطان محمود سبکتکینك تربه‌سی الیوم کورلمکده‌درکه زیارتنـه برچوق زوار کلورلر . غزنه (١١١٦ و ٥١٠ ه) ده عجملر و (١١٤٨ م و ٥٤٤ ه) ده اهالیسی قتل عام ایدن غور پادشـاهی عـلاء الدین طرفندن ضبط اولنوب (١٧٣٩ م و ١٢٥٥ ه) تاریخندنبرو انکلیزلرك تحت نظارتنده بولنمقده‌در .

تاتارجنسدن اولان ملوك (غزنویه) عجمستان وهندوستانك قسم اعظمی اوزرنده ایکیوز اوندرت سـنه سلطنت سـوردیلر بونلرك برنجیلری اولان (البتکین) غزنه‌ده هوابق نام ترك قومندن نشأت ایتمش وملوك سامانیه طرفنـدن خراسان والیسی اولدیغی حالده غلو ایدرك سـامانیلرك حکومتنی صارصوب (٩٦٠ م و ٣٤٩ ه) ده کندو سلاله‌سنی تأسیس ایلمشیدی . البتکیندن صکره قاینی سبکتکین (٩٧٥ م) ده تخته چیوب بونی متعاقب (٩٩٧ م و ٣٨٨ ه) تاریخنده سـلطان عنواننی الان اوغلی یمین الدوله محمود جلوس وعجمستان وهندستانك قسم اعظمنی فتح وتسخیر وملکنی بحر حزردن غانژ علیایه‌قدر توسیع ایلدی . بونك وفاتنـدن صکره غزنو یلر خیلیدن خیلی قوتلرینی غیب ایتـدیلر ایسـه‌ده خلفلرندن مسـعود و مودود وشـیرزاد وبهرامشـاه وسـائرلری (١١٥٨ م) تاریخنه دکین ینه سـلطنتلرینی محافظه ایده‌بیلدیلر . اندن صکره یعنی تاریخ مزبورده بهرامشاه غوریلر سلاله‌سندن اولان علاءالدینه غزنه‌یی ترکه مجبور اولدی . وغزنو یلردن خسرو شاه و خسرو ملك نامنـده ایکی ذات لاهور ولایتنـده بر مدت دها حکومت سوردیلرسه‌ده (١١٨٩ م و ٥٨٥ ه) دن ایلرو کیده‌مدیلر . بونلرك عجم لسانی اوزره یازلمش اولان برتاریخی (١٨٣٢ م و ١٢٣٨ ه) تاریخنده (ویلکن) معرفتیله المانیا لسانه دخی ترجمه ایدلمشدر .

§

﴿ غزوه ﴾ — فخر عالم صلی الله تعـالی علیه وسلم حضرتلرینك بالذات تشریف بیوردقلری سفرلره اطلاق اولنور بومثللو غزوات نبویه علی قول الاکثر تدافعی وتحفظی اوله‌رق یکرمی بشـه بالغ اولور . بونلرك

طقوزنده يعنى (بدر كبرى) (احد) (مريسيع) (خندق) (بنى قريظه)
(خيبر) (فتح مكه) (حنين) (طائف) محاربه‌لرنده كندولرى دخى مقاتله
بيوروب ماعدا اون التيسنده يالكز اردوى همايونلرى قلبكاهنده ارام
ومحاربه‌يه وتشويق وترغيب بيورمشلردركه جمله‌سى صره‌سيله ومختصر
صورتده ذكر اولنور .

١ (ودان‌وابواء) غزاسى — هجرت نبويه‌نك اون ايكنجى آينده
قرشيلر ايله بنى ضمره قبيله‌سنك اسلام عليهنه تداركاتده بولنديغى تحقيق
اولنديغندن التمش نفر عساكر اسلاميه ايله (ابواء) نام محله تشريف وقبيلهٔ
مرقومه طرفندن استرحام اولنديغنه بناءً بعدالمعاهده عودت بيورلدى .

٢ (بواط) غزاسى — اسلامه تعرضدن خالى‌اولميان قرشيلرى تهديد
ومدينهٔ منوره جوارنده سير وحركتلرينى منع قصديله شام شريفه كيده‌جك
كاربانلرينك اورلمسنه قرار ويريلوب هجرت نبويه‌نك اون دردنجى آينده
ارباب كروفر ايكيوز نفر عسكرله درت كونلك مسافه‌ده واقع (رضوى)
ناحيه‌سنه قدر تشريف وكاربان كچمش بولنديغندن ينه عودت بيورديلر .

٣ (عشيره) غزاسى — رئيس‌قريش ابوسفيانك تجارت بهانه‌سيله
اسلام عليهنه طرفدار پيدا ايتمك اوزره شام شريفه عزيمت ايده‌جكى خبر
آلنديغندن عليه الصلاة والسلام افندمز لاجل التهديد مرقومك بولنديغى
كاربانى اورمق اوزره هجرت نبويه‌نك اون التنجى آينده يوز اللى ايكيوز
كسه ايله عشير نام محله قدر تشريفساز عزيمت اولدقلرى حالده كاربان
كچمش بولنديغندن ينه عودت بيورديلر .

٤ (بدراولى) غزاسى — غزوهٔ عشيردن برقاچ كون صكره
اشقياى قريشدن برمفرزهٔ صغيره‌نك مدينهٔ منوره جوارنده اوتليان دوه‌لرينى
سرقت ايلديكى استخبار اولنديغنه بناءً بدر آسمان رسالت افندمز براز ادمله
(بدر) نام محله قدر بونلرى تعقيبه مسارعت وفقط يتشيله‌مديكندن عودت
بيورديلر .

٥ (بدر كبرى) غزاسى — (بدر) كلمه سنه نظر بيوريله .

٦ (بنى قينقاع) غزاسى — بنى قينقاع دنيلان يهود قبيله سى اسلامك بدر كبراده آلديغى اموال غنايمه حسد ايدرك قرشيلر غوغا بيلمزلر اسلام بزمله غوغا ايتسونده كورسون كبى عظمتكارانه هذيانه باشلادقلرينه ومدينهٔ منوره چارشوسنده بر اسلام خاتوننى تحقير ايدن بريهوديى سائقهٔ غيرت دينيه ايله اعدام ايدن مسلمانك اوزرينه يهوديلر هجوم وتلف ايدرك اختلال چيقاردقلرينه بناءً عليه الصلاة والسلام افندمز قبيلهٔ مذكوره اوزرينه اعلان حرب ايدرك درحال قلعه لرينى محاصره وضبط ومالليرينى اغتنام ايله كندولرينى (اذرعات) ه نفى وطرد بيوردى .

٧ (سويق) غزاسى — رئيس قريش ابوسفيان بدر كبرى مغلوبيتنك آجيسنى چيقارمق اوزره ايكيوز سوارى ايله مدينهٔ منوره جوارنده واقع (عريضه) ناحيه سنه كله رك براسلامله برخدمتكارينى اعدام وبرقاچ خرما اغاجى احراق ايلديكى استخبار اولنديغندن عليه الصلاة والسلام افندمز هجرت نبويه نك يكرمى ايكنجى آينده ايكيوز بهادر ايله مرقومى تعقيب بيورديسه ده حريفلر صاوشدقلرندن كيرو دونديلر .

٨ (قرقرة الكدر) غزاسى — بنى سليم وغطفان قبيله لرينك اسلامه خسار قصديله اجتماعلرى خبر آلديغندن هجرتك ايكنجى سنه سى نهايتنده عليه الصلاة والسلام افندمز ايكيوز كمسه ايله قبيلتين مذكورتين اوزرينه عزيمت واهالىٔ قبيله فرار ايلدكلرندن بشيوز قدر دوه لرينى بعدالاغتنام عودت بيورديلر .

٩ (غطفان) غزاسى — (٣ ﻫ) تاريخنده ايكى بيوك قبيله نك اسلام عليهنه اتفاقى خبر آلنديغندن حضرت فخر كائنات دربيوز آتلو ايله (ذى القصه) نام محله قدر تشريف بيورديلر فقط جمعيت اهل عصيان صولت نبوى يه قارشو اعتراف عجزله پراكنده و پريشان اولمشلر ونبى

ذیشان افندمز اوراده ارام بیورمشلر ایدی اول اثناده یغمور یاغدیغی جهتله سلاحلرینی ترکله اردودن براز ایلرو تنها برمحلده البسه‌لرینی قورتمقده ایکن بردشمن (من یمنعك الیوم منی) دیه‌رك سل سیف وهجوم ایتدیسه‌ده اوآنده من قبل الرحمن کوکسنه اصابت ایدن برضربه ایله ارقه‌سی اوزری دوشمکله حضرت پیغمبر افندمز همان قلیجنی آلوب (من یمنعك الیوم منی) بیوردی وشخص مرقوم دخی بالنفس تجربه ایتدیکی اشبو معجزهٔ باهره‌دن مظهر انتباه اولمغله درحال اسلامه کلوب جاننی قورتاردی وقومنی دخی کندوسی کبی شرفیاب دین محمدی ایتمك ایچون رخصت آلوب قبیله‌سنه کتدی ٠

۱۰ (احد) غزاسی — (احد) کلمه‌سنه نظر بیوریله ٠

۱۱ (حمراءالاسد) غزاسی — قرشیلرك احد غالبیتی عقبنده سیجاغی سیجاغنه بر دها هجوم ایدوب اسلامی بتون بتون محو ایتمك اوزره یولدن عودت ایلدکلری خبر آلندیغندن فخر عالم افندمز التی یوز اوتوز بهادر ایله مدینهٔ منوره‌دن چیقوب حمراءالاسد نام محله تشریف بیوردیلر لکن قرشیلر اسلامده اومدقلری کبی ضعف کوره‌مدکلرندن دونوب مکه‌یه کتدیلر ٠ حمراءالاسد مدینهٔ منوره‌یه سکز میل مسافه‌ده‌در ٠

۱۲ (بنی‌نضیر) غزاسی — بنی‌نضیر دنیلان یهود قبیله‌سی اسلامله مصالح بولندیغی جهتله علیه الصلاة والسلام افندمز برایش ایچون قبیلهٔ مذکوره‌نك بولندیغی ناحیه‌یه تشریف بیورمش ایدی یهودیلر اشته شمدی فرصتی بولدق همان تلف ایدر قورتلیرز دیو بربرلریله سویلشورلر ایکن صورت مذاکره‌لری باواسطهٔ وحی رب العالمین معلوم جناب رسول امین اولدیغندن حضرت پیغمبر افندمز همان قالقوب عودت بیوردیلر ودرعقب مدینه جوارندن رحلتلری حقنده شرفصدور ایدن امر نبوی‌یی یهودیلر اصغا ایتمك استمدکلرندن (٤ ھ) تاریخنده قلعه‌لری محاصره وکندولری مجبور استیمان ایدیله‌رك کوتوره‌بیلدکلری اشیالریله دفع اولندیلر ٠ بنی نضیر مدینهٔ منوره‌یه ایکی میل مسافه‌ده‌در ٠

١٣ (بدر موعود) غزاسی — رئیس قریش ابو سفیان برسنه اول سویلدیکی سنهٔ جدیده‌ده بوراده ینه کوروشه‌یز سوزینی برینه کتورمك مجبوریتنده بولندیسه‌ده اورتالقده قحط ودروننده خوف اولدیغندن سطوت موحدیندن برمدت معینه اسوده‌نشین اولمق ایچون اسلامی بالواسطه تخویفه قالقشمش ایدی علیه الصلاة والسلام افندمز تهدیدات مزبوره‌یه اهمیت ویرمیوب (٤ ه) تاریخنده بیك بشیوز دلاور ایله همان حرکت وموعود اولان (بدر) نام محله مواصلت بیوردیلرسه‌ده قرشیلر محاربه‌یه جسارت ایده‌مدکلرندن عساکر اسلامیه بدر پنایرنده برچوق اخذواعطادن صکره عودت بیوردیلر . بوسفرده قرشیلرك قورقاقلغی بین القبائل تعین وتحقق ایتمشدر .

١٤ (ذات الرقاع) غزاسی — قبائل نجددن ایکی جماعتك مدینهٔ منوره‌یه هجوم تدارکنده اولدیغی استخبار اولندیغندن علیه الصلاة والسلام افندمز (٥ ه) تاریخنده درتیوز یاخود یدییوز کسه ایله (ذات الرقاع) نام محله قدر تشریف وجماعتلر کمال خوفله طاغلدیغندن عودت بیوردیلر .

١٥ (دومة الجندل) غزاسی — مدینهٔ منوره‌نك شام شریف جهتنده واون بش کونلك مسافه‌ده واقع دومة الجندل نام بلده اشقیاسنك بوجیلره تعرض ایتدکاری استخبار اولندیغندن علیه الصلاة والسلام افندمز اسلام تجارتنك تأمین طریقی نیتیله (٥ ه) تاریخنده بیك کشی آلوب محل مزبوره تشریف واشقیای مرقومه فرار ایلدکلرندن حیوانلری وقویونلری بالاغتنام عودت بیوردیلر .

١٦ (مریسیع) یاخود (بنی مصطلق) غزاسی — بین الحرمین ساکن اولان بنی خزاعه‌نك اسلام علیهنه بعض قبائل ایله اتفاقی تحقق ایلدیکندن حضرت فخر کائنات (٥ ه) تاریخنده بیك نفر عساکر نصرت پیکر ایله مریسیع نام محله تشریف وقبیلهٔ مرقومه‌نك ایلك هجومده‌ویردیکی اون نفر تلفاتدن بشقه التی یدی یوز نفر اسیر ایله مظفراً عودت بیوردیلر .

١٧ (خندق) یاخود (احزاب) غزاسی — مقدما مدینهٔ منوره

جوارندن طرد اولنان بنی قینقاع و بنی نضیر یهودیلری اسلامدن انتقام المق ایچون قرشیلرله عهد و پیمان ودها بر قاچ قبیله‌یی اتفاقلرینه ادخال ایدرك جمله‌سی اون بیك کشی اولدیغی حالده (٥ ﻫ) تاریخنده مدینهٔ منوره اوزرینه یوریدیلر علیه الصلاة والسلام افندمز دخی اثنای استشاره‌ده اصحاب کرامدن (سلمان فارسی) حضرتلرینك اخطاریله جبل سلع اوکنه عرضی و عمقی بشر ذراع بر خندق حفرینی فرمان و اوچ بیك عسکر آماده بیوردیلر بو صره‌ده اعدا کلوب مدینهٔ منوره‌یی تحت محاصره‌یه الدی ایکی طرفدن وقوعبولان اوق وطاش محاربه‌سی یکرمی درت کون امتداد والك صکره اعدا طرفنده بولنان دهات عربدن (نعیم بن مسعود) رخصتله کیزلیجه اردوی همایونه کلەرك عرض انقیاد ایدوب (الحرب خدعة) مفهومی اوزره یاپدیغی بعض حیل و دسایس ایله کروه اعدایی بربرینه دوشوردی و علیه الصلاة والسلام افندمزك دعاسی برکاتیله اول اثناده من طرف الله برده فورتنه ظهور ایلدیکندن ذاتاً معناده توز طپراقدن عبارت بولنان صفوف مشرکینی اولحوالئ مقدسه‌دن کلیاً سوردی کوتوردی ۰

١٨ (بنی قریظه) غزاسی — اولجه عقدمعاهده‌ایدوب خندق غزاسی اثناسنده نقض ایدن بنی قریظه یهودیلرینك تأدیبی من طرف الله فرمان بیورلدیغندن حضرت پیغمبر افندمز اوچ بیك عسکر ایله اول طرفه عزیمت وحصارلرینی یکرمی کوندن زیاده محاصره ایله فتحدن صکره اثنای محاصره‌ده ایتدکلری بدزبانلقلرینه بناء تعیین اولنان بر مجلس حکم قراریله رجاللری اعدام ومالللری اغتنام اولندی ۰

١٩ (بنی لحیان) غزاسی — بنی هذیل قبیله‌سنك تعلیم دین ایچون کوتورمش اولدقلری بر قاچ مسلمانی شهید ایتدکلری استخبار اولندیغندن علیه الصلاة و السلام افندمز (٦ ﻫ) تاریخنده ایکیوز عسکر ایله قبیلهٔ مذکوره اوزرینه تشریف وفرارلری خبر الندیغندن ینه عودت بیوردیلر ۰

٢٠ (غابه) غزاسی — علیه الصلاة والسلام افندمزك یكرمی رأس سودلی دوه‌سی مدینهٔ منوره جوارنده اوتلامقده ایكن حیادیدن قرق آتلو بونلری غصب وغارت و ساربانی قتله جرأت ایتدكلرندن جناب فخر رسالت درحال تعقیبلرینه مبادرت و دوه‌لرك برازینی استرداد ایله عودت بیوردیلر ·

٢١ (خیبر) غزاسی — خیبر كلمه‌سنه نظر بیوریله ·

٢٢ (فتح مكه) — مكه‌ده ساكن قریشیلر اسلام حمایه‌سنده كی بنی خزاعه قبیله‌سنه تسلط ایدن بنی بكر قبیله‌سنه امداد ایله اسلام علیهنده ینه اظهار اتفاق و بوصورتله نقض عهدو میثاق ایلدكلرندن علیه الصلاة والسلام افندمز بنی خزاعه‌یه معاونت وعد بیورمش ایدی بنابرین هجرت نبویه‌نك سكزنجی سنه‌سی رمضاننده اون بیك نفر عساكر ظفر پیكر ایله مكه اوزرینه توجیه لجام و مكه‌یه قریب (مر الظهران) نام محلده نصب خیام ارام بیوردقلرنده رئیس قریش ابو سفیان كمال خلجان ایله اردوی همایونك احوالنی تحقیق ورجای مصالحه ضمننده خفیاً محل مزبوره كلدی و برقاچ كون اول مدینهٔ منوره‌یه هجرت ایتمك اوزره یوله چیقوب معیت نبویده قالمش اولان عم رسول حضرت (عباس) ابوسفیانی كوروب مرحمةً برلكده حضور جناب پیغمبری‌یه كتورمكله درحال اسلامی قبول و اردوی همایونك جسامت واسلامك شجاعتنی اكلاتمق اوزره مكه‌یه عودتیچون رخصت طلب ایلدی وحضرت فخر الرسل دخی اهالیٔ مكه‌دن سلاح طوتمیانلر وسنك خانه‌كه التجا ایدنلر معفودر دیه‌رك مساعده بیوردیلر و ابوسفیانك بوامرله مكه‌یه عودتنی متعاقب عساكر اسلامیه دخی جزئی برمحاربه‌دنصكره قول قول ایچرو كیروب رسم بیعت اجرا وبیت مكرم لات وعزادن تطهیر بیورلدی ·

٢٣ (حنین) غزاسی — بعض مكه فراریلرینك تشویقیله جمعیتلرینه كوكنه‌رك اسلامه اظهار غیض وعداوت ایدن (هوازن) و (ثقیف) قبیله‌لرینك اسلامی همان محو ایتمك اوزره عقیب فتح مكه‌ده اتفاق ومكه ایله

طائف ارەسندە واقع (حنین) نام محلدە چوجق چولقلریلە اجتماع ایلدیکی خبر آلندیغندن فخر کائنات افندمز عسکرینی مکەلیلرلە برابر اون ایکی بیکە ابلاغ ایدرك محل مزبورە تشریف بیوردی ومقدمة الجیش اولان فرقەنك برطار بوغازدە پوصویە اوغرایوب بوزلدیغنی کورن عساکر اسلامیە دخی رجعت ایلدیکی صرەدە فخر الرسل حضرتلرینك امریلە حضرت عباس بلند آواز ایلە (ای معشر انصار وای شجرهٔ رضوان التندە کیرو دونمامك اوزرە سوز ویرن اصحاب ذوی الابصار کیرو دونك حضرت پیغمبر بورادەدر) دیو باغیرنجە عساکر اسلامیەنك کافەسی لبیك لبیك صدای اجابت اداسیلە کیرو دونوب اعدایی فنا حالدە پریشان وبتون مالارینی اغتنام ایلدیلر . روایتە نظراً مال غنائم یکرمی درت بیك دوە وقرق بیکدن متجاوز قویون ودرت بیك قیە کموش واشیای سائرە ایلە التی بیك اسیر ایدی .

٢٤ (طائف) غزاسی — حنین مظفریتی عقبندە برچوق اشقیانك طائفە فرار وتحصن ولوازم حربیە وذخیرە تدارك ایلدکلری علیە الصلاة والسلام افندمزك مسموعی اولەرق کیدوب قلعەلرینی محاصرەیە باشلادقلرندە درون قلعەدن بعض کسەلر چیقەرق عرض استیمان ایلدیلر یلە حقلرندە معاملهٔ عفو وصفح اجرا وعودت بیورلدی .

٢٥ (تبوك) یاخود (عسرە) ویاخود (فاضحە) غزاسی — تبوك کلمەسنە نظر بیوریلە .

علیە الصلاة والسلام افندمزك برذاتی سرعسکر تعیین واز وچوق عسکر ترفیق ایدرك ارسال بیوردیغی سفرلرە (بعوث) و (سرایا) اطلاق اولنورکە ارباب سیر اللی یدی یە ابلاغ ایدرلر بونلرك اکثریسی تبلیغ وتعلیم دین واشغال وتهدید اعدا و وقوعبولان خیانتە مقابل اخذ انتقام ایچون اوتەیە بریە کوندریلان کوچك کوچك فرقەلردن واثنای محاربەدە بعض آقینلردن عبارت وهمان کافەسی تحفظلی ولزوم حقیقی اوزرینە مبتنی ایدی .

§

﴿ غزه ﴾ — فلسطينده ساحلی برشهردر اسرائيلياتدن اوله‌رق شمسون جبار وقتيله بوممكتك قپولرينی قالديروب درونده بولنان برمعبدی خراب ايتديكی صره‌ده معبد مذكور ايچنده بولنان اوچ بيك آدمی ازمشدر. (٥٢٦٣ خ) تاريخنده يعنی ميلادك اوچيوز اوتوز ايكی سنه مقدمنده بيوك اسكندرك هجومی اثناده غزه واليسی برقاچ آی مقاومت ايلديكندن مشاراليه ضبطدن صكره والی مرقومی برآت قويروغنه ياخود عربه‌يه باغلی اولديغی حالده سوركتدرك اعدام ايلدی بوفعل قبيح بالآخره اسكندرك علوقدرينه نقيصه ويرمشدر پتوله‌مه وسلوكوس انتيغونی بوراده بوزدی ومؤخراً يهوديلرك محاربات داخليه‌سی اثناده شهر خراب اولوب (غابينيوس) طرفندن مجدداً انشا ايدلدی و (١٧٩٩ م و ١٢١٤ ﻫ) ده فرانسزلر آلوب ينه رد ايلدی. شمدی نفوسی بشبيك تخمين اولنيور. جد رسول اكرم (هاشم) بن عبد منافك مدفنی وامام شافعی حضرتلرينك مولدی بوراسيدر.

(غزه) ويا (غزه‌قه) — قديم آنتر و پاتين‌ده برشهر اولوب عجم شاهلرينك يازلق مقری ايدی اليوم خرابه‌سی روان ايله همدان بيننده كورلمكده‌در.

§

﴿ غسان ﴾ — يمنده سيل عرم مناسبتيله اطرافه طاغيلان اقوامدن شام جهتنه كلوب يرلشنلره اطلاق اولنور اشبو غسانيلردن (جفنه) نامنده برينك (٢٠٦ م) تاريخنده تأسيس كرده‌سی اولان حكومت عصر فاروق اعظمی‌يه قدر دوام ايتمشدر. بونلر دائما شرق ايمپراطورلرينه تابع بولنورلر ايدی. برارالق دمشق شامی دخی مقر حكومت اتخاذ ايلديلر.

§

﴿ غلطه ﴾ — غالاتيه‌نك غلطيدر. (غالاتيه) كلمه‌سنه نظر بيوريله.

§

﴿ غلوس ﴾ — يانيه جوارنده اون بيكه قريب نفوسی جامع برقضا مركزيدر. اطرافی كوزل باغچه‌لر ايله محاط اولوب سواحلی اوتوز ساعت قدر امتداد ايدر يونانستان عتيق موخلرينك بيانه نظراً بوراده وقتيله (آپولون)

نامنه یاپلمش بر بیوك كلیسا وار ایمش . معهود ارغونوتلرك سفینه‌سی بوراده انشا اولندیغی دخی مرویدر (ارغون) كلمه‌سنه نظر بیوربله .

§

﴿ غمدان ﴾ — یمن ولایتی مركزی اولان صنعا شهری درونـنده سـام بن نوح علیه السلامك شهر مزبورایله برابر یاپدیردیغی قصرمشهورك اسمیدر . بعضیلری ایت كریمه‌ده مذكور اولان (قصر مشید) بوایدی دیرلر ایسه‌ده اكثر مفسرین كرامك قولنجه قصر مشید صنعایه اون درت ساعت بعید اولان (ریدهٔ حاسد) نام محلده یاخود حضرموتده ایدیسه‌ده شمدی اثری بیله یوقدر .

صنعاده‌الیوم(رأس‌الغمدان) نامیله‌معروف‌ودرت‌قات‌كاركیراوله‌رق موجود اولان قصرایسه یمن حكمـداری (سیف ذی یزن) معرفتیله (٥٧١ م) ده یاپلمش ایدی . احتمالكه بوقصردخی سام بن نوح علیه‌السلامك قصری یرینه انشا ایتدیریلوب اونام ویرلمش اوله . اسكی غمدان قصرینك بعض ملوك تبابعه معرفتیله تعمیر وتجدید اولندیغی دخی تواریخده كورلمشدر .

§

﴿ غوئی ﴾ یاخود (ووئی) — (٥١٩٢ خ) تاریخنـده یعنی میلادك درتیوز ایكی سنه مقدمندن صكره چینده حكمران اولان (خان) سـلاله‌سنی منقرض ایدوب یرلرینه اوتوران سـلالهٔ حكمداری‌یه مخصوص بر نامدر . بونلر چینك ایالات جنوبیه وشمالیه‌سنه مالك اولوب مؤخراً (اوهواون) و (هون) تاتارلرینی دخی پریشـان وهونلری زیر حمایه‌لرینه ادخال و بروالی مستقل ارسالیله رئیسلرینك (تانغی) عنواننی الغا ایلدیلر واق صویه قدر بتون ممالك اهالیسنی و یركویه باغلدیلر لكن سلاله‌لری پك چوق دوام ایتمیوب (٥٢٤٣ خ) تاریخنده یعنی میلادك اوچیوز اللی برسـنه مقدمنده منقرض اولمغله یرلرینه (تسین) سلالهٔ خاقانیسی قائم اولدی .

§

﴿ غواتمالا ﴾ — امریقای جنوبی ایله شمالی اره‌سـنده بر جمهوریت مستقله‌در و مقر اداره‌سی نام مذكور ایله مشهور و اللی بیك نفوسی حاوی بولنان شهردر . بوراسی (١٨٢١ م و ١٢٣٧ ﻫ) تاریخنه قدر اسپانیوللرك

زیر اداره‌سنده ایکن مکسیمقا اداره‌سنه چکوب (۲٤٠ هـ) تاریخنده اعلان استقلال ایلدی ٠

§

﴿ غوت ﴾ — جرمان قوممندندر کرك مارقومانلرله پایلاشدقلری (بووا اوهیوم) وکرك ویستول نهری منبعلری برنجی مسکنلری ایدی ٠ مؤخراً اسقاندیناو جنوبی ووسطایی وژوتلاند شبه جزیره‌سنی ضبط ایله میلاددن اوچ عصر مقدمنده اورالرده توطن ایتدیلر (غوتون) دنیلان بر فرقه‌لری ایسه الیوم پروسیا نامنی آلان بحر بالطغك جنوبنه کلوب اورادن واندیللری بورغوندلری روقسولانلری ایازیژلری فینوانلری زیر حمایه‌لرینه آله‌رق ویستول ووتیس نهرلرندن (ره) یه دکین یایلدیلر صکره اوچ قسمه انقسام ایله جمله‌سی برحکومت تشکیل ایلدیلرکه اقسام مذکوره‌دن بری الپ باستر انیقلرك شمالنده ساکن قبطیلر ایکنجیسی ویزیغوتلر اوچنجیسی اوستروغوتلردر٠ ماقسیمین وغوردیه‌ن و دسیوس زمانلرنده روما ایمپراطورلغنی تخریب ایچون طونه وقره دکزی برقاچ دفعه‌لر تجاوز ایتدیلر و (غالیه‌ن) ی ورکویه باغلادیلرسه ده (۲٦۹ م) ده غوتیك نامنی آلان ایکنجی قلود طرفندن ینه دفع ایدلدیلر٠ مؤخراً بوسفور قرالیتنی خراب وآسیای صغرایی یغما ایلدکدن صکره قراللری (هرمانریش) دردنجی عصرده براقتدار نامحدود قزاندی شویله‌که (۳٥٠ م) تاریخنده غوت ایپراطورلغی دوندن یتسه و قره دکزدن بحر بالطغه قدر ممتد اولدی فقط هونلرك استیلاسی بونلرك ترقیاتنه بالآخره سد چکوب (۳۷٦ م) ده هرمانریش برهون محاربه‌سنده قتل اولنمغله غوتك برقسمی اولان اوستروغوتلر هونلرك اداره‌سنه کیردی سائرلری یعنی ویزیغوتلر طونه‌یی چکوب یکیدن روما ایمپراطورلغی اوزرینه هجوم ایدرك سنهٔ مرقومه ایچنده (والانس) دن برمقدار اراضی استیلا و (۳۷۸ م) ده تکرار ایمپراطورك عسکرینه غلبه ایدرك استانبول واروشلرینی یغما ایلدیلر نهایت برنجی (تئودوس) بونلری ربقهٔ تابعیتنه چکدی ٠ (۳۹٥ م) ده بو ایمپراطورك وفاتی اوزینه بونلرك رئیسی اولان برنجی (آلاریس) بالجمله تراسیا وماکیدونیایی یغما کرلکله کزه‌رك (۳۹۷م) ده ایلیریای شرقیده (ارقادیس)

طرفندن روما عسكرينك جنرالى عنواننى آلدى و (٤٠٣ دن ٤٠٩ م) تاريخنده دكين اونوريوس زماننده ايكى دفعه ايتاليايه مستولى اولوب (٤١٠ م) ده رومايى اخذ و تخريب ايتدى و متعاقباً والاريسك وفاتى اوزرينه قرنداشى ووارثى اولان (اتولف) (٤١٢ م) تاريخنده غول جنوبيده واسپانياده بروزيغوت پادشاهلغى تشكيل ايلدى ٠ اوستروغوتلره گلنجه آنلر دخى (٤٥٣ م) ده نائل استقلال اولديلر وريئسلرى مشهور (اتيللا) نك وفاتى اوزرينه بونلرك بعضيلرى پانونى ده وديكرلرى تراسده اوتورمشلر ايدى بيوك (تئودريق) زماننده جملهسى برلشهرك ايمپراطور (زنون) ايله اتفاق و (٤٨٩ دن ٤٩٣ م) سنهسنه قدر ايتاليايى هرولردن ضبط ايدوب اوراده بر قراليت تأسيس ايتديلركه بو قراليت (٤٩٣ دن ٥٢٦ م) تاريخنه دكين بالاستقلال مقام اقتدارده قالوب (٥٥٣ م) ده زوال بولمشدر٠ ويزيغوتلرك حكومتى ايسه اسپانياده (٧١١ م و ٩٣ ھ) تاريخنه قدر دوام ايدرك عربلر طرفندن تخريب اولندى بناء عليه بو قومك يعنى ويزيغوتلرك بقاياسى استورى طاغلرنده و غاليس ده قالوب اوراده بركوچك خرستيان حكومتى تشكيل ايتديلركه اليوم دوام ايدن اسپانيول قراليتنك اصلى بورادن بدأ ايلر ٠ غوتلر بار بارلر ايچنده مدنيته دها يقين ايديلر ٠

§

﴿ غوت قنالى ﴾ — بالطق وشمال دكزلرينى يكديكره الصاق ايدن قنالدر استوقهولمدن غوتامبرغه قدر ممتد اولور (١٨٣٢ م و ١٢٣٨ ھ) تاريخنده اكمال اولندى ٠

§

﴿ غَوْر ﴾ — افغانستانده واقع غورات و ياغور ايالتنك مقر حكومتيدر قندهارك شمال غربيسندن ايكيوز يكرمى كيلومترو بعد و مسافهده و ايران حدودى جوارنده بولنور اون اوچنجى عصرده خوارزم خانى طرفندن ضبط ومؤخراً جنكيز و تيمورلنك طرفلرندن تخريب اولندى اليوم خرابه زاردر ٠

(غور) وبعضاً (لاقنه اوتى ياخود غانژ پاريژيا) — هندستانده غانژ

شهری اوزرنده برشهردر (١٢٠٤ م و ٦٠١ ه) دن (١٥٦٤ م و ٩٧٢ ه) تاریخنه دکین بنکالك پای تخت حکومتی اولدیغی حالده هواسنك وخامتندن ناشی ترك اولنمشیدی ٠

(غوریلر) — اون ایکنجی عصر میلادی اثناسنده عجمستانده حکومت سورن بر اسلام سلاله‌در (١١٥٥ م و ٥٥٠ ه) تاریخنده حسین محمود غوری غزنویلر طرفندن بونلره والی اولدیغی حالده اعلان استقلال ایلدی غوریلر علاءالدینك تحت تابعیتنده ایکن بتون عجمستانی بر سرعت کامله ایله فتح ایدوب (١١٥٨) تاریخ میلادنده غزنویلری کلیاً اورادن طرد ایلدیلر لکن (١٢١٣ م و ٦١٠ ه) تاریخنده کندولری دخی خوارزم خانلری طرفندن دفع وتبعید اولندیلر ٠ بونلره ملوك (هیاطله) دخی اطلاق اولنور ٠

(غورستان) — قره‌دکز اوزرنده آسیانك قدیم برقطعه‌سی اولان قولشیدك جنوب جهتندن عبارت برایالت اولوب چورك ایله ریونی بوغازلری بیننده کائندر و نفوسی قرق بیکه قریبدر ٠ غورستان ایکی‌یه تفریق ایدیلور بری غورستان روس که ایمرتی ایالتنه ملحق ومقری (پوتی) ٠ دیکری غورستان ترکیدرکه دولت علیه‌نك طربزون ولایتنه ملحق لازستان سنجاغیدر واسع اورمانلری وبالی بالمومی وداری وتوتونی واردر ٠ اون بشنجی عصره دکین کورجستان قراللغنك بر قسمندن معدود ایدی ٠ (ایمه‌ره‌لی) کلمه‌سنه دخی نظر بیوریله ٠

§

❊ غول ❊ — فرانسه بلچیقا ایتالیای جنوبی جزیرهٔ بریتانیا واسپانیادن متشکل برقطعهٔ قدیمه‌درکه روما‌لیلردن اول کات جرمان لیکور و یونانلیلردن مرکب اولمق اوزره درت مختلف اقوام ایله مسکون ایدی ایمپراطور سراز (٥٥٣٥ خ) تاریخنده یعنی میلادك اللی طقوزسنه مقدمنده بورابی فتحنده ایکی قسم کبیره تفریق ایلدی ٠ اوکوست زماننده دخی غول (ناربونیس) (آقیتین) (لیونیس) وبلچیقا نامله درت ایالته تقسیم اولندی ٠ اواوقت غوللرك رئیسی (تریو) شهرنده اوتورر ایدی ٠

(غولوا) طائفه‌سی — تاریخجه میلاددن التی عصر مقدمنده طاغغه باشلادی بونلر (٥٠٠٧ خ) تاریخنده یعنی میلادك بشیوز سکسان یدی

سنه مقدمنه طوغری کیریسلرك استیلالری جهتیله اراضیلرندن طرد و (سیغووی) زماننده جرمانیاده و (بلووی) زماننده ایتالیاده اسکان اولندیلر . اشبو دارالهجره‌لرنده برخیلی زمان تکثر ایدرك قالقوب ایتالیای جنوبی‌یی ضبط ایله غول سزالپین تسمیه ایلدیلر و (٥٢٠٤ خ دن ٥٢٤٦ خ) تاریخنه یعنی میلادك اوچیوز قرق سکز سنه مقدمنه دکین ایتالیای وسطاده دخی فتوحات عدیده اجراسیله رومایه حاکم اولدیلر و یونانستانده دخی بر مدت حکومت ایلدیلر لکن مؤخراً سزار بونلرك بقایاسنی بر چوق محاربات ایله تحت حمایه‌سنه المشدر .

غوللرك مذهبی (درویذ) مذهبی و لسانلری کلت لسانیدر اول وقت مدنیتلری آزترقی بولمش ایدی حتی البسه‌لری پانطلون و عادی سلاحلری بر نوع قلقان و قازیقدن و قلیجلری باقر پارچه‌لرندن عبارت ایدی .

§

﴿ غیاث الدین ﴾ — ملوك سلجوقیه دندر نفوذ سلطنت سلجوقیه ملوك ایلخانیه‌یه چکوب امرای ایلخانیه زیاده‌سیله تعرضه باشلادقلری صره‌ده بوذات قونیه‌ده تخت سلجوقی‌یه جلوس ایلدی (١٢٩٤ م و ٦٩٤ هـ) تاریخنده اناطولی اهالیسنك امرای مرقومه‌دن کوردکلری ظلم و تعدی واصل سمع ایلخانی اوله‌رق تحقیقه مأمور کلدکده قباحتی غیاث الدینه یوکلتدکلرندن بیچاره عزل و ملکی دردە تقسیم اولنوب هر بری حزینهٔ ایلخانی‌یه برمقدار ویرکو ویرمك اوزره مغوللردن بر امیره تودیع ایلدی حالبوکه تعدی دها زیاده‌لشدیکندن بواصول ایکی سنه صکره ینه اسکی حاله ارجاع اولنوب ادارهٔ مملکت سلالهٔ سلجوقیه‌دن علاء الدین کیقباد بن فرامرزه ویرلدی . بوبیچاره دخی سلطان غازان ایلخانی طرفندن برمتسلم کبی تخته اوتوروب رشوتله منصب صاتمغه ودرلو وسیله‌لرله جریمه المغه آلشمش اولان مغول امراسنك ایتدکلرینی کورمامزلکله بر قاچ آی حکومت سوردی . غیاث الدین مؤخراً قتل اولنمشدر .

§

﴿ غیاث الدین ﴾ نقاش — حکمای شرقیه‌دن اواوب سمرقندده رصد مشهوری بنا ایدن وزیج معلومی ترتیب ایلیان ذواتدن بریدر مومی الیه (١٤٠٤ م

و۸۰۷ھ) تاریخنده چین خاقانی (دای منك) خانه خراسان حکمداری شاهرخ طرفندن ایلچیلکله کوندریلان شادی خواجه‌یه دخی ترفیق اولنمشیدی .

(غ) حرفنده اولان ممالك دولت علیه

اسم و اعتباری		در قضا	در لوا	در ولایت
غامد	قضا		عسیر	یمن
غدامس	قضا		جبل غربیه	طرابلس غرب
غدوه	ناحیه		فزان	طرابلس غرب
غرب نواحی	ناحیه		دیاربکر	دیاربکر
غربیه	ناحیه		بغداد	بغداد
غربی	ناحیه		فزان	طرابلس غرب
غرزان	قضا		سعرد	بتلیس
غروه	قضا		اشقودره	اشقودره
غفراباد	ناحیه		قونیه	قونیه
غوته مرج	ناحیه		شام	سوریه
غوره	ناحیه		پرزرین	مناستر
غوستوار	ناحیه		پرزرین	مناستر
غوسینه	قضا		ایپك	قوصوه

حرف ف

﴿ فا ﴾ — چینده چه‌ئو بكلرندن اولدیغی حالده (٤٤٧٢ خ) تاریخنده یعنی میلادك بیك یوز یكرمی ایكی سنه مقدمنده (شانغ) خاندانی محو ایله اوچنجی (چه‌ئو) سلالهٔ خاقانیسنی تشكیل ایدن ذاتك اسمیدر بو سلاله زماننده اصول مالكانه ظهور وخطهٔ چینیه‌ده یوز یكرمی بش ادارهٔ مخصوصه تشكل ایدوب بر برلریله محاربه‌دن خالی اولمدیلر . (شانغ) خاندانك اك صوك حكمداری بولنان ذات اشبو (فا) نك غلبه‌سنی وارتق امید نجات قالمدیغنی كوردكده دشمنه اسیر اولماق ایچون بالجمله اولاد وعیالیله كندوسنی آتشده یاقدی .

§

﴿ فارابی ﴾ — مشاهیر حكمای اسلامیه‌دن اولوب كنیه‌سی ابو نصر اسمی محمد مسقط رأسی ماوراء النهرده (فاراب) شهریدر مصر وشام طرفلرنده سیاحت وتحصیل علوم ایچون بر اره‌لق دخی بغدادده اقامتله نهایت شام شریفده توطن ایلدی . ارسطونك كتابلرندن مسائل فلسفیه‌یی اخذ ونشر ایلدیكنه بناءً معلم ثانی لقبنه مظهر اولمشیدی یتمش قدر لسانه وقوفنی روایت ایدرلر . علم موسیقیده استادكل اولوب آلات طربدن اولان قانونی بو ایجاد ایلمشدر (الملة الفاضلة) كتابنده نفوس شریره‌نك بعد الموت آلام نامتناهیه‌ده قاله‌جغنی معترف اولمشیكن (سیاحت مدینه) آدلو دیكر بر كتابنده بونلری (نفوس شریره‌یی) كأن لم‌یكن اعتبار ایدوب انجق نفوس خیره‌نك بقاسنه قائل اولمش وامر سعادتی بالكز حیات دنیایه منحصر طوتمشدر .

علوم وصنایعك توسیعنه كمال خدمتندن ناشی موجد هر فن صاییلور . وقوهٔ مدركه‌نك درجهٔ اولیسنه مالك اعتبار اولنور ایدی . سوریه حكمداری سیف الدوله‌نك دعوتنه قارشو عدم اجابتله روبراه فرار اولدیغی اثناده قطاع طریق طرفندن تلف ایدلدیكنی نقل ایدرلر دیكر روایتده مشارالیهك سراینده برچوق وقتلر اوتوروب (٩٥٠ م و ٣٣٩ ﻫ) تاریخنده وسكسان یاشنده وفات ایلمشدر .

ارسطونك اقوال حكمیه‌سنی عربلر بیننده ابتدا نشر ایدن بودر باشلیجه ایكی تألیفاتندن بری كلیات علومه ودیكری موسیقی یه دائر اولوب كندو خط دستیله یازدیغی نسخه‌لری الیوم اسپانیا شهری كتبخانه‌سنده محفوظدر وسائر بعض تألیفاتی دخی (١٦٣٨ م و ١٠٤٨ ﻫ) تاریخنده پارسده نشر اولنمشدر (فصوص الحكمة) نامنده بر كتابی وتصنیفات سائره‌سی دخی واردر .

§

﴿ فاران ﴾ — بحر احمر نهایتنده واقع ایكی كورفز بیننده و (قلعة العقاب)ك شرق طرفنده برقصبه‌در وقتیله بوراره فاران چولی دیرلر ایدی جوارنده اولان بر بورونه دخی الیوم (محمدیه) دینمكده‌در . حضرت سلیمان علیه السلامك زمانه‌سی بوراده اولدیغی وحضرت موسی علیه السلامك ارض موعوده وصول ایچون بو حوالیده خیلی مدت اقامت ایلدیكی جملهٔ مرویاتدندر . فاران مكهٔ مكرمه‌نك دخی بر اسمیدر .

§

﴿ فارس ﴾ یاخود (فارستان) — قدما نزدنده (پرسید) دنیلان قطعه كه عجمستانك الك زنكین ومعمور ایالتیدر غرباً كرمان وسیستان شمالاً عراق عجم شرقاً خوزستان جنوباً بصره كورفزی ایله تحدید اولنور . طولاً بشیوز یتمش عرضاً درتیوز اللی كیلومترو اتساعنده اولوب التی یوز بیك نفوسی حاوی وكرسیٔ اداره‌سی شیراز شهریدر . بختری نام سلسلهٔ جبال شمال غربیدن جنوب شرقی یه طوغری بوقطعه‌دن مرور ایدر . سلسلهٔ مذكوره‌دن نبعان ایدن نهرلرك ایچنده الك باشلیجه‌سی (بندمیر) نهری اولوب برچوق كوللری وایلیجه‌لری دخی واردر وزراعتی وسطحالده‌در

کوزل پرنجی ونفیس اوزوم وخرما و پموق و ایپکی و اعلا آت و دوه‌سی چیقار . تجارتی بصره کورفزی ایله ایشلکدر . بوممکلتده عجم لسانی غایت فصیح اوله‌رق تکلم ایدرلر .

فارسستان مادلیلردن صکره برچوق اللره کچدی وساسانیلرك مؤسسی اولان اردشیر بابك خان (٢٢٥م) تاریخنده بورادن نشأت و (٦٤٧ م ٢٦) ده اسلام استیلا ایلدی وبرچوق اختلالات داخلیه‌دن صکره ترکنلر طرفندن ضبط اولنوب (٩٣٤م و٣٢٣ھ) ده آل بویه سلالهٔ حکمرانیسنك مرکزی اولدی و (١٢٦٣م و٦٦٢ھ) ده جنکیزیلر و (١٣٩٥م و٧٩٨ھ)تاریخنده تیموریلر آلوب حفیدلری یوز سنه حکومت سوردکدن صکره بیاض قیونلی ترکنلره وصفویلره وافغانیلره کچدیکی حالده (١٧٣٠م و١١٤٣ھ) تاریخنده طهماسب قولی خان طرفندن استرداد اولندی ومشار الیهك وفاتی اوزرینه اون یدی سنه حاکمسز قالوب نهایت کریم خان (زند) سلاله‌سنی و (١٧٩٤م و١٢١٠ھ) تاریخنده اغا محمدخان الیوم ایرانده حکمدار اولان قجارسلاله‌سنی تشکیل ایلدی .

§

﴿ فارماقولوژی ﴾ صیدله — طبك خواص وقوای اجزادن بحث ایدن قسمیدر بوعلمك اربابی اولان اجزاجیلر بالجمله اجزای طبیه‌نك قوت وخاصه‌لرینی ویکدیکریله برلشدکارنده طبیعت کیمیویه‌لری ایجابنجه نه خاصه ویامضرت پیدا ایده‌جکنی ونوجهله حفظ اولنمق لازم کله‌جکنی وحکیملرك رچته‌لرنده برخطا اولوب اولمدیغنی واجزا طوردیغی یرده بوزیلوب بوزلمدیغنی وادویهٔ مرکبه‌نك وهردرلو علاجلرك قاعده‌سی اوزره اعمال واستعمالنی بیلورلر .

برمتوسط اجزاخانه‌ده الك آز بولنمسی ایجاب ایدن اجزانك ترکجه وفرانسزجه اسملری حروف هجا ترتیبی اوزره زیرده مختصراً بیان وصورت اعمال وخاصه واستعماللری اشعار وبربرلرینه نسبتله دکرلری بیلنمك ایچون شمدیکی تجار فیئاتلری اشارت اولنمشدر فقط بونلرك ایجاب وشخص وعلته کوره نافع اولنلرینی انتخاب ومقدارلرینی تعیین فن طبابته وقوفله ممکن‌وخود

بخود استعمالرنده تهلکه وبلکه هلاك متیقن اولدیغندن احتیاجی اولنلرك هروقت وهرحالده اطبای حاذقه مراجعت ایلملری لازم کلور ٠

۱ (آجی اغاج) — فرانسزجه‌سی (قواسیه عامر) — هاضم مقویٔ معده دافع حما — صغوق صو درونده برمقدار آجیسی چیقاریله‌رق ایچیلور وسفوف وخلاصه‌سی یاپیلور ٠ یارم قیه صوده اللی درهمی اون درهم قالنجه‌یه قدر قیناديلوب اشبو صو براز شکر علاوه‌سیله برطباق درونده قوندیغی واوزرینه برقبا کاغد براغلدیغی حالده قونان سینکلری تلف ایدر ٠ کیلوسی غروش ۳

۲ (اردیج تخمی) — فرانسزجه‌سی (به‌دوجنیه وری) — مدرر مصحح معده — صوده حاشلانور ومرباسی وروحی وخلاصه‌سی یاپیلور ادراری تکثیر ایچون قوللانورلر وشیشلرك اضطرابنی خفیفلندیرمك واعصابی اویاندیرمق ایچون توتسی‌ویررلر ٠ خلاصه‌سنك کیلوسی غروش ۱٤

۳ (اردیج یپراغی قره) اوراق ابهل — فرانسزجه‌سی (فوی دوصابین) — فرنکی علتلرندن حاصل اولان ممه‌لری وامعاده اولان صوغلجانلری دوشورمك وحیض دمنی جلب ایتمك ایچون سفوف وروح حالنده قوللانورلر ٠ کیلوسی غروش ۳

٤ (اردیج قطرانی) — فرانسزجه‌سی (غودرون) — انبیقدن چکلمش صو یینی صدری یومشاتمق وادراری آچمق وبولك فنا قوقولرینی کیدرمك ایچون قوللانورلر ٠ ایلیق صو درونده وقیزغین کول اوزرنده برقاچ کون چالقالنمغله دخی اولور ٠ قطرانی خارجاً جلد حرارتلرینی تسکین ایچون مرهملر درونده دخی قورلر ٠ کیلوسی غروش ۳

٥ (ارنیقه چیچکی) — فرانسزجه‌سی (فلوردارنیقه) — محرك دافع الحراره — فلج وقره صو وحما علتلرینی دفع وتسکین ایچون سفوف وخلاصه وروح ومطبوخ حالنده قوللانیلور ٠ کیلوسی غروش ٦

٦ (اسپیرتو) كئول — فرانسزجه‌سی (آل‌قوئول) — پانجار وحاووج كبی شكر ویرن محصولات تعفین وتقطیر ایدیله‌رك استحصال اولنور زیاده استعمالی حرارت وسكر ویرر واكثریا خارجا سیزیلری تسكین ایچون سوریلور وداخلا استعمال ایچون روح واكسیر یاپیلور وهردرلو روحلرك چیقارلمسی ایچون قوللانیلور . اسپیرتونك عادیسی یعنی معالجاتك غیری محللرده قوللانیلان برنجیسی قرق درده منقسم اولان (قارتیه) میزانیله اوتوز اوچ وایكنجیسی اوتوز التی واوچنجیسی قرق ودردنجیسی قرق درت درجه اولور وبونلرك جمله‌سی مادوننده كیلرك تكرار تقطیریله استحصال اولنوب فقط دردنجیسنه حین تقطیرده (آزوتات دوپوتاس) علاوه ایدیلور . اسپیرتویه طوز قارشدیریله‌رق یاقیلور ایسه صاری وقلورر دوپوتاسیوم ایله بنفشه واسیدبوریك ایله یشیل وقلورر قالسیوم ایله ترنجی وقلورر دواسترونسیوم ایله قرمزی رنك كوسترر . درجه ٣٦ كیلوسی غروش ٥

٧ (اسید فنیك) حامض فنیك — معدن كمورندن وكیكدن وبولدن چیقاریلوب قانغرنه اولمش پاره‌لری تطهیر وقوقوسنی دفع ایچون عادی صو درونـنده اوله‌رق قوللانورلر وكذلك آری وعقرب كبی سملی حیوانلرك صوقدقلری محللره وفیستوللره سوررلر . حیواناتك جلد خسته‌لكلرنده دخی بوصورتله قوللانلدیغی واردر . كیلوسی غروش ٢٠

٨ (اطه‌صوغانی) عنصل — فرانسزجه‌سی (بولب‌دوسیل) — مدرر صدری اوكسورك واستسقاء خسته‌لكلرنده سفوف وروح وخلاصه حالنده‌ویریلور وبعض اجزالره قاتیلور وسركنجبینی دخی اولور . سفوفی لك ١٢

٩ (اطه‌چایی) اوراق مریم — فرانسزجه‌سی (فوی دوسوژ) — بوشادیجی اویاندیریجی مقوی — آغزاغریلرنده مطبوخی ایله غرغره ایدیلور ووجودك التهابنی دفع ایچون بانیه یاپیلور وبهارلی شرابلره وقوقولی سركه‌لره قاتیلور . توتسیسی دخی تعفناتی دافعدر . كیلوسی غروش ٢

١٠ (افيون) — فرانسزجه‌سی (اوپیوم) — قابض منوم اویوشدیریجی — خشخاش قوزه‌لری تازه‌ایکن چیزیله‌رك سودی النوب قوریدلمغله اولور وایجابنه کوره اسهالی قطع و او کسورکی دفع واغریلری وسانجیلری تسکین ایچون یالکز کندوسی ومرکب وساده روحی وخلاصه وسفوفی قوللانیلور. افیونك چیقاریلان جوهرینی حامض قلور ماء ایله حوضت کسب ایتمش صودرونده حل ایدرك وشروب حالنه دکین قیناده‌رق (قلور مائیت مورفین) نامنده برطوزدخی وجوده کتوررلرکه بوطوز افیوندن یوزده اون بش درجه قوتلی اولور افیونك اعلاسی درونده یوزده اون مورفین بولنادر. کیلوسی غروش ٠٢٧٠ افیون

٢٣٥٠ قلور مورفین

٠٥٠٠ خلاصه‌سی

١١ (افیون روحی مرکب) — فرانسزجه‌سی (لاودانوم) — بالاده مذکور خاصه‌لری جامع اولان اشبو روح (افیون . زعفران . دارچین . قرنفل . ملاقه شرابی) ایله یاپیلور وصورت اعمالی اجزای مذکوره‌یی سکزکون شرابك ایچنده ترك وتعطیندن عبارتدر. بونی داخلا مطبوخلر درونه قورلر وخارجاً لاپه‌لر اوزرینه طمله‌دیرلر. افیونك عادی روحی بشقه‌در . کیلوسی غروش عادی ٣٠

مرکب ٦٠

١٢ (اکرلتی کوکی) جزر سر خسیه — فرانسزجه‌سی (فوچرمال) صوغلجان دوشورمك ایچون حکمانك تعیین ایتدیکی مقداری صوده قیناديله‌رق تمان روحی علاوه‌سیله استعمال اولنور. کیلوسی غروش ٤

١٣ (التون کوکی) جزر عرق الذهب — فرانسزجه‌سی (راسین دی‌پقه) — صدری مقیی — صدر علتلرنده ومزمن اوکسورکلرده صوده حاشلانمشنی وسفوفنی قوللانورلر . کیلوسی غروش ٩٠

١٤ (انکلیز طوزی) — فرانسزجه‌سی (سولفات دوماغنزی) — مسهل ملطف — بعض معدن صولری درونندن چیقاریلور ومنغنیزی

حاوی برنوع فحمیت کلیس زاج یاغیله معامله ایدیله‌رك دخی یاپیلور وطبیعت وشخصنه کوره درت درهمدن اون التی درهمه قدر ویریلور · سیجاق صو ایچنده حل ایله صغوق صغوق ایچلملی · کیلوسی غروش ٢

١٥ (آنیسون تخمی) — فرانسزجه‌سی (سیمانس دانی) — اویاندیریجی دافع ریح — صوده حاشلانه‌رق وسفوفی یاپیله‌رق استعمال اولنور ویاغی چیقاریلور · یاغنك کیلوسی غروش ١٦٠

١٦ (اوزرلك تخمی) بزر لفاح — فرانسزجه‌سی (سیمانس دوبللدون) — قادینلر توتسی یاپارلر ایسه‌ده زیاده سملی اولدیغندن طبده مستعمل اولمیوب فقط یپراغندن خلاصه وروح وسفوف اعمال وفلج والم اعصاب وضیق نفس علتلرنده استعمال اولنمقده‌در قطع سیلان بول ومنی ایچون دخی قوللانیلور · اوزرلك یپراغنك جوهرینی ماء مقطر ایله‌اریدوب زاج یاغی علاوه‌سیله (کبریتیت اتروپین) نامنده برنوع سولفاتوسنی دخی یاپارلر بونکله حدقه توسیع اولنور · خلاصه‌سنك کیلوسی غروش ٥٦

١٧ (ایدرات قلورال) مائیت قلورال — مسکن منوم — صاف اسپرتونك ایچندن غازقلور امراریله استحصال وعصبی مرضلرده استعمال اولنور · کیلوسی غروش ٦٠

١٨ (آیریق کوکی) جزر عرق نجیل — فرانسزجه‌سی (راسین دوشیه‌ن دان) — مدرر — صوده قینادیله‌رق سوزیلوب صغوق صغوق ایچیلور · کاپلرقی ایتمك ایچون بوکوکی کمیردکارینه بناءً فرانسزلر بونامی طاقشلردر · کیلوسی غروش ٣

١٩ (ایوت) — دکز یوصونلرندن وسونکرلردن چیقاریلور — دافع العطش محلل مغیر — یالکز ایوت ایله روحی بعض اجزاره قاتیله‌رق خارجاً استعمال اولنور و (ایوت اول زیبق) یعنی برنسبتده جیوه‌لی ایوت و (ایوت ثانی زیبق) یعنی ایکی نسبتده جیوه‌لی ایوت دخی اعمال اولنوب

صرەجە وفرنکی واستسقای حصیە وامثالی علتلردە ویریلور . ایبوتی (قورتووا) نام کیمیاکر (١٨١١ م و ١٢٢٦ ھ) تاریخندە دکز اوتلرینی و صولرینی تجربە ایدرکن بولمشیدی . (ایبوت اول حدید) دخی ایبوت وچلیك اکەنتیسی ایلە اعمال و وجوددە اولان دمك تکثیری ایچون استعمال اولنمقدەدر . کیلوسی غروش ایبوت ٢٠٠ اول زیبق ٢٥٠

٢٠ (ایبوت — پلین طوزلی) — فرانسزجەسی (ایودور دوپوتاسیوم) — ایبوت چلیك پاسی پلین طوزی بونلر صو ایلە برلکدە قینادیلەرق استحصال وایبوتدە کوستریلان بعض علتلردە وجلد خستەلکلرندە استعمال اولنور . استعمال ایدنلر براز نزلەیە اوغرارلر . کیلوسی غروش ١٤٠

٢١ (پاپاتیە چیچکی) ازهار بابونج — فرانسزجەسی (فلور دوقاموميل) — مقوی الاعصاب معدوی دافع ریح — تشنجلرەقارشودر صوغلجانلری دوشورر وقینار صو ایلە حاشلانور وشروبی یاپیلور .
قنەقنە کشف اولنمزدن اول حمالری دفع ایچون بونی قوللانورلر ایدی . مسحوق پاپاتیەنك حایە شیشلرینی ایندیرمك ایچون قوری قوری‌یە استعمال اولندیغی دخی مرویدر . کیلوسی غروش ٥

٢٢ (بادم یاغی) دهن لوز حلو — فرانسزجەسی (اوویل دامانت) — طاتلی بادم تعصیر ایدیلەرك استحصال وداخلا سویە وشروب وخارجا پوماتە ومرهم حالندە استعمال اولنور . ایچندە بردرهم کرج سویندبرلمش یکرمی بش درهم صودن لزومی مقداری النوب بادم یاغیلە حل ایدلدکدە مرهم کبی برشیٔ اولور بونی آتش یانقلرینی صاوشدیرمق ایچون قوللانورلر . کیلوسی غروش ٢٠

٢٣ (بادم یاغی صابونی) صابون دوائی — فرانسزجەسی (صابون مدی سینال) — محلل مدرر یومشادیجی — سوت قوسنیك منحلی اوزرینە بادم یاغی اضافەسیلە یاپیلور وداخلاً حامضات ایلە تسمیم اولنان

ادملره دیکر معالجات ایله برابر حب حالنده ویریلور وتلیین ممکن اولمیانلرك مقعدلرینه صوقیلور وجراحاتی تطهیر ویومشاتمق ایچون مشمع ایدیلەرك صاریلور . کیلوسی غروش ٢٠

٢٤ (بالدیران خلاصەسی) خلاصه شوکران - فرانسزجەسی (اکستره دوسیکو) — بالدیران بپراغی قینادیلەرق استحصال وداخلاً مزمن صدر علتلرنده وخارجاً اورامی دفع ایچون یاپیلان مرهملرده قوللانورلر بپراغنك روحی وسفوف ولاپەسی دخی اولور . کیلوسی غروش ٥٦

٢٥ (بالق یاغی) — فرانسزجەسی (اوویل دوفووا دومورو) - ضعف عمومیسی وصره‌جه‌یه استعدادی اولنلره وهرنوع جکر خسته‌لکلرینه نفع کلیسی واردر . بونی مورینه بالغنك جکری صو بخاری اوزرنده ایصیدیلوب صیقیلەرق چیقاررلر . ایلك عامللرینك نامليه نسبتله (یونغ) (هونغ) دنیلان ایکی نوعی مخصوص شیشه‌لرله وعادیسی دوکه اولەرق فوچیلرله کلکده‌در . بونلرك تصفیه‌سی مراد اولندیغی حالده کمور توزندن سوزیلور .

مقدملری ایرلاند وترنوو ونوروج طرفلرنده بونکله تداوی اولنمقده اولدیغی حالده مؤخراً هرطرفه منتشر اولدی . الك اعلاسی ترنوو و نوروجدن کلنلردر . ایچنلر استکراه ایتدکاری حالده ترنج قابوغی شروبی علاوه‌سیله ایچسونلر .

٢٦ (باناوتی) اوراق بونج - فرانسزجه‌سی (فوی‌دو ژوسکیام) بونك خلاصه‌سی صدر علتلرنده والم اعصابده قوللانیلور وحب ومرهم حالنده ویریلور و بپراغنك روح و لاپه‌سی اولور (بان) کلمه‌سنه دخی مراجعت بیوریله . خلاصه‌سنك کیلوسی غروش ٥٦

٢٧ (برومور دو پوتاسیوم) — محلل منوم — داخلاً صوده اریدیله‌رك وخارجاً مرهم اوله‌رق فرنکی ونقریس وصراجه علتلرنده والم

اعصاب وبعض شیشەلردە قوللانورلر. بونك صورت استحصالی محرق پوتاس منحلی اوزرینە (بروم) دنیلان غازك تأثیریلەدر. (بروم) کلمەسنە دخی نظر بیوریلە. کیلوسی غروش ٢٦

٢٨ (پلسنك یاغی - بلسان) — فرانسزجەسی (اولە او رزین دوقوپاهو) — قوپاهی فرا جنسندن بر اغاجك ساقزیدر. بل صغو-قلقلرندە وحرقت بولدە معجون وحب حالندە ومطبوخ دروننده قوللانورلر (پوسیون شوپار) لك بل صغوقلغی ترکیبی اولان مشهور سو بیەنك ایچندە دخی واردر. کیلوسی غروش ٤٢

٢٩ (پلین طوزی مکرر) — فرانسزجەسی (قاربونات دوپوتاس بی) — مدرر محلل — پوتاس محلولندن حامض قاربون امراریلە اعمال وعادی پلین طوزی و کهرچلە طوزی وقرمطرطر اتشدە قیزدیرلمش قاب دروندە اریدیلوب صوایلە تطهیرقلنەرق استحصال اولنور. چوق مقداری سملی اولدیغندن داخلاً استعمالی آز اولوب یالکز خارجاً کوکرد ایلە مرهمی یاپیلەرق اویوز وامثالی جلد علتلرندە قوللانلمقدەدر. عادیسی کیلوغروش ٨

٣٠ (بوبر قره) — فرانسزجەسی (پوأوری نوأر) — جزایر هندیەدن کاور واجزاخانەلردە بعضا کل باشلر ایچون پوماتەسی قوللانیلور. دافع حما ومقوئ باح ومعدویدر. مسحوقی طعاملرە قاتلدیغی حالدە هضمی تسهیل ایدر.

٣١ (پهلوان یاقیسی) لزق آلبسپیر — فرانسزجەسی (آمپلاتری ایپس پاستیق دالبسپیر) - قبارتیجی - شحم خنزیر ورچنە وبالمومی برلکدە اریدیلوب سوزلدکدن صکرە دروننە قوندوز بوجکی مسحوقی قویوب بز اوزرینە یایمقدن عبارتدر. ذات الرئە وسائر جکر خستەلکلرندە یاپشدیروب وجودك براز صوینی آلورلر. قوطیسی غروش ٩

٣٢ (بیت اوتی) — فرانسزجەسی (استافیزغری) — اعصابی

تحريك ايديجى وكهلەلرى قيريجيدر حاشلانان صويى خارجاً بعض علتلرده قوللانلديغى كبى توزى ايله مرهم دخى ياپيلوب وكهلەلرى قيرمق ايچون باشه سوريلور . بيطارلر دخى قوللانورلر . سمّلى اولديغندن داخلاً قوللانلماز . (بوقلمون) كلمەسنه نظر بيوريله . كيلوسى غروش ٩

٣٣ (پيرموط) — قيماغنى ياپوب اسهاللرى قطع ومعدەيى اصلاح ايچون سفوف حالنده وشروب درونده قوللانورلر . قابض وممصدر . (پيرموط) كلمەسنه دخى نظر بيوريله . كيلوسى غروش ١٢٠

٣٤ (ترنج قابوغى) — فرانسزجەسى (أقورس دو رانج عامر) ـ معدوى ـ آجى مطبوخلره ومعده قوتى علاجلرينه قاتيلور وچيچكندن معروف اولان صو بالتقطير چيقاريلور . خلجان قلب وصرعه وسائر علل اعصابه نفع كليسى واردر . روحى وشروبى دخى اولور .

٣٥ (ترەمنتى) — فرانسزجەسى (ترەباتين) — چام جنسندن بر آغاجك قابوقلرى ياريلەرق آقيديلور ـ اوياندريجى ـ داخلاً مثانەده وجكرده اولان مزمن نزلەلرى دفع ايچون وخارجاً وجع جنب وريح طيار كبى علتلرده قوللانورلر وبالتقطير روحنى دخى چيقاروب عرق النسا وبعض وجع وجارده ويررلر . كيلوسى غروش ١٠

٦٣ (ترياق) — فرانسزجەسى (الكتوئر ترياق) — بونك اعمالى ازاق اكرى . زنجفيل . بنفشه كوكى . دارچين . اطه صوغانى . افيون . انيسون . معدنوس تخمى . وامثالى التمش نوع اجزا برمقدار ترەمنتى وبال ايله قارشديريلەرق معجون حالنه كتورلمكدن عبارتدر . اصلاح معده وتسكين وجع وتسهيل هضم وباش اغريسنى دفع واويقو كتورمك ايچون شخصنه كوره نخود وفندق قدرى قوللانيلور . ك ٤٥

٣٧ (تمرهندى) — فرانسزجەسى (فوروى دو طمارن) — ملطف ملين مبرد قاطع الحراره ـ اقطار هنديەده براغاجك ميوەسيدر .

آز مقداری تبرید چونغی تلیین ایدر . صیجاق وصغوق صوایچنـده ترکله خاصه‌سی چیقاریله‌رق ایچیلور ومعجونی اولور فقط صیجـاق صویك قابی طپراق ویا شـیشه اوللیدر . تمرهندینك اغاجی ابتدا مصرده بولنوب صکره هندستان وانتیل اطه‌لرینه دخی کوتورلدی . حجاز وسوریه‌ده دائما شربتنی ایچرلر . مکه‌نککی اعلاوبهالی اولور . عادیسنك کیلوسی غروش ۳

۳۸ (تنکار) ثانی بوریت سوت — فرانسزجه‌سی (بوراقس) — طبیعیسی هند وچین کوللری صولرنده بولنور وسـوت محلولندن حامض بوریك امراریله دخی اعمـال ایدیلور — اریدیجی بورشـدیریجی قابض — ماء مقطر درونـنـه بر قاچ بغـدایی قونوب وبو صودن دخی بر قاچ طمله‌سی آلنوب قرنیـهٔ لامعده ده ظهـور ایدن حبیبا تك ازاله‌سیچون طمـله دیرلر وآغز آغریلریچون غرغره وطوزلی بلغم خسـته‌لقلرنده مرهم ییارلر .
کیلوسی غروش ۹

۳۹ (توتیاطوزی) — فرانسزجه‌سی (سولفات دوزنك) — ماء مقطر درونـنه لزومی مقداری طمله دیله‌رق بل صغوقلقلرنده شرنقه یاپیلور وکوز آغریلرنده قوللانیلور . کیلوسی غروش ٦

٤٠ (توتیا چیچکی) — فرانسزجه‌سی (اوقسید دوزنك) — توتیا معدننی قیزغین آتشده یاقه‌رق کرج حالنه کتوروب اسپازموز وصرع وعصبی باش آغریلرنده داخلاً قوللانورلر . تشنجلره قارشو وقابضدر . لك ١٤

٤١ (تیزاب صاف) حامض آزوت صـاف — فرانسزجه‌سی (اسـید آزوتیك پور) — کهرچله طوزی اوزرینه صـاف زاج یاغی علاوه‌سیله استحصال اولنور — ملطف معتدل — غایت یاقیجی اولدیغندن طوقندیغی یری صاری برحاله‌قویه‌رق تحریك ایدر وخسته‌خانه‌لرده فسخه‌دن ظهوره کلان یاره‌لری تطهیر وسیکللری یاقق ایچون سوریلور وداخلاً طمله‌سیله لیموناته یاپیلوب تیفو ومزمن قره‌جکر واسقوربیت خسته‌لکلرنده ویریلور .

تیزابك عادیسنی دخی طوزایله قارشدیره‌رق تعفناتی دفع ایچون خلالره دوکرلر .
صافنك کیلوسی غروش ١٠

٤٢ (تیمور بوزان التونلی) مذهب کبریتیت انتی‌مووان — فرانسزجه‌سی (صوفرو دو ره دانتی مووان) — معرق و مضاد منبه — ذات الجنب و ذات الرئه و ضیق نفس و مزمن اوکسورلرده حب وسفوف حالنده ویریلور . کیلوسی غروش ٢٠

٤٣ (ثعلب) — فرانسزجه‌سی (راسین دو سالب) — ایکی قاریش بوینده بر اوتك صوغانیدر مقدما ایران طرفلرندن کلور ایدی شمدی هر طرفده بولنمقده‌در — بسلیجی معدوی مقوی قابض — جمله‌نك بیلدیکی کبی قیناديله‌رق استعمال اولنور .

٤٤ (چام ساقزی) — فرانسزجه‌سی (پووا رزین) — چام اغاجندن آقیدیلان ساقز سیجاق صوایله قارشدیریله‌رق تطهیر ایله استحصال اولنور . اویاندیریجی — بل آغریلرینه نفع کلیسی اولدیغندن یاقیسی اوریلور وسائر بعض مرهم ویاقیلره قاتیلور . کیلوسی غروش ٢

٤٥ (چلیك پاسی) قاربونیت حدیدی — فرانسزجه‌سی (قاربونات دو فر) — مقوی قابض — قاربونیت سوت محلولی اوزرینه کبریتیت حدید صاف اضافه‌سیله استحصال اولنور وبعض معدن صولری درونده طبیعی اوله‌رق بولنور . کیلوسی غروش ٨

(چلیك برادەسی) بودخی چلیك پاسی کبی خاصەلره مالك اولدیغندن فقرالدم خسته‌لقلرنده ویریلور . صورت اعمالی تیمور اکه‌تیسنی هاونده دوکوب سفوف حالنه کتورمکدن عبارتدر . کیلوسی غروش ١٤

٤٦ (چنتیانه کوکی) — فرانسزجه‌سی (راسین ژان سیان) — معدوی مقوی — خلاصه وسفوف ومطبوخنی پیارلر و بیطارلر عسرت هضمی دفع ایچون قوللانورلر . بوکوك (٤٢٢ ق م) تاریخنده یعنی میلادك

یوز یتمش ایکی سنه مقدمنده وفات ایدن روما قرالی (ژان سیپوس) ه نسبتله بونامی آلمشیدی. خلاصه‌سنك کیلوسی غروش ١٢

٤٧ (جهنم طاشی مبلر) آزوتیت فضه مبلر — فرانسزجه‌سی (آزو-تات دارژان قرستالیزه) — کموشك توزی صاف تیزاب ایله قینادیله‌رق استحصال اولنور. محلل قابض ـ داخلاً امراض عصبیه واختناق رحم وصدر والتهاب معده وامثالی علتلرده غایت آز مقداری قوللانیلور ودرت درهم ماء مقطر درونه بربغدای قونوب وبوندن دخی برقاچ طمله‌سی آلنوب آغریان وقانلنان کوزلره طمله‌دیلور. تبلر ایتمش جهنم طاشنی کموش ویا پیلاتین پوطه درونده اریدوب تحجر ایتدکدن صکره خارجاً یاره‌لری یاقمق ایچون قوللانورلر. مبلرك کیلوسی غروش ٨٠٠

٤٨ (چیکدم شرابی) خمر لحلاح — فرانسزجه‌سی (ون دو قولشیق) ـ اویوشدیریجی ـ چیکدم ملاقه شرابی واسپیرتو درونده سکز اون کون ترك ایدیلوب آندن صکره سوزلمکدن عبارتدر. نقریس وریح طیار علتلرنده مطبوخ ایچنه قونور. کیلوسی غروش ٣٠

٤٩ (جیوه مرهمی) ایکی قاتلی — فرانسزجه‌سی (اونغوان. مرکوریل دوبلو) — جیوه‌یی مساوی مقدار خنزیر یاغیله هاونده اون کون دوکه‌رك اعمال ووجودده حاصل اولان قرق ایاقلری وفرنکی علتندن قالمه یاره‌لری وبعض شیشلری دفع ایچون استعمال ایدرلر. بونك ایچنه اوچ مثلی خنزیر یاغی دها علاوه ایدرك برقاتلیسنی یعنی عادیسنی دخی یاپارلر.

کیلوسی غروش	٢	٣٢
	١	٢٠

٥٠ (خشخاش باشی) فرانسزجه‌سی (تت دو پاوو) ـ اویوشدیریجی منوم ـ خاشلانان صویی اسهالی قطع ایچون شرنقه ایدیلور وبعض وجعلری تسکین ایچون صوییله بز اصلادیله‌رق اوریلور وشروبی یاپیلوب اویوتمق ایچون چوجقلره یالاتدیریلور.

٥١ (خردل تخمی) — فرانسزجه‌سی (سیمانس دو موطارت) — یاقیجی اویاندیریجی — خردل تخمنك بیاضی طعام اره‌سنده استعمال اولنور وسیاهی ایله لاپه یاپیلوب صیرتی ووجعلر اوزرینه اوریلور . کاغد اوزرینه سوریلوب قورودلمشی دخی واردر بونی استعمالده کاغدك خردللی طرفنی صغوق صوایله اصلادوب اویله یاپشدیرملی ولزومی قدرطوروب قالدیرلدقدن صکره اوراسنی ایلیق صو ایله سیلملیدر . خردلك یاغی دخی چیقاریلور . تخمنك کیلوسی ٥ وکاغدینك قوطیسی غروش ١٠

٥٢ (خرسانین) — فرانسزجه‌سی (سانتونین) — خرسانی دنیلان تخم سوینمش کرج واسپیرتو وصوایله تقطیر اولنه‌رق وسیجاق ایکن درونده حامض حل علاوه ایدیله‌رك استحصال وصوغلجانلری دوشورمك ایچون سفوفی شکر علاوه‌سیله استعمال اولنور فقط ویریله‌جك کمسه‌نك سن وحالنه کوره مقدارینی حکمادن اوکرنمك لازمدر زیراچوجقلره یکرمی درت ساعت ظرفنده بر بغدایدن زیاده‌سی تهلکه‌لیدر . بونك چوجقلره ییدیرمك ایچون شکر وقرابیه‌سنی دخی یاپارلر . کیلوسی غروش ٣٢٥

٥٣ (خطمی چیچکی) — فرانسزجه‌سی (فلوردو کیموو) — صدری ملطف یومشادیجی والتهابلره قارشودر — حاشلانمشی شکر ایله ایچیلور وعفونتلری یومشاتمق ایچون قیناديلوب صویله بزاصلادیله‌رق اوریلور وکوکنك سفوفی صدر علتلرنده قوللانیلور . اشبو سفوفی رازیانه یاغی وصاری بالمومی وچام ساقزی وترمنتی ایله برابر مرهم ایدوب یاره‌لری تمیزلمك ایچون دخی استعمال ایدرلر . کیلوسی غروش ٥

٥٤ (داچین) — فرانسزجه‌سی (ئه‌قورس دوقانل) — مضاد تشنج منبه — (دارچین) کلمه‌سنه نظر بیوریله . کیلوسی غروش ٨

٥٥ (دفنه یاغی) — فرانسزجه‌سی (اوویل دولوریه) —

اویاندریجی — قوری دفنه تخمنی توزایدوب وبخار ایله یومشادوب بالتعصیر چیقاررلر. اکثریا بیطرلر قوللانور. کیلوسی غروش ۱۸

۵۶ (دلیجه‌ٔ چاودار) مهموزه — فرانسزجه‌سی (آرغودوسه‌غلی) — چوق احتلام اولنلره واویقوسی آره‌سنده تبول ایدنلره وبل صغوقلغندن بیاض آقنتی کلنلره وفلج وبوغماجه اوکسورکنه ووضع حمل اضطرابنه اوغریانلره سفوف ومطبوخ دروننده ویریلور و جوهری دخی چیقاریلور سملی برعلاجدر. کیلوسی غروش ۲۵۰

۵۷ (دووه‌ر سفوفی) — فرانسزجه‌سی (بودرو دووه‌ر) — مسکن معرق قابض — کبریتیت پوتاس وآزوتیت پوتاس وجزرعرق الذهب ومیان کوکی وافیون خلاصه‌سی بونلر توز حالنه کتوریله‌رك اعمال والتهاب قصبات وریح طیار مزمن واسهال خسته‌لقلرنده استعمال اولنور. لك ۴۵

۵۸ (رابل صویی) — فرانسزجه‌سی (اودو رابل) — قابض دافع تعفن قاطع دم — زاج یاغنی اسپیرتو دروننده یواش یواش قارشدیره‌رق یاپارلر ورنك ویرمك ایچون درونه برمقدار کلنجك چیچکی علاوه ایدرلر. خارجاً و داخلاً قوللانیلور وسلوك قانی دیکدیرمك ایچون بونکله بر بز اصلادیله‌رق اوزرینه اوریلور. کیلوسی غروش ۸

۵۹ (راوند چینی) — فرانسزجه‌سی (راسین‌دو روبارب) مقوی معدوی مسهل — استعمالی غایت لطیف اولوب فعلنی قوت ویره‌رك اجرا ایلدیکندن چوجقلره وقادینلره شروب وحب حالنده ویریلور وروح وخلاصه‌سی یاپیلور. کیلوسی غروش ۳۵

۶۰ (رطانیه خلاصه‌سی) — فرانسزجه‌سی (اکستره‌دورطانیه) — قابض — رطانیه کوکی توز ایدیلوب قینادیله‌رق استحصال ومزمن اسهاللری قطع ایچون دیکر علاجلره قاتیله‌رق استعمال اولنور. کیلوسی غروش ۲۵

٦١ (زاج قبریسی صاف) کبریتیت حدید صاف — فرانسزجه‌سی (سولفات دوفرپور) — بورشدیریجی قابض — تیمور اکه‌نتیسی اوزرینه حامض کبریت محلولی اضافه‌سیله استحصال وفقرالدم وحمامتقطعه وقلب علتلرنده داخلا استعمال اولنور ویلانجق اوزرینه بزاصلادیله‌رق اوریلور . تعفناتی دخی دافعدر . کیلوسی غروش ۳

٦٢ (زاج یاغی صاف) حامض کبریت صاف — فرانسزجه‌سی (اسید سولفوریك پور) — ملطف قاطع الحراره هاضم — کهرچله طوزیله کوکردی اطرافی محفوظ و ایچی قورشون دوشه‌لی وسطحی براز مائل وصوطولی براوطه دروننده یاقارلر . بونلرك دومانی هواده برلشه‌رك ووجود حاصل ایدرك صویه دوشمکله زاج یاغی حاصل اولور و بعد التصفیه اجزاخانه‌لرده قوللانیلور . بونك برقاچ طمله‌سیله لیموناته یاپوب تسکین حرارت ایچون و یررلر . زاج یاغنی کیمیاکرلر باشلیجه معیاراتدن عدایتمکده‌درلر . کیلوسی غروش ۸

٦٣ (زنجفره میلر) کبریتیت ثانی زیبق — فرانسزجه‌سی (سولفرروش دومرکور) — کوکردی آتشده اریدوب اوزرینه تدریجاً جیوه اضافه‌سی وبعدالتبرید تقطیر ایله یاپیلور وطبیعتده دخی کوکرد ایله قاریشق بولنور . علم طبده یالکز بعض جلد خسته‌لکلرنده توتسوسنی ویررلر ویطارلر قوللانورلر . کیلوسی غروش ۳٦

٦٤ (سرکه روحی) حامض حل — فرانسزجه‌سی (اسید آسه تیك) — آسه‌تات دوسودك اوزرینه حامض کبریت اضافه‌سیله حاصل اولور . ملطف موقظ معتدل اولوب تعفناتی و باش آغریلرینی وحال غشیده کلان ونفس طارلقلرینی دفع ایچون قوللانورلر . کیلوسی غروش ۷

٦٥ (سرمضاعف) کبریتیت پوتاس — فرانسزجه‌سی (سولفات دوپوتاس) حامض کبریت وپلین طوزی ایله اعمال اولنور بونی مقدما

مسهل اوله‌رق قوللانورلر ایدیسه‌ده اخیراً دها نافع مسهللر بولندیغیچون شمدی آز قوللانلمقده و (دووه‌ر) سفوفنه قاتلمقده‌در . کیلوسی غروش ١٠

٦٦ (سلمن بیاض) قلور ثانی زیبق — فرانسزجه‌سی (بی قلورر دومرکور) — کبریتیت ثانی زیبق وطوز و حمض اخیر منغانز ایله استحصال اولنور — مغیر مضاد فرنکی — خارجاً غرغره وبانیو وشرنقه ایله داخلا حب حالنده قوللانورلر . کیلوسی غروش ٤٥

(طاتلی سلمن) دخی بیاض سلمن ایله جیوه برلکده تبخیر اولنه‌رق وجوده کتوریلور ایسه ده طبابتده قوللانمق ایچون بونی تکرار اصولی اوزره تبخیر وتطهیر ایدرلر . اشبو طاتلی سلمن بوزیجی واریجی وطارد دیداندر . قوری کوز اغریلرنده قرنیهٔ لامعه‌یه کلان لکه‌لرك ازاله‌سیچون قوللاندقلری کبی جکر عفونتلرنده.دخی التونلی تیمور بوزان و شکر ایله ویررلر . بوعلاجی استعمال ایدن ذاتك قطعا اکشی وطوزلی یمامسی اخطار اولنور . کیلوسی غروش ٥٠

٦٧ (سنامکی) — فرانسزجه‌سی (فوی دو سنه) — جمله‌نك معلومی اولدیغی اوزره تلیین ایچون قوللانلمقده‌در . التی درهم سنامکی وسکز درهم قدرت حلواسی و التی درهم انکلیز طوزی و ایکی درهم انیسون تخمی برلکده حاشلانه‌رق لزومی قدری استعمال اولنور لکن سنامکینك چوپلرینی آیقلامق شرطدر . یالکز سنامکی دخی مسهل ایسه ده سائرلریله قارشدیرلمدقجه وجع کتوررر . کیلوسی غروش ٦

٦٨ (سنه‌غا سود اوتی کوکی) — فرانسزجه‌سی (راسین دوپولی غاله سنه‌غا) — آز مقداری او یاندیریجی ومدرر چوق مقداری مقیٔدر . التهاب رئه وسعالده مطبوخی قوللانیلور . کیلوسی غروش ٦٠

٦٩ (سوررر احمر) — حمض ثانی زیبق — فرانسزجه‌سی

(پی اوقسید روژ دومرکور) — جیوه‌یی برمطره درونته ومطره‌یی حمام رمل اوزرینه قویوب یواش یواش حامض آزوت علاوه اولنور وبواثناده‌کی غلیانی سکونت پیدا ایتدکدنصکره تکرار قینادلدقده سوررا حمروجوده گلور . اویاندیریجی ومغیردر . کیلوسی غروش ٤٥

(پره‌سپی ته بیلان) دنیلان بیاض سورری دخی آزوتیت زیبق محلولنی حامض قلور ماء ایله ترسیب ایدرك استحصال ایدرلر وخارجاً طوزلی بلغم واسکی قرحه‌لری اصلاح ایچون مرهمنی یاپارلر . کیلوسی غروش ٤٠

٧٠ (سولفاتو قنه‌قنه‌سی) کبریتیت کنین — فرانسزجه‌سی (سولفات دوکنین) — قنه قنه قلیزایه وحامض قلورماء وصو وسویمش کرج ایله استحصال اولنور . آز مقداری یعنی ایکی اوچ بغدایی مقوی وشخصنه کوره التی بغدایدن اون التی بغدایه قدری دافع حمادر . (قنه قنه) یه دخی نظر بیوریله . کیلوسی غروش ٢٢٥٠

٧١ (سیجاق اوتی) حامض آرسنیق — فرانسزجه‌سی (اسید آرسینو) — محلل صوسزلق ویریجی — سمه وفرنکی علتلرنده وامراض جلدیه‌ده غایت آز مقداری داخلاً قوللانیلور و(فوولر) روحی یاپیلور . کیلوسی غروش ٣

٧٢ (شاپ) مضاعف کبریتیت آلومین وپوتاس — فرانسزجه‌سی (سولفات دالومین آدو پوتاس) — بورشدیریجی قابض ملطف — (پیرد الون) دنیلان برنوع معدنی طاشك احراقیله یاپیلور وبعض وولقان قوصونتیلری آره‌سنده بولنور وتصفیه اولنه‌رق رحمدن سیلان دمی وبعض اسهاللری قطع ایچون قوللانیلور وغرغره یاپیلور . کیلوسی غروش ٢

٧٣ (شراب) — فرانسزجه‌سی (وه‌ن) — آزی مقوی واویاندیریجی چوغی منوم — قرمزی شراب قرمزی وعادیسی بیاض اوزومدن یاپیلور عادیسی مدرردر . اسقوربیت علتنده قوللانیلان

(اسقوربيت شرابى) نى دخى بابر طورپى و كانجك چيچكى وقاشـق اوتى وروحى وصو ترەسى وخردل و بياض شراب ايله ياپارلر .

٧٤ (شربتجى اوتى) ازهار دينار — فرانسزجەسى (فلور دو اوبلون) — نيم منوم — كساحه وجلد وصرەجه علتلرنده قوللانيلور ويتاقده اويقو بكله‌يانلرك يصدقلرى درونـنه طولديريلور . (لوپولەن) شربتجى اوتنك جوهريدر . اوتنك كيلوسى غروش ٩

٧٥ (صارمسـاق معجونى) — فرانسزجەسى (الكتوئر دى ياسقور ديوم) — اسهالى تسـكين ايچون شخصنه كوره كونده بر ايكى درهمى قوللانيـلور . بلوط الارض ديدكارى اوت . قرمزى كل . لفافه . چنتيـانه كوكى . زنجفيل . دار فلفل . خيـار شـنبه . دارچين . قاسنى . صمغ عربى . كيلرمنى . افيـون خلاصەسى . كل بالى . اسپانيا شرابى ايله اعمال اولنور . كيلوسى غروش ١٥

٧٦ (صارى صبر) — فرانسزجەسى (آلوئس) ـ ملين ـ تلين ايچون حب حالنـده قوللانيلور . اسپيرتو ايله ياپيلان روحى قابض ويانقيجى اولديغندن بونى بيطارلر يارەلرى تميزلەمك و بتيشـديرمك ايچون خارجاً قوللانورلر . كيلوسى غروش ٩

٧٧ (طافلان صويى) — فرانسزجەسى (اودلوريه سريس) — برنوع طافلان يپراغنى تقطير ايدرك چيقاروب الم اعصاب وجكر عفونتلرى وبوغماجه اوكسورك ومعده سـانجيلرنده شخصنه كوره داخلاً طمله ايله قوللانورلر ووجعى زياده اولان يارە ويانقلرك وجعنى تسكين ايچون بالمومى وبادم ياغى ايله برابر مرهم ياپارلر . كيلوسى غروش ٣

٧٨ (طالبون ياقيسى) لزق دياشيلون — فرانسزجەسى (آمپلاترى دى ياشيلون) — مردەسنك وزيتون ياغى ايله اعمال و يارەلرى يومشـاتمق وهوادن محافظه ايتمك ايچون استعمال ايدرلر . كيلوسى غروش ٩

٧٩ (طرطير مقي) — فرانسزجه‌سی (طرطير ئه‌مه‌تيك) — هم مسهل وهم مقي در تيمور بوزان وقرمطرطر وصو ايله ياپوب ريح طيار مزمن وذات الجنب وذات الرئه وسل علتلرنده داخلاً سائر اجزا ايله ويررلر وخارجاً دخی وجودده چيبان دوكديرمك ايچون مرهمنی سوررلر . كيلوسی غروش ٢٤

٨٠ (طوز روحی) — فرانسزجه‌سی (اسيد قلوری دريق پور) — عادی طوز وزاج ياغی وصو ايله چيقاروب قره حالرده حرارتی تسكين ايچون ليموناته‌سنی ياپارلر وسكز درهم قره طوت شروبی درونه ايكی اوچ طمله‌سنی قويوب آغز آغريلرنده آغرييان يره پاموق ايله سوررلر . حرارتی تسكين ايچون ياپيلان ليموناته‌سی بر برداق شكر شربتی درونه اوچ درت طمله قويمغله اولور زياده‌سی سمدر . كيلوسی غروش ١٠

٨١ (عسلبند — عسلبان) — فرانسزجه‌سی (بوم بنزوان) — صوماتره اطه‌سنده براغاجك ساقزيدر . مثانه‌وصدر ونفس طارلغی علتلرنده نوتسی ايديلور تعفناتی دخی دافعدر . روحی‌ده اولور . كيلوسی غروش ٢٠

٨٢ (غلسيرين) خلوين — ساده ياغنی كرج صويی ايله صابون حالنه كتوروب بوندن حاصل اولان صويی زاج ياغی ايله معامله ايدرلك وبعده اسپيرتو ايله حمام ماريده قيناده‌رق اعمال ايدرلر . خارجاً بعض ياره‌لرده وال چطلاقلرنده‌وصوده محلولی قولاق آغريلرنده‌قوللانلقده‌در . لك ١٦

٨٣ (فوسفور) حامض — فرانسزجه‌سی (اسيد فوسفوريك) — فوسفور حامض آزوت وصو ايله استحصال وحرارتی قطع وتلطيف ايچون برقاچ طمله‌سيله بر برداق شكرشربتی درونده‌ليموناته‌سی اعمال اولنور وبعض مطبوخلر درونه دخی علاوه ايديلور (فوسفور) كلمه‌سنده‌ده نظر بيوريله .

٨٤ (قاد ياغی) — فرانسزجه‌سی (اوويل دوقاد) — ارديج

اغاجنی احراقله چیقاروب جلد خستهلکارنده خارجاً مرهم اولەرق
قوللانورلر ۰ کیلوسی غروش ۷

٨٥ (قاربونات دوسوت مکرر) ثانی قاربونیت سوت — عادی قاربونات دوسوتك صوده محلولنه حامض قاربون علاوەسیله یپارلر ۰ هاضم معدوی مدرر — اکثری معدن صولرنده دخی بولنور ۰ ایکی درهم مکرر قاربونات دوسوت بربچق درهم قرمطرطر اکشیسی ایله برلشدیکی حالده کوپورر — ستلیج اولور ۰ کیلوسی غروش ٣

٨٦ (قارغه بوکن) جوز مقیء — فرانسزجەسی (نواوومیق) — تەتانوس وامثالی سکیر علتلرنده قوللانیلور وروح وخلاصەسی یاپیلور ۰ (استرکنین) دنیلان جوهری دخی فلج وصرعه وقره صو خستەلکارنده جلده شرنقه ایدیلور ۰

٨٧ (قاقوله) — فرانسزجەسی (سیءانس دوقار داموم) — معدوی منبه دافع ریح — (قاقوله) کلمەسنه نظر بیوریله ۰

٨٨ (قدرت حواسی) من — فرانسزجەسی (مان) — ملین — یاسمینه فاملیاسندن لسان العصفور یاخود دیش بوداق اغاجنك یپراقلرنده طبیعی حاصل اولورایسەده اکثر یا جزر بقلهٔ غزالك کوکی یاخود یپراقلری چیزلمکلەده چیقاریلور ۰ اشبو بقلەنك الك زیاده محصولداری (قالەبار) اطەسندەدر ۰ بونی شروب حالنده مسهلر درونده قورلر ۰ لك ١٤

٨٩ (قرمز معدنی) — فرانسزجەسی (کیرمز مینه رال) — معرق قاطع مضاد منبه — مسحوق کبریتیت انتی مووانی قاربونیت سوت ایله قایناده‌رق استحصال وذات الجنب والرئه وضیق نفس ونزلهٔ مزمن وجکر علتلرنده سفوف وحب حالنده استعمال ایدرلر ۰ کیلوسی غروش ٨٠

٩٠ (قرمطرطر) ثانی طرطریت پوتاس — فرانسزجەسی (قرەم

دوطرطری) ملین — اوزوم شرابنك و تمر هندینك طورتیسنی صیجاق صوده حل و براز کیل اضافه‌سیله قینادەرق تبلر ایتدیررلر ومؤخراً محلول حالنده کتورمك ایچون (حامض بوریك) وصو ایله تکرار قینادیرلر ٠

(طرطرات دوپوتاس آدوفر) دیدکلری چلیکلی مبلر قرمطرطر دخی بالاده محرر قرمطرطری حمض ثانی حدید وصو ایله حل ایتدکدنصکره قینادەرق چیقاروب مقوی شروب مقامنده قوللانورلر ٠

(اسید طرطریق) دنیلان قرمطرطر اکشیسی دخی ابتداکی قرمطرطری تباشیر وزاج یاغی و کرچ قیماغیله صوده حل ایتدکدنصکره قینادەرق وجوده کتوررلر ٠ ملطفدر حرارتلری ازاله ایچون لیموناته‌سی یاپیلور ٠

کیلوسی غروش ١٩ ثانی

٢٠ چلیکلی

٢٤ اکشی

٩١ (قصاب مرهمی) — فرانسزجه‌سی (اونغوان بازیلیق) — زفت و رچنه وبالمومی وزیتون یاغی اریدیله‌رك یاپیلوب وجعسز یاره‌لری تطهیرایچون اوزرینه اوررلر ٠ کیلوسی غروش ١٠

٩٢ (قطران روحی) — فرانسزجه‌سی (قیره اوزوت) — مقطر اردیج قطرانی صووزاج یاغی‌ایله تکرار انبیقدن چکه‌رك استحصال‌ایدوب چورك دیش آغریلرینی تسکین‌ایچون پاموغه بولاشدیره‌رق اوزر ینه قورلر ٠ قروحك تطهیری ایچون دخی قوللانیلور ٠ (قطران صو یی) اردیجده محرردر ٠ کیلوسی غروش ٢٥

٩٣ (قلمچنکار) حلیت نحاس — فرانسزجه‌سی (آسه‌تات دو کوویوری) — باقرپارچه‌لری‌اوزوم جبره‌سی‌درونده برمدت ترکله حاصل اولان یشیل پاسدر بونی فرنکی علتنده کیك اوزرنده حاصل اولان لحوم زائده‌یی‌ازاله واوراسنی صیقشدیرمق ایچون قوللانورلر ٠ بیطارلرك دخی علاجیدر ٠ کیلوسی غروش ١٣

٩٤ (قلور) — كلمه‌سنه نظر بيوريله ·

٩٥ (قلورات دى پوتاس) — قاربونيت پوتاس محلولندن غازقلور
پكوريله‌رك استحصال واسقوربيت وحناق خسته‌لكلرنده غرغره اوله‌رق
استعمال اولنور · بعض اغز اغريلرينى دخى ازاله‌ايچون قره‌طوت شروبيله
قارشديره‌رق عفونتلى محلاره پاموق‌ايله باصديررلر · كيلوغروش ١٣

٩٦ (قلور وفورم) — كرج‌قيماغى‌اسپرتو وصو وسونمدك كرج‌ايله
تقطير اولنه‌رق چيقاريلوب بيوك عمليات اجرا ايديله‌جك‌آدمه حسنى‌ابطال
ايچون قوقلاديلور و آغريلرى تسكين ايچون بادم‌ياغى وبعض روحلرايله
قاريشق اوله‌رق خارجاً سوريلور · كيلوسى غروش ٣٣

٩٧ (قلوررد وفرير) — پرقلورر دوفرليكيت) — قاطع‌دم قابض
چليك پاسى‌و طوز روحى و صو ايله استحصال اولنوب دم كلان
محله خارجاً بزاصلاديله‌رق قونور وشرنقه ايديلور وداخلا دخى سائر
معالجات‌ايله برابر فقرالدم خسته‌لغنده ويريلور · كيلوسى غروش ٦

٩٨ (قنطريون چيچكى) — فرانسزجه‌سى (صوم ميته دوپطيت ·
سانتوره)— مقوى معدوى دافع حما — حاشلانان‌صوبى‌شكرايله‌ايچيلور
وديكر صورتده دخى استعمال اولنور ·

٩٩ (قنه قنه‌قابوغى) — فرانسزجه‌سى (ئه‌قورس‌دوكينكينا) —
امريقا وسائر بعض محللرده بولنان رو بيافامليا‌سندن وسنقونه جنسندن
براغاجك قابوغيدر قيرچيل رنكده اولانك كنيني آز صارى رنكده
اولانك چوق ايكيسى اورته‌سى رنكده اولانك متوسط اولور · اشبو
اغاجك چيچكى قرمزى كل‌رنكنده وقوقوسى لطيفدر · ذكراولنان اوچ
نوعدن‌بشقه دها‌برچوق نوعلرى واراسه‌ده قوت وكنينى آزاولور ·
قنه‌قنه معدوى وبورشديريجى ونفعى‌كثير برمبارك قابوقدر · روح وخلاصه

وشروب وشرابنی دخی بپارلر . اوچ درهم قنه قنه قابوغی اوچ درهم اخلامور کوری ایکی درهم شـاب اوچ درهم هرجائی بنفشـه کوکی برلکده سحق اولنه‌رق دیش اتلرینه سوریلور ایسه قوت و یرر . کیلوسی غروش ٤٢
خلاصه‌سی ٢٠٠

١٠٠ (قواق مرهمی) مرهم غرب — فرانسزجه‌سی (اونغوان پوپلیه) — مسـکن — قوری اوزرلك یپراغی قواق فلیزی حشحاش یپراغی . طموز یاغی . بان اوتی برلکده از یله‌رك مرهم حالنه کتـوریلوب باسـور ممه‌لرینك اضرابنی تسکین ایچون سوریلور . کیلوسی غروش ١٨

١٠١ (قورد بوغان یپراغی) اوراق خانق الذئب — فرانسزجه‌سی (فوی داقونی) — رنون کلاسه فاملیاسندن بر نباتدر خلاصه‌سـنی یاپوب فلج وریح طیارمزمن علتلرینی دفع ایچون حب حالنده قوللانورلر . ك ٥٦

١٠٢ (قور شـون طوزی) حلیت اسرب — فرانسزجه‌سی (آسه تات دوپیلوم) — مرده‌سنك وحامض حل ایله یاپیلور واجزاخانه‌لرده مؤخراً تکرار قیناديله‌رق قرستاللندیریلور . بو رشـدیریجی بوزیجی — قبض ایچون دیکر اجزالرله برابر داخلا استعمال وجلد ویانق وعفونتلر ایچون خارجاً طـلا ایدرلر . اشـبو طوزه براز دها مرده‌سـنك وصوقویه‌رق قیناديلديغی حالده قورشون سرکه‌سی اولور . کیلوسی غروش ٦

١٠٣ (قوصو چیچکی) — فرانسزجه‌سی (قلور دوقوصو) — حاشلانان صویی صوغلجانلری دوشورر . کیلوسی غروش ٢٤

١٠٤ (قوندوز بوجکی) زراریح — فرانسزجه‌سی (قنطاریت) — قوله اوپتر جنسندن وتراشه لیت فامدیاسندن بربوجکدر مایس وحزیران آیلرنده اوچارلر ویاسمن ولیلاق کبی یپراغی کورك اغاجلرده یشارلر . اشبو بوجکلر بوزمانلرده صباح ایرکندن اغاجك التنه چوقه سره رك طوپلانوب

سرکه بوغوسیله تلف ایدیلور ومسحوقی مرهمه قارشدیریله‌رق یاقی یاپیلور
وروحی دخی ایجابنه کوره طلا ایدیلور . کیلوسی غروش ٦٥
مرهمی ١٨

١٠٥ (قوندوز خایه‌سی) — فرانسزجه‌سی (قاستوره اوم) —
قیصه ایاقلی کدیدن کوچورك بریبانی حیوانك ارکك و دیشیسنك مقعدلری
جوارنده‌کی ایکی غده‌دن بریدر . تشنجه قارشــو و مقوی اوله‌رق سفوف
وروح حالنده قوللانورلر وبعضاً شرنقه دخی ایدرلر .

١٠٦ (قیماق مرهمی) — فرانسزجه‌سی (اونغوان سن پیلی) —
صورت اعمالی بالمومی ایله زیتــون یاغنی اریدوب قارشـدیره رق اعارتمقدن
عبارتدر . کیلوسی غروش ١٨
(پوماته) دخی بادم یاغی واسپرماچت یعنی بالق نفسی و بیاض بالمومی ایله
قیماق مرهمی کبی یاپیلور .

١٠٧ (کافور) — فرانسزجه‌سی (قانفری) — مضادشهوت —
بعض معالجات ایله برابر امراض عصبیه‌ده توتون کبی ایچیریلور وروحی
اعضایه طلا ایدیلور . (کافور) کلمه‌سنده‌ده مراجعت بیوریله . ك ٢٢

١٠٨ (کدی اوتی) — جزر حشیشــة الهره — فرانسزجه‌سی
(راسین دو واله ریان) و اله ر یانا فاملیاســندن داللری دلیکلی و ســیوری
یپراقلی براغاجك کوکیدر — دافع حما طارد دیدان — تشنجلره قارشودر .
سفوف وحب وسائره‌سی یاپیلور وخلاصه‌سی دخی اولور .
خلاصه‌سنك کیلوسی غروش ٣٦

١٠٩ (کرچ قیماغی) — فرانسز جــه‌سی (قلورز دو شــو) —
ســو یمش کرچکدن غاز قلور بچوریله‌رك استحصال اولنــور . تعفناتی
دافعدر لکه‌لری دخی چیقارر . کیلوسی غروش ٣٠

۱۱۰ (کوکرجین کوکی) — فرانسزجه‌سی (راسین دوقولومبو) — قابض مقویٔ معده — اسهالدن باغرساقلره کلان ضعفی ازاله ایچون حاشلانان صویینی ایچیررلر سفوفی وروحی دخی اولور . کیلوسی غروش ۸

۱۱۱ (کهرچله طوزی) — فرانسزجه‌سی (آزوتات دوپوتاس) — مدرر معتدل اریدیجی — آزوتیت دوسوت و پلین طوزی ایله یاپیلور . وطبیعتده اولدیغی کبی آلچیدن دخی چیقاریلور . کیلوسی غروش ۸

۱۱۲ (کهرچله قیماغی) — فرانسزجه‌سی (قاربونات دوماغنزی) — طبیعتده بولنور ومعدن صولرندن چیقاریلور انکلیز طوزینی پلین طوزی ایله برابر اریدوب بعدالترسیب حاصل اولان پوصه‌دن دخی چیقاررلر معده نك حوضاتنی ازاله و حامضات ایله تسمیم اولنانلری تخلیص وتلیین ایچون قوللانیلور . دیش توزلرینك ترکیباتنده دخی واردر . ك ۸

۱۱۳ (لقمان روحی) — فرانسزجه‌سی (اتر سولفوریك) — تشنجلره قارشو وایچقریقلری دافعدر . حامض کبریت واسپیرتو ایله استحصال واحتلاج وعصبی سانجیلری تسکین و بونلرده ظهور ایدن غشیانلری منع ایچون استعمال اولنور . برقاج طمله‌سی بر بارداق شکر شربتنه قونه‌رق شسرخوشه ایچیرلسه آیلور . کیلوسی غروش ۱۰

۱۱٤ (لینت معجونی) — فرانسزجه‌سی (الکتوئر لنی تیف) — تلیین ایچون برکوزل علاجدر شخصنه کوره یارم درهمدن بش التی درهمه قدر و یریلور . صورت اعمالی سکز درهم صویی آیقلانمش سنامکی یی مقدار کافی صوده قینادوب ایچنه یوزالتمش درهم شکرعلاوه‌سیله قویو شروب حالنه کتوردکدن صکره درونـنه ۲٤ درهم مسحوق کل قوریسی ۲٤ درهم خیارشنبه ۲٤ درهم چکردکی آیقلانمش تمر هندی ۲٤ درهم چوپی آیقلانمش مسحوق سنامکی بردرهم رازیانه تخمی بردرهم آنیسون قویوب معجون حالنه کتورمکدن عبارتدر .

١١٥ (مارول سودی) عصارهٔ حس — فرانسزجه سی (لاقتو قاریوم) — افیون کبی اویوشدیریجی قاطع سعال — یبانی آجی مارولك قوجاننی چیزه‌رك سودینی آلوب شروب وحب یاپارلر . بونك قوللانلمیان دیکر برزهرلی نوعی دخی واردر . کیلوسی غروش ٢٠٠

١١٦ (مازی طوزی) — فرانسزجه سی (اسید طانیك) — لقمان روحی واسپیرتو وماء مقطر ومسحوق مازی ایله استحصال اولنور . اسهاللری تسکین ایچون داخلاً و بل صغوقلقلرینی دفع ایچون شرنغه حالنده استعمال ایدرلر وساچی دوکیلانلرك باشلرینه پوماته ایله سوررلر . کیلوسی غروش ٤٥

١١٧ (مرمر قیماغی) — تباشیر راسبه — فرانسزجه‌سی (قره‌پره پاره) — خوضاته قارشو وقابضدر قلورر قالسیوم وقاربونیت سوت محلولندن استحصال اولنور معده‌یی تصحیح وقبض ایتمك ایچون ویررلر . کیلوسی غروش ٦

١١٨ (مصر مرهمی) — فرانسزجه‌سی (اونغوان اجیبت‌سیاق) — بال وکسکین سرکه وقلم جنکار قیناد یله‌رق مرهم حالنه کتورلمکدن عبارتدر . یاره‌لری تمیزلمك ایچون بیطارلر قوللانورلر . کیلوسی غروش١٢

١١٩ (ملح عجایب) — فرانسزجه‌سی (سولفات دوسوت) — حامض قلور ماء اعمالنده حاصل اولان طورطودن استحصال وتلیین ایچون استعمال اولنور . بونی (غلوبر) نام کیمیاکر (١٦٥٨ م و ١٠٦٩ ھ) تاریخنده طوزلی صولرك ترکیباتنی زاج یاغیله تجربه ایدرکن بولمش ایدی . کیلوسی غروش ٢

١٢٠ (لقمان روحی) آمونیاق بالماء — فرانسزجه‌سی (آمونیاق لیکیت) — نشادر وسو یمدك کرچ واسطه‌سیله چیقار یلور و طبیعی اوله‌رق بعض معدنلرده و هوا و نباتاتده دخی بولنور . نشادر روحی

سیزیلری ویللری ازاله ایچون اسپیرتو و زیتون یاغیله برابر اوله‌رق طلا ایدرلر وزهرلی بوجکلرك صوقدیغی یرلره سوررلر ۰ برقاچ طمله‌سی بر بارداق شکر شربتنه قونه‌رق سرخوشه ویرلدیکی حالده غثیان کتورمکله آییلور وسیجاقدن وهوا عفونتلرندن ضرر کلمامك ایچون قوقلانور ۰ ك ٤

۱۲۱ (هند یاغی) زیت خروع — فرانسزجه‌سی (اوویل دوریچن) — خروع دنیلان نباتك فصولیه دانه‌سی کبی تخمندن بالتعصیر چیقاررلر وتلیین ایچون شخصنه وعلتنه کوره ایکی درهمدن اون درت درهمه قدر ویررلر ۰ قولای ایچمك ایچون بعض کوزل قوقولی صولر علاوه ایدیله‌رك سوبیه‌سی دخی یاپیلور ۰ کیلوسی غروش ۷

(ذکر اولنان اجزایی فرانسزجه اسملرندن دخی بولمق ایچون)
(شویله برجدول یاپیلدی)

N⁰.		نمرو	اسامی اجزاء
093	Acétate de cuivre	۰۹۳	آسه‌تات دوکوویور
102	Acétate de plomb	۱۰۲	آسه‌تات دوپیلوم
064	Acide acétique	۰٦٤	آسید آسه‌تیك
007	Acide fénique	۰۰۷	آسید فنیك
041	Acide azotique pur	۰٤۱	اسید ازوتیك پور
116	Acide tannique	۱۱٦	آسید طانیك
080	Acide chlorhydrique pur	۰۸۰	اسید قلوری دریق پور
083	Acide phosphorique	۰۸۳	اسید فوسفوریك
062	Acide sulfurique pur	۰٦۲	اسید سولفریك پور
071	Acide arsénieux	۰۷۱	اسید ارسینو
090	Acide tartrique	۰۹۰	اسید طرطریق
006	Alcool	۰۰٦	آل قوئول
076	Aloés	۰۷٦	آلوئس
120	Ammoniaque liquide	۱۲۰	آمونیاق لیکیت
047	Azotate d'argent. crist.	۰٤۷	ازوتات دارژان قرستالیزه
033	Azotate de bismuth	۰۳۳	ازوتات دوبیزموط
111	Azotate de potasse	۱۱۱	ازوتات دوپوتاس

002	Baies de géniévre	بەدوژنوری	٠٠٢
081	Baume benjoin	بوم بنژوان	٠٨١
038	Borax	بوراقس	٠٣٨
027	Brômure de potassium	برومور دوپوتاسیوم	٠٢٧
107	Camphre	قانفری	١٠٧
054	Cannelle	قانل	٠٥٤
104	Cantharide	قنطاریت	١٠٤
045	Carbonate de fer	قاربونات دوفر	٠٤٥
029	Carbonate de potasse	قاربونات دو پوتاسپی	٠٢٩
112	Carbonate de magnésie	قاربونات دوماغنزی	١١٢
085	Carbonate de soude (bi)	قاربونات دوسوت مکرر	٠٨٥
105	Castoréume	قاستوره اوم	١٠٥
066	Chlorure de mercure (bi)	قلورر دومرکور پی	٠٦٦
094	Chlore	قلور	٠٩٤
096	Chloroforme	قلورو فورم	٠٩٦
097	Chlorure de fer liquide (per)	قلورر دوفر پر	٠٩٧
109	Chlorure de chaux	قلورر دوشو	١٠٩
095	Chlorat de potasse	قلورات دی پوتاس	٠٩٥
090	Crème de tartre	قرم دوطرطری	٠٩٠
117	Craie préparée	قره پره پاره	١١٧
092	Créosote	قیره‌اوزوت	٠٩٢
077	Eau de laurier cérise	اودولوریه سریس	٠٧٧
058	Eau de rabel	اودو رابل	٠٥٨
099	Ecorce de quinquina	ئەقورس دوکینکینا	٠٩٩
034	Ecorce d'orange amére	ئەقورس دورانج عامر	٠٣٤
114	Electuaire lénitif	الکتوئر لنی‌تیف	١١٤
036	Electuaire thériaque	الکتوئر تریاق	٠٣٦
078	Emplâtre de diachylon	آمپلاتری دی‌یاشیلون	٠٧٨
075	Electuaire de diascordiume	الکتوئردی یاسقوردیوم	٠٧٥
031	Emplâtre épispastique d'albes	آمپلاتری اپیس پاستیق	٠٣١
056	Ergot de séigle [peyres	آرغودوسه غلی	٠٥٦
113	Ether sulfurique	اترسولفریك	١١٣
024	Extrait de ciguë	اکستره دو سیکو	٠٢٤
060	Extrait de ratanhia	اکستره دو رطانیه	٠٦٠
067	Feuille de séné	فوی دو سنه	٠٦٧

009 Feuille de sauge	٠٠٩ فوی دو سوژ
003 Feuille de sabine	٠٠٣ فوی دو صابین
026 Feuille de jusquiame	٠٢٦ فوی دو ژوسکیام
101 Feuille d'aconit	١٠١ فوی داقونی
053 Fleur de guimauve	٠٥٣ فلور دو کیموو
005 Fleur d'arnica	٠٠٥ فلور دارنیقه
021 Fleur de camomille	٠٢١ فلور دو قامومیل
074 Fleur de houblon	٠٧٤ فلور دو اوبلون
037 Fruits de tamarin	٠٣٧ فورویِ دو طمارن
012 Fougère-mâle	٠١٢ فوچر مال
082 Glycérine	٠٨٢ غلسیرین
004 Goudron	٠٠٤ غودرون
025 Huile de foie de morue	٠٢٥ اوویل دوفووا دومورو
084 Huile de cade	٠٨٤ اوویل دو قاد
055 Huiles de laurier	٠٥٥ اوویل دو لوریه
121 Huile de ricin	١٢١ اوویل دو ریچن
022 Huile d'amande	٠٢٢ اوویل دامانت
017 Hydrate chlorale	٠١٧ ایدرات قلورال
019 Iode	٠١٩ ایوت
020 Iodure de petassium	٠٢٠ ایودور دو پوتاسیوم
089 Kermès minéral	٠٨٩ کرمز مینه‌رال
103 Kousso	١٠٣ قوصو
115 Lactucarium	١١٥ لاقتوقاریوم
011 Laudanum (liquid: de sydenh.)	٠١١ لاوْدانوم
088 Manne	٠٨٨ مان
086 Noix vomique	٠٨٦ نواوومیك
028 Oléorésine de copabu	٠٢٨ اولداورزین دو قوپاهو
106 Onguent simple	١٠٦ اونغوان سن‌پلی
049 Onguent mercuriel. double	٠٤٩ اونغوان مرکوریل‌دوبلو
118 Onguent aegyptiac	١١٨ اونغوان اجیبت سیاق
091 Onguent basilicum	٠٩١ اونغوان بازیلیق
100 Onguent populéum	١٠٠ اونغوان پوپلیه
010 Opium	٠١٠ اوپیوم
069 Oxyde ronge de mercure (bi)	٠٦٩ اوقسید مرکور روژ بی
040 Oxyde de zinc	٠٤٠ اوقسید دو زنك

044	Poix résine	پووا رزين	٠٤٤
030	Poivre noir	پواوری انوار	٠٣٠
057	Poudre de dower	پودرو دو دوور	٠٥٧
001	Quassia amèr	قواسيه عامر	٠٠١
046	Racine de gentiane	راسين ژان سيان	٠٤٦
043	Racine de salep	راسين دوسالب	٠٤٣
068	» de poligala sénéga	راسين دوپولیغا لهسنهغا	٠٦٨
013	« d'ipéca	راسين دی پقه	٠١٣
108	« de valériane	راسين دو والهريان	١٠٨
018	« de chiendant	راسين دوشيدن دان	٠١٨
110	« de colombo	راسين دوقولومبو	١١٠
059	« də Rhubarb	راسين دو روبارب	٠٥٩
052	Santonine	سانتونين	٠٥٢
016	Semences de belladon	سيانس دوبللدون	٠١٦
015	Semences d'anis	سيانس دانی	٠١٥
051	Semences de moutharde	سيانس دوموطارت	٠٥١
087	Semences de cardamome	سيانس دوقاردامو م	٠٨٧
098	Sommité de petite centaurée	صوم‌ميته‌دوپطيت‌سانتوره	٠٩٨
042	Soufre doré d'antimoine	صوفرودوره‌دانی مووان	٠٤٢
065	Sulfate de potasse	سولفات دو پوتاس	٠٦٥
061	Sulfate de fer pur	سولفات دوفرپور	٠٦١
072	Sulfate d'alumine et de potasse	سولفات‌دالومين‌آدوپوتاس	٠٧٢
063	Sulfure rouge de mercure	سولفرروش دومركور	٠٦٣
014	Sulfate de magnésie	سولفات‌دوماغنزی	٠١٤
039	Sulfate de zinc	سولفات دوزنك	٠٣٩
070	Sulfate de quinine	سولفات دوكنين	٠٧٠
119	Sulfate de soude	سولفات دوسوت	١١٩
023	Savon de médicinal	صاوون مەدی سينال	٠٢٣
032	Staphysaigre	استافيز غری	٠٣٢
090	Tartrate de potasse et de fer	طرطرات‌دوپوتاس‌آدوفر	٠٩٠
079	Tartre émétique	طرطيری ئەمەتيك	٠٧٩
035	Têrébenthine	تره‌بانتين	٠٣٥
050	Têtes de pavot	تت دوپاوو	٠٥٠
073	Vin	وەن	٠٧٣
048	Vin de colchique	وەن دوقولشيق	٠٤٨

﴿ فاس ﴾ — اقصای مغربده برحکومت مستقلهٔ اسلامیه‌در التی
ملیون‌بش یوز بیك نفوسی اولوب مقر اداره‌سی (طنجه) و بلاد مشهوره‌سی
(مراکش) و (موغادور) در . بودولته آوروپالیلر (ماروق) دیرلر .
فاس حکومتی (۱٦۰۰ م و ۱۰۰۹ ھ) تاریخنده ابتدا ایدرك (۱۸۵۳ م
و ۱۲۷۰ ھ) ده مولی عبدالرحمن سلطانك وفاتیله سید محمد سلطان یرینه
کچمش و بودخی (۱۸۷۳ م و ۱۲۹۰) تاریخنده وفات ایتمکله سلطنت
سلطان (حسن) ه انتقال ایتمشدر . اشبو فاس سلطانلری سلالهٔ حسینیهٔ
علویه‌دندر . (۱۵۷۵ م و ۹۸۳ ھ) ده فاس حکمداری بولنان عبدالملك
تخت مغصوبنه اعاده‌سنی استرحام ایتمسی اوزرینه طرف دولت علیه‌دن
دونما کوندریلوب تخته اجلاس اولنمش وفاس ممالکی بوصورتله نوعما دولت
علیه حمایه‌سنه کیرمش ایدی . اسپانیالولر فاس ساحلنده وسبته بوغازی
اوزرنده (سوتا) نام موقع ایله‌دیکر بعض مواقع بحریه‌یی تصرف ایتمکده‌درلر .
حکومت کلمه‌سنه دخی نظر بیوریله .

§

﴿ فاضل احمد ﴾ پاشا — مشاهیر وکلای دولت علیه‌دن کوپریلی
محمد پاشا زاده در (۱٦٦۱ م و ۱۰۷۲ ھ) تاریخنده پدرینك وقوع
وفاتیله یرینه صدراعظم تعیین اولندی . اوته‌دنبرو دولت علیهٔ عثمانیه‌یه
حسن خدمت وصداقتله مشتهر بولنان اجداد عظامی اثرینه بودخی اقتفا ایله
تصدرندن برسنه صکره اوستریا محاربه‌سنه کیدوب (۱٦٦٤ م و ۱۰۷۵ ھ)
ده موراوه جوارنده برقاچ قلاع مهمه‌یی و (۱۰۷۷ دن ۱۰۸۰ ھ) تاریخنه
قدر اوچ سنه ظرفنده اقدامات متوالیه وبرمهارت فوق العادهٔ حربیه
ابرازیله (قندیه) قلعهٔ مشهوره‌سنی آوردهٔ دست جلادت ایلدی . قندیه
قلعه‌سی (۱۰۵۷ ھ) تاریخندن تاریخ مذکوره قدر اره‌صره تعطیلیله برابر
یکرمی اوچ سنه‌ده فتح اولنه بیلمش وبومدت ایچنده ایکی طرفدن حسابسز
آدم واقچه تلف اولمشدر . (۱۰۸۳ ھ) ده کریددن عودتندن صکره
لهستان سفرینه‌دخی کیدوب لهلیلری وله ایچنده‌براغه‌رق بردفعه‌لك سکسان
بیك وبهر سنه یکرمیشر بیك التون ویرمك اوزره معاهده‌یه ربط ایتدی .

غازیٔ مشار الیه دها نیجه خدمات جسیمه و مهمه‌ده بولنوب اجانبه قارشو دولت وملتنك شان وسطوتنی اعلا اغورنده افنای وجود ایلدکدن صکره (١٦٧٦ م و ١٠٨٧ هـ) تاریخنده ادرنه طریقیله درسعادته کلورکن جسر ارکنه‌ده نهر حیات فانیدن ساحل عالم جاودانی یه عبور ایلمشدر .
(قندیه) کلمه‌سنه دخی مراجعت بیوریله .

§

﴿ فاضل ﴾ بك — شعرای بنامدندر امرای متغلبهٔ مصریه‌دن مشهور طاهرعمرك اوغلی اولوب پدری طوتلدیغی زمان هنوز صبی اولدیغندن درسعادته کتوریله‌رك اندرون همایونه آلنمشیدی تحصیل وتربیه‌سی اوراده وفاتی (١٨١٠م و ١٢٢٥ هـ) تاریخنده‌در .

§

﴿ فاطمه ﴾ — خراسان اهالیسندن کشف وکرامتله مشهوره برخاتوندر. فی‌الاصل نیشابورلی اولدیغی حالده اکثر اوقاتنی مکهٔ مکرمه‌ده کچورر ایدی . ابو یزید بسطامی حضرتلری بونی مدح وستایشده بولنمش . وذوالنون مصری حضرتلری دخی کندوسندن خیلی مسائل مهمه حل ایلمشدر .

§

﴿ فاطیمه ﴾ — (٩٠٩م و٢٩٧هـ) تاریخنده علویلردن (مهدی) نام ذاتك مغرب زمینده مهدیه جهتلرنده تشکیل ایلدیکی حکومتك اسمیدر بوحکومت مؤخراً اوحوالیده متشکل بنی‌مدرار و بنی‌اغلب و بنی‌رستم حکومات صغیره‌سنی وطرابلس‌غرب تونس جزایر فاس سچلیا وساردنیا ولایاتنی و (٩٦٨م و٣٥٨هـ) ده دخی مصر الکاسنی زیر اداره‌سنه آلمش و مغرب ولایاتنی حوزهٔ حمایه‌سنده اولمق اوزره بروالی‌یه ترك ایدوب کندوسی مصره‌نقل‌ایتمش ووالیٔ مومی‌الیهك سلاله‌سی(بنی‌بادیس) نامیله‌یوز سکسان برسنه اوراده‌حکومت‌سورمشدر. (مهدیه) قلعه‌سنی (٩١٥ م و ٣٠٣ هـ) تاریخنده مشارالیه یاپدیردی لقبی (معزلدین‌الله)در .
(معز) کلمه‌سنه دخی نظر بیوریله .

§

﴿ فاس ﴾ — اقصای مغربده برحكومت مستقلهٔ اسلاميه‌در التی
مليون‌بش يوز بيك نفوسی اولوب مقر اداره‌سی (طنجه) وبلاد مشهوره‌سی
(مراكش) و (موغادور) در . بودولته آوروپاليلر (ماروق) ديرلر .
فاس حكومتی (١٦٠٠ م و ١٠٠٩ ﻫ) تاريخنـده ابتدا ايدرك (١٨٥٣ م
و ١٢٧٠ ﻫ) ده مولی عبدالرحمن سلطانك وفاتيله سـيد محمد سلطان يرينه
كچمش وبودخی (١٨٧٣ م و ١٢٩٠) تاريخنـده وفات ايتمكله سلطنت
سلطان (حسن) ه انتقال ايتمشـدر . اشبو فاس سلطانلری سلالهٔ حسينيهٔ
علويه‌دندر . (١٥٧٥ م و ٩٨٣ ﻫ) ده فاس حكمداری بولنان عبدالملك
تخت مغصوبنه اعاده‌سنی اسـترحام ايتمسی اوزرينه طرف دولت عليه‌دن
دونتما كوندريلوب تخته اجلاس اولنمش وفاس ممالكی بوصورتله نوعما دولت
عليه حمايه‌سنه كيرمش ايدی . اسـپانيالولر فاس ساحلنده وسبته بوغازی
اوزرنده (سوتا) نام موقع ايله ديكر بعض مواقع بحريه‌يی تصرف ايتمكده‌درلر .
حكومت كلمه‌سنه دخی نظر بيوريله .

§

﴿ فاضل احمد ﴾ پاشا — مشاهير وكلای دولت عليه‌دن كوپريلی
محمد پاشـا زاده‌در (١٦٦١ م و ١٠٧٢ ﻫ) تاريخنـده پدرينك وقوع
وفاتيله يرينه صدراعظم تعيين اولندی . اوته‌دنبرو دولت عليهٔ عثمانيه‌يه
حسن خدمت وصداقتله مشتهر بولنان اجداد عظامی اثرينه بودخی اقتفا ايله
تصدرندن برسنه صكره اوستريا محاربه‌سنه كيدوب (١٦٦٤ م و ١٠٧٥ ﻫ)
ده موراوه جوارنده برقاچ قلاع مهمه‌يی و (١٠٧٧ دن ١٠٨٠ ﻫ) تاريخنه
قدر اوچ سـنه ظرفنده اقدامات متواليـه وبرمهارت فوق العـادهٔ حربيه
ابرازيله (قنديه) قلعهٔ مشهوره‌سنی آوردهٔ دست جلادت ايلدی . قنديه
قلعه‌سی (١٠٥٧ ﻫ) تاريخندن تاريخ مذكوره قدر اره‌صره تعطيليله برابر
يكرمی اوچ سنه‌ده فتح اولنه بيلمش وبومدت ايچنده ايكی طرفدن حسابسز
آدم واقچه تلف اولمشدر . (١٠٨٣ ﻫ) ده كريد دن عودتنـدن صكره
لهستان سفرينه‌دخی كيدوب لهليلری وله ايچنده‌براغه‌رق بردفعه‌لك سكسان
بيك وبهر سنه يكرميشر بيك التون ويرمك اوزره معاهده‌يه ربط ايتـدی .

غازئ مشار الیه دها نیجه خدمات جسیمه و مهمه ده بولنوب اجانبه قارشو دولت وملتنك شان وسطوتنی اعلا اغورنده افنای وجود ایلدکدن صکره (١٦٧٦ م و ١٠٨٧ ﻫ) تاریخنده ادرنه طریقیله درسعادته کلورکن جسر ارکنه ده نهر حیات فانیدن ساحل عالم جاودانی یه عبور ایلشدر ·
(قندیه) کلمه سنه دخی مراجعت بیوریله ·

§

﴿ فاضل ﴾ بك — شعرای بنامدندر امرای متغلبهٔ مصریه دن مشهور طاهرعمرك اوغلی اولوب پدری طوتلدیغی زمان هنوز صبی اولدیغندن درسعادته کتوریله رك اندرون همایونه آلنمشیدی تحصیل وتربیه سی اوراده وفاتی (١٨١٠م و ١٢٢٥ ﻫ) تاریخنده در ·

§

﴿ فاطمه ﴾ — خراسان اهالیسندن کشف وکرامتله مشهوره برخاتوندر. فی الاصل نیشابورلی اولدیغی حالده اکثر اوقاتنی مکهٔ مکرمه ده کچورر ایدی · ابو یزید بسطامی حضرتلری بونی مدح وستایشده بولنمش · وذوالنون مصری حضرتلری دخی کندوسندن خیلی مسائل مهمه حل ایلشدر ·

§

﴿ فاطیمه ﴾ — (٩٠٩م و٢٩٧ﻫ) تاریخنده علویلردن (مهدی) نام ذاتك مغرب زمینده مهدیه جهتلرنده تشکیل ایلدیکی حکومتك اسمیدر بوحکومت مؤخراً اوحوالیده متشکل بنی مدرار و بنی اغلب و بنی رستم حکومات صغیره سنی وطرابلس غرب تونس جزایر فاس سچلیا وساردنیا ولایاتنی و (٩٦٨م و٣٥٨ﻫ) ده دخی مصر الکاسنی زیر اداره سنه آلمش و مغرب ولایاتنی حوزهٔ حمایه سنده اولمق اوزره بروالی یه ترك ایدوب کندوسی مصره نقل ایتمش ووالئ مومی الیهك سلاله سی (بنی بادیس) ناميله یوز سکسان برسنه اوراده حکومت سورمشدر · (مهدیه) قلعه سنی (٩١٥ م و ٣٠٣ ﻫ) تاریخنده مشارالیه یاپدیردی لقبی (معزلدین الله)در ·
(معز) کلمه سنه دخی نظر بیوریله ·

§

﴿ فالاريس ﴾ — سيجليا حكمدارلرندندر (٥٠٢٩ خ) تاريخنده يعنى ميلادك بشيوز التمش بش سنه مقدمنده تغلباً قزانديغى اشبو حكمدارلغى ارباب جرايمى مجوف باقردن مصنوع اوكوز ايچنده پشيره‌رك تلف ايتمك كبى بر طاقم غدارلغه آلت اتخاذ ايلديكندن جانلرى يانمش اولان تبعه‌سى بر كون بتون بتون غليانه كله‌رك طوتوب كندوسنى دخى اوكوزى ايچنده پشيرديلر . ايدن بولور . صانمه قالور . بركون اولور . وقتى كلور .

§

﴿ فالغ ﴾ — ارم بن سام بن نوح عليه السلامك نام ديكريدر (ارم) كلمه‌سنه نظر بيوريله .

§

﴿ فاليونوس ﴾ — طيش دكزلرده يكرمى ايكى وبعضاً يكرمى بش ارشون طولنده بولنور بر بالقدر حيوانات ذوالفقارك ذوالثدى طبقه‌سندندر بوكا (بالنه بال) دخى ديرلر .

§

﴿ فانوس السحر ﴾ — (مصباح) كلمه‌سنه نظر بيوريله .

§

﴿ فتاوى الكبرى ﴾ — (١١٤١ م و٥٣٦ هـ) ده شهيداً وفات ايدن شيخ عمر بن عبدالعزيزك اثريدر لقبى حسام شهيد . صغراسى دخى وار .

(فتاوى عبدالرحيم) تركى — (١٧١٥ م و ١١٢٧ هـ) ده وفات ايدن شيخ الاسلام منتشى زاده عبدالرحيم بروسه‌وينك بين العلما معتبر بر اثريدر .

(فتاوى عبدالله بن عباس) رضى الله تعالى عنهما — ابو بكر محمد بن موسى بن يعقوب بن مأمون خليفه‌نك جمعنه همت ايلديكى يكرمى جلد اثر شريفدر .

(فتاوى عطاافندى) تركى — (٧١٥ م و ١١٢٨ هـ) ده وفات ايدن شيخ الاسلام محمد عطاافنديك مسائل فقهيه‌يى مع نقولها متضمن اثريدر .

(فتاوی علی افندی) — (۱۶۹۰ م و ۱۱۰۳ ه) ده وفات ایدن شیخ الاسلام مشهور چتاجه‌وی علی افندینك اثریدر .

(فتاوی قاضیخانیه) — (۱۱۹۵ م و ۵۹۲ ه) ده وفات ایدن امام فخرالدین حسن بن منصور اوزجندی فرغانینك علما وفقهاجه دستورالعمل اتخاذ اولنان اثریدر.

(فتاوی قورقود خانیه) — (۱۵۱۲ م و ۹۱۸ ه) ده مقتولا عازم دار بقا اولان قورقودخان بن سلطان بایزید عثمانینك جمع ایلدیکی اثردر .

(فتاوی نسفیه) — (۱۱۴۲ م و ۵۳۷ ه) ده وفات ایدن صاحب منظومه علامهٔ سمرقند نجم الدین عمر بن محمد نسفینك اثریدر .

(فتاوی بزازیه) علماء متأخریندن بزاز زاده دیمکله معروف منلا حافظ الدین محمد بن شهاب الدین کردینك تألیفنه موفق اولدیغی کتاب شریفدر .

§

﴿ فتاوی ابی السعود ﴾ ترجمه — (۱۵۷۴ م و ۹۸۲ ه) ده وفات ایدن ابی السعود بن محمد عمادینك اثر مدون ومقبولیدر .

(فتاوی انقروی) — (۱۶۸۶ م و ۱۰۹۸ ه) ده وفات ایدن شیخ الاسلام فاضل محمد بن حسین مرحومك علما وفقهای کرام نزدنده مقبول ومعتبر اثریدر .

(فتاوی بهجة) — (۱۷۴۳ م و ۱۱۵۶ ه) ده وفات ایدن فاضل محقق شیخ الاسلام عبدالله یکیشهر ینك اثریدر .

(فتاوی حنفیة) — (۱۳۸۸ م و ۷۹۱ ه) ده وفات ایدن سعدالدین مسعود بن عمر تفتازانینك اثریدر .

§

﴿ فتق ﴾ — اعضادن برعضو ویا اول عضوك برجزئی جوف طبیعیسی خارجنه چیقمغه دینلور سه‌ده خاصةً امعانك برقطعه‌سنك ویا

سر پك برجزئنك وياخود اعضاء بطنيه‌دن برى محلنى ترك ايله جوفنك خارجنه چيقماسنه تعبير اولنور . تبديل محل ايدن اعضايه واول عضوك خروج ايلديكى فرجه‌يه نظراً فتق اسماء مختلفه ايله مسمادر مثلا مخك جوفدن خارجه چيقماسنه (فتق مخ) معده‌نك خروجنه (فتق معده) امعانك خروجنه (فتق معا) كبدك خروجنه (فتق كبد) رحمك خروجنه (فتق رحم) مثانه‌نك خروجنه (فتق مثانه) ديرلر والحاصل جوف بطنك فرجات طبيعيه‌سندن برى حذاسنده بولنان اورامه فتق نامنى ويررلر . ورم مذكور برزورلغك تأثيريله آناً وياخود شيئاً فشيئاً ظهور ايدر بو ورم وجعسز برورم اولوب بونده جلدك لونى دخى متغيراولماز مفتوق‌اولان كمسه اياق اوزرى طورر و يا اوكسورر و آقسيرر و ياخود جهدى موجب برايش ايله مشغول اولور ايكن ورم مذكور كسب جسامت ايدوب ياتديغى زمان يا كوچيلور و ياخود مكاننه دخول ايدرك موقةً غائب اولور .

آرقه اوستى ياتلديغى حالده كندو كندويه محلنه داخل اولان‌ايله بالواسطه يعنى قاعدةً اجرا اولنان برلمس واسطه‌سيله داخل اولان فتقه (فتق قابل الادخال) وعكسى حالنده اولنره (فتق ناقابل الادخال) ديرلر . فتق‌ظهور ايلديكى حالده فرجه بيومكسزين درعقب قاصق باغى وضع ايدلملى‌وحكمايه بالمراجعه التنه مضادالفتق علاجلر قونلليدر اهماله كلمز .

§

﴿ فتوحات المكية فى معرفة اسرار المالكية والملكية ﴾ — شيخ محيى‌الدين عربى حضرتلرينك اعظم تأليفات وخاتم تصنيفاتى اولوب اوچ جلدى شامل و برمقدمه ايله بش يوز التمش بابى مشتملدر . مشاراليه كتاب مذكورى كندو اختيار وقريحه‌سيله يازميوب الهام ربانى ايله سلك ترتيبه چكديكنى ينه كندوسى اشبو كتابى درونده بيان ايتمشدر .

فتوحاتى ائمهٔ علومدن (١٥٦٥ م و ٩٧٣ ھ) تاريخنده متوفى عبدالوهاب شعرانى حضرتلرى اختصار ايدوب (لواقح الانوار القدسية المنتقاة من‌الفتوحات الملكية) تسميه ايلديكى حالده صكره بونى دخى تلخيص ايدرك (الكبريت الاحمر من علوم شيخ‌الاكبر) نامنى ويرمشدر . امام شعرانى

حضرتلری مصرده یتیشان علمای اعلامك بر كزیده‌لرندندر مختصر فتوحاتده بیوررركه(فتوحاتی اختصارم اثناده اهل سنت والجماعة اعتقادینه منافی بعض مقالات كوروب اولبابده توقف وكتابمدن حذفنی مراد ایتمشیدم لكن ترددن كندومی بردرلو قورتاره‌میوب نهایت بركون اعلام مصردن سید ابی الطیب المدنی ایله ملاقاتمده شوسر سربسته‌یی اكاده اعلام ایلدم مشار الیه درعقب قونیه‌ده ابن عربی حضرتلرینك خط دستیله موشح فتوحاتك عینی ومقابلی اولمق اوزره جیبندن بر نسخه چیقاردی نسخه‌یه باقدم حین اختصارده حذف ایتمك ایستدیكم جمله‌لرك هیچ بریسنی كوره‌مدم اولوقت بیلدم كه مصرده متداول اولان فتوحات نسخه‌لری بجملتها شیخ مشار الیه حضرتلرینی عقاید اهل سنت وجماعته مخالف كوسترمك ایچون یازلمش نسخهٔ مفتریات آلوددن استنساخ اولنمشدر . نصل كه مشار الیهك كتاب فصوص وسائر تألیفاتنده دخی امثالی نظرتأسفله كورلمكده‌در) .

§

﴿ فتیان ﴾ — (اخیلر) كلمه‌سنه نظر بیوریله .

§

﴿ فجر شمالی ﴾ — هوای نسیمده اولان الكتریقك تأثیریله ظهور ایدن حادثاتدندر كرهٔ ارضك قطبلرینه قریب محللرده كیجه وقتی جوهواده قبه شكلنده برضیا ظهور ایدوب برقاچ ساعت طورر حادثهٔ مذكوره اولا نصف النهار مقناطیسی‌یه موازی بر استقامتده و برقوش شكلنده صولوق صاری رنكلی اوله‌رق كورینوب بعده افقك هرطرفنده ینه اورنكده برچوق شعاعات احداث ایدر وبونلرك جمله‌سی سمانك برنقطه‌سنه یعنی میل ابره‌سنك قطب جنوبیسی حذاسنه متوجه اولملریله نورانی برقبه شكلی حاصل اولور . اشبو حادثه نك وقوعنده پوصله‌لرك ابره لری استقامتلرندن شاشه‌رق صاغه صوله انحراف ایلدیكی مجربدر .

§

﴿ فخر ﴾ بن عساكر — كنیه‌سی ابوالقاسم در علمای شافعیه‌نك مفخری و ارباب حدیثك امام فضائلپروری ایدی تاریخ دمشق یازمش

وحفظ احاديث شريفه ضمننده برچوق ممالكه سياحتله رجالدن بيك اوچيوز ونسادن سكسان شيوخ حديث استماع ايلمشدر متدين وخير نهاد بر ذات اولوب ايام عاديه ده هر جمعه ورمضـان كونلرنده كل يوم برر ختم ايدر ومناصبدن كندوسنه الـتعالى درجه عرض اولنديغى حالده اعراض ايلر ايدى امر بالمعروف ونهى عن المنكرده ايسه مفرط ايدى (١١٧٦ م و ٥٧٢ ﻫ) تاريخنده شامده وفات ايدرك باب الصغيرده معاويه رضى الله عنه مرقدى جوارينه دفن اولنمش وقبرى شامجه الك معروف زيارتكاهـلردن بولنمشدر .

مشار اليهك اشهر تأليفى سكسان جلدى حاوى اولان مار الذكر شام تاريخيدر بوندن صكره باشليجه تأليفاتى (كتاب الموافقات) (كتاب الاطراف للسنن الاربع) (مناقب الشباب) وسائر آثار نفيسه‌در . بر طاقم اشعار لطيفه‌سى دخى موجود اولوب اوجمله‌دن اولمق اوزره زيرده اولان ابيات آلندى .

ايا نفس ويحك جاء المشيب فماذا التصابى و ما ذا الغزل
تولى شـبابى كأن لم يكن وجاء مشـيبى كأن لم يزل
كانى بنفسى عـلى غرة وخطب المنون بهـا قد نزل
فيا ليت شـعرى ممن اكون و ما قـدر الله لى بالازل

§

﴿ فخر الاسلام ﴾ — اسمى عبد الواحد بن اسماعيل بن احمد بن محمد كنيه‌سى ابو المحاسن ولادتى (١٠٢٤ م و ٤١٥ ﻫ) سنه‌سيدر .

مشاهير محققين علمادن اولوب دين متين و اعتقاد يقين صاحبى ايدى كندو بلده سـنده پدر و جددن اخذ علوم ايلدى حفظى بر مرتبه واسـع ايدى كه آنكله ضرب مثل اولنوردى حتى كتب شافعيه‌نك جمله‌سى محو ومحترق اولسه بن حفظمدن املا ايدرم ديديكى روايات موثوقه‌دندر مشهور نظام الملك مشار اليهى غايت تعظيم وتوقير ايدردى .

اولا طبرسـتان بعده (آمل) شهرينه قاضى اولوب (١١٠٨ م و ٥٠٢ ﻫ) تاريخنده ملاحده دن برينك مقتول تيغ غدرى اولمشـدر .

(كتاب البحر) (كتاب الفروق) (كتاب الحليه) (كتاب التجربه) (مناصص الشافى) و (الكافى) نام كتابلر جملهٔ تأليفات حسنه‌سندندر .

§

﴿ فخرالدين ﴾ رازى — اسمى محمد بن عمر كنيه‌سى ابو عبد الله مسقط رأسى (رى) وفاتى هراتده (١٢٠٩م و٦٠٦هـ) تاريخنده‌در :

اجلهٔ حكماى اسلاميه‌دن علوم عقليه ونقليه‌نك كنه وحقيقتنه ايرمش برذات باهر الكمالات ايدى ناتمام برتفسير كبيرى واردركه جداً سزاوار تسليم اولوب مؤخراً بعض تلامذه‌سى معرفتيله اكمال وطبع اولنمشدر . هراتده مشار اليهى شيخ الاسلام لقبيله تلقيب وماوراء النهر وخوارزمده مذهب وعتقاده دائر آچديغى مباحثاته مبنى شهردن تبعيد ايلديلر . بوكا آوروپاليلر رازينك غلطى اوله‌رق (رازون) ديرلر . حكماى يونانيه‌نك اكثرا قوالنى رد و تعديل ايتديكيچون اوروپاجه مشكك نامنى دخى آلمشدر .

(مطالب العاليه) (نهاية العقول) (برهان) (مباحث المشرقيه) (تهذيب الدلائل) (تأسيس التقديس) (اربعين) واشالى لايعد تأليفات بى مثالى وابن سينانك اشارات وقانون طبنه شرحلرى ونبض حقنده مكمل بركتابى واردر .

§

﴿ فخرالدين ﴾ محمد بن سعيد بن هشام — ابن جنان الشاطبى ديمكله معروفدر (١٢١٨ م و ٦١٥ هـ)ده شاطبه‌ده تولد و(١٢٧٦ م و ٦٧٥ هـ) ده شامده وفات ايدوب قاسيون طاغى اتكنه دفن اولندى . شامه دخولنده كمال الدين بن العديم واوغلى قاضى القضاة مجدالدينك زير صحابتنده يشايوب دلالتلريله مذهب مالكيه‌دن مذهب حنفيه‌يه نقل ايلمش واقباليه مدرسه‌سنده مدرس اولمشدر . اديب فاضل شاعر محسن حسن معاشره ومزاحه مائل برذات اولوب اكابر ايله مخالطه ايدردى . شعرندندر .

ولى كاتب اضمرت فى قلب حبه مخافة حسادى عليه وعذالى
له صنعة فى خط لام عذاره ولكن سها اذنقط اللام بالخال

§

﴿ فخرالدين ﴾ عجمى — ايران علماسندن اولوب سلطان مراد ثانى وفاتح زمانلرنده اوتوز برسنه اجراى احكام مشيخت ايلمشدر وفاتى (١٤٦٠ م و ٨٦٥) تاريخنده‌در . سلطان محمد فاتح حضرتلرى بوكا كمال

فضل ومعلوماتی جهتیله ابوحنیفهٔ زمان تعبیر ایدر ایدی . خیلی تألیفاتی واردر .

(فخرالدین) عراقی — اسمی ابراهیم بن شهریار عراقی مسقط رأسی همداندر . سالك محقق وفاضل مدقق اولوب اطواری عاشقانه واشعاری عارفانه ووجد وحالده یكانهٔ زمانه ایدی . كتاب (لمعات) علم تصوفده اولان تصنیفات مقبوله‌سی جمله‌سندندر . هند وعراق وسائر طرفلرده برچوق زمان سیاحته ارخای عنان ایدوب نهایت شامده وفاتنه قدر كمال تعظیم واحترام ایله اقامتساز ارام اولمشیدی . وفاتی (۱۲۸۹ م و ٦۸۸ یاخود ۷۰۹ ھ) تاریخنده وقوعبولەرق صالحیه‌ده شیخ محیی‌الدین عربی حضرتلرینك تربهٔ عالیلری ارقه‌سنه دفن اولنمشدر . اشعار عاشقانه‌لرندن برقاچ بیتنك درجیله تبرك اولندی .

نخستین باده كاندر جام كردند ‌‌ ‌ زچشم مست خوبان وام كردند
برای صید مرغ جان عاشق ‌ ‌ ززلف فتنه جویان دام كردند
بعالم هر كجا رنج و بلا یست ‌ ‌ بهم بردند و عشقش نام كردند

§

﴿ فخرالدین ﴾ — مشهور حسین‌واعظك اوغلیدر بودخی پدری كبی منابر ومساجده دهنپرداز مواعظ اولور ایدی بر كون اثنای وعظده لطیفه كونه (اكر شیعیلره طرفدارلق ایلسم كروه سنیانه كران كلور واكر اهل سنت لهنده سویلسم امامینك خاطری قالور حالبوكه بن نه سنی یم ونه شیعی) دیمشدر « مذهب عاشق زمذهبها جدا است . عشق اسطرلاب اسرار خداست » منظومهٔ (محمود وایاز) جملهٔ آثار بلاغتنموانندندر (۱۵۳۲ م و ۹۳۹ ھ) تاریخنده وفات ایلدی .

§

﴿ فدور ﴾ — مسقوه متره‌پولیدلرندن ایدی روسیه حكومتی برطاقم نااهل هوسكاران النده دوچار مذلت اولدیغی وبناء علیه لهستاندن مسقوه‌یه قدر اهالی حركات تعرضیه اجراسنه تحریك اقدام جرأت ایلدیكی برصره‌ده مومی الیه بوكیدشله حكومتك قریباً بورطهٔ انقراضه دوشه‌جكنی درك و بوورطه‌دن قورتلق ایسه برحكمدار قوی الاقتدارك زمام اداره‌یی

كف كفاية آلمسنه متوقف اولديغنى ازعان ايدرك كيفيتى وكندو اوغلى (رومانوف)لـُاوصاف حكمرانى يى كماليله حائز بولنديغنى اهالى يه بيان واخطار ايتمكله اهالى درحال (١٦١٣ م و ١٠٢٢ ه) تاريخنده مومى اليه رومانوفى حكمدار انتخاب ايتمشلردر .

وفاتى (١٦٨٢ م و ١٠٩٤ ه) تاريخنده‌در .

§

﴿ فرائض ابى نصر ﴾ — احمد بن محمد بن على بغدادىٔ حنفينك اصول مسائل فرائض وفوائد كثيره‌يى متضمن اثريدر .

(فرائض بركوى) — مشهور بركوى محمد بن پير علينك اثر خامه‌سيدر . مومى اليه بوكتابنه برده شرح تأليف ايلدى .

(فرائض سجاوندى) — امام سراج الدين محمد بن محمد بن عبد الرشيد سجاوندىٔ حنفى طرفندن تأليف وشمس الدين محمد بن حمزة الفنارى وشمس الدين ابن كمال وسعد الدين مسعود بن عمر تفتازانى وسيد شريف جرجانى مثللو متبحرين همتلريله تشريح اولندى . اشبو كتاب (فرائض سراجيه) ناميله دخى ياد اولنور .

(فرائض شهاب الدين) — قاضى ابوحامد احمد بن محمود بن على بن ابى طالب نام ذاتك اثر بهيى اولوب شروح معتبره‌سى واردر .

(فرائض طاشكپريلى زاده) — (١٥٦٠ م و ٩٦٨ ه) تاريخنده وفات ايدن احمد بن مصطفانك اثر مختصريدر .

(فرائض طحاوى) — (٩٣٢ م و ٣٢١ ه) تاريخنده وفات ايدن معانى الآثار صاحبى ابوجعفر احمد بن محمد طحاوينك اثريدر .

(فرائض عثمانى) — (١١٩٦ م و ٥٩٣ ه) تاريخنده وفات ايدن (هداية ، صاحبى شيخ برهان الدين ابى الحسن على بن ابى بكر مرغينانينكدر . شرحلرى ده وار .

(فرائض محسن قيصرى) — (١٣٥٣ م و ٧٥٥ ﻫ) تاريخنده وفات ايدن مارالذكر محسن قيصرى نك اثر منظوميدر . بوكا دائر برچوق شرحلرده يازلمشدر .

§

﴿ فرات ﴾ — سريانيجه طاتلى صو معناسنه برنهردر . بونهر بايزيدده (ديادين) قصبه‌سى جوارندن ظهور ايدوب چيقديغى يرلره كوره ابتدا مراد صكره اشبو فرات نامنى آلور . مؤخراً دجله نهريله محل تلاقيسى اولان قورنه‌دن منصبى بولنان بصره كورفزينه قدر شط العرب اسمنى حائز اولور . طولى ايكى بيك درت يوز كيلومترودن عبارتدر .

§

﴿ فراعورت ﴾ — ماد حكمدارى كيقبادك اوغلى و خلفيدر . (فرارد) وكيقباد ثانى دخى ديرلر (٤٩٠٤ خ) تاريخندن يعنى ميلادك التى يوز طقسان سنه مقدمندن التى يوز اللى بش سنه مقدمنه ياخود التى يوز اللى يدى سنه مقدمندن التى يوز اوتوز درت سنه مقدمنه قدر حكمدارلق ايدوب برطاقم اقطار ونواحيده نائل فتوحات اولديسه‌ده برنجى بخت نصر طرفندن (راغو) ده آلديغى مغلوبيت اوزرينه ترك حيات ايلدى . خلفى اوغلى برنجى سيئازار ايدى . مومى اليه فراعورت هرعقلنه كلانى ياپار برآدم اولديغندن قوشلره سمايه چيقمق استيان نمرودك بواولسنه احتمال ويره‌يورلر . كتب عتيقه‌ده مسطور ارپاقساد دخى ينه بوآدمدن عبارت ظن اولنور .

§

﴿ فرانسوا ﴾ برنجى — فرانسه قراللرندندر (١٤٩٤ م و ٩٠٠ ﻫ) ده تولد و (١٥٤٧ م و ٩٥٤ ﻫ) تاريخنده وفات ايلدى .

(١٥١٥ م) ده اسوچليلرله محاربه‌سنده غالب اولوب عيقبنده ميلانى دخى تسخير ايلديسه ده (١٥٢٥ م) ده اسپانيا قرالى (شارل كن) طرفندن مغلوب و (پاوى) نام محلده اسير ايدلدى . فرانسزلر بومحاربه‌ده ابراز شجاعت ايلدكلرندن فرانسوا اسارتنده والده سنه يازديغى برمكتوبده (هرشى غائب اولدى لكن شرف وناموس غيب اولمدى) ديمشدر . بواثناده

والده‌سی مشار الیها ویاخود کندوسی سلطان سلیمان حضرتلرینه بر عریضه یازوب استشفاع ایلمسی و سلطان مشار الیهك بعض تشبثات واشعاری وکندوسی دخی بورغونیا قطعه‌سنك ترکنی متضمن بر معاهده‌یی امضایه راضی اولدیغنی بیان ایلمسی اوزرینه شارل کن طرفندن موافقت اولنه‌رق بو صورتله اسارتدن قورتلشیدی انجق بورغونلر فرانسه‌دن آیرلمق وعهده وفا ایتمك استمدکلری جهتله تکرار محاربه باشلادی . فرانسوا بومحاربه ده دخی ادباریني تجربه ایدوب ناپولی اوکنده ینه مغلوب اولمسی اوزرینه (۱۵۲۹ م) ده قامبری ده ایکنجی برمعاهده ایله مصالحه‌یه قرار ویردی و (۱۵۳۵ م) ده ایتالیا وصاوواییي فتح ایلدکدن صکره (۱۵٤۲ م) ده اسپانیوللرله تکرار کار وزاره چیقوب بر موفقیت متقابله ایله قطعی برمصالحه‌یه راضی اولدی وبومصالحه نتیجه‌سی اوله‌رق (قریسپی) ده امضالنان بر معاهده نامه حکمنجه میلان ایالتی ایکنجی اوغلی (دوق دورلئانس) ه ویرلدی .

(فرانسوا) علو طبع وشجاعتی جهتیله مغلوب اولدیغی حالده بیله کندوسنی خصمه قارشو فائق کوسترمك استر ایدی . فرانسه‌ده ادبیات وباخصوص صنایع نفیسه‌یی اوج اعلایه ایصال ایتدیکندن معارفك پدری نامنی حائز اولمش ومع مافیه عشرت و اسرافه انهماکی ایام حیاتیه‌سنك برقسمنی لکه‌دار ایلمشدر .

§

﴿ فرانسه ﴾ — غالیه دخی دنیلور آوروپای غربی دولتلرندندر شمالاً مانش پادیقاله بلچیقا المانیا لوقسانبورغ شرقاً الساس لورن اسویچره ایتالیا جنوباً بحر سفید اسپانیا غرباً محیط اطلاسی ایله ایله تحدید اولنور . شمال غربیدن جنوب شرقی‌یه طولاً بیك التمش درت وجنوب غربیدن شمال غربی‌یه عرضاً طقوز یوز یکرمی درت کیلومترو ومساحهٔ سطحیه‌سی بشیوز قرق بر بیك کیلومترو مربعنده‌در واوتوز سکز ملیون التمش یدی بیك نفوسی اولوب مرکز حکومتی پارس شهریدر . دولت مشار الیهانك کرهٔ ارضك اقسام مختلفه‌سنده مستملکاتی دخی بولنور . برطاقم جبال مرتفعه‌سی ایچنده خصوصیله (پیره‌نه) طاغلری فرانسه‌یی

اسپانیادن تفریق ایدر و (موز) (رون) (غارون) (لوار) (سن) نهرلری انهار مشهورهدن عد اولنور . بر چوق معادن مختلفهسی اولدیغی کبی اراضیسی دخی غایت مختلف وعلی‌الاکثر منبت وصناعتی مشهوردر باخصوص صنایع نفیسهجه بتون ممالکه تفوق ایتمش وتجارتی ایسه داخلاً وخارجاً غایت جسامت اوزره بولنمشدر .

فرانسزلر فی‌الاصل غولوالیلر کیمریس ایبر غال رومالو فرانق آلتین غوت بورغون اقوام مختلفهسندن تشکل ایتدیدیرلر ونهایت مونس وذکی وچالشقان وشجیع وفقط نهایت مرتبه غضوب ثباتسز و مغرور و متکبر صیارلر . شکل حکومت (۱۸۷۵ م و ۱۲۹۲ هـ) دنبرو جمهوریت حالنده اولوب بر رئیس جمهور وسناتو وبر مجلس قوانین معرفتیله اداره اولنور اهالی اکثریت اوزره قتولك و مملکت الیوم سکسان یدی ایالته منقسم و تقسیمات عسکریهجه اون سکز قول اردویه منقسمدر .

جهت تاریخیهسی حقیقی فرانسزلق تاریخی (میروونژیهن) سلالهسنك مؤسسی ومیرو ونك حفیدی اولان (قلوویس) زماندن بدأ ایلر (۴۸۱ م) تاریخندهقلوویسك تخته جلوسنده ویزیغوتلر بورغونلر المانلر غول اراضیسنی بینلرنده منازع فیه طوتارلرایدی (۴۸۶ م) ده قلوویس (صوواصون) ده رومالیلری بوزوب المانلری تحت اطاعته ادخال و(۴۹۶ م) دهخرستیانلغی قبول ایتدی و (۵۱۱ م) ده وفاتی اوزرینه براقدیغی اراضی‌یی اوغللری بینلرنده تقسیم و بو تقسیمدن (۱ پارس ۲ مج ۳ صوواصون ٤ اورلیان ناملرنده) درت قرالیت تشکل ایلدی (۵۵۸ م) ده برنجی‌قلوتر بتون فرانق ایالتنی ید توحیدینه الوب برایمپراطورلق اساسی قوردیسهده وضع ایتدیکی تمل چوریجه اولدیغندن (۵٦۱ م دن ٦۱۳ م) تاریخنه دکین فرانسه ینه بریکی‌تقسیماتهاوغرایوب (۱ اوسترازی ۲ نوستری ۳ بورغون ٤ آقکیتین) نامریله کذا درده آیرلدی . مؤخراً (۷۵۲ م و ۱۳۵ هـ) تاریخنده پوپون لبروف نام قرال تخت سلطنته قعود ایلدیکه بوتاریخدن اعتباراً قلوویس خاندانی یرینه ایکنجی سلالهٔ حکمرانی اولان (قارلاونیژیهن) خاندانی بدأ ایلر . مومی‌الیه بریتانیادن ماعدا بتون فرانسه‌یی قبضهٔ تسخیرینه بکورمشدر . (۷٦۸ دن ۸۱٤ م) تاریخنه دکین ایسه اوغلی شارلمان اسپانیای

جنوبی وایتالیا وساقسونیای جرمانی وباقر یرا وآورای تحت اطاعتنه آلوب ٨٠٠ م) ده مجدداً جسیم برغرب ایمپراطورلغی اعلان ایلدی انجق (٨٤٣)ده اشبو ایمپراطورلق دخی فرانسه ایتالیا جرمانیا نام قرالیتلره انقسام ایلیوب بوصورتله قارلاوینژیه‌ن سـلاله‌سی دخی منقرض اولدی و (٨٨٧ م) ده اوچنجی (هوقفایت) یاخود قاپیسیه‌ن سلاله‌سی و (١٣٢٨ م) ده والوا خاندانی مقام اقتداره کلدی مؤخراً (١٣٣٧ م) دن (١٤٥٣ م) تاریخنه قدر مشهور یوز سنه محاربه‌سی دوام و (١٥٥٢ م)ده داخلاً ظهور ایدن محاربهٔ دینیه اساس دولتی خیلیدن خیلی دوچار انهدام ایلدی و(١٥٨٩ م)ده والوا خاندانی یرینه بوربون سـلاله‌سی کاوب ایشـلر ایچه کسب انتظامه باشـلادی یعنی ١٦١٠ دن ١٦٤٣ سـنه‌سنه قدر اون اوچنجی لوئی زماننده (ریشلیو) پروتسـتان فرقه‌سنی بوزدقدن صکره دره‌بکارینی دار عدمه کوندردی . مومی الیه ریشلیو (١٦١٨ م) دن (١٦٤٨ م) تاریخنه دکین سورن اوتوز سنه محاربه‌سنده دخی فرانسـه‌یی تخلیصه باعث مستقل اولمشـدر . نهـایت (١٦٤٨ م) وسـتفالی و (١٦٥٩ م) ده پیره‌نه معاهده‌لری فرانسه‌یی اوروپانك دول معظمه‌سی صره‌سـنه یکوردیکی حالده (١٧٩٢ م) ده جهوریته تبدیل و (١٨٠٤ م) ده ناپولیون واسطه‌سیله تکرار ایمپراطورلغه تحویل اولندی . ناپولیون زمانـده دولت فوق الغایه قوت وشوکت اکتسـاب ایدوب ١٨١٤ ده یکیدن عـلائم ضعف اظهار ایلمسی اوزرینه بوربونلر اجنبی معاونتیله ینه موقع اقتداره کتوریلوب فرانسه حدود قدیمه‌سنه ارجاع ایدلدی . مؤخراً اون سکزنجی لوئی قانون اساسی وضع ایدوب فقط اوننجی شارل ادارهٔ مشروطه‌یه محبت ایدر کیسه‌لردن اولمدیغنـدن (١٨٣٠ م و ١٢٤٦ ه) تاریخنده ینه موقع اعتبـاردن دوشوب (اورلئانس) خاندانی میدانه چیقـارلدی و (١٨٤٨ م) ده بغتةً بر اختلال ظهور ایدرك نتیجه‌سنده حکومت جهوریته منقلب اولدیسـه‌ده بوجهوریتك رئیسی اولان اوچنجی ناپولیون زماننده یعنی (١٨٥٢ م) ده تکرار ایمپراطورلغه تحویل قلندی . اشبو ایکی حکومتك ابتدالری خوش یکدیسه‌ده مکسیقا سفریله برابر فلاکت یکدیکرینی تعاقبه باشلایوب (١٨٧٠ م

و١٢٨٧ ﻫ) تاریخنده وقوعبولان پروسیا محاربه‌سی نهایتنده ینه ایمپراطور-لغك محویله جمهوریتك احیاسنه قرار ویرلدی ·

§

﴿ فرانق ﴾ یاخود (فرانس) — الـمانلر سربست متکبر شجیع معناسنی اکدیران (فرانکن) نامیله چاغیررلر ایدی بونلر قدیمده جرمانلرك متفقلری اولوب قبائل عدیده‌یه متفرع ایدیلر فقط قبائل مذکوره‌دن خاصة فرانق نامنی الانلر ایکی قبیله‌دن عبارتدرکه بری (ایسل) نهری کنارلرنده ساکن اولوب مؤخراً غربده وغوللرك وسطنده تمکن ایدن (فرانق ساله‌لر) · دیکری (رین) نهرینك صاغ کنارینی وطن اتخاذ ایلیان (فرانق ریپوئرلر) در · بونلر (٥٣٥٤ خ) تاریخنده یعنی میلادك ایکیوز قرق سنه مقدمنده اوچنجی غوردیه‌ن نام ایمپراطور زماننده ربط رشتهٔ اتحاد ایدرك ممالك غربیه‌ده خیلی زمان سربست یغما و تاراجه قویولدیلرسه‌ده (تریو) میداننده بیکلرجه فرانق اسیرلرینی تلف ایتدیرن (اورلین) و (پروبوس) و (قسطانس قلور) وقسطنطین نام ایمپراطورلردن اوركه‌رك ایکنجی (قسطانس) و (ژولیه‌ن) زمانلرنده غوله کلدیلر · ژولیه‌ن (٥٢٣٦ خ) تاریخنده یعنی میلادك اوچیوز اللی سکزسنه مقدمنده بونلری بوزدی و متعاقباً فرانق سالینلرك (برابانت) ده اسکانلرینه مساعده کوستردی بنابرین بونلر دخی (٤٠٦ م) تاریخنده وقوعبولان باربار استیلاسنده رومالیلره صادق قالوب غولوا حدودینی محافظه‌یه چالشدیلر ومؤخراً رین نهری اوزرینه یوریان بارباررلری دخی منع ایتمك استدیلر ایسه‌ده مقتدر اوله‌مدقلرندن بالآخره کندولری دخی انلر قاتیلوب رومالیلری یاغماده حصه‌دار اولدیلر و (٤٢٩ م) ده قلودین زماننده ایسه غوله کیروب (تورنه) ده توطن و (تریو) دن باشلایه‌رق (لیوار) ه قدر ممالکی تخریب ایلدیلر · نهایت قراللری اولان (قلودیس) زماننده غولك ملت حاکمه‌سی اولوب اولوقتدن اعتباراً فرانسه نامنی الان اشبو قطعه‌ده کوچك کوچك حکومتلر تشکیل واوتاریخلرده قتولك مذهبنی قبول ایتدیلر · فرانقلرك سرعسکرینه (هیرزوق) تسمیه اولنور وعسکرلری یغما کرلکله یشارایدی · تاج حکمداری هرنقدر برخاندانه مخصوص ومنحصر ایدیسه‌ده بینلرنده انتخاب

اصولی اجرا ایدیلور ایدی وایکی عادی مجموعهٔ قوانینلری اولوب برینه (لوواساليق) دیکرینه (ری‌پوور) دنیلورایدی که بونلردن هربری کندو بینلرنده منقسم اولدقلری ایکی فرقه‌یه بشقه بشقه مخصوص اولوب برفرقه حقنده استعمال ایدیلان قانون دیکر فرقه حقنده مرعی الاجرا اوله‌مز ایدی . امور مهمه وموادجسیمه‌یی حل وفصله مأموراولان مجلس عمومیلرینه (مال) و بیوك حاکملرینه (موردون) دینورایدی .

§

﴿ فرانقفورت ﴾ — ماین نهری اوزرنده برشهردر وقتیله جرمانیا اتفاقنده بولنان درت مستقل شهرلردن بری وجرمانیا هیئتنك کرسیٔ اداره‌سی ایدی (مایانس) لـك شمال شرقیسندن اوتوزبر و پارسـك شمال شرقیسندن سکزیوز قرق‌یدی کیلو متر و بعدنده واقع والتمش یدی بیك نفوسی جامعدر . کوزل برباش کلیساسی اولوب اوراده ایمپراطورلرك رسم تتوجلری اجرا اولنور ومفسوح جرمانیا اتحادینك (دیت) مجلسلری بوراده یاپیلورایدی . الیوم قرون وسطادن قالمه ابنیهٔ متعدده‌سی هوتللری وخیرات خسته خانه‌لری وفنون وادبیات وصنایع مکتبلری موزه خانه کتبخانه نباتات باغچه‌لری وجسیم تجارتی ایکی مهم پناری ورنك آمیز کاغد فابریقه‌لری واردر . فرانقفورت غایت قدیم برشهر اولوب سکزنجی عصردن بروکسب اهمیت ایتمکه باشلامشدر وقتیله شرقی فرانسه ویافرانقونینك مقر حکومتی ایدی .

(فرانقفورت) — اودرنهری اوزرنده برمملکتدر پروسیاده براندبورغ داخلنده و برلینك جنوب شرقیسندن اللی کیلو مترومسافه‌ده اولوب اوتوزبیك نفوسی حاویدر صناعتی کفایت مرتبه‌ده ایشلك وتجارتی الویره‌جك درجه‌ده جسیم اولوب اعمالات حریریه وفس والدیوان وبز وسختیان فابریقه‌لری واردر بومملکت (۱۳٤۸ م و ۷٤۹)ده ایمپراطور دردنجی شارل و (۱٤۳۲ م و ۸۳٦ هـ) ده هوسسیدلر و (۱٤٥۹ م) ده پولونیزلر طرفندن صیق صیق محاصره اولندیغی کبی اوتوزسنه محاربه‌سی اثناده دخی برچوق خساره اوغرامشیدی .

§

﴿ فرانقلن ﴾ — اون سکزنجی عصر مشاهیر حکماسندندر (۱۷۰۶م و۱۱۱۸ه) ده امریقاده بوستون شهرنده تولد ایتدی واولا مرتبلك ایله وقت کچیره‌رك مؤخراً فیلادلفیا شهرنده برمطبعه تأسیس وچیقاردیغی غزته‌لرده مجرد حقایق علمیه وقواعد اخلاق مباحثنـه حصر افکار ایدوب (۱۷۵۷م) تاریخنده وطنداشلری طرفندن مستعمرات خلقنك حقوق سیاسیه ومشروعه‌لرینی محافظه ایچون وکالتله لوندره‌یه کوندرلدیسه‌ده امریقانك مستعمرات شمالیه‌سیله انکلتره حکومتی بیننده حرب وقتال باشلامش اولدیغندن کیروسنه کیرو فراره مجبور وآمریقایه مواصلتنده پانسیلوانی قونغره‌سنه مبعوث اولدی ومؤخراً ۱۷۷۶ده امریقا جمهوریتی طرفندن فرانسه‌نك مظاهرت وحمایه‌سنی طلب ایچون فرانسـه‌یه سـفیر نصب واعزام اولنمغله فرانسه رجال دولتیله حصوله کتوردیکی مخادنت سایه‌سنده مملکتنك محافظهٔ حقوق واستقلالنی مصدق تنظیم ایلدیکی معاهده‌یی فرانسه وانکلتره واسپانیا دولتلرینه تصدیق ایتدیرمکه موفق اولدی و(۱۸۷۵م) ده پارسدن امریقایه عودت وبوستونه مواصلتنده طوپلرله استقبال ایدیله‌رك اول امرده فیلادلفیا اجرا مجلسی اعضالغنه متعاقباً پانسیلوانی جمهوریتی ریاستنه انتخاب وتعیین اولنوب بش سنه بوخدمتی ایفادن صکره سکسان‌درت یاشنده وفات ایلدی. وفاتیچون مجلس مبعوثان اوچ کون ماتم طوتمشدر.

فرانقلن الکتریق اوزرینه ایضاحات کافیه ویردیکی کبی (پراتونر) دنیلان سپر صاعقه‌یی دخی ایجاد ایلمش وضیا ایله حرارته دائر برچوق تجربه‌لردن بشقه سیس روزکار فورتنه و بورالر حقنده برچوق مطالعات مفیدهٔ فنیه میدانه قومشدر.

§

﴿ فرخ علی ﴾ پاشا — صغوجق قلعه‌سی محافظلغی اثناده چرکسلرك اسلامنه سبب اولمش واناپه قلعه‌سنی انشا ایدوب اوحوالی‌یی دولت علیه‌یه قزاندرمش برمرد غیوردر. عمرینك نهایتنه طوغری فوق‌النهایه برمضایقه ایچنده قاله‌رق اناپه‌ده وفات ایلدی. محافظلغی (۱۷۸۰م و۱۱۹۵ه) ده‌در.

§

﴿ فردوسیٔ ﴾ طوسی — مشاهیر فضلای عجمدندر و اسمی حسن

بن اسحق مولدی ایرانده طوس کویلرندن (رزات) نام قریه‌در پدری طوس قربنده فردوس نام بر باغچه‌ده باغبان اولدیغی جهتله فردوسی مخلصیله شهرت بوله‌رق بعده بو مخلص کندوسنه دخی انتقال ایتمشدر ·

فضل ومعرفتی حیطهٔ وصفدن بیرون وحوزهٔ مبالغه‌دن افزون اولوب ازجمله مشهور آفاق اولان (شهنامه) نام اثری بو بابده شاهد عدلنموندر · بعض احوال مزعجه‌یه مبنی طوسدن غزنه‌یه کیدوب سلطان محمود غزنوی‌یه کسب مناسبت وشهنامه‌یی شاه مشار الیهك امر یله اوراده ترتیبه مباشرت ایلیوب ابیات آتیه‌دن دخی اکلاشیله‌جغی وجهله اوتوز سنه صرف نقدینهٔ غیرتله بتوردکدن صکره حضور شاهی‌یه تقدیم ایلدیسه‌ده مأمولی کبی مکافاة کورمدکدن بشقه اوجه دخی اصحاب غرض « فردوسی رافضیدر » غمزیله حقنده شاهك بغض ونفرتنی جلب ایتمش اولدیغندن ایجنوب سلطان مشار الیهك شهنامه ذیلنده‌کی لاحقه‌سنده

بسی سال بردم بشهنامه رنج — که تا شاه بخشد مرا تاج وکنج
اکر شاه را شاه بودی پدر — بسر برنهادی مرا تاج زر
چو اندر تبارش بزرکی نبود — نیارست نام بزرکان شنود

(الی آخره) زمینده هجوه ابتدار وغزنه‌ده درت آی اختفادن صکره هراته واورادن رستمداره فرار و بر مدتجك ده اوراده اوتوردقدن صکره هرم وپیری وجودینه مستولی اولدیغی آوانده تکرار وطن اصلیسی بولنان طوسه عودتله قرار ایلمشدر ·

غرائب احوالدن اولدیغی اوزره منقولدرکه سلطان محمود هند سفرنده (دهلی) حکمدارینه برنامه کوندروب (نامه‌مزك جوابی شاید مرامزك عکسنه ظهور ایدر ایسه تدبیرندر) دیو نزدنده بولنان مستشاری خواجه احمد میمندیدن استفسار ایلدکده خواجه درعقب شهنامه‌دن (اکر جز بکام من آید جواب · من وکرز ومیدان وافراسیاب) بیتنی اوقومغله مشارالیه رقت کلوب فردوسی‌یه جفا وغدر ایلدك عجبا فقیر نه حالده‌در دیدکده

خـواجه فرصت بولوب فردوسی پیر وعاجز طوسـده مختفی ایمش دیه‌رك سلطانك عرق شفقتنی تحریك ایلدیكندن پادشـاه فردوسی‌یه اون ایكی دوه یوكی چویت ارسالنی امر ایتمش و بونلر منزل مقصوده كله‌رك طوسك رودبار قپوسندن كیرر ایكن فردوسینك جنازه‌سی (رزان) قپوسندن چیقمشـدر. مرقدی طوسده حالا معروف وملتجای زواردر. وفاتی (۱۰۲۰م و٤۱۱ه) تاریخنده ایدی. عربی وفارسیدن متعدد تألیفات مرغوبه‌سی واردر. ادبای عجم بیننده سلطان الشعرا وامیر المتكلمین عنوانیله یاد اولنور. امام غزالی حضـرتلری ممكن اولسه جمله مؤلفاتمی فردوسیٔ طوسینك شـو ایكی بیتنه دكیشور ایدم دیمشدر.

پرستیدن دادگر پیشه کن　　زروز گذر کردن اندیشـه کن
بترس از خـدا ومیاز ارکس　　ره رسـتگاری چنینسـت بس

§

﴿ فردوسیٔ ﴾ طویل — (شهنامه) كلمه‌سنه نظر بیوریله.

§

﴿ فردینان ﴾ پیزارو — برخنزیر چوبانك اوغلی اولوب (۱۵۱۳م و ۹۱۹ ه) ده بحر محیط جنوبیـده سـیاحت ایچون برقاچ رفیق ایله یوله چیقمشیدی پانامانك جهت جنوبیسنده یعنی امریقای شمـالی ایله جنوبی اره‌سنده‌كی برزخ جوارنده اوچ سنه كشفیات مهمه اجراسیله اوغراشدقدن صكره اسـپانیایه كلوب كشف ایتـدیكی یرلرك قرال وكیلی عنوانی آلدی ومؤخراً بر دها كیـدوب (پرو) و (شیلی) یی استیلا ایلدیسـه‌ده هربری برطرفده ریاسته باشلایان رفقاسی وقرنداشلریله خوش كچنه‌مدیكندن اسپانیادن كلان امر موجبنجه اخذ واعدام اولندی.

§

﴿ فردیناند ﴾ — اسپانیاده قشتاله قراللرندندر (۱۲۳۲ م و ٦۳۰ ه) تاریخنده غرناطه حكمداری ابن هود ایله محاربه ایدركن ظالم اولجه طوتدیغی ایكی بیك قدر اسرای اسلامیه‌یی میدانه كتوروب برر برر شهید ایتدیرمكله اسلام عسكری بومعامله‌ٔ وحشیانه‌دن اوركه‌رك بوزلدقلرندن محاربه‌یی قزانمش واوچ سنه صكره قرطبه شهرینی بعض شرائطـله محـاربه‌سز آلوب دنائت

عهدشكنانه‌سی اقتضاسی اوله‌رق اهـالی‌یی یالکز اوزرلرنده‌کی اثوابله طرد ایلدیکی کبی کتبخانه‌لرنده بولنان لایعد آثار نفیسه‌یی دخی بسبتون یاقشدر . (١٢٤٨ م و ٦٤٦ هـ) تاریخنده اشبیلیه دخی اون‌سکز آی محاصره‌دن صکره پنجهٔ استیلاسنه کچدی .

§

﴿ فرزدق ﴾ — فضلای عرب وکبار تابعیندن‌واهل ادبدن اولوب دیوان اشعاری حجاز وعراق عربده مکرم‌ومشهور وخاندان نبوتك‌مداحلغیله معروف ومذکوردر نقل اولنورکه امویه‌دن هشام بن عبد الملك‌حکومتی اثنـاده حجه کیدوب مکهٔ مکرمه‌ده کثرت حجـاجدن حجراسعـدی زیارته یول بوله‌مدیغندن تنهالغه انتظاراً برکوشه‌یه چکلمشیدی بواثناده زین العابدین حضرتلری استلام ایچون حجر اسعد طرفنه توجه ایتدکده حجاج کمال تعظیم ورعایتله آیریلوب یول ویرملریله هشـام وقار وعظمتله بوکیمـدرکه خلقـك تابومرتبه مظهراغرازی‌اولیور دیدیکی‌آنده‌فرزدق‌حاضر بولنمغله‌بالبداهه برقصیدهٔ غرا انشا ایلشدرکه مطلعی شوبیتلردر .

هذا الذی تعرف البطحاء وطئته والبیت یعرفه والحـل والحرم
هذا ابن فاطمة ان کنت جاهله وجـده انبیـاء الله قدخـتم
فلیس قولك من هذا بضـائره العرب تعرف‌من‌انکرت والعجم

بونك اوزرینه هشـام مغبر ومکدر اوله‌رق فاضل مومی الیهی حبس ایتمش وتاهشامك وفاتنه قدر محبوس قالوب صکره چیقارلمشدر (٧٢٨ م و ١١٠ هـ) تاریخنده طقسان یاشـنده اولدیغی حالده وفات ایلدی اصل اسمی همام کنیه‌سی ابوفراسدر .

§

﴿ فرسخ ﴾ — اوچ میل‌یعنی یدی بیك‌بش یوزذراع طولنده‌اولان مسافه‌درکه (فرسنك) دن معربدر مشی متوسط اوزره برساعتلك یول فرسخ اعشاری اون‌بیك مترو یاخود میریامترودر (میل) کلمه‌سنه دخی‌نظربیوریله .

§

﴿ فرشـته ﴾ — اصل‌اسمی(محمدقاسم) اعجمامدن برمورخدر(١٥٦٠ م

و ٩٦٨ ﻫ) تاریخنده استرآبادده طوغوب تحصیل کمالدن صکره کنجلکنده هنده عزیمت ودقانده بیتوتت ایتدی و (ویزاپور) لک سراینده مناصب عالیه احرازیله بکام اولدی . تاریخ تمام نامنده اون ایکی جلددن عبارت بر هند تاریخی واردر . اشبو تاریخ (٩٩٧ م و ٣٨٧ ﻫ) دن (١٦٢٠ م و ١٠٣٠ ﻫ) تاریخنه قدر اولان وقایعی جامع اولوب (١٨٢٩ م و ١٢٤٥ ﻫ) تاریخنده لوندره ده جانبر یقس طرفندن انکلیزجه یه ترجمه اولنمشدر .

§

﴿ فرغانی ﴾ — علمای فن هیئتدندر اسمی احمد بن قصیر الفرغانیدر . خلفای عباسیه دن مأمون خلیفه زماننده شهرت بولوب مشار الیهك امریله حکمای اسلامیه دن عباس وسید وخالد ویحیادن متشکل هیئت فنیه یه داخل اوله رق بغدادده بر رصدخانه یاپمش ومبانیٔ فن هیئته دائر بر کتاب یازمشدر بو کتاب (١٦٦٩ م و و ١٠٨٠ ﻫ) تاریخنده لاتینجه یه آلندی . بوندن بشقه کونش ساعتنه واسطرلابه دائر دخی ایجه آثاری واردر . وفاتی (٨٤٠ م و ٢٢٦ ﻫ) تاریخنده در .

هیئت فنیهٔ مذکوره (٨٣٢ م و ٢١٧ ﻫ) سنه سی سنجار صحراسنده دائرهٔ نصف النهارك ایکی درجه سنی دخی اولچوب کرهٔ ارضك حرکت وجسامتنی تعیین و اثبات ایلمشلر ایدی .

§

﴿ فرمات ﴾ — ارباب هندسه مشاهیرندندر (١٦٠١ م و ١٠١٠ ﻫ) تاریخنده مونتوبان قربنده بومون دولامانی ده تولد و (١٦٦٥ م ١٠٧٦ ﻫ) تاریخنده وفات ایلدی . مومی الیه طولوز پارلمنتوسنده مستشار اولوب کافی درجه علوم وفنون تحصیل ایتمشیدی . ارباب معارفدن (پاسقال) (روبروال) و (توریچللی) ایله کورشمش و ریاضیاتده کشفیات عظیمه سی جمله سندن اوله رق جبری هندسه یه تطبیقده دقارته حصه دار اولمش وعلم حسابده خواص اعدادی کشف ایدن فرقهٔ علمانك برنجیلکنی قزانمشدر . (اوقلید) و (آپولونیوس) نام هنروران متقدمینك ضایع اولان برچوق مصنفاتنی کندی کندینه میدان شهوده وضعی ایسه محیر عقول برفراسته مالك اولدیغنی اثباته کافی مواد مهمه دندر . فرمات الینوز لساننده ماهر

وقانون ومعاملاتده متبحر ایدی فقط طبیعتنده اولان قسقانجلغی مناسبتیله فنونه دائر بولدیغی اصول واختراعاتك بعضیلرینی صاقلادیغندن بونلردن بعضیلری بالآخره کندوسیله برابر صحیفهٔ شهوددن طی وجود ایلدی .

§

﴿ فروشیم ﴾ — یهودیلردن برفرقه‌نك اسمیدر بوگروهه فریس وزبانیون دخی دیرلر (صدوق) کلمه‌سنه نظر بیوریله .

§

﴿ فرهاد ﴾ — طبقهٔ آشکانیانده کلان برقاچ حکمدارك اسمیدر (فرهاد) اول (٥٤١٢ خ) تاریخندن یعنی میلادك یوزسکسان ایکی سنه مقدمندن یوز التمش درت سنه مقدمنه دکین حکومت ایدوب مدیانك بدوی قومی اولان مادلیلری تحت اطاعتنه آلدی .

(فرهاد) ثانی — (٥٤٥٥ خ) تاریخندن یعنی میلادك یوز اوتوز طقوز سنه مقدمندن یوزیکرمی یدی سنه مقدمنه دکین قاعدصندالی حکومت اولدی وسوریه قرالی (انتی یوخوس) ه اوچ بیوك محاربه‌ده مغلوب اوله‌رق (بابل) و (اقباتان) ولایتلرینی قاپدیرمسنده‌مبنی نفوذ حکمرانیسی یالکز قدیم پارتیایه منحصر قالمشیکن برطرفدن کوردیکی بیوجك معاونت سایه‌سنده سوریه‌لیلره هجوم ایدرك خصمی مومی الیه انتی یوخوسی تلف واغرب غرائبدن اولمق اوزره اشبو مظفریتی تأمین ایدن عساکر معاونه‌یی دخی اوا ثناده سهام قتل عامه هدف ایتدکدنصکره عساکر مذکوره‌نك منسوب اولدیغی حکومت علیهنه دخی حرکت ایتدیسه‌ده وقوعبولان محاربه‌ده اعدام اولنمغله غوغای جهاندن قورتلدی .

(فرهاد) ثالث (٥٥٢٤ خ) تاریخندن یعنی میلادك یتمش طقوز سنه مقدمندن التمش بر سنه مقدمنه دکین حکومت سوردی . فارس اهالیسی بوکا کال توقیرلرندن ناشی لله عنوانی ویرمشلر ایدی . غایت شجیع و بهادر برذات ایدی (مهرداد) و (اورود) نام اوغللرینك علیهنه چیقاردقلری برفساددە تلف اولمشدر .

(فرهاد) رابع — (٥٥٥٨ خ) تاریخنده یعنی میلادك اوتوز التی سنه مقدمنده تخته جلوسی اوزرینه قرنداشلرینی اعدام و (مارق اوره‌ل) ه قارشو

موفقیتله محاربه ایلدی ومؤخراً بر محاربه‌ده عسکرینك طبانسزلغنه مبنی منهزم اولدیسه‌ده ترکستاندن الدیغی عساکر معاونه سایه‌سنده تختنی یدغصبه الان (تیرداد)ی بوزدی بعده روماليلر ایله عقد مصالحه ایدوب قراسوسدن الدیغی سنجاقلر ایله اسیر حربلری اعاده ایلدی و برمدت صکره زوجه‌سی ایله فرهاد نام اوغلی طرفندن تسمیم اولنوب میلاددن طقوز سنه مقدم متأثراً وفات ایتمکله اوغلی بشنجی فرهاد یرینه کچدیسه‌ده مدت قلیله ایچنده اودخی خلع وقتل اولندی ٠

§

﴿ فرهاد ﴾ پاشا — دولت علیه‌ده الك بیوك و شجیع جنراللردندر (١٥٨٣ م و ٩٩١ ﻫ) تاریخنده ایران محاربه‌سنده کرجستان سرعسکری ایدی ٠ ابتدا روانه یورییوب مملکتی خالی بولدیغندن خانك باغچه‌سی اطرافنه قرق بش کونده سکز قوله‌لی و سکز بوز یکرمی بش بدنلی برسور وآنك خارجنه قرق اوچ قله‌لی و بیك یدی یوز یکرمی التی بدنلی دیکر برسور چکدیروب اشبو حسن تدبیری سایه‌سنده نائل مظفریت اولدیغنه بناءً درسعادته ورودنده صدر اعظم تعیین اولندی ایسه‌ده مؤخراً اوستریالیلره قارشو طونه اردوسیله دخی کیتدکده صدر سابق سنان پاشانك سنان غمز جانستانیله نظر شاهانه‌دن دوشوب قتلنه اراده تعلق ایتمکله بیچاره (١٥٩٤ م و ١٠٠٣ ﻫ) تاریخنده اخذ واعدام اولندی ٠

اشبو سنان پاشانك بویله ضررلری و غدارلقلری چوقدر حتی تاریخ مز بورده مومی الیهك سوء تدبیر ومعاملات شدیده‌سی اثری اوله‌رق مملکتین واردل و بوده‌لری عصیان و افلاق وبوده‌سی افلاقده اولان داینلردن بیك متمول مسلمانی بغتةً اعدام ایتمش وبر کوی اهالئ مسلمه‌سنی قتل عام ایلمشیدی ٠

§

﴿ فرید الدین ﴾ عطار — کبار مشایخ صوفیه دندر همدانده تولد و (١٢٢٩ م و ٦٢٧ ﻫ) تاریخنده شهیداً وفات ایلدی مومی الیه شیخ مجدالدین بغدادی حضرتلرینك اخص مریداندن اولوب اوائل حالنده عطار ایدی برکون ایشیله مشغول ایکن بر درویش چیقه کلوب دفعاتله شیئاً لله دیدیکی حالده التفات ایتمدیکندن درویش (ای خواجه سن نصل

آدمسـك) ديوب (سـنك كبی) جوابنی الدقده باقديم سـن بنم كبی اوله بيلورميسـك ديه يانده كزديردیكی اغاجدن معمـول برچناغی باشی التنـه قويه‌رق (الله) ديمكله‌قالبی دكلنديردی وعطاردخی بووقعه‌دن الديغی كمال تأثر اوزرينه همان دكانی دستكاهی طاغيدوب طريق صوفيه‌يه كيردی . منظوم ومنثور خيليجه آثاری واردركه هر برندن بشـقه بشقه بوی حقيقت استشمام اولنور (تذكرة الاوليا) نامنده بركتابی دخی واردر . ابيات آتيه جملهٔ آثار حقايق آياتندندر .

(ای روی دركشيده ببازار آمده . خلقی باين طلسم كرفتـار آمده)
و (توی معنی و بيرون تو اسمسـت . توبی كنج وهمه عالم طلسمست)

§

﴿ فريدريق ﴾ بارباروس — المانيا ايمپراطوريدر (١١٢١م و٥١٥هـ) ده تولد و (١١٥٢ م و ٥٤٧ هـ) ده سـيف سلطنتی تقلد ايلدی . جلوسی اثنارده آرلی (بربيوك دوقه‌لق ايدی) وپولونيا ودانيمارقه قراليتلرينی تكرار نفوذ ايمپراطوريسی تحتنه ادخال وزمان حكومتنـك قسم اعظمنی ايتاليـا دوقه‌لقـلرينی تضييق واختـلالاتی تسـكين اغورنده امرار ايلدی وپاپايه اوته‌دنبرو طرفدار بچينان (كلف) لر ايله (كلف وژيبلن المانيا ايله ايتاليايی نيجه محـاربات ايله ايكی‌يه تفريق ايدن ايكی طرفدارلرك عنوانيـدركه كلف فرقه‌سی دائما پاپاره طرفدار بولنورلر ايدی) لاينقطع محاربه ايتمسندن ناشی پاپا اوچنجی علكسـاندرينك آفروزينـه اوغرايه‌رق بو آفروزك شأمتنـدن اولمليدركه (١١٧٧ م) ده مغلوب ايدلمسی اوزرينه كيدوب پاپانك اياقلرينی اوپمكه والتی سـنه صكره قونسطانس معـاهده‌سی اقتضـاسنجه ايتاليايه استقلال ويرمكه مجبور اولدی . فقط فلاكتی بونكله‌ده انجامپذير اولمديغندن (١١٨٩ م) ده صليبيون محاربه‌سنده بولنه‌رق اناطولی ايچنـده بردرجه‌يه قدر غالب اولديسـه‌ده مؤخراً يوز بيكدن متجـاوز اردوسی خسـته‌لقله وسلجوقيـلرك هجوميله محو اولوب كندوسی دخی قونيه جوارنده برنهره دوشه‌رك بوغلدی .

§

﴿ فریدریق ﴾ ایکنجی — پروسیا قرالی اولوب بیوك فردریق دیمکله مشهوردر (۱۷٤۰ م و ۱۱۵۳ هـ) ده جلوس ایتدی درعقب تجارتی صناعتی و علوم و ادبیاتی کمالیله ترویج و التزام وخصوصاً وولتر ودیدرو کبی اصحاب هنری نزدینه جلب ایله تحصیل معارفه اقدام و اهتمام ایلدیکندن فروع شوکت و حشمتی کون بکون تزایده باشلایوب حتی بر درجه‌یه کلدی که عموم اوروپا دولتلری کندولرینی بونك زوالنده اراشدیرمق اوهامنه تابع اولدیلر بناءً علیه (۱۷۵٦) ده آوستریا ساقسونیا فرانسه اسوج و روسیه متحداً بوکا قارشو مشهور یدی سنه محاربه‌سنی آچدیلرکه فردریقك بوقدر غلبه‌لکه مقابل متفق یالکز انکلتره‌دن عبارت ایدی اون التی محاربه یاپوب اولماز درجه‌ده مقاومت ایلدیکی حالده اولا برمدت ممالکنك قسم اعظمندن محروم اولدیسه‌ده (۱۷۵۷) ده اوستریا وفرانسه اردولرینی (روسبش) ده بردن بره بوزه‌رق غیب ایتدیکی ممالکی یکیدن قزاندی . والحاصل اشبو محاربهٔ مدهشه نتیجه‌سنده غالب چیقوب ارتق داخلاً اعمار ملك وتلافیٔ مافاته باشلادی وملکنده سربستیٔ مذاهبی اعلان ایتدی و (۱۷۷۲ م) ده پولونیانك مقاسمه‌سنه حصه‌دار اولوب غربی پروسیایی دخی تسخیر و (۱۷۷۸ م) ده ایکنجی ژوزف نام ایمپراطورك باویرایی اشغالنه ممانعت ایلدی .

اشبو ایکنجی فریدریق عقل وشوکتجه معاصری اولان حکمدارانك اعظمی ودولتی برکوچك حکومت ایکن محضا حسن تدبیری ثمره‌سی اوله‌رق دول سائره‌نك معظمی اولدی . فنون حربیه‌یه زیاده وقوفی حسبیله عسکرلکك هربر فضائلنی مع زیادة احراز ایلدیکی کبی کرك شعر و کرك نثرده برچوق تألیفات دخی براقدی .

§

﴿ فریدون ﴾ — ملوك پیشدادیاندندر تخمیناً (۳۵۰۰ خ) تاریخلرنده یعنی میلادك ایکی بیك طقسان درت سنه مقدملرنده ضحاکك قتلنی متعاقب اجلاس اولندی . حقانیتی سور وارباب معارفه رعایت ایدر برذات ایدی وفاتنده ملکی اوچ اوغلی بیننده مقاسمه اولنوب مؤخراً ایچلرندن ایکیسی بالاتفاق دیکرینك حصه‌سنی دخی کندو حصه‌لرینه

قالدیلر بعد زمان اشبو حصه‌سی غصب اولنان ذاتك حفیدی (منوچهر) چیقوب تخت فرسی ضبط ایتمسیله مومی الیهمادن یالکز (تور) ایرانه تابع ترکستان غربیده حکمدار اوله‌رق قالدی . تاریخلرك بوندن ماعدا ویردیکی معلومات افسانه قبیلندندر .

§

﴿ فریکیا ﴾ یاخود (فریژی) — مرمره دکزی و بحر سیاه وقزل ایرماق وقونیه طاغلریله محاط برحکمدارلق ایدی متعدد انقلاباته اوغرایوب بر اراالق آقشهر آقسرای قونیه کوتاهیه قره حصار سنجاقلرینه تفرق ایلدی مؤخراً دردە تقسیم ایله بعض یرلری برغمه قرالیتنه الحاق اولنوب اك صکره روما دولتی اداره سنه کچدی . فریکیا اهالیء قدیمه‌سنك کندولرینه مخصوص عبادتلری اولوب معبودلرینه نای وقوال ایله تعبد ایتدکلری مرویدر .

§

﴿ فزان ﴾ — طرابلس غرب ولایتی داخلنده برسنجاق اولوب مرکزی مرزوق شهریدر عربلر (واح) دیرلر بوشهر طرابلس غربه ایکیوز اوتوز بش ساعت مسافه‌ده بولنور وجنوب جهتی سوداندە واقع صحرای کبیره التصاق ایدر مرزوق اوچ بیك نفوسی شامل و (سوکنه) (سبهه وسمنو) (شاطی) (غات) نامریله درت قضایی مشتمل اولوب. شاطی قضاسنك دخی وادیء شرقی و وادیء غربی و حضره نام اوچ ناحیه‌سی وار واشبو قضا وناحیه‌لردن هر برینك طرابلس غربه اولان بعدلری (۱۲۰ دن ۲۲۱) ساعته قدردر . مرزوقده تیمور وکاوساله چیقار ویاغمور آز یاغار و حرارتی (٥٦ : ٦٠) درجه‌یی بولور . آثار معارفدن یالکز برمکتب رشدیه‌سی واردر .
مصر طرابلس تونس بورنو و طومبوقطو کار بانلری ایچرولره طوغری آمد وشدلرنده فیزانه اوغرامغه مجبوردرلر .

§

﴿ فساد هضم ﴾ — فعل هضمك متکدر اولمسنه دینورکه علت مذکوره کثیر المقدار اکل طعامدن و یاخود هضمی عسیر برطاقم مواد

اكل و شربدن و صغوق آلمه و يا حركات نفسانيه كبى بعض اسبابدن تكون ايدر · بعضا فساد هضمده يالكز بر راحتسزلك ايله معده‌ده آغرلق و اكشى ككيرمه و بطنك منتفخ اولمسى كبى اعراض خفيفه مشاهده اولندقده اولوقت اخلامور و پاپاتيه وچاى كبى ادويه ايله ازاله ايديلور · بعضا دخى اعراض مذكوره يه طعامدن استكراه وغثيان وبطنده غورلتى وايچقرق وصداع وكسالت كبى اعراض دخى منضم اوله‌رق مرض كسب شدت ايدر و اكثريا وجع ايله اسهال دخى وقوعبولور اكر قئ بالطبع وقوعبولمش ايسه اولوقت جزئيجه مضاد التشنج ادويه مصلحه ايله معده تصحيح وحمية مطلقه ايله حميه ايتديرلمك يوق اكر مريض طبيعتيله قئ ايده‌ميور ايسه ياقليل المقدار بر مقيى ويرلمك وياخود بوغازه پارمق طالديره‌رق قئ ايتديرلمك لازم كلور · فسادهضم قنات معائيه‌ده ايسه اولوقت يوقاريدن اشربهٔ مصححه ايچيريلوب اشاغيدن دخى چند دفعه ملطف حقنه‌لر ايدلمليدر و بشقه درلو تدبيرلر دخى وار ايسه‌ده قولايلقله چكميان هضمسزلقلر ايچون هرحالده حكمايه مراجعت لازمدر ·

(غدا) و (علم حفظ صحت) كلمه‌لرينه دخى نظر بيوريله ·

§

﴿ فسطاط ﴾ — حضرت عمر زماننده مصر واليسى عمرو بن العاص معرفتيله انشا ومقر حكومت اتخاذ اولنان شهر جسيمك آديدر بوشهر معزالدين طرفندن مصر واليسى بولنان (جوهر)ك قاهره‌يى اعمار واورايه نقلى تاريخنه قدر مركز اداره اعتبار اولنمشيدى ·

§

﴿ فسقيه ﴾ — اصول حكمت طبيعيه‌ده فعلرى هوانك تضييقندن نشأت ايدن بعض آلتلره اطلاق اولنور بونلرك انواعى چوقدر تخميناً (٥٥١٠ خ) تاريخنده يعنى ميلادك سكسان درت سنه مقدمنده اسكندريه‌لى (هارون) نامنده برينك ايجاد كرده‌سى اولوب انك ناميله ياد و (نافورهٔ هارون) تسميه اولنان فسقيه فى الاصل برى اشاغيده وبرى يوقاريده ايكى قاب ايله بربرينه مربوط ايكى بوريدن عبارتدر شويله‌كه يوقاروكى قابك ايچنده اولان صو مربوط اولديغى بورى درونندن الت ياندەكى قاب درونته

جریان ایتدکجه آنده واقع هوایی یانـده‌کی دیکر اینجه بوری واسطه‌سـیله یه بوقاروکی قابه سوق ایدرك مذکور قابك حاوی اولدیغی صویی تضییق ایتمکله اول دخی یوقاروکی قابك اوستندن دیکر اینجـه بوری واسطه‌سـیله یوقاری فشقیرر .

(نافورهٔ متقطعه) تعبیر اولنان فسقیه دخی بربورینك اوزرینه ایچی صو طولی اوله‌رق قونمش برقاب ایله اکا مربوط واشـاغیکی اوجی برتکنه درونده صوقلمش بوریدن عبارتدر یوقاروکی قاب درونده واقع صویك اوزرینه هوا تضییق اجرا ایتدکجه صو فشقیره‌جق اینجه اغزلردن جریان ایده‌میوب وحین جریانـده تکنه‌ده تراکم ایدوب بر یره قدر یوکسلدکده یوقاروکی قابك درونـه هوانك برطریق ایله دخولنی منع ایتمکله صـویك سطحنه اجرای تضییق ایده‌مدیکندن جریان منقطع اولـور وخارجه جریان ایدرك صویك تسویه‌سی تنزل ایلدکـده بورینك نهایتی صودن قورتیله‌رق هوا داخل اولمغله ینه جریانه باشلار .

بزم اکلایه‌جغمز حقه بازلرك قرق چشمه‌سی بولنـده برالتدر . بونلر کبی (مولدالماء غاز قندیلی) و (نافورهٔ تضییق) و (سیفون) وسائره نامرنده دخی التلر واردر (سیفون) کلمه‌سنه نظر بیوریله .

§

﴿ فصوص الحکم ﴾ — شیخ محیی الدین عربی حضرتلرینك اشهر تصنیفاتندندر یکرمی یدی فص اوزرینه مرتب اولوب (١) حکمة آلهیة فی کلمة آدمیة (٢) نفثیة فی شیتیة (٣) سبوحیة فی نوحیة (٤) قدسـیة فی ادریسـیة (٥) مهیمیة فی ابراهیمیه (٦) حقیقیة فی اسحاقیة (٧) علیة فی اسماعیلیة (٨) روحیة فی یعقوبیة (٩) نوریة فی یوسفیة (١٠) احدیة فی هودیة (١١) فاتحیة فی صالحیة (١٢) قلبیة فی شعیبیة (١٣) ملکیة فی لوطیة (١٤) قدریة فی عزیریة (١٥) نبویة فی عیسویة (١٦) رحمانیة فی سلیمانیة (١٧) وجودیة فی داودیة (١٨) نفسـیة فی یونسیة (١٩) غیبیة فی ایوبیة (٢٠) جلالیة فی یحیـاویة (٢١) مالکیة فی زکریاویة (٢٢) ایناسیة فی الیاسیة (٢٣) احسانیة فی لقمانیة (٢٤) امامیة فی هارونیة (٢٥) علویة فی موسویة (٢٦) صمدیة فی خالدیة (٢٧) فردیة فی محمدیه (در)

علما بونده (يعنى فصوص الحكم‌ده) رد وقبول طريقيله برچوق اختلافه دوشمشلر وابن زملكانى . عبدالرحمن جامى . كمال الدين عبدالرزاق كاشى . مؤيدالدين جندى . شيخ داود بن محمود قيصرى . سعدالدين فرغانى . خليفهٔ رومى . بالى خليفه . مظفرالدين شيرازى . محمديه صاحبى يازيجى زاده شيخ محمد افندى . شاعر ماهر نوعى وعارف بالله بوسنوى عبدالله افندى وامثالى برچوق ذوات فخام حسن قبول ايله برابر متعدد ومعتبر شرحلر يازمشلردر

(فكوك) - فصوص الحكمك مستنداتنه دائر اولوب شيخ صدرالدين قنوى حضرتلرى طرفندن تصنيف قلنمشدر .

§

《 فضل 》 بن يحياى برمكى - ملوك عباسيه‌دن هرون الرشيدك وزير اعظميدر صكره خراسان واليسى نصب اولنوب يرينه قرنداشى جعفر برمكى‌يى كورلمشيدى . فضل هرون رشيدك سود قرنداشى اولديغندن مشاراليه قرنداشم ديو تلطيف ايدر ايدى جود وسخاسى طائفهٔ برمكيه‌نك جمله‌سندن بالاتر ايدى . هارون رشيد جعفرى قتل ايلديكى زمان بونى وپدرينى دخى زندانه آتەرقماللرينى مصادره ايتمش وكيزلى مالنى ميدانه چيقارتمق ايچون فضله ايكى يوز قامچى اوردرمشدر (٨٠٨ م و ١٩٣ ھ) تاريخنده زندانده اولديغى حالده وفات ايلدى .

§

《 فضل 》 بن سهل السرخسى - ملوك عباسيه‌دن مأمون خليفه‌نك وزير اعظميدر مأمون بغدادده تخت خلافته چكن برادرى (امين) ك اوزرينه خراساندن عسكر چكديكى زمان اشبو فضل مشاراليه ايله برلكده بولنمش و بوخصوصده برچوق امكارى كورلمشيدى مأمون مؤخراً اطوارينى بكنمديكندن (٨١٧ م و ٢٠٢ ھ) تاريخنده خفياً تعيين ايلديكى مأمورلر واسطه‌سيله حمامده اعدام ايتديرمشدر . علم نجومه واقف وفن سياستى عارف برذات ايدى مدت عمرى قرق سكز سنه‌در بوكا زماننده ذوالرياستين ديرلر ايدى .

§

﴿ فضل ﴾ حروفی — فضل‌الله نعیمی دخی دیرلر یدنجی عصر هجریده استراباددن ظهور ایدن زمرهٔ ملاحدهٔ روافض ایچنده شهرت بولندی . جاودان کبیر نامیله یازدیغی کتابدن مردەسنه درس ویرر وکاه نبوتدن وبعضی‌ده الوهیتدن دم اوروب (ذلك فضل الله) آیت کریمه‌سندن مراد بنم دیر وحضرت پیغمبر یکرمی سکز حرفله تکلم ایتمش بن ایسه درت عدد حروف فارسیه دها علاوه ایتدیکم ایچون اندن افضلم کبی درلو هذیانلر ایلر ایدی . مؤخراً کفری حضور شرع شریفده ثابت اولەرق لوث وجودندن عالم تمیزلنمشدر . حیاتنده باش خلیفه‌سی اولان محمود سنجانی نقطه‌جیلغی ایجاد وجاودان صغیر نامنده بر کتاب تحریر ایلدیکندن بینلرنده رقابت حاصل اولەرق یکدیکرینك هذیانلرینی رد وتزییفه قالقشدقلری غرائب احوالدندر والیوم شریعت مطهره‌یه ومسلك پیرانه مغایر حرکتده بولنان جهلانك اکثریسی اوته‌دن برو اشبو حروفی ونقطویلردن ایچلرینه قاریشان ملحدلر واسطه‌سیله اضلال اولندقلری شبهه‌دن وارسته‌در . مومی الیه فضل حروفی عباسیه‌دن مستعصم زماننده بولنوب برخلا درونده محبوساً ومحقراً وفات ایلدیکی دخی بعض روایات تاریخیه‌دندر .

§

﴿ فضولی ﴾ — عاشق بالله بر شاعر حقایق آکاه ایدی دیوانی وحدیقة السعداسی نظم ونثرده یازیلان آثارك الك مؤثر وسوزشلیسیدر اسمی محمد بن سلیمان بغدادی تاریخ وفاتی (١٥٦٣ م و ٩٧١ ه)

§

﴿ فضیل ﴾ بن عیاض — کبار اهل اللهدن وارباب مجاهده وانزوادن بر ذاتدر برکون خسته‌لنوب سفیان بن عیینه نام ذات عیادەسنه واردقده (نیچون کلدیکز والله اکر کلمسه‌کز ایدی‌دها زیاده ممنون اولوردم علت ومرض پك کوزل شیدر لکن عیاده اولماسه) دیمش وبر دفعه دخی (مخدومکز بر محلده اولسیدم که ناسی بن کورسه‌مده ناس بنی کورمسه) دییور دینلدکده مشار الیه (یازیق بکا که خیر الخلفه موفق اولمامشم) عجبا نیچون (نه بن ناسی کورسه‌م ونه‌ده ناس بنی کورسه) دیمامش بیورمشدر . فضیل حضرتلری طبقهٔ اولی رجال کرامندن اولوب کنیه‌سی ابو علیدر

كوفى الاصل ايسه ده بعضيلرى فى الاصل خراسانده (مرو) ناحيه سندن اولديغنى وبعضيلرى دخى سمرقندده طوغديغنى نقل ايدرلر . وفاتى (٨٠٢ م و ١٨٧ هـ) تاريخنده در .

§

﴿ فطنت ﴾ خانم — شاعرهٔ مشهوره كه شيخ اسماعيل افندى زاده اسعد افنديڭ كريمه سى وشريف افنديڭ زوجه سيدر وفاتى (١٧٧٩ م و ١١٩٤ هـ) تاريخنده در .

§

﴿ فقر الدم ﴾ — وجودده موجود اولان قانڭ ايچنده كى كرواتڭ نقصانه اطلاق اولنور (غواره) و (اندرال) ڭ قوللرنجه برآدمڭ حال وسطده بيڭ جزؤ قانده يوز يكرمى يدى جزؤ كروات بولنوب بو مقداردن براز نقصان اولان كرواتڭ ضررى يوغيسه ده سكسان جزؤه تنزلى مضردر . دمڭ كرواتى تناقص ايلدكجه صويى بالعكس تزايد ايدر ومع مافيه مايع مزبورى تركيب ايدن اجسام سائره ده بواره لق بركونه تبدلات وقوعبولمز . فقر الدمڭ باشليجه عرضى لونڭ صولقلغيدر . اشبو مرض بالتدريج ترقى ايدرڭ درجهٔ نهايه يه واردقده جلد ايله اغشية محاطيه خاسف وبالجمله وظائف از چوق متكدر اولور ووجود يومشـايوب برسولپوكلڭ پيدا ايدر واز برايش ايله يوريلوب صولىغه ونبض ضعيف وصغير آتمغه باشلار . باشليجه علاجى اعلا كولباصدى ييوب ادويهٔ حديديه ورفدان يمورطه ييڭ وقنه قنه مطبوخلرى ايچمڭ وحكيمڭ ويره جكى سائر علاجلرى استعمال ايلمكدر (قان) كلمه سنه دخى مراجعت بيوريله .

§

﴿ فقه ﴾ — (علم) كلمه سنه نظر بيوريله .

§

﴿ فكر ﴾ — جناب حقڭ يالڭز انسانه اعطا بيورمش اولديغى خاصهٔ جليله در . انسان ذاتندن خارج اولان اشيايى بيله وراى حسده اولان اشبو فكر ايله ادراك ايده بيلور شويله كه بطون دماغده مركوز اولان قوى ايله صور محسوساتى انتزاع وذهنى صور مذكوره ده احاله واعمال

ایدرك انلردن دیکر صورتلر تجرید واختراع ایلر اشته فکر دیدیکمز ورای حسده اوله‌رق اول صورتلرده تصرفدن عبارتدر وبوده اوچ مرتبه‌یی حائز اولوب اولکیسی خارجدن ترتیب طبیعی یاخود ترتیب وضعی ایله مرتب اولان اموری تعقلدرکه انسان کندو قدرتیله خارجاً حصوله کتوره‌جکی اموری اول امرده ذهناً ملاحظه ایدر اکثریا تصورات قبیلندن اولان اشبو مرتبه‌نك جلب منفعت ودفع مضرته مداری اولدیغندن بوکا (عقل تمیزی) دخی اطلاق ایدرلر . ایکنجیسی انسانك ابنای جنسیله واقع معاملات وامر اداره‌سنی وسیاسته دائر احوالنی افاده ایدر بومرتبه اکثریا تصدیقات قبیلندن اولدیغنه بناء آزر آزر تجربه ایله حصوله کلمکله فائدهٔ تامه و مصلحت عامه حصولنه وسیله اولور اشته (عقل تجربی) دیدکاریده بودر . اوچنجیسی ورای حسده کندویه عمل تعلق ایتمیان بر مطلوب حقنده علم یاخود ظن افاده ایدن فکردر بوکادخی (عقل نظری) تعبیر ایدرلر . کرك تصورات وکرك تصدیقات ذهنده شروط مخصوصه اوزره انتظام خاص ایله منتظم اولدقده هربری کندو جنسندن اوله‌رق برعلم دیکر افاده ایده‌بیلورکه بومرتبه‌نك غایتی حقایق اشیایی اجناس وعلل واسبابی ایله تصوردن عبارتدرکه بو مرتبه‌ده قوهٔ فکریه کمال بولمش وعقل محض ونفس مدرکه اولمش اولور اشته حقیقت انسانیه بوکا دیرلر .

ظرفادن بر ترياقی‌یه عقل وفکرك تعریفنی رجا ایتدکلرنده (عقل پوصله فکر دومن) (توتون یکیجه قهوه یمن) جوابنی ویرمشدرکه تعمیق وتفصیل اولنسه تمام برکتاب اولور .

§

﴿ فلاجه لانلر ﴾ — آورو پاده تورەمش برقسم توبه کارلردر بونلر الرنده برر قیرباج بللرینه‌قدر چپلاق اولدقلری حالده جمعیتله طولاشورلر وکفارت ذنوب ایچون نشیده وآلهیلر تغنی ایدرك علی‌ملاءالناس کندولرینی قرباجلرلرایدی . سن پیردامیین بونلرك الڭ زیاده انتشارینه مساعده ایتمشیدی صکره یعنی (۱۲٦۸ م و ٦٦۷ هـ) ده رهبان طائفه‌سی خلافنه‌اوله‌رق برده طریق مخصوص تشکیل ایلدیلر حتی (۱۵۷٤ م و ۹۸۲ هـ) ده فرانسه قرالی

اوچنجی هانری بیله توابعیله برابر بو طریقه منسلك ایدی بر عصر اولنه‌قدر بومتعصبلر ایتالیاده وجنوبی فرانسه‌ده بولنمقده‌ایدیلر ٠
پارسلی (ژاق بووالو)نك فلاجه‌لانلر حقنده لاتینجه برتاریخی واردر ٠

§

﴿ فلاحت ﴾ — زراعت کلمه‌سنه نظر بیوریله ٠

§

﴿ فلاندر ﴾ غربی — بلچیقا ایالاتندن الک‌معمور ومشهور برایالتدر ساحل بحرده‌بولنور مرکزی اللی‌بیك نفوسی جامع اولان (بروژ) شهریدر ٠ رسم ایچون مستعمل یاغلی بویانك اون بشنجی عصر میلادیده (یان‌فان‌آیق) نام‌رسام معرفتیله بوشهرده ایجاد اولندیغنی روایت ایدرلر ٠
(یاغلی بویا ایله نقاشلق ایران و ترکستانده دها اسکیدر ظن ایدرم)

§

﴿ فلبه ﴾ — روم ایلیٔ شرقی ولایتنك مرکز اداره‌سیدر ادرنه‌نك شمال غربیسنده واون التی ساعت بعدنده بولنور نفوسی یکرمی بش‌بیکه قریبدر پیاغیسی وپرنجی پك اعلا اولدیغی کبی کوزل چوقه واقمشهٔ حریریه‌دخی نسج اولنور ٠
فلبه‌یی (١٣٦٣ م و ٧٦٥ ﮪ) تاریخنده لالاشاهین پاشا محاصره ایتدکده حاکمی بولنان بلغار (فلیب) بلامحاربه تسلیم ایدوب کندوسی صربیه‌یه صاوشمشیدی ٠ اشبو شهرك (٥٣٤٤ خ) تاریخنده یعنی میلادك ایکیوز اللی‌سنه مقدمنده انشا ایدلدیکنی روایت ایدرلر ٠ بوحالده یعنی تاریخ مذکور صحیح ایسه اسکندر رومینك پدری فلیب طرفندن یاپلدیغی روایتی صحیح اوله‌مز زیرا فلیبك سلطنتی میلادك اوچیوز اللی‌سنه مقدمنده‌در ٠
فلبه غوتلرك تسلطی و (١٧١٨ م و ١٢٣٤ ﮪ) تاریخنده حرکت ارض مناسبتیله ایکی دفعه خراب اولمشیدی ٠

§

﴿ فاسطین ﴾ — شریعه نهرینك شرقنده وآق دکزك غربنده واقع ارض کنعانك اسمیدر بوراده ابتدا بنی اسرائیلدن افرایم قبیله‌سی ساکن اولور ایدی اصل فلسطین قبیله‌سی اوراده مسکون اولاد کنعاندن اولمیوب

اولاد حامدن مصره هجرت ایدن مصرایم نام ذاتك سلاله‌سندندر بونلر اولوقت یافه‌دن غزه‌یه‌قدر اولان ممالکده اوتوررلرایدی فلسطینده قدس خلیل الرحمن غزه نابلس عسقلان حوران دخی داخلدر . عربستان ایله سوریه آره‌سنده بولنان اشبو فلسطین قطعه‌سنك نامنی رومالیلر تسمیه و (جلیله) و (سامریه) و (یهودیه) و (عبرانیه) نامیله درده تقسیم ایلدی مؤخراً اوچه دخی منقسم اولمشدر . فلسطینلیلر متمادیاً یهودیلرایله محاربانده بولنه‌رق (٤٣٣٣ خ) تاریخنده یعنی میلادك بیك ایکیوز التمش بر سنه مقدمندن ١٢٤٣ مقدمنه قدر اون سکز سنه یهودیلری زنجیر اسارته باغلادیلر مؤخراً شمسون کلوب یهودیلری مبتلا اولدقلری حال اسارتدن تخلیص ایلدی . (شاوول) فلسطین اهالیسنی (کارباوون) قربنده مغلوب ایتدیکی کبی حضرت (داود) دخی بونلری تحت اطاعته الغه موفق اولدی اهالیٔ مزبوره متعاقباً فرسلر وسلوسیدلر واخیراً رومالیلرك نفوذلری التنه دخی چکمشلردر (ارض کنعان) ه دخی نظر بیوریله .

§

﴿ فلسفه ﴾ — محب حکمت دنیلان فیلسوفلره منسوب علمك اسمیدر . بوعلم کافهٔ مادیات ومعنویاتك اساس وحقایقنی قواعد فنیه یعنی انظار فکریه واقیسهٔ عقلیه ایله بیلدیرر . قدمای فلاسفه‌نك بوفنده طوتدقلری مسلکلر تعدادی داعیٔ صداع اوله‌جق صورتده متعدد ومختلف اولوب متأخرینك ایسه برطاقی علوم ریاضیه‌ده بولدقلری دلائل وقواعدك ارتباط ووضوحنه مجلوباً بدیهیات وفرضیاته بناء اساس ایله تجربه جهتنه التفات ایتمکسزین ترتیب مقدمات ودلائل مجرده‌ده تعمیق فکره ودیکر طاقی فنون طبیعیه‌نك ساحهٔ وجوده کتوردیکی ترقیاته باقه‌رق فلسفه‌نك اساسی تجربه اولدیغنی زعم ایدوب تجربه وقیاس اصولنی ترویجه صاپدیلر اخیراً میدانه چیقان مذاهب فلسفیه بش نوعه منقسم ایدی .

برنجیسی اشیایه وجود خارجی ویرمیوب کائناتك بالجمله ظل و خیالدن عبارت ایدوکنه ذاهب اولان وآلهی انکار الوهیتی تصدیق ومعجزاتی انکار امکاننی تصدیق ایلیان مذهب (افلاطونیه وعنادیه) .

ایکنجیسی معقولاتی کاملاً رد ایله یالکز تجربه‌یه قصر وجدان اعتماد ایدن بر طاقم اهل هوی . اوچنجیسی هر شیئك ثبوتنده علم اولماز اعتقادنده بولنان (لا ادریه) . دردنجیسی عالم علودن الهام ایله حقایق اشیایه اطلاع دعواسنده اولان (اشراقیون) . بشنجیسی بر چوق آرای سخیفه آراسنده حقی بولوب چیقارمق امکانینی تصدیق ایدن (ارباب انتقاد) در .

بونلردن بشقه برده (عندیه) کروهی واردرکه بونلر حقایق اشیا اعتقاده تابعدر اکر بر شیئی جوهر اعتقاد ایدرسك قدیم و حادث جوهر اولور واکر عرض اعتقاد ایدرسك عرض اولور دیدیلر . بعض کتب اسلامیه دخی مذاهب فلاسفه‌یی شو وجهله اوچه تقسیم ایده‌یور . برنجی (طبیعیون) که اثردن مؤثره استدلال طریقی ایله برخالقك وجودینی تصدیق واعتراف ایدوب فقط قوای حیوانیه‌نك قوام وحصولنده اعتدال مزاج وطبیعتك تأثیرات عظیمه‌سی جهتیله نفس ناطقهٔ انسانیه‌نك مزاجله برابر محو اوله‌جغنه و محو اولان شیٔ ایسه بر دها وجود بولمیه‌جغنه ذهاب ایله بعث و قیام و جزایی انکاره تصدی ایدنلردر . ایکنجی (آلهیون) در بونلر معقولاتی اثباته صرف ذهن ایدوب شریعت و مذهب طانیمدیلر و دیدیلرکه برآدم معقولاته ومبدأ ومعادینی اثباته قادر اولدقدن صکره انك ایچون کمال مطلوبه وصول حاصلدر وکذك شیئك سعادتی علم و عرفانی وشقاوتی جهل و نقصانی نسبتنده‌در وشرایع امور مصلحیه عامه‌دن وحدود واحکام وحلال وحرام امور وضعیه‌دندر دیدیلر . اوچنجی اولان (دهریون) ایسه حقایق اشیایی فهم ایچون اقامهٔ دلیل وبرهان آرامقسزین مجرد مشهوراته حصر نظر اعتقاد ایلدیلر .

اوروپالیلر علم فلسفه‌یی الیوم شو وجهله تعریف ایتمکده‌درلر (علوم وفنونك هر بری برشیدن بحث ایتدیکی حالده علم فلسفه کافهٔ موجوداتی موقع بحثه چکر یعنی فنونك قواعد عقلیه‌سنی وضعه واسطه اولان قوهٔ مفکره‌دن باشلایه‌رق قوهٔ مذکوره‌ده ویا خارجنده بولنان بر چوق وقوعات وآثارك قوای طبیعیه‌لرینه وارنجه‌یه قدر حادهٔ امتحاندن کچورر بناء علیه

علم فلسفه علوم ریاضیه وطبیعیه‌نك خلافنه اوله‌رق بتون علوم وفنونه شمولی حیثیتیله اولا روح انسانیك حقیقتیله قوای طبیعیه واثارندن بحث ایدن علمی ثانیاً علم منطقی ثالثاً اتقان مكونات وصنایع نفیسه‌یی رابعاً علم اخلاق ووظائف انسانیه‌یی خامساً حقوق طبیعیه‌یی سادساً حكمت عملیه‌یی سابعاً فلسفهٔ تاریخی‌یی یعنی جمعیات سیاسیهٔ بشریه‌نك صورت تأسیسیله ادیان ومذاهب واعتقادات دینیه وجمعیات سیاسیه‌نك آثار مدنیه‌جه توسعی قوانینی وسائره‌یی شاملدر ·

§

﴿ فلمنك ﴾ یاخود (هولاندا) — قدما (باتاویا) دیرلر ایدی اوروپای وسطا دولتلرندندر شمالاً و غرباً شمال دكزی جنوباً بلچیقا شرقاً هانوره وستفالی ورین نام پروسیا ایالتلری ایله محدود اولوب ایكیوز قرق كیلو مترو طول و ایكیوز اوتوز كیلومترو عرض و درت ملیون نفوسی واردر بونلرك بر ملیون اوچیوز بیكی قتولكدر مقر اداره لاهی شهری اولوب حوزهٔ حكومت الیوم اون بر ایالته منقسمدر · افریقاده وامریقاده واوقیانوسده واقع مستملكات اهالیسیله برابر بتون نفوسی اون التی ملیونه بالغ اولور فلمنك اراضیسی اكثریا مستوی و بعض یرلری سطح دریادن اشاغیدر و بو مثللو اشاغی اولان یرلرده دكز كنارلرینه چكلمش اولان سدلر حیرتبخش عقولدر · باشلیجه نهرلری (اسقو) (موز) (رین) (ایسل) (آمستل) اولدیغی كبی متعدد قناللری اره‌سنده (شمال) (زدریق) (ویلنست) (واعست) (امست) قناللری دخی مشهوردر · سواحلی تجاوزات دریادن متعدد كورفزلر تشكیل ایلر و اهالیسی زراعت و بغچوانلغی كوزل بیلر هواسی رطوبتلی وسیسلی وصناعتی پك رواجلی اولوب بز كاغد چوقه ایپك قماش قطیفه فغفوری چیقارمقده ویاپدقلری مشهور فلمنك پیرندن سنه‌ده اون بش ملیون كیلو غرام صرف اولنمقده‌در · فلمنكده الماس پك چوق چیقدیغی كبی الماس ایشلمك صنعتی دخی ایلرولمشدر و (بالینه) بالغی صیدندن نهایت درجه‌ده تجارت حصوله كلمكده‌در و ادبیات و معارفی فوق العاده در واهالیسی غایت انتظامپرست ومفتون نظافتدر و الك زیاده منتشر اولان

مذهب (قالوه ن) مذهبیدر وشکل حکومت مشروطه ایسه ده مستملکاتده اداره قراله منحصردر .

مقدما بوراده باتاولر فریزونلر بروکترلر نامنده اوچ صنف اهالی ساکن اولوردی روما ایمپراطورلغنك انفساخندن صکره بونلر فرانقلره تابع اولوب شارلمان معرفتیله خرستیانلغی قبول ایتدیلر وشارلماندن صکره برچوق کوچك حکومات مستقله یه آیرلدیلر ایسه ده (۱٤۳۳ م و ۸۳۷ ﻫ) تاریخنده (فلیپ دو بورغونی) یه انقیاد و (۱٤۷۷ م) ده شارل تمریرك وفاتی اوزرینه کریمه سی (ماری دو بورغونی) نك جهازی اوله رق آوستریا خاندانه انتقال ایلدیلر مؤخراً (شارل کنت) ك وفاتیله فلمنك اسپانیول قطعه سنه ضمیمه اولوب بو تاریخلرده منتشر اولان صناعت وتجارتی مناسبتیله آمریقا و هند طریقی کشفیاتنه معاونت کلیه سی کورلدی . (۱۵۷۹ م) ده راختلال کبیردن صکره یدی ایالات متحده نامیله برجمهوریت تشکل ایدوب (۱٦۲۱ م) ده اسپانیوللر تکرار حوزهٔ اطاعتلرینه المق اوزره محاربه یه قیام ایلدیلر سه ده فرانسه ایله اتفاقی سایه سنده فلمنك استقلال تامه یه مظهر اولدی . متعاقباً اسوج وانکلیزلره قارشو شانلی برطاقم محاربات ایدرك (۱٦٦۸ م) ده اتفاق مثلث نامیله تنظیمنه موفق اولدیغی برمعاهده نامه اون دردنجی (لوئی) نك نیات حریصانه سنه سد چکدی و اتفاق مذکور مؤخراً مبدل نفاق وشقاق اولمسی اوزرینه بعض مغلوبیتلره دوشدیسه ده آمیرال رو یتر نامنده بری معرفتیله ینه تحکیم وتنظیم اولندی و (۱٦۸۸ م) ده انکلتره قرالی اوچنجی کلیوم فلمنکك کندو خاندانه موروثیتنی اعلان ایلدیسه ده وفاتی اوزرینه بو اعلان دخی حکمسز قالوب برچوق تبدلاتدنصکره فرانسه ضبطنه یکلدی و فرانسزلرده (۱۷۹٤ م دن ۱۷۹۵ م) سنه سنه قدر قالوب بو مدتجه بطاو جمهوریتی نامنی حائز وسکز ایالته منقسم اولدی و (۱۸۰٦ م) ده بوناپارتك مساعده سیله قرالیته تحویل و درت سنه صکره تکرار فرانسه ایمپراطورلغنه الحاق اولنوب دردنجی سنه ده ینه نائل استقلال اولمقله برابر بلچیقا ایله برلشدی و (پهیبا) نامنی آلدی ونهایت (۱۸۳۱ م) ده ظهور ایدن شدتلی براختلالدن ناشی بلچیقا آیریلوب فلمنك بشلی باشنه برقرالیته منحصر قالدی .

§

﴿ فليب ﴾ — ماكيدونيا قراللرندندر پدرينك حياتنده (تب) جمهوريتنده مرهون ايكن (٥٢٣٥ خ) تاريخنده يعنى ميلادك اوچيوز اللى طقوزسنه مقدمنده پدرينك وفاتى اوزرينه اورادن قاچوب تخت مورثنه اوتوردى ويكرمى درت سنه ظرفنده دائرهٔ حكمرانيسنى ترمو پيلدن طونه يه ووندیك دكزندن قره دكزه قدر تمديد ويونانستان قطعه سنى دخى ضبطله اساس ملك وحكومتنى كركى كبى تحكيم وتشييد ايلدى مؤخراً ايران عليهنه جاهير يونانيه نك اتفاقنى بالاستحصال عساكر متفقه قوماندانلغنى درعهده ايلديكى اثناده زادكاندن (پوزانيوس) نامنده برى طرفندن اعدام اولندى (بواهانت قرال مومى اليهك اولكى زوجه سى طرفندن اولنان تحريك اثرى ايدوكى ظن اولنور . اشبو فليب مشهور اسكندر روميك پدريدر .

§

﴿ فليب ﴾ — حواريوندندر (حواريون) كلمه سنه نظر بيوريله .

§

﴿ فليب ﴾ — فرانسه قراللرندندر غايت جبار ودلازار بركيمسه اولوب حتى پاپا بونيفاس كبى برحكمدار روحانى بونك كمال قهر وتحكمندن (١٣٠٩ م و ٧٠٩ هـ) تاريخنده ترك عالم جسمانى ايلمش ويرينه تعيين اولنان (قله ئومن) دخى اطوار متحكمانه سنه طيانه مديغندن بالآخره مقرينى (اونيون) قصبه سنه قالديرمق مجبوريتنده بولنمشدر . (١٣١١ م و ٧١١ هـ) تاريخنده فرانسه ده واقع (و يين) شهرنده قرال مومى اليهك امريله تشكل ايدن برجمعيتده شواليه لر ايله نسوان جمعيت رهبانيه سنك تضليلنه وعموم رهبانلر ايچون بريكى آيين وقاعده تعيين والسنهٔ شرقيه تعليمنه وارض مقدس يعنى قدس شريفك فتح وتسخيرينه دائر مذاكرات جريان ايتمشدر . بوجمعيتده قرال مومى اليهدن بشقه انكلتره قرالى ايكنجى (ادوارس) واراغون قرالى (ژاق) و پاپا واسكندريه وانطاكيه پطريقلرى دخى موجود ايدى .

§

﴿ فنلون ﴾ — فرانسه معارفپرورانندن مشهور (تلماق) مؤلفيدر (١٦٥١ م و ١٠٦٢ هـ) ده فرانسه ده كرس شهرنده فنلون قصرنده تولد ايلدى قديم ومعروف برفاميليادن ايدى پك ايركندن مسلك رهبانى يه

انسلاك ایدوب دها اون‌بش یاشنده ایکن وعظ ایتمکه باشلادی اکمال علوم ایتدکدن‌صکره پارسك باش پسقپوسی طرفندن یکی قتولکلری تعلیمه مأمور اولوب (١٦٩٤ م) ده اون‌دردنجی لوئی طرفندن (قامبری) باش‌پسقپوسی تعیین ایدلدی . مومی الیه (تلماق) ی لوئینك حفیدی (دوق‌دوبورغونیا) نك تهذیب اخلاقنه مدار اولمق اوزره تألیف‌و پرنس‌مشار الیهه تعلیم‌وتدریس ایلمشیدی انجق عموماً افراد ناسك رعایتلری وجیبه‌دن اولان اصول وآداب انسانیته وخصوصاً عباد اللهك زمام اداره‌لری مسلم ید اختیارلری اولان حکمداران جهانك مترتب ذمت همتلری بولنان وظائف رعیت‌پروری ومعدلته دائرحاوی اولدیغی قواعد حکمیه حکمدار مشار الیه ایله اطرافنی آلمش اولان مداهنلرك اطوار نابهنجارینه مخالف دوشدیکندن بالاخره کتابی توقیف ومأموریت مذکوره‌سندن عزل اولنمشدر بونك اوزرینه مومی‌الیه قامبریده برطرفه چکیله‌رك اختیار عزلت واولدیغی محل اهالی واطفالنك بالذات تعلیم وتربیه‌سنه حصر اوقات ایله تحمل بارکافت ایلکده اولدیغی حالده (١٧١٥م و١١٢٨هـ) تاریخنده‌داربقایه‌رحلت‌ایلمشدر . عزلتخانه‌سنده برحیاة قالدیغی مدتجه حسن صیت‌وشهرت فضائلی هرطرفه طاغیله‌رق‌مجرد مجلسیله تشرف ایچون پك چوق کسان محال بعیده‌دن شد رحل ایله‌زیارتنه کلورلر ایدی . فرانسه مؤلفلری بیننده فنلوندن دها زیاده اعلم وابلغلری وار ایسه‌ده حسن ادا وسلاست افاده جهتیله هیچ بریسی بونك کعبنه‌واصل اوله‌میوب متقدمینك‌غایت سلیس‌وساده اولان آثارنفیسه‌لرینه بین المتأخرین مومی الیه جمله‌دن زیاده تقلید ایلمشدر . فنلونك الیوم خیلیجه آثاری موجود ایسه‌ده شاکردی مومی الیه (دوق بورغونیا)نك حین وفاتنده اون‌دردنجی لوئی کافهٔ اوراقنی یاقدیرمش اولمغله‌بونلر میاننده برطاقم مؤلفاتی ضایع وتلف اولمشدر .

§

❊ فنار ❊ — ایلك‌فنار اسکندریه پیشکاهنده واقع کوچك فاروس اطه‌سنده انشا اولندیغندن فنارلره فرانسز لساننده فار واندن مأخوذ اوله‌رق ترکجه فنار تسمیه ایدلمشدر . بوفنارلر کیجه‌لری سیاحین بحریه‌یه قیلری وقیالری ونهرلرك دکزه انصبابلرینی ولیمانلرك مداخلنی ارائه ایدرلر فرانسه

دەكی فنارلر غایت مکمل بر اصول تنویریەیە مالكدر بونلر جسامتجە وامتداد ضیاجە اوچ مرتبەیە تقسیم اولنور علی الاطلاق برنجی مرتبەدە اولان فنارلر نهایت اون درت میل بحری یعنی التمش كیلومترو محلدن سواحلك امتدادینی وسیر سفائن ممكن اولوب اولمدیغنی بیلدیرر ایكنجی مرتبەدە اولان فنارلر دكزدە صویك سطحیلە برابر اولان قیالری و كوچك كورفزلری وكمی یتاقلرینی اكلادر اوچنجی مرتبەدەكی فنارلر دخی آقندیلری ونهرلرك اغزلرینی ولیمانلرك كیریلەجك محللرینی كوستر. بوفنارلرك هر بر مرتبەسنە مخصوص شعلە وعلامتلر واردر وخریطەلردە یرلری كوسترلمشدر بونلرك بعضیلری ثابت وهرجهتی وبعضاً برجهتی علی الدوام تنویرە خادم اولوب دیكرلری دقیقەدە بركرە كورینەرك ینە غیبوبت ایتمكدەدر. اولا فنارلر طاغ تپەلرندە كیجەلری یاقیلان آتشلردن عبارت ایدی مؤخراً قلەلر دروننده معدندن یاپلمش لوحەلر اوكندە موضوع بیوك قندیللرە تحویل اولندی .

فاروس اطەسندەكی فناردن صكرە رومالیلر زماننده یعنی (١٦٤٣م و١٠٥٣ھ) تاریخندە مانش دكزی اوزرندە كزن سفاینە رهبر اولمق ایچون بولونیادە یاپیلان فنار حالا موجوددر. فنار ضیالرینك تشدید وتكثیری وفنارلرك اصلاحیچون (١٧٩٣م و١٢٠٨ھ) تاریخندنبرو اوغراشیلەیور و آن بان ترقی كوریلەیور . بالادە بیان اولنان فاروس ایچون اسكندریە كلمەسنە دخی نظر بیوریلە .

§

﴿ فناری ﴾ — كبار مؤلفیندن محمد شمس الدین افندینك شهرتیدر افاضل علمای ایراندن اولدیغی حالدە بلاد رومدە اختیار اقامتلە یلدیرم سلطان بایزید حضرتلری طرفندن مظهر اعزاز واحترام وعصر مراد خان ثانیدە شیخ الاسلام اولمشدر. امور دینیەدە دقت واهتمامی رتبۀ علیایە واصل اولوب حتی برشیدن طولایی پادشاهە (سن جماعتە دوام ایتمیورسك) دیەرك شهادتنی رد ایلدیكی مشهور انامدر. عقلیات ونقلیات وسیما هیئت وریاضیاتدە فرید عصری ایدی . (حصول البدایع فی اصول الشرایع)

(انموزج علوم) (تفسير فاتحه) (سراج مفتاح الغيب) جمله‌ٔ تأليفاتندندر . وفاتی (١٤٣٠ م و ٨٣٤ هـ) تاريخنده وقوعبولدی .

§

﴿ فنلانديا ﴾ — اوروپای روسيه‌ده برايالتدر جنوباً فندلاند كورفزی غرباً بوتنی كورفزی شمالاً نوروج ايله محدود وطولاً بيك يوز عرضاً بشيوز قرق كيلومترو مربع مساحهٔ سطحيه‌ده بر مليون يدی يوز بيك نفوسی حاوی اولوب مقر حكومتی (هيلسنقفور) دينلان شهردر اليوم سكز كوچك ايالته تقسيم اولنور . برچوق كوللری كوزل ليمانلری وتيمور باقر مرمر معدنلری واردر وهواسی غايت صغوق وجنوب ايله غرب جهتی مستثنا اوله‌رق اراضيسی آز قوهٔ انباتيه‌يه مالكدر .

فنلانديا اولا لاپونلر مؤخراً بر تاريخ غير معينده فينوالر و ياچودلر طرفندن مسكون اولوب بونلر اونجی واون برنجی واون ايكنجی اعصار ميلاديه‌ده برچوق كوچك مستقل حكومتلر تشكيل ايلمشلر ايدی . خرستيانلق بورايه (١١٥٧ م و٥٥٢ هـ) تاريخنده اسوجليلرله برابر كيرمشدر . تصرفی خيلی زمان روسلر ايله اسوجليلر بيننده منازع فيه قالديغی حالده نهايت (١٨٠٩ م و ١٢٢٤ هـ) تاريخنده كاملاً روسيه‌يه چكوب بر امارت شكلنه قونلمشدر .

(فنلاند) كورفزی — بحر بالطغك شرقی بر قوليدر جنوبدن فنلانديايه ممتد اولور يوز اون بش كيلومترو طولی واون اوچدن يكرمی سكز كيلومترويه قدر عرضی اولوب ايچنه جاری اولان نهرلرك مشهوری (نيوا) نهريدر وسواحلی اطه‌جقلر و قيالرله مالامالدر .

§

﴿ فو ﴾ — چينده براهمايه معتقد اولنلرك اعتقادينی اصلاح وتجديد ايدن بودالردن برينك اسميدر ظهورينك (٤٥٥٤ خ) تاريخنه قريب اولمسنه وچينليلرجه شهرتنك موافقتنه نظراً بونام بوداكلمه‌سنده محرر اولان (شاكمونی) نك نام ديكری اولمق كركدر و بومذهبك اصل انتشاره بدئی (٥٣٩٤ خ) تاريخنده يعنی ميلادك ايكيوز سنه مقدمنده‌در كاهنلرينه يعنی پاپاسلرينه (بونس) ديرلر . (بودا) كلمه‌سنه نظر بيوريله .

§

﴿ فوائد غیاثیه ﴾ — قاضی عضدالدین عبدالرحمن بن احمدایجی‌نك معانی وبیانه دائر اولمق اوزره یازدیغی کتاب فوائد نصاب اولوب سلطان محمد خدابنده‌نك وزیری غیاث‌الدین نامنه تألیف اولنمشدر . کتاب مزبوری شمس‌الدین محمد بن یوسف کرمانی وشمس‌الدین فناری ومحمد بن سید شریف جرجانی وطاشکبری‌زاده احمد بن مصطفی وعالم وفاضل شریف میر علیم بخاری حضراتی شرح ایتدیلر .

§

﴿ فواق ﴾ — صدرایله بطنی تفریق ایدن حجابك تقلصات تشنجیه‌سنه وبلکه معده‌نك تقلصاتنه فواق یعنی ایچقریق تعبیر ایدرلر و بودخی یا اصلی و یاخود عارضی اولور اکر اصلی ایسه ماء بارد و بر مقدار شکر اوزرینه برقاچ طمله لقمال روحی طملادیله‌رق و یریلور و کسلمدیکی حالده ناحیهٔ شرسوفیه‌سنه یعنی اکه کمیکنك یومشاق جانبنه بر مقدار بوز وضع ایدیلور ودها بشقه علاجلری وار ایسه‌ده سببنی بیلمك واکا کوره علاج ایتمك ایچون حکیمه مراجعت لازم کلور .

§

﴿ فوتیوس ﴾ — استانبول پطریقلرندندر بوراده تولد ایدرك ابتدا عجمستان سفیری ایله (میشل) نام ایمپراطورك سرکاتبلکنه ومؤخراً (٨٧٨ م و ٢٦٥ ﻫ) ده مخلوع (انغیاس) ك یرینه قائم اولمق اوزره استانبول پطریقلکنه نصب وتعیین اولندی . مومی‌الیه برنجی نیقوله نام پاپا حقنده وقوعبولان بعض حرکات مخالفتکاریسی اوزرینه شهرت بولوب اکرچه برمدت صکره عزلیله یرینه پطریق سابق انغیاس کتورلدیسه‌ده اشبو پطریقك وفاتی عقیبنده ینه خدمتنه اعاده و خطالرندن رجوع ایده‌جکی شرطیله بو دفعه‌کی مأموریتی پاپا طرفندن دخی تصدیق ایدلدی لکن فوتیوس بونده‌ده پاپا جنابلرینی آمالنه موافق خدمت کوستره‌مامك جهتیله برقات دها کوجندردیکندن (٨٩١ م و ٢٧٨ ﻫ) تاریخنده نفی ایدلمکله ارمنستانده کائن برمناسترده وفات ایلدی . فوتیوس فکر ثاقب وفنون ومعارفده اقصای مراتب صاحبی برذات ایدی (کتبخانه) نامیله معنون برمجموعه‌سندن بشقه لاتینلر علیهنه (ادورسوس لاتینیوس)

وماتیکدلره قارشو ادورسـوس (ماتیکه اوس) ناملرنده آثاری وبرلغت یونانیه‌سی وروح القدسه دائر رسـاله‌سی وکلیسـانك مجموعهٔ قوانینی ایله قوانین عادیه وقوانین قرالیه بیننده اولان توافق وتطابق شـامل تألیفات وسائره‌سی واردر .

§

﴿ فوچه ﴾ یاخود (فوکیا) — آسیای صغراده وایدین ولایتی وازمیر سنجاغی داخلنده برقضا مرکزیدر ازمیرك شمال غربیسـندن قرق ایکی کیلومترو مسـافه‌ده کائن اولوب درت بیك نفوسی وخیلی مناسبت تجاریه‌سی وبك کوزل دکز طوزی اخذواعطاسی واردر وقتیله غایت معمور وآبادان ایدی جوارنده بونامده برقصبه دهـا اولوب بناء علیه ایکیسی بردن فوچتین نامیله یاد اولنور .

§

﴿ فورتنه ﴾ — اوچ نوعدر . (نوع اول روزکارفورتنه‌سی) کلمه‌سنده دخی محرر اولدیغی اوزره مجرد هـوانك تموجندن عبارت اولان روزکارك شدت وسرعتی دیمك اولوب فقط بوشدتك یعنی فورتنه‌نك هرطرفده مساوی درجه‌ده اولمدیغی بحریون نزدنده معلومدر واقعا بوعرضلرده دخی شدتلی فورتنه‌لر وقوعبولور لکن مدارینـده و اکثری امریقاده مکسیقا کورفزیله (ماراقائیبو) کورفزی اراسـنده واقـع بر طاقم جزائر کبیره و صغیره‌دن عبارت (آنتیل) اطه‌لری حوالیسنده اولان فورتنه‌لر بشقه‌در . حوالیٔ مذکوره‌ده هردفعه فورتنه وقوعنده بهمه‌حال براً وبحراً آز چوق مضرتی کورلدیکندن اهالی فورتنه ظهورندن زیاده‌سـیله خوف واحتراز ایدرلر وقبل الوقوع سماده بعض علائم مشـاهده اولنور شویله‌که بوطرفلرده اصلا مشاهده اولنمامش درجه‌ده جوهوایی ظلمت استیعاب ایدر وبلوطلر متکاثف اوله‌رق حرکتدن قالوب کویا روی زمینه دوشه‌جك کبی برحالده بولنور وهوایه فوق‌العـاده ثقلت عارض اوله‌رق برطرفدن شمشـك چاقوب وبرطرفدن ییلدیرملر دوشـوب وحوش وطیورك صدای وحشت افزالری ایسه برقات دها موجب خوف وخشیت اولدیغندن فورتنه‌سکونت بولنجیه دکین هرکس برمصیبته منتظر ومضطرب اولورلر هردفعه‌سنده

برقاچ کمی قضازده اولوب حتی بردفعه (سن داوید) لیمانی اوکنده اوچی قپاق اولمق اوزره یکرمی قطعه انکلیز حرب سفینه‌سنك کلیاً غرق وتلف اولدیغی و درونـده بولنان نفوسـدن هیچ بری قورتیـله‌مدیغی تواریخده مقیددر .

(نوع ثانی) یغمور وقار فورتنه‌سی — بو فورتنـه دخی نوع اول روزکار فورتنه‌سیله برابر یغمور ویاخود قاردن حاصل اولور که بونده دخی قپودانلر کمال درجـه خوف و تلاش ایدرلر چونکه هر طرف قپانوب ساحل یاخود سائر تهلکه‌لی محللر کورنمز و کمیجیلر دخی صغوق و یغمورك شدتنـدن و فورتنـه زحمتندن یلکن و سائره مثللو خـدمتلری ایفا ایده‌من اولور . سیس دخی بعضیلری عندنده نوع ثانی فورتنه‌دن معدوددر .

(نوع ثالث) قصرغه وخرطوم — قصرغه‌نك روزکارك شدتنه کوره درجاتی اولوب شـدتلوسی مضر و خطرناکدر . شـدید قصرغه وقوعبولان یرلرده تازه فدانلردن و برقاچ سنه‌لك اغاجلردن خیرقالمیه‌جغی درکار اولوب بعضاً بیوك اغاجلری بیله قلع و کارکیر بنالری هدم ایلدیکی کورلمشدر . اشبو قصرغه اسـتوانه شکلنده دائروی هبوب ایدر دکزده وقوعبولور ایسـه مخروط وخرطوم دخی تعبیر اولنور . (روزکار) کلمه‌سنده‌ده نظر بیوریله .

§

﴿ فورقرووا ﴾ — فن کیمیا علماسندندر (١٧٥٥ م و ١١٦٩ ھ) ده پارسده تولد ایلدی (١٧٨٤ م) ده نباتات باغچه‌سنده کیمیا خواجه‌سی نصب اولنوب متعاقباً عقل وذکاسی سایه‌سـنده اکتساب ایتدیکی شـهرت فوق العاده اوزرینه پارس معارف عمومیه و بعده شورای دولت اعضالغنه انتخاب اولندی و (١٨٠١ م) تاریخنده دخی معارف عمومیه ناظری اولوب مأمور یتنـده بر بیوك غیرت وفعالیت کوستردیسـه‌ده مقاصدی ناپولیونك افکارینـه کاملاً توافق ایتمدیکنـدن مناصب عالیه‌دن دوشوب شـوقیت ناشـناسلغك کدریله متأثراً (١٨٠٩ م و ١٢٢٤ ھ) تاریخنـده فجأةً وفات ایلدی . برچوق تألیفات مرغوبه‌سی میاننده اك مهمی معلومات کیمیویه‌نك

اصـول و تطبيقاتنى حاوى اولان كتاب ايله باجمله السـنه يه ترجمه ايدلمش اولان فلسفهٔ كيمويه سـيدر . فورقرووا مواد حيوانيه ومياه معـدنيه نك تحليلاتنى دخى اكمال ايلدى .

§

﴿ فوسفور ﴾ — علم ژئولوژيده اهميتلرى دركار وعددى اون التى يه بالغ اولان اجسام عنصريه دندر . بو عنصر خالص اولديغى حالده رنكسز وشفاف ولذتدن عارى وقوقوسى صارمساق قوقوسنه شـبيه بر جسم صلب اولوب صلابتى بال مومندن زياده جه در قرانلقده لمعان ايدر هوايه ترك اولندقده مولد الحموضه يى جذب ايدوب كندوسندن بر بياض دومان چيقار وجزئى تسخين اولنسه آتش آلور يانار و حامض فوسـفوره منقلب اولور بناء عليه فوسفورى صو درونده ويا مولد الحموضه سز بر هوا ايچنده حفظ ايدرلر . فوسفورى ابتدا (١٦٦٩ م و ١٠٨٠ ﻫ) تاريخنده بولدن كشف ايدن هامبورغلى (بران) نام كيميـاكر اولوب مؤخراً (شـه ئل) دخى كميكاردن استخراج طريقنى بولمشدر .

مادهٔ فوسـفوريه يى حاوى اولان اجسـام ايكى صنف اولوب مثلا آتش كوجكلرى و كدينـك كوزلرى و بعض چوروـمش اغاج كوكلرى ودكزده قالمش بالق لاشه لرى صنف اولدن و خالص كهرچله و بياض كله شـكرى وكوكرد و كونشده قالمش ويا آتشده ايصلادلمش بعض طاشلر وكميك وبونلرك امثالى اجسام دخى صنف ثانيـدن عد اولنور . آمريقاى شماليـده واقع آنتيل اطه لرنده بر جنس بيوجك آتش كوجكى اولوب بونك نشر ايتـديكى ضيا بياغى بوجيلره ارائهٔ طريق ايدر وبو جنس كوجكلر وقوردلر هندستانده دخى بولنور و هـلاك اولدقـلرنده كندولرنده كورينان ضياء فوسفورى دخى زائل اولور .

§

﴿ فوسيل ﴾ — حيوانات بحريه وحيوانات مياه عذبه و حيوانات بريه انقاضى برى برى اوزرينه موضوع طبقات مختلفه ده بركومبلت تشكيل ايدر اشـته بوكا طبقات الارض اربابى بينـنـده فوسـيل تعبير اولنور . كرهٔ ارضـك شمال طرفلرنده بولنان فوسـيللرك اثلرى وقيللرى ودريلرى وماعدا

محللرده بولنانلرك يالكز كيكلرى كورلمكده در . طبيعيوندن (پالاس) نام
كمسنه طقسان سكز سنه مقدم سبريادة سياحت ايدركن صغوقدن انجماد
ايتمش ودريسى وقيللرى واتى بوزلمامش بر كركردان بولديغى كبى يتمش سكز
سنه مقدم بر بالقجى سبريادة (لنا) نهرى اغزنده بوزلرك ارەسنده بر جثهٔ
جسيمه كوروب نه اولديغنى بيلهميهرك ترك ايتمش واندن بش سنه صكره
بوزلر زيادهجه اريوب جثهٔ مذكوره ميدانه چيقمش وآقنتى ايله كناره
كلهرك اهالى آزى ديشلرينى چيقاروب آلمشلر وجوار كويلرك كلبلرى برمدت
اتنى يهوب اورانك حيوانات وحشيهسى دخى بر مدت تغدى ايتدكدن
صكره اولك اياغى اكسيك اولهرق اسكلتى ميدانه چيقمش و پترسبورغدن
مخصوصاً كوندريلان اقادمى اعضاسى بونك (فيل محمودى) اولديغنى
جزم ايله انقاضنى كويليلردن طوپلايهرق باشى واتىوديشلرىاولمديغىحالده
يوز يكرمى بش قيه كلمش وقالمش اولان جزئى جلدى اون آدم يوكى اولوب
ديشلريده يوز اون ايكى قيه وزن اولنمشدر . بوحسابه كوره لحم و امعاسى
وباش وديش وبراياغى برابر طارتلمش اولسه بيك بشيوز قيهيه بالغ اولهجغى
ظن اولنور .

فيل محمودى عن اصل اراضئ ثالثه مخلوقاتندن ايدى شمدى جنسى
معدومدر . وقتيله بوهميا طرفنده اولان و (آنفوزوار) تسميه اولنان
غايت كوچك حيوانك دخى جنسى مفقود اولوب بونك بقيلرده بر طاش
اوزرنده بر پرمق مكعبى محلده قرق برمليون عدد فوستيلى كورلمشيدى .

انكلترهده واقع كمور معدنلرنده قعر دريادن (٣٩٠٠) قدم اشاغيده نباتات
وحيوانات بقيهلرى والمانيانك (خارس) معدنلرنده (١٠٠٠) قدمدن زياده
درينلكنده تحجر ايتمش اغاج داللرى وحيوانات اصدافى بولنمشدر .

(١٨٧١ م و ١٢٨٨ ه) تاريخنده ايتاليادة منتونه شهرى جوارنده واقع
برمغاره درونده حفر اولنور ايكن بربيوك نسان اسكلتى واطرافنده برطاقم
زينت اولهرق باشه طاقلمق ايچون دليكلى صدف پارچهلرى وچاقمق طاشندن
معمول قازغى اوجلرى و سائره چيقمش و بونك كويا فيل محمودى دورى
آدملرندن يعنى يكرمى بشبيك سنه مقدم كلان آدملردن ايدوكى تخمين اولنمشدر .

§

﴿ نوتشان ﴾ — رومانیاده بر شهردر بغدان ولایتی داخلنده و (میله‌قوو) نهرینك صاغ کنارنده و بکرشك شمال شرقیسندن یوز اوتوز کیلومترو مسافه‌ده‌بولنور . عثمانلیلر (١٧٨٩ م و ١٢٠٤ ه) تاریخنده بوراده روسیه‌لیلر ایله بربیوك محاربه ایتدیلر وعاقبت عساکر عثمانیه بوزیلوب حین رجعتده (بوزه ئو) نهرینی کچرکن برچوغی مغروقاً وفات ایتدی وبواثناده جبه خانه عربه‌لری آتش آلوب برازآدمده اویله کیدوب بقیه‌سی بروطرفه کچدیسه‌ده انلر دخی بر برینك مال و نقودینی یغما ایلدیکندن رزالت درزده سوکدی .

§

﴿ فوکاس ﴾ — روم ایمپراطورلرندندر موریس نام ایمپراطور زماننده سانتوریونلرك اکزارخی (شرق ایمپراطورلری نامنه قوماندا ایدنلره اکزارخ اطلاق اولنور) اولدیغی حالده (٦٠٢ م) تاریخنده یعنی هجرت نبویه‌نك یکرمی برسنه مقدمنده طونه‌نك جهت شمالیسنده بولنان فراری عسکرلر طرفندن ایمپراطورلغی اشاعه و اعلان ایدلمسی اوزرینه استانبوله کله‌رك موریس ایله درت نفر چوجقلرینك قفاسنی کسمشدر . حریص شهرت غدار ولئیم برکیمسه ایدی . فرس پادشاهی نوشروان بین النهرینی وارمنستان وسوریه واسیای صغرانك برقسمی ایله دها بعض روما ممالکنی ضبط ایلدیکی حالده سسنی چیقارمدی اکرچه (٦٠٤ و ٦٠٦ و ٦١٠ م) تاریخلرنده ظهوره کلان فساد واختلالی زجر و تسکینه موفق اولدیسه‌ده تاریخ اخیر عقیبنده استانبولك بربحری محاربه‌سی اوزرینه (هراقلیوس) طرفندن طوتیله‌رق موریس واولادی حقنده ارتکاب ایلدیکی جنایتك جزاسنه کرفتارایدلدی . فوکاس فناوینك مجموعه‌سیله (قودی) مجموعهٔ قوانینی یونان لسانته ترجمه ایتدیردیکی کبی (ته اوفیل) واسطه‌سیله دخی انسیتوت (ژوستنین) لك قانوننامه‌سنی دخی شرح وتفسیر ایتدیرمشدر .

§

﴿ فولتون ﴾ روبر — فن جراثقال مشاهیرندندر . (١٧٦٥ م و ١١٧٩ ه) ده پانسیلوانیاده طوغوب (١٨١٥ م و ١٢٣١ ه) ده وفات ایلدی .

برچوق اختراعات مفیده وضعنه موفق اولوب ازجمله مرمری دستره ایله کسمك و پارلاتمق وایپ یاپمق ایچون ماکینه‌لر وتحت‌الماء سیر وسفر ایچون سفینه‌لر وکیلری برهوا ایتمك ایچون اجزالر ایجاد وفرانسه‌ده براز اول (مارکی دوژوفروا) طرفندن بولنان سفینه تجاربنی اکمال ایلمشدر . سیر سفائنه دائر بولدیغی بریکی اصولی پارسده موقع اجرایه قویدیسه‌ده چندان مظهر اعتبار اوله‌مدیغندن کندوسنی کمال حرمت وامتنانله قبول ایدن امریقایه عودت و (١٨٠٧ م و ١٢٢٢ ﻫ) تاریخنده البانی واپورق ارەسنده واقع هودسون دکزی اوزرنده اثر دست اختراعی اولان برنجی واپوری تحریك ایلدی . اشبو موفقیت جهانگیرتی اوزرینه امریقای شمالی نهرلرنده متعدد واپورلر انشاسنه مأمور اوله‌رق سرعتله بربیوك ثروته مالك اولدی . تألیفاتی ارەسنده الك مشهوری قنالره دائر یازدیغی کتابدر .

§

﴿ فوهی ﴾ — چینك واضع قوانینی و برنجی حکمداریدر . (٢٦١٦ خ یاخود ٢٢٩٤ خ) تاریخنده یعنی میلادك برنجی قوله کوره ایکی بیك طقوز یوز یتمش سکز سنه مقدمنده جلوس ایتدیکی ظن اولنیور . زمان ادارەسی وقوعاتنه دائر شایان اعتماد برشئ کوریله‌میورسه‌ده وضع ایتدیکی قوانیندن برآله عظیمك وجودینه معتقد اولوب انك ایچون و کندو آباء واجدادی ایچون بشقه بشقه بیراملر وضع وتشریع ایتدیکی ووحشی چینلولری زراعته وتزوج وطلاقه ومعادن اخراجنه وچونانلغه آلشدیردیغی استفهام اولنیور دیرلر . صید بحری و بری و موسیقی ویازو و تقویم اختراعاتی دخی بوکا حمل اولنمقده‌در .

§

﴿ فهرنایت ﴾ — المانیا حکمتشناسانندر . (١٦٩٠ م و ١١٠٢ ﻫ) تاریخنده دانسقده تولد و (١٧٤٠ م و ١١٥٣ ﻫ) تاریخنده وفات ایلدی . حیاتنده فلمنکی قرارکاه اتخاذ ایتمشیدی . مومی‌الیه میزان الهوا ایله جیوه‌لی میزان الحرارەنك موجدیدر بونك میزان الحرارەسی ٢١٢ درجاته تقسیم اولنور . اشبو میزان الحرارەده منتهی اولان ایکی نقطه‌دن بری قاینامش صویك درجهٔ حرارتنی دیکری قار وملح نشادر مزجیله حاصل اولمش

اولان صغوغك درجهٔ شدتنی بیلدیرر . سانتیغراد میزان الحراره سنك صفری بونك اوتوز ایکی درجه سنه معادلدر . مومی الیهك سائر علوم وفنونده دخی بر چوق تألیفاتی واردر .

§

﴿ فه لر ﴾ — ازمنهٔ متقدمه ده خیالی بر طاقم قاریلردر که فوق البشریة اقتداری حائز اولمقله برابر حقارت آمیز وسفلی بعض قوانینه تابع طانینورلر وبعضاً کنج وحسنا والبسهٔ نفیسه ایله مکتسی وبعضاً پژمرده جامه لرله ملبس تصویر ایدیلورلر . بونلر دائما سحرلی بر عصا ایله کزرلر وحیات ابدی یه مالك دکلر ایسه ده بیکارجه سنه لر یشارلر ایمش ومن یتری مستقبلدن خبر ویرمك ایمش (کاهنلك دیمك اوله جق) هر نه حال ایسه (فه لر) قرون وسطاده بویله جه اعتقاد اولنوب مقلدلری بر چوق اویونلر اوینامشلر وهله شوالیرلرك زمان اقتدارلرنده بیوك بر موقع طوتمشلر ایدی . (قوجه جادیلر .)

§

﴿ فیثاغورس ﴾ — یونان فیلسوفلرندندر (٤٨٩٦ خ) تاریخنده یعنی میلادك التی یوز سکز سنه مقدمنده سیسام اطه سنده تولد ایلدی باشلیجه تحصیلی صور و مصر شهرلرنده وقوعبولوب صکره ایتالیایه عزیمتله (قورتون) ده توطن ایتمش واوراده ایتالیان مکتبی نامیله معروف بر یکی مکتب تأسیس ایدرك آز مدت ظرفنده بر چوق شاکرد طوپلامشدر . فیثاغورس طلبه سنی بش سنه تکلمدن منع و قناعت طریقی ایله امتحان ایدر ایدی . صورت وفاتی حقنده تفصیلات اولمیوب شوقدر که نفوذندن قورقان بعض ایتالیان غدارلری طرفندن یاخود حکومت اعیانی ترجیحنه بناء حکومت عوام طرفدارلری جانبندن بر عربده ده تلف ایدلدیکی ظن اولنور . تاریخ وفاتی (٥٠٨٥ خ) تاریخنده یعنی میلادك بشیوز طقوز سنه مقدمنده در . فیثاغورس محبلرینك ویرمش اولدقلری (سوفوس) یعنی عاقلی نامی یرینه الك زیاده مقرون ادب اولان فیلسوف نامنی آلمشیدی زماننده معروف اولان جمیع علوم وفنونی جامع اولوب باخصوص علم حساب هندسه نجوم و موسیقی کبی علوم ریاضیه یی لایقیله تحصیل ایتمشدر

و فنونجه کشفیات عدیده سی واردر مناسبات حسابیه ده ملاحظات متوالیه سی کندوسنی بر اصول عمومی یه ایصال ایلمك حسبیله احدك اصل اولوب اندن اعداد واعداددن نقاط ونقاطدن خطوط وخطوطدن سطوح وسطوحدن اجسام واجسامدن عناصر اربعه و آندن عالم حادث اولدیغنه وتناسخ ارواحه قائل اولمش وتناسخده پك ایلرو کیدوب هرنوع لحمك اکلنی حرام اعتقاد و قاریجه نك بیله تلفنی انسان قتلنه معادل عد ایتمش ایدی . جناب واجب الوجود واحد واصلدر — روح نفسنده حرکت ایدر برعدددر — ماده بر صفت غیر معین ومبدأ شردر — دنیا اویغونلق ایله تنظیم اولنمش بر دکلدر — ارضك کرویتی دنیانك وسطی غیر متحرك اولدیغنی ارائه ایدر — شهوته تابع اولان حیوان ناطق دلیك فوچی یه بکزر دلیك فوچی انسان دکلدر — محب حکمت اولانه فرضدرکه هراقشام کندینك ازهرجهت طور و سلوکنی کمال شدتله یوقلمه ایده واعمالنی دعاء وابتهال ایله تطهیر وتقدیس ایلیه وقصور ایتدیکی درکاهه ال قالدیرمادقجه شمسی غروبه براقیه یعنی هرغروبدن اقدم توبه و استغفار ایده . بونلر هپ فیثاغورسك جملهٔ عقائد و نصایحندن اولدیغی کبی تجرد ازعلائق وتصفیهٔ قلب وارشاد مریدان واشتراك دراموال وقابلیته کوره تلقین حکمت وکتم اسرار قاعده لری دخی مومی الیهدن متولد حکم اشراقیه دندر .

§

﴿ فیدیاس ﴾ — آتنه هنرورانندن برمشهورذات اولوب (٥٠٩٦ خ) ده یعنی میلادك درت یوز طقسان سکز سنه مقدمنده (اتیك) ده طوغمشدر . رساملق واویمه جیلقده فوق الغایه مهارتی وارایدی (پریقلیس) عصرنده اتنه نك مشهور تزییناتنی بوذات ترتیب واکمال و (٥١٦٤ خ) تاریخنده آتنه ده زفسك تقلید قبول ایتمز هیکلنی اعمال ایلدی .

مؤخراً (مینه رو) هیکلنی اعماله مخصوص آلتونك برقسمنی چالدی دیو ادعا ایدن غرضکارلره قارشو اثبات وبرائته موفق اوله بیلدیسه ده هیکل مذکورك

اوزرینه کندوسی ایله مومی الیه (پریقلیس)ك تصویرینی وضع ایلدیکندن وبو وضعی ایله خصملرینك هیولای امیدینه بیوك برصورت ویردیکندن تکرار محکمه یه جلب وایلاث محاکمه‌ده تکفیر ومحبسه القا اولنمغله اوراده التمش یدی یاشنده ترك هیکل وجود ایلدی . (ژو بیتر) کلمه‌سنده مراجعت اولنه .

§

﴿ فیروز ﴾ — ملوك ساسانیاندن (٤٥٨ م) تاریخنده جلوس ایتمش برپادشاه اولوب یکرمی یدی سنه سلطنت سورمشدر . کندوسنی ترك حکمداری (خوشنواز)ك ربقهٔ اسارتندن قورتارمش اولان برمقاوله نامه‌یی بوزه‌رق تجدید محاربه‌یه سببیت ویردیکندن اثنای محاربه‌ده تکرار یقالنوب جزای قتله دوچار واولاد وعیالی جملةً زنجیر اسارته کرفتار اولدی .

§

﴿ فیض الله ﴾ افندی — سلطان مصطفای ثانی زماننده سکز سنه شیخ الاسلاملق ایتمش وبر فتوی کتابی یازمشدر . شاه مشارالیه طرفندن نائل اولدیغی نفوذ واقتداری سوء استعمال ایله برطاقم نااهل منسوباتنی نیابتلرده قوللانوب اسکی حاکملری کوجندیردیکنه واستانبول اهالیسنك بعض خصوصدن وازجمله کندوسندن شکایتی حاوی ادرنه‌ده ذات شاهانه‌یه کوندردکلری محضری یولدن چویردوب ییرتدیغنه مبنی هرکسك نظر بغض وعداوتنی قزاندی واکرچه ذات شاهانه کیفیتی خبرآلور آلمز مومی الیهی عزل وورانه‌یه نفی ایلدیسه‌ده ایاقلانمش اولان اهالی ارتق تسکین هیجان ایده‌میه‌رك (۱۷۰۳ م و ۱۱۱٥ هـ) تاریخنده اولا ادرنه‌یه کیدوب سلطان مشارالیهی خلع ومؤخراً وارنه‌ده مومی الیه سید فیض الله افندی‌یی اعدام ایدرك جنازه‌سنی اوتوز قدر بلغاره سوریده سوریده ادرنه‌یه کتوروب اوراده دفن ایلدیلر . یکی جلوس ایدن سلطان احمد ثالث حضرتلری همان درسعادته کلوب اختلالده ذی مدخل اولان شیخ الاسلام سابق ابوسعیدزاده فیض الله افندی ایله متعلقاتنی ونقیب الاشراف فتح الله افندی‌یی وبعض امرای عسکریه‌یی قتل ونفی وطرد ایله اعادهٔ اسایشه موفق اولمشدر .

§

﴿ فیطوغرافی ﴾ — آلت مخصوصه واسطه‌سیله جام اوزرینه عکس ایتدیریلان مرئیاتی اجزای کیمیویه معاونتیله مثبت برحاله کتوردکدن صکره کاغده نقل ایتمکه اطلاق اولنور واجسام معکوسه‌نك منفیسی جام لوحه اولوب عکس آنك اوزرنده استحصال اولندیغندن لوحه‌ده‌کی رسمه (نغاتیف) یعنی منفی وکاغد اوزرنده اولان رسمه (پوزیتیف) یعنی مثبت دنیلور · بوفنده الك برنجی آلت (شامبرنوار) یعنی بیت مظلم دنیلان آلتدرکه اوکنده اولان دوربین رسمی آلنه‌جق اجسامه مقابل طوتلدقده اجسام مزبوره درونده اولان بوزلی جام اوزرینه عکس ایدر وبوجامك برینه ضیانك تأثیریله تغیر ایتمك خاصه‌سنه مالك اولان برنوع اجزای مرکبه ایله مستور دیکر برشفاف جام وضع اولندیغی حالده اجسام معکوسه‌نك ضیادار اولان محللری سیاه واولمیان یرلری حالیله بیاض قالمغله مرئیات بووجهله جام اوزرنده ترسم وتقرر ایلر ·

بوصنعت (۱۸۲۹ م و ۱۲٤٥ ھ) تاریخنده فرانسه‌لی (داکر) نام هنرور معرفتیله ایجاد وبرمدت کموش قابلی لوحه‌لر اوزرینه ترسیم اولنوب مؤخراً انکلتره‌لی (فوقس تالبو) نام کمسنه قلورلی وحسلی کاغد اوزرینه چیقارلمسنی وفرانسه‌لی (نیسه فورنیس) قلودیون یاخود آلبومینلی جام اوزرینه آلنمسنی بولمش ودها صکره‌لری ارباب فن مرئیات معکوسه‌یی ینه عکس ضیا واسطه‌سیله بیولتمك کبی بعض اختراعاتله توسیع ایلمشدر ·

مرئیاتك خیالی آلتك بوزلی جامی اوزرینه عکس ایتدیرمك ایچون استعمال اولنان پرنجدن معمول دوربینه (اوبجلتیف) دیرلر وبو دخی بعضاً تك جاملی وبعضاً چفت جاملی اولوب تك جاملی ایله کوی رسملری وچفت جاملی ایله انسان وحیوان رسملری آلورلر · اجزالری (مبلر آزوتیت فضه) و(تحت کبریتیت سوده) و(فطن باروت) و (حامض آزوت) و(اسپیرتو) و (حامض حل) و (مازی) کبی شیلردن عبارتدر ·

§

﴿ فیل ﴾ — ممه‌لی حیواناتك خرطوملی جنسندندر بو حیوان برونی مقامنده ممتد خرطومیله واغزندن ایکی طرفلی دیشاری چیقمش اوزون

دیشلریله سائرلرندن تفریق اولنور . فیللر خرطوملرینی یه‌جکلرینی اخذ
وبلع ایتمك وبعض شیلری طوتوب قالدیرمق ودشمنلرینی آلوب یره چالمق ده
قوللانورلر . اغذیهٔ نباتیه‌یی چیکنه‌مك ایچون اغزلرینك ایچنده آزی
دیشی مقامنده کمیك صفحه‌لر دخی واردر بونلر اسکیدکجه ارقه‌دن
دیکرلری کلور . دیشی فیللرك صدرلرنده ایکیشر ممه‌سی و بالجمله فیللرك
اياغنده بش پارمغی وطبانانك چقور محلنده جسمك ثقلتی بتون پارمقلره
یوکلنمامك ایچون یوماجقلری واردر اون نوع ظن اولنان فیللردن الك
جسیم اولان (فیل محمودی) نك نسلی اخیراً منقطع اولوب الیوم طانینان ایکی
نوع فیلدن بریسی افریقا فیلیدرکه بونك باشی بر قبه‌لی وقولاقلری بیوك
اولور ایکنجیسی هندستان فیلیدرکه بونك باشی ایکی قات قبه‌لی
وقولاقلری کوچك وآزی دیشلرینك کنارلری داللی بوداقلی اغاج وچیچك
شکللریله منقوش بولنور . اشبو هندستان فیلی حیوانات مأنوسه دندر .
یبانی فیللر اکثریا رطوبتلی اورمانلر و بطاقلق محللرده ساکن اولورلر
و حبوبات و اوت و یپراق و کوکار ایله تعیش ایدرلر . فیل الك مدرك
حیواناتدن بریدر حیوانات اهلیه حالنه کلانلری غایت مطیع اولدیغندن
کورکبی یدیلور کوتوریلور وموسیقی صداسیله متأثر اولدیغی کوریلور .
متقدمین وعلی الخصوص آسیالیلر فیللری محاربانده قوللاندقلری کبی یوك
حیوانلری مقامنده دخی استعمال ایدرلر ایدی . سیام حکمدارلری مزین
برسرایده بسله‌نیلان بیاض فیلره برنوع عبادت ایدرلر و بتون سیاملیلر
الك اول فکر تناسخه ذهابی مروی اولان (که کیا) نام حکیمك روحی بر
بیاض فیلك جسمنه انتقال ایتدیکی ظن واعتقادیله حیوانات مرقومه‌یی غایت
مقدس طوتارلر ایدی . یبانی فیللرك صیدی پك قولایدر آنلرك کزندکلری
برمناسب محله قوی قازقلر رکزایدرك چوروب برجهتنه قپو یپارلر وایچنه مأنوس
بر فیل قو یوب قپونك یانه کیزلنورلر یبانی فیللر مذکور فیلی کوردکده
کلوب ایچروسنه کیرر ودرحال قاپو قپانه‌رق طوتیلورلر . بعضاً معبرلری
اوزرینه حفر اولنمش و اوزرلری اورتلمش خندقلر واسطه‌سیله دخی صید
اولندیغی واردر . برطاقم صیادلر دخی آو ینه چیقوب دیشنی و دریسنی
آلور تجارت ایدرلر . فیلك دریسی غایت قالین و قورودیغی حالده قلیجدن

محافظه یه کافیدر بنابرین بعض ممالك اهالیسی در یسندن قالفان پارلر وافریقالیلر فیلك قویروغنه پك چوق اعتبار ایدوب اشبو قویروغك اوجنده اولان قیل دمتینی طلسم کبی معتبر طوتارلر .

(فیل دیشی) غایت سرت و بیاض بر ماده اولوب کوزل جلا قبول ایلدیکندن پك چوق مصنوعاتده قوللانیلور وهوایه وطوزه تماس ایلدکده درعقب بیاضلغی زائل اولور و برجام قفس التنده محافظه ده صارارر ایسه ده شعاع شمسه کوستردیکی کبی اولکندن زیاده بیاضلق کسب ایدر وبرازیلیا اغاجی یعنی برنوع قرمزی بویایه وزعفران وبقام صولرینه باتردیغی حالده قرمزی و صاری و سیاه رنکلر ارائه ایلر فقط اشبو صولره باترمزدن اول شاب صویی ویا سرکه ایچنده برقاچ ساعت ایصلادلمق شرطدر . وقتیله فیل دیشی توز حالنده بر علاج قابض مقامنده اوله رق فن طبده قوللانیلور ایدی . ایشلنمامش فیل دیشی کینه وامید برونی وهندستاندن کلمکده در کینه فیل دیشنك اجزای فردیه سی غایت صیق وآغر و رنکی براز صارمتراق اولوب اسکیدکجه بیاضلق کسب ایلدیکی ایچون جمله سندن زیاده معتبردر امید برونکی بیاض وطونق وبعضاً دخی براز صاریجه و سیلانکی بیاض کل رنکنده و براز بومشاقجه و سیریانك فیل دیشیسی خفیفجه ویشیلمی بر رنکده در . فیل دیشی اقوام قدیمه نزدنده دخی معروف اولوب بونلر کرك خانه و معبدلرینك حلیات و تزییناتنده وکرك آلهه لرینك صورتلرینی یاپمق واشیای منقوله یی تزیین ایتمکده استعمال ایدرلر ایدی . وقتیله روما حاکملرینك اوتوردقلری صندالیه لر دخی فیل دیشندن معمول ایدی .

(تقلید فیل دیشی) — فیته له فاس نام اغاجك یمیشندن حاصل بر مایعك مصلبیدر بونی اوفاق شیلرك اعمالی ایچون اکثریا حیوانی فیل دیشنك یرینه قوللانمقده درلر بونك اوزرینه برطمله حامض کبریت طمله دلدیغی حالده کل رنکنده برلکه براغور لکن صحیح فیل دیشی اویله لکه لکه براقاز . فیل محمودی ایچون (فوسیل) کلمه سنه نظر بیوریله .

§

﴿ فیلولاؤس ﴾ — فیثاغورس مشرب فیلسوفلردن اولوب (۵۰۴۹ خ) تاریخنده یعنی میلادك بشیوزقرق‌بش‌سنه مقدمنده (قروتون) یاخود (تارانت) ده ساحه بروز وجود اولمش وفیثاغورسدن تدریس ایله قروتون و مه تاپونت وارکای وسائر شهرلرده کزدکدن صکره (۵۱۲٤ خ) تاریخنده یعنی میلادك درتیوز یمش سنه مقدمنده وفات ایلمشدر .

فیلولاؤس استادی فیثاغورس مذهبنده اثر تألیف ایدنلرك برنجیسی ایدی طبیعت ودنیا و روح اوزرینه یازدیغی اوچ کتابی افلاطون مومی الیهك وارثلرندن طقوز بیك فرانغه اشترا ایلدی . فیثاغورس مذهبنه دائر ایضاحاتی حاوی بعض آثاری (۱۸۱۹ م و ۱۲۳۵ ھ) تاریخنده برلینده (به کنیح) طرفندن جمع و ترتیب اولنمشدر .

ارضك برنجم سیار وسیارات سائره ایله شمسك اطرافنده دوار اولدیغنی الك اول کشف ایدن اشبو فیلولاؤسدر .

§

﴿ فیلادلفیا ﴾ — اسکی (لیدی) قطعه‌سنده والیوم مغنیسا سنجاغی داخلنده بولنان الاشهرك نام قدیمیدر بوشهر برغمه قرالی (اتال‌فیلادلف) طرفندن تأسیس اولنمشدر .

(فیلادلفی) — فلسطینده برشهردر وقتیله (رباط امون) تسمیه اولنور ایدی .

(فیلادلفی) — پانسیلوانیده امریقای شمالی ممالکندن بری اولوب واشنغتونك اوچیوز کیلومتروشمال شرقیسنده و(دلاوار) ایله (شویلیکیل) اوزرنده بولنور . نفوسی بش یوز التمش سکز بیك بو قدر نفردن عبارتدر بوراسی (۱۸۰۰ م و ۱۲۱۵ ھ) تاریخنه دکین امریقا هیئت مجتمعه‌سنك مقرحکومتی ایدی الیوم امریقای مجتمعه‌نك برمحکمهٔ عالیه وضربخانه‌سنی و (۱۷۵۵ م و ۱۱۶۹ ھ) ده مؤسس پانسلوانی مدرسه سیله مشهور مکتب طبیه‌یی و فرانکلن طرفندن تأسیس اولنمش اولان کتبخانهٔ عمومی و موزه خانه و مختلف جمعیتلری و ادیان و مذاهب مختلفه اربابنك شهر آیین اجراسنه مخصوص ابنیهٔ متعددهٔ نفیسه‌سنی و برطاقم آثار خیریه‌یی مشتملدر . لیمانی واسع ومأمن اولدیغی کبی سوقاقلری دخی کنیش ومنتظم

اولوب کرك ادخالات وکرك اخراجاتجه انکلتره وفرانسه وبرهزیلیا وهندستان ایله پك بیوك معاملات تجاریه‌سی واردر .

فیلادلفی (۱٦۸۲ م و ۱۰۹٤ هـ) ده واشنغتون طرفندن تأسیس اولندی و (۱۷۷٦ م) ده وقوعبولان استقلال محاربه‌سنده اتحاد مبعوثانی طرفندن منعقد برنجی قونغره‌نك مرکز اجتماعی اولدی .

(فیلادلفی) — بطالسهٔ مصریه‌دن اولوب (۳۰۹ ٥ خ) تاریخنده یعنی میلادك ایکیوز سکسان بش سنه مقدمنده جلوسیله برابر اسرای یهودیه‌یی آزاد ایتمش ویتمش نفر یهود علماسی معرفتیله تورات شریفی لسان عبرانیدن لسان یونانی یه ترجمه ایتدیرمشدر . منبع نیلی کشف ایچون مأمورلر کوندردیکی ومصرده پدری (بتوله‌مه‌سوتری) نك یدی یوز بیك کتابی جامع یاپدیردیغی (سراپین) کتبخانه‌سنی بر طاقم آثار نفیسه ایله برقات دها توسیع وتزیین ایلدیکی دخی مرویدر .

§

﴿ فیلورانسه ﴾ — ایتالیاده طوسقانه ایالتنك یوز یتمش بیك نفوسی حاوی اولان مرکز اداره‌سیدر ایتالیانلر (فیرانز) دیرلر اورنو صویی اوزرنده مبنی اولمغله هواسی لطیفدر . بوشهر وقتیله پك چوق بیوك ذاتلر یتشدیرمشیدی . (طوسقانه) کلمه‌سنه دخی نظر بیوریله .

§

﴿ فیلون ﴾ — فلسفهٔ یهوددندر (٥٥٦٤ خ) تاریخنده یعنی میلادك اوتوز سنه مقدمنده اسکندریه‌ده طوغدی مذهب افلاطون ایله دین یهوددن مرکب بر طوغری مذهب چیقارمق نیتیله بونلرك مسائلنی یکدیکره مزج وخلط ایدرك برکتاب یاپوب اطرافه نشر وارسال وینه کندو ملتندن اولمق اوزره بر چوق کیمسه‌لری اشبو یکی برزخه ادخال ایلدی . مرقوم بوکتابنده‌بری (الله) دیکری (ناسوت) ایکی مبدأ ازلی تصورندن صکره (الله) برنور اصلی اولوب اندن شعاع شمس کبی عقول صدور وتنزل ایتدیکنه و ایلك اوبجه خلق دنیایی تصور ایدوب اندن صکره انی کلمه وابن‌الله اسمیله تشخیص وتشهیر ایلدیکنه ذاهب اولور ایدی .

§

﴿ فيوم ﴾ — مصر وسطاده برايالتدر شرقاً جزه وبنی سیوف ایالتلری ایله تحدید اولنور. طولا طقسان عرضاً اللی بش کیلومترو اتساعنده اولوب التمش بیك نفوسی جامع ومقر اداره‌سی فیوم شهریدر. اشبو ایالت لیبی چوللرینك حدشرقیسی اوزرنده بردره‌ده ایسه‌ده شمال جهتی زیاده‌سیله منبت و محصولداردر وصناعتی مصرك دیگر محللرندن دها رواجلی اولوب قاهره ایله جسیم تجارتی واردر ومتعدد خرابه زار قدیملری بیننده مشهور لابرانت خرابه‌لری کورلمکده‌در. (لابرانت) کلمه‌سنه نظر بیوریله.

§

﴿ فینکه ﴾ — جبل لبنان ایله دکز بیننده وسوریه قطعه‌سنده قدیم برایالتدرکه جانب شمالیسنده بولنان (اپوتر) نهری بوغازندن جهت جنوبیه‌ده کائن (به‌لوس) بوغازینه دکین ممتد ایدی. فنیکه منحصراً بردولت تشکیل ایتمیوب حاوی اولدیغی برچوق ممالکدن بعضیلری اصول سربستی و دیکرلری حاکملك وجهله اداره اولنور ایدی.
مملکتلرینك باشلیجه‌لری (صور)(صیدا)(بیروت)(بیلوس)(طرابلس) وعکادن عبارت اولوب اگرچه بونلرك خارجنده دها بعض فلسطین ممالکی ایله یهودیلرك سواحلی دخی فنیکه‌یه تابع ظن اولنور ایسه‌ده شرائط صحتدن بریدر. فینکه‌لیلر مؤخراً مخاصمات اجانبه قارشو کندولرینی محافظه‌یه احتیاج حس ایتدکلرندن اولا صیدا بعده صور مرکز اولمق اوزره بر اداره مجتمعه تشکیل ایلدیلر. بو نواحی میلاددن سکز ویدی عصر ابتدالرنده اثور حکمداری (شلما نصر) ایله ایکنجی (بخت نصر) طرفندن ضبط اولندی. اولوقتدن برو عجملر و اسکندر و سلوسیدلرك و (٥٥٣١ خ) تاریخنده یعنی میلادك التمش اوچ سنه مقدمنده رومالیلر وعربلرك متتابعاً اللرنده دونه‌رك نهایت عثمانلیلرده تقرر ایلدی.
فینکه‌لیلرك لسانی سام لغتی ایدی مذهبلری هرنقدر مصریلره مشابه ایدیسه‌ده ساکن اولدقلری مملکتلره کوره تغیر وتبدل ایدردی بین‌الاقوام سیاحت ومهارت بحریه ایله مشهور درلر.
ملك‌الارض یاخود بعل کبیر نامنده بر بیوك پته‌پرستش ایدرلر ایدی.

شمدیکی ابجد ترتیبی اولوقت بونلرك الف بادی اولدیغنه دائر بعض روایت دخی وارایسه‌ده اعتماده شایان کوریله‌مز . فینکه لسان یونانیده خرما معناسنه اولوب مملکتلرنده‌خرما چوقجه اولدیغندن یاخود یونانستانه خرما کوتوردکارندن او اسم ایله یاد اولنمشلر ایدی . (ابجد) کلمه‌سنه دخی مراجعت بیوریله .

§

﴿ فینوالر ﴾ — آسیانك شمالنده منتشر برقومدر بونلر یصی یوزلی صاریجه رنکلی چقور یناقلی آز صقاللی وسط قامتلیدرلر مقدارلری الیوم اوچ ملیون تخمین اولنیور . روما ایمپراطورلغنك برنجی زمانلرنده ویستول وقارپاط طاغلرندن وولغا نهرینه قدر ممتد اولان اراضی داخلنده ساکن ایدیسه‌لرده غوتلرك ورودلرنده برچوغی تحت اطاعتلرینه کیروب قصورلری سارماسیای شمالی‌یه واسقاندیناوی‌یه کیتدیلر .

فینوالر بوتاریخدن اعتباراً ایکی قسمه آیریلور بری غربی ویا خصوصی فینوالردرکه فنلاند آنکری لیوونی مملکتلرنده وولغانك منصبنه قدر ساکن اولورلر دیکرلری شرقی فینوالردرکه وولغا نهری ملتقاسندن اورال طاغلرینه دکین اولان محللری وطن اتخاذ ایدرلر ایدی . مؤخراً آسیا باربارلرینك تعاقب هجرتلری جهتیله‌آوروپا قطعه‌سنه طاغلمشلردر . هونلرك برشعبه‌سی بونلردن ظن اولنیور چونکه بشقه‌جه لسانلری واردر . روسلر بونلره (چوت) تعبیر ایدرلر .

(ف) حرفنده اولان ممالك دولت عليه

اسم واعتبارى		درقضا	در لوا	درولايت
فاو (قاو)	ناحيه		بصره	بغداد
فخيس	ناحيه		بنغازى	بنغازى
فزان	مركز لواء		فزان	طرابلس غرب
فساطو	قضا		جبل غربيه	طرابلس غرب
فقاس	ناحيه		قسطمونى	قسطمونى
فكه (بيلان)	قضا		قوزان	اطنه
فليوس	ناحيه	ويرانشهر	بولى	قسطمونى
فنكه	ناحيه	قاش	نيكده	قونيه
فوچه جديد	ناحيه	فوچتين	ازمير	ايدين
فوچتين	قضا		ازمير	ايدين
فوزيقه	ناحيه		قسطمونى	قسطمونى
فوق الطريق	ناحيه		اماسيه	سيواس
فيلات	قضا		يانيه	يانيه
فيلورينه	قضا		مناستر	مناستر

حرف ق

﴿ قائوچودوتی ﴾ — چینده (٥٠٢ م) تاریخیله متشکل ایلانغ سلالهٔ خاقانیسنك مؤسسیدر بوندن اول سلطنت چینیه (چی) سلالەسنه منسوب ایکن مشار الیه تاریخ مزبورده کلوب کندو سلالەسنی حرباً تشکیل و (نانکین) شهر جسیمنی پای تخت اتخاذ ایلدی. ایام حکومتنده آسیای جنوبی ایله چینك روابط مناسباتی تشید ایدوب چین سفائنی لاجل التجاره سیلان اطەسنه وسواحل هندیەیه قدر کلور وفارس وهند سفراسی (نانکین) ه کیدر ایدی.

§

﴿ قاپ ﴾ یاخود (قاپ توون) — افریقای جنوبیسده یعنی امید برونك جهت شمالیسنده وقرق کیلومترو بعدنده انکلیز مستملکاتنك مقر ادارەسی اولان شهرك اسمیدر. اکثریسی اسلام اولمق اوزره اوتوز بیك نفوسی و بر مستحکم سرایی وهند شرکتلرینه مخصوص دلکشا باغچه ومسافرخانه ومکتب وکتبخانەلری ومکمل بر رصدخانەسی اولوب خانەلری طوغلەدن معمول وسوقاق وجدوللری غایت منتظمدر. (امید) کلمەسنه دخی نظر بیوریله.

§

﴿ قابل ﴾ — حضرت آدم علیه السلامك برنجی اوغلیدر. توراتده (قابین) تحریر اولنور. کندوسیله توأم طوغان قزقرنداشی اقلیمایی حضرت ادم دیکر اوغلی هابله ویرەجکنی ایشتدیکی ایچون هابلی طاش ایله اعدام ایلدکدن صکره قزی آلوب عدن یاخود یمن جانبنه فرار و اوراده

پدرینك مسلك دیانتنه مخالف حركات مبتدعانه ایله امرار لیل و نهار ایلدی قابلك ولادتی ابوینك ایكنجی سال ملاقاتنده وقرنداشنی قتل ایله فراری یوز یكرمی یدی یاشنده وقوعبولدیغی مرویدر ·

§

﴿ قاپودستریا ﴾ — موره وقعه‌سنده مسبوق اولان خدمات مهمه‌سنه بناءً روملرك استقلالی صره‌ده حكومت موقته رئیسی انتخاب اولنمش ایكن (١٧٣١م و١٢٤٧ه) تاریخنده ظهور ایدن برمنازعهٔ ملیه اوزرینه كلیساده اعدام ایدلمشدر · فی‌الاصل قورفه‌لی ایسه‌ده روسیه‌ده خیلی تربیه كورمش و براره‌لق روسیه خارجیه نظارتنده بر مأموریتده دخی بولنمش ایدی ·

§

﴿ قاپیله ﴾ — هندفیلسوفلرندندر وسانكیا دنیلان مسلك‌فیلسوفینك مؤسسیدر اشبو مسلك كاملاً وجود صانعی انكار و خلقتی طبیعته حمل واسناد ایله دنیایی برجای ابدی عد واعتبار ایدر و ایكی مادهٔ ابدیه‌نك بقاسنی التزام ایدر ایدی · مذكور ماده‌لرك بری ذكورت دیكری طبیعتدر كه بونلردن ذكورت منبع وطبیعت حیات‌وحركتك منشائیدر · حاصلی بوطریق فلسفه بالتمام مادیاتدن عبارتدر · قاپیله‌یه دائر محقق برشی بیلنه‌مدیكی كبی بونك خیالی و یا حقیقی بر شخص اولوب اولمدیغی دخی اكلاشیله‌مامقده‌در وبعضیلرك‌قولنجه‌طقوزنجی‌ویاخود اون‌ایكنجی‌عصرده‌طوغمشدر · مذهبنه دائرمعلومات‌دخی یالكز یتمش‌ایكی بیتدن‌عبارت‌اولوب‌بونك سانسقری‌لسانی اوزره یازلمش وفرانسزجه‌یه ترجمه ایدلمش برمجموعه‌سی الیوم موجوددر ·

§

﴿ قات ﴾ — یمن قطعه‌سنده چیقار میوه‌سز بر آغاجك اسمیدر یپراغی زیتون یپراغنه مشابه و دها بیوجكدر · اهالی بونی اوره‌توب دیبلرندن سورن فلیزلرینی آغزلرنده چكنیه‌رك صویینی باع ایدرلر · قات برقاچ‌نوع اولوب برنوعی انسانك دماغنه اسراردن دها زیاده تأثیر وبیاغی عقلنی سلب ایدر ودیكر نوعی عرق نشئه‌سی قدر نشئه ویروب بعضیلری دخی او یخویی سلب ایلر · یمنیلردن الك فقیر بر آدم بیله قزاندیغی بش غروشك دردینی قاته ویروب دیكر دردینی دوشونمز · یمنك اكثر بلادنده

(مبرز) نامنده قانخانه‌لر واردر. اهالی اخشاملری اورالره طوپلانوب ونار کاده یی شنلندیروب قارشو قارشویه قاتلری چیکنزلر وچیکنه دکجه صو ایچرلر وصو ایچدکجه چیکنزلر وبر طرفدنده بورام بورام درلیه‌رك یالیلیلر موالار سویلرلر بوکا الك زیاده تمامه اهالیسی مجبور اولوب صنعا وسائر شهرلر اهالیسی دخی قاتسز اوله‌مزلر ایسه‌ده بونلرك برده (قشر) ایچمه‌لری واردر. قشر قهوه‌نك طیش قبوغیدر بونی چای کبی قینادەرق ایچوب ایچنی براغیرلر.

§

﴿ قادسیه ﴾ — ایرانك قدیم پای تختی اولان مداین شهرینك جانب غربیسنده وکوفه قربنده بر شهردر حضرت ابراهیم علیه السلام بورایه اوغرادقلری صره‌ده رأس سعادتلرینی بری غسل ایدوب (قدست من ارض) بیورملریله قادسیه تسمیه اولندیغی مرویدر.
قادسیه هجرت نبویه‌نك ١٤ ویا ١٥ یاخود ١٦ سنه‌سی شوالنده جانب جناب (عمر) یدن مأمور سعد بن ابی وقاص رضی الله عنهما معرفتیله فتح اولنمشدر وبو محاربه‌ده عجملرك سرکرده‌سی اولان (رستم) اصحاب کرامدن عمرو بن معدیٔ کرب النده تلف اوله‌رق اهل اسلام برچوق اموال واشیا اغتنام ایلمشدر. مومی الیه رستم اوجه فن نجوم واسطه‌سیله استیلای امت محمدیه یی کشف ایلدیکندن ناشی عربله جنکه راضی اولمدیغی حالده کویا شاه یزد جردك ابرامی کندوسنی بیله بیله بومهلکه‌یه صوقمشدر. بو رستم ارامنه‌دن اولوب مشهور رستم داستان دکلدر انك ایچون (رستم) کلمه‌سنه مراجعت بیوریله.

§

﴿ قادموس ﴾ — صیدا قرالی (اژه‌نور) ك اوغلیدر دلربالقده مشهوره قز قرنداشی آوروپا غائب اولدیغی زمان پدری طرفندن تحریسنه مأمور وبوله‌مدیغی جهتله برموجب مقاوله بردها پدرینی کورمامکه مجبور اولدیغندن موجود معیتیله یونانستانده واقع (بئوتی) یه کلوب یرلشمش ویرلی اهالیٔ وحشیه‌یه حروف هجا واصول اخذ واعطایی اوکردوب ممکن مرتبه ارائهٔ طریق مدنیت ایتمش و کندو نامنه اوله‌رق (٤٢٨٠ خ)

تاریخنده یعنی میلادك بیك اوچیوز اون درت سنه مقدمنده دخی یونانستانده (قادمه) شهرینی یاپدیرمشدر •

§

﴿ قادین ﴾ یاخود (قادون) — ترکستانده معتبر خاتونلره ویریلور عنوان ایدی • صحیحی (کتبانو) در•

§

﴿ قار ﴾ ثلج — بخار کلمه‌سنه نظر بیوریله •

§

﴿ قاربون ﴾ یاخود (فحم) کمور — رایحه و لذتدن عاری و غیر مذاب وهوادن متأثر اولمز برجسم بسیطدر زیاده‌جه حرارتله مولدالحموضه ایچنده ینارق حامض فحمی یه منقلب اولور • فحم الماس ایله غرافیت (قورشون قلم معدنی) دنیلان ماده‌یی حصوله کتورر • قاربون طبیعتده بشقه صورتده دخی موجود اولوب بعضیلری مواد زفتیه ومعدنیه ایله دخی مخلوط بولنورکه معدن کموری یعنی واپور کموری دیمکدر • قرستاللانمش اولان قاربونه الماس دیرلر • اغاج کموری ناقل الکتریق اولدیغی کبی تماس ایتدیکی غازلردن دائما برمقداری بلع ایدر حتی غاز آمونیاقدن (نشادر روحی) طقسان کره کندو حجمی مقدارینی اخذ ایده بیلور وتسخین واحراق اولندقده بوغازلر خروج وهوا ایله اختلاط ایتمکله حامض فحمی نام غاز وجوده کلورکه قپالو برمحلده اولدیغی حالده انسانی تسمیم ایدر •
عادی کمور رنك وتعفنی ازاله ایدر انك ایچون سرکه وبالق یاغی مثللو رنکلی مایعات کمور توزندن سوزلدکده لونی زائل اولور ومتعفن و بولانق صولر بو یولده کسب رقت وصافیت ایلر •

§

﴿ قارتاجنه ﴾ — تونسك اوچ ساعت شمال شرقیسنده برشهرقدیم وجسیمدر شهر مذکوره عائد اراضی یی (۲۷۳٤ خ) تاریخنده یعنی میلادك سکز یوز التمش سنه مقدمنده دیدون نام صورلی بر قادین مبایعه ایدرك اوراده قارثاج حکومتنی تأسیس و کیده رك اخلافی حکومت مذکوره‌یی لیبا طرابلس غرب نومیدیا مونتیا واسپانیانك قسم جنوبیسیله

ساردنیا قورسیقه ومالطه‌یه قدر توسیع ایلدی . قارتاجنه شهری وقتیله بشیوز بیك نفوسی حاوی ایدی بوكا (قارتاغونوا) دخی دیرلر (قارتاجنه) اسپانیاده دخی برشهرك اسمیدر .

قارتاج دولتی (٥١٨٤ خ) تاریخنده سچلیا اطه‌سنی دخی قرق اوچ سنه یونانلولرله محاربه ایدرك استیلا ایتدیسه‌ده یوزقرق التی سنه صكره روماللولر علیهنه آچدیغی مشهور (پونیق) محاربه‌سنك صوكنی كتوره‌مدی یعنی یوزاون سكزسنه سورن محاربۀ مذكوره نهایتنده مغلوب ومنقرض اولدی . (پونیق) كلمه‌سنه نظر بیوریله .

§

﴿ قارتال ﴾ —ییرتیجی قوشلردن بربیوك وسیاه قوشدر قوت وشوكتك صورت مثالیه‌سی اولمق اوزره شكلی بعض دولت آرمه‌لرینه ترسیم اولنور . روسیه و پروسیا واوستریا دولتلری بونی ایكی باشلی تصویر ایدرلر . پروسیاده سیاه و قرمزی قرتالناملریله ایكی نشان اولدیغی كبی پولونیاده (١٧٠٥ م و ١١١٧ ه) ده بیاض قرتال و (ورتنبورغ) ده دخی (١٧٠٤ م) تاریخنده التون قرتال نشانلری احداث اولنمشدر .

§

﴿ قارتوزر ﴾ — حذاقت‌پروران ارباب طبدندر (١٧٠٤ م و ١١١٦ ه) تاریخنده حایتیده تولد و (١٧٧٧ م و ١١٩١ ه) تاریخنده وفات ایلدی . كیمیا و امراض داخلیه‌یی (اودر) نهری اوزرنده واقع فرانقفورت شهرنده تدریس ایدردی . مواد طبیه‌ده مشهود عیون اعتبار اولان تحریاتی اجزاجیلق فننی اصلاح ایلمشدر و بوندن بشقه دخی كیمیای طبی‌یه دائر تألیفات عدیده‌سی واردر .

§

﴿ قاردان ﴾ — اوروپانك اون‌التنجی عصر علماسندندر (١٥٠١ م و ٩٠٧ ه) ده پاویده تولد و (١٥٧٦ م و ٩٨٤ ه) ده وفات ایتمشدر ریاضیاتی ومؤخراً میلان وپولونیاده طبی تدریس ایدرك اسقوچیا وانكلتره و فرانسه‌یی سیاحت و هر برنده خارق العاده تداوی اجرا ایلدیكی حالده

رومادەانفاس معدودۀ حیاتیەسنە ختام ویردی علم حکمت و کیمیا و ریاضیاتدە کشفیات دقیقەسی واردر . هنوز قاردان دستوری نامیلە مسمی اولوب بعض معادلاتدە استعمال قلنمقدە اولان اصولی بو ياپمشدر . احکام نجومە دخی معتقد ایدی حتی وفاتی قنغی وقت وقوعبولەجغنی نجوم واسطەسیلە تعیین ایدوب زمان معین حلول ایتدکدە کندوسنی استخراجندە مصیب کوسترمك ایچون بالاختیار آچلقدن تلف ایتدی دیرلر . نە اصابت !

§

﴿ قاردینال ﴾ — روما کلیساسنك الك بیوك مأمور روحانیلریدر قاردینال لفظی لاتینجەدە باشلیجە معناسنە اولان قاردینالیس لغتندن آلنمشدر بو مأمورلر پاپانك مشاور و معاونلری مقامندە اولوب (قونقلاف) نامی التندە بر خصوصی جمعیت تشکیل ایدرلر وحین اقتضادە پاپالغە انتخاب اولنورلر . روما ایمپراطوری (تئودوس) دن برزمانە قدر باشلیجە مناصبی حائز اولانلرە یعنی آسیا و افریقادە بولنان ضابط واردو جنراللریلە ایالات والیلرینە دخی قاردینالیس تسمیە اولنور ایدی مؤخراً بونام رومادە بیوجك محلە پاپاسلرینە دخی ویرلمکە باشلادی . اون برنجی عصرە قدر بووجهلە یکوب (۱۱۸۱ م) تاریخندە رومانك بیوك پاپاسلری باشلی باشلرینە پاپا انتخابی حقنە مالك اولدقلرندە مطرانلر اوزرینە دخی تفوق قزاندیلر و (۱۵۸٦م) دە یعنی (سیکست کنت) زماندە مقدارلری یتمش نفرە ابلاغ اولندیلر . الیوم قاردینالر (مطران) و (ایکنجی صنف) و (شماس)ناملریلە اوچ صنفە تقسیم اولنورلر .

§

﴿ قارناق ﴾ — مصردە تب شهرندە ونیلك صاغ طرفندە برمشهور معبد ویا سرایك اسمیدر اون ایکنجی سلالۀ فراعنەنك مؤسسی سیزوستریس یاخود رامسس طرفندن بنا اولندی . یوز اوچ مترو طول واوتوز مترو عرضندە یوز یکرمی درت دیرکلی بر صالونی وار ایدی و اشبو دیرکلرك طولی یکرمی اوچر مترو اولوب صالونك دیوارلرندە ایسە خط تصویر ایلە برچوق یازیلر وشکللر بولنور ایدی .

§

﴿ قارناوال ﴾ — پرهیزدن اول شنلك و اكلنجه زمانی اوله‌رق تعمید عیسی كوننه تصادف ایدن ٦ كانون ثانیده باشلایوب پرهیزك ایكنجی صالی كونی ختام بولقده‌در . قارناوال كلمه‌سی لاتینجه ات یوتمق معناسنه اولان (قارنوآوالی) دن مأخوذدر خرستیانلر پرهیز اثناسنده ات اكلندن ممنوع اولدقلری جهتله ممنوعیت مذكوره نك آجیسنی چیقارمق اوزره بوموسمده زیاده ات یوتدقلرندن قارناوال دیدیلر . بعضیلرینه كوره قارناوال اته الوداع معناسنه اولان (قارو والی) دن مشتقدركه بو قول دها طوغری كورینیور . انواع لعبیات وبالولر وصوق پازار وصوق صالی كیجه‌لرینك مسخره‌لقلری بوموسمك باشلیجه اكلنجه‌لرندندر . ونديك و باخصوص ممالك جنوبیه اهالیسنك قارناواللری سائر یرلردن دها مطنطن كچر . بوعادت قدما و یا پاپالرك عمومی شنلكلری بقایاسندن برمسخره‌لك اولدیغی دخی ظن ایدلمكده‌در .

§

﴿ قارنجه ﴾ — علم حیواناتده ذو جناحیة النصف زمره‌سندن برحیواندر جمعیتله یشارلر خادملری غیر مكمل اولان نساللریدر بونلر قنادسز واعین بسیطه‌دن عاری و باشلری بیوك واوزون اياقلی اولورلر قارنجه‌لرك ارككلری ایله دیشیلری قنادلنورلر و برمدت صكره جمعیتلرینی ترك ایدرك هوالنوب هواده چفتلشورلر و چفتلشدكدن صكره ارككلری تلف اولوب دیشیلری طپراغه دوشرلر وقنادلری ضایع اوله‌رق یكیدن برجماعت تشكیل ایدرلر .
اورمجك كبی قارنجه‌لرده دخی اینجه فراست حس اولنور بونلر یرالتنده اتفاقله طپراق طاشیه‌رق منتظم یووه‌لر یاپارلر و طاشیدقلری حبوباتی نشو بولمامق ایچون باشلرینی قیره‌رق یووه‌لرینه استف ایدرلر ویغمورایله یووه‌نك ایچنه طپراق كیردیكی حالده هوا آچلدیغی كبی او طپراغی ینه اتفاقله طیشاری چكرلر وایچلرندن بری یووه جوارنده تلف اولور ایسه ایكیشر ایكیشر كیدوب اوتلف اولان قارنجه‌یی یره كومرلر وایشلری بتدیكی وهوا آچیق اولدیغی زمانلرده بربرلریله اوینا شورلر .

§

﴿ قارون ﴾ — موسى عليه السلامك عمزاده سى ياخود خاله زاده سيدر جناب موسى وهاروندن صكره بنى اسرائيلك اعلم و افضلى ايدى وحسن وجمال صاحبى اولديغنه بناءً (منور) تسميه اولنورايدى مالك اولديغى خزائن نامحدوده نك كمال طمعندن ناشى زكاتنى ويرمك استميوب امر الٓهى يه قارشو كلديكنه و فضله اوله رق بر فاحشه يه (موسى بكا سوء معامله ده بولندى) ديو افترالر ايتديرديكنه بناءً بقدرة الله تعالى كندوسى وهوادارى اولان سائر زكات قاچيرنلرى جملةً منخسف اولدى . بو وقعه نك قارونك مملكتى اولوب حما ايله حمص ارەسنده بولنان (رستن) نام شهرده ظهوره كلديكنى دخى روايت ايدرلر .

§

﴿ قارى ﴾ ياخود (قاريا) — اليوم منتشا لواسى دنيلان قطعه نك نام عتيقيدر غرب وجنوب غربيده دكز شمالا ليديا شرقاً پيزيدى وليسى ايله تحديد اولنور هاليقارناس وميلاس و الاباندا وآليند باشليجه شهرلرندن ايدى . قارى ايالتى بر وقت فنيكه و يونان مهاجرلرى ايله مسكون و معمور اولديغى حالده مؤخراً (كيخسرو) نام عجم حكمدارينك زيرحمايه سنه كچدى ومعمافيه بوايامده (موزون) و (آرتميس) كبى بعض مستقل حكمدارلرى كاوب مؤخراً اسكندرك وفاتندن صكره قساندره آنتى غونه ليزيماقه ردوسليلره روماليلره انتقال ايدرك نهايت عربلرك و سلچوقيلرك وبعده (١٣٣٦ م و ٧٣٧ ﻫ) تاريخنده عثمانليلرك يد اقتدارينه دوشدى .

§

﴿ قاسم افندى ﴾ بن يحيى — رجال خلوتيه دن كشف وكرامت صاحبى برذات اولوب بروسه ده امام قاسم ناميله بنام اولمشيدى وحدت وجود حقنده حقيقت آميز بعض سوزلرى واردر صدراعظم داماد ابراهيم پاشانك دعوتيله استانبوله كلوب بر مدت مجلس آراى ارشاد و معرفت اولدى مرشدى شيخ مصرى حضرتلريدر .

§

﴿ قاسم ﴾ — يمنده والى حسن پاشانك اولاد مطهرى برر صورتله جلب ودرسعادته ارسال ايلديكندن برقاچ سنه صكره يعنى (١٥٩٧ م

و ١٠٠٦ ھ) تاریخنده امامت دعواسیله قیام ایدن ذاتدر . بو ذات بلاد ظاهر اهالیسنی کندو یه بیعت ایتدیرمسی اوزرینه پاشـای مومیالیه مخالفی اولان بعض قبائل رؤساسـنی کندو عسـکرینه ترفیق وقول قول تفریق ایدرك بر قاچ محاربه‌دن صکره قاسمی کوکبانده تحصنه مجبور ایتدیسـه‌ده براز صکره قاسم ینه میدان بولوب دولت طرفداری اولان عبدالرحیمی کندو یه دخیل دوشوردی و عبدالرحیم قاسمك امنیتنی بالاستحصال طرفندن سردار تعیین و ارسال اولندقدنصکره اثنای محاربه‌ده ینه دولت عسـکرینه دخالت ایتدی . بو صره‌ده سید عامر امیر احمد وبشقه نامرده دها برچوق کیمسه‌لر ظهور ایدوب امامت واستقلال دعواسیله بر برلر ینه کیرشـدیلر . بونلرك بعضیلری والی حسن پاشایه وبعضیلری امام قاسمه طرفدار ومعمافیه متلون الافکار اولدقلرندن والی کیمه نصل معامله ایده‌جکنی شاشـیردی قالدی . سنان پاشانك والی اولمسی اوزرینه (١٠١٤ ھ) تاریخنده مرقوم عبدالرحیم دولت طرفدارلغندن دخی چیقوب تکرار قاسم ایله برابر اولمغله بر قاچ سنه صکره طوتیلوب درسعادته نفی اولندی . بری طرفدن ایسه قاسم ینه قوت بولوب برچوق یرلری صدمهٔ تسخیرینه دوچار وررایات عسـاکر عثمانیه‌یی بیوك بیوك هزیمتلره اوغراده‌رق نکونسار ایتدی (١٦١٨ م و ١٠٢٨ ھ) تاریخنده یکی والی اولان حاجی محمد پاشـا کلوب خطهٔ یمانیه‌نك هرطرفنی اتش حرب وقتال ایله مالا مال بولمغله دفعنه برچاره دوشـینوب نهایت قبله جهتنده اولان (اهنوم) (سوده) (صعده) وسائر ممالکك امام قاسمه ترك اولنمسنه قرار ویردی وفی‌الواقع بوصورتله آسایش تدریجاً عودته باشلایوب بو اثناده یعنی (١٦٢٦ م و ١٠٣٦ ھ) تاریخنـده امام مومی‌الیه دخی وفات ایلدی . مومی‌الیه جد اعلاسنی علی بن ابی‌طالب رضی‌الله عنه حضرتلرینه ایصال ایدر ایدیسه‌ده اصولده مذهب زیدیه‌یه تابع ایدی . فقه زیدیه‌دن (الاعتصام) وعلم کلامدن (اساس) نام کتابلری تألیف ایتمشدر .

§

﴿ قاسم ﴾ پاشا — سلطان سلیمان وزراسندندر لقبی (کوزلجه) ارتحالی (١٤٣٣ م و ٩٤٠ ھ) تاریخی ایدی . الیوم درسـعادتده محل معروفده واقع قاسم پاشا جامع شریفنی بو ذات انشا ایتدیرمشدر . قاسم پاشا

مولویخانه سنی دخی غلطه مولویخانه‌سی پوست نشینلکندن انفصال و(١٦٣٠م و ١٠٤٠ ﻫ) تاریخنده وفات ایدن شیخ عبدی دده حضرتلری بنا ایتدیردی مشارالیهك سبب انفصالی شارح مثنوی اسماعیل دده حضرتلرینك غلطه مولویخانه‌سی مشیختنه تعیینی اولمشدر.

§

﴿ قاضی ابوالطیب الطبری ﴾ — نام نامیسی مشهور آفاق واقطار و فوایح روایح ثناسی محسود صنوف ازهار اولان طاهر بن عبدالله درکه صورت حالی وصف واصفدن عالی وکوهر ذات نظیفی درر بسط وبیاندن غالی ایدی. عراقین اهالیسی جملةً کندوسندن استفادهٔ علوم ومعارف ایتمشلردر. ولادتی طبرستانده (٩٥٩ م و ٣٤٨ ﻫ) ووفاتی (١٠٥٨ م و ٤٥٠ ﻫ) تاریخنده‌در.

مشار الیه (کرخ) شهرنده نیجه مدت منصب قضایه زینتبخش اقامت اولدی عراقیون مرچن قاضی لفظنی اطلاق ایلسه‌لر مرادلری بودر نته‌کیم قاضی لفظیله خراسانیلر حسینیلری ومعتزله عبدالجبار استرآبادی یی واشعریه اصولده ابوبکر باقلانی یی مراد ایدر.

§

﴿ قاضی ابوالقاسم تنوخی ﴾ — (٨٩١ م و ٢٧٨ ﻫ) تاریخنده انطاکیه‌ده قدنهادهٔ صحرای وجود اولدی بعض تواریخده سلسلهٔ نسبی قدماء ملوك تنوخدن حارث بن فهم نام ذاته نسبت قلنمقده‌در. جود وسخاوت ولطافت طبع وحسن معاشرتله برابر علوم عالیه وآلیه وفنون ادبیه وهیئتده وحید عصری اولوب مدت حیاتنی بصره واهوازکبی اووقتك ممالك شهیره‌سندن اولان شهر قاضیلقلرنده منقضی ایلشدر. روایته کوره کندوسی فقهاء خفیه‌دن اولدیغی حالده معتزلی الاعتقاد ایدی (٩٥٣ م و ٣٤٢ ﻫ) تاریخیله بصره‌ده حکم قضا ایله منصب حیاتدن منعزل اولمشدر.

مومی الیه صاغلغنده فن مخصوص وساطتیله زمان مماتنی دخی تعیین واصابت ایلدیکی جملهٔ مرویاتندر.

§

﴿ قاضی ایاس ﴾ بن معـاویه بن مرة المزنی — کنیه‌سی ابو وائله اولوب (۷۳۹ م و ۱۲۲ ﻫ) تاریخنده وفات ایتمشـدر فصاحت لسـان وبداعت بیـان وباخصوص کمال فهم وفراستده (ازکی من الایاس) ضرب مثلیله معروف جهـانیان اولوب ملوك امویه‌دن عمر بن عبدالعزیز دورنده بصره قاضیسی ایدی . ایاسك ابتدا معروف بالذکا اولمسنه باعث بودرکه حداثت سننده شـامه واروب عبدالملك بن مروان طرفندن منصوب قاضی حضورنده مخاصمه ایلدیکی برپیر سـالخورده ایله ترافعه باشـلادقده قاضی معارفهٔ سابقه‌سنه بناءً پیری حمایه وتخلیص املیله ایاسـه سن هنوز حدیث السن برچوجق‌ایکن بومقوله‌یاشلی‌باشلی‌براختیار آدمی تعجیزدن‌اوتانمزمیسك دیمکله ایاس یاقاضی بن حق طلبنده‌یم حق ایسه بوآدمدن دها بیوکدر دیدی قاضی جوابندن اظهار عجز ومکابره ایله اسکت یا صبی دیو سـکوتنی امر ایلدیسـه‌ده ایاس بن سـکوت ایلدیکم زمان دعوامی کیم ادا وافاده ایدر دیه‌رك قاضینك بسـبتون عرق غضب وحدتنی غججقلدیغندن قاضی کمال غضبله یاصبی اکلادمکه بومجلس آخر اولنجه سـندن برکلمهٔ حقه صـادر اولمیه‌جقدر بناءً علیه ارتق نه‌سو یلرسـك عنـدمده کذب ودروغدن عبارتدر دیدکده ایاس همـان (اشهد ان لا آله الا الله) دیوب قاضی بی فنا حالده اسکات وتخجیل ایلدی .

مشارالیهك بومثللو اجوبهٔ مسکته وبراهین عقلیه‌سنه نهایت اولمیوب ازجمله برکون دخی مجهولی اولان برشخصـه عطف نکاه ایدرك بوشخص شهر واسطده بر مکتب معلمی‌در وفرارده بولنان غلامنی ارامقده‌در دیدی . وتفتیش وتفحص اولندقده افاده‌سی کبی چیقدی ایاـك شخص معهود معلومی دکل ایکن احوالنه وقوفی بر امر غریب اولمغله کیفیت تفرسـندن استفسار ایلدکارنده ایاس کوردمکه چارشو وبازارده کزرکن اطراف‌واماکنه دقتله نکران اولور بلدمکه غریب الدیا ردر ولباسـنده‌کی قرمزی طپراق نشانه‌سندن اکلادمکه واسطی‌در وصبیانه راست کلدکجه سلام ویروب رجاله سـلام داده اولمدیغندن تفرس ایتدمکه مکتب خواجه‌سیدر وهیبت وحشمت صاحبی اولنلره التفـات ایتمیـوبده خلقك البسه‌سـنه

وخصوصيله كهنه جامه‌ده وزى فقراده بولنـانلره دقتله باقيشـندن حس ايتدمكه كوله‌سـنى ارامقده‌در جوابنى و يره‌رك هر كسى فراستنه حيران ايتدى. اياسك ذكا وفراسته متعلق اخبار عجيبه و آثار غريبـه‌يى مشتمل اولمق اوزره بر كتاب دخى تأليف اولنمشدر.

§

﴿ قاضى برهان الدين ﴾ — برهان‌الدين كلمه‌سنه نظر بيوريله.

§

﴿ قاضى بكار بن قتيبه ﴾ — حنفى المذهب برذات پاكيزه مشرب ايدى (٨٦٠ م و ٢٤٦ ﻫ) تاريخنده واحد بن طولون زمان اداره‌سنده مصر قاهره قاضيسى نصب اولنديسـه‌ده برمدت صكره حاكم مشـار اليهك موفق بن متوكل عبـاسى‌يى خلع ايچون وقوعبولان دعوتنى نظر اجابتـه آلمديغندن زندان بنداپديله‌رك (٨٨٣ م و ٢٧٠ ﻫ) تاريخنده محبوساً ترك عالم زندكانى‌ايلدى. مومى اليهك محبوس بولنديغى مدتجه دخى زندان‌پنجره‌سنده تدريس علم حديث ايلديكى محكيدر.

§

﴿ قاضى زاده ﴾ — كزيدكان‌علمادن شيخ الاسلام احمد شمس‌الدين افنـدينك شهرتيدر ايكى‌بچق سـنه مشيخت ايدوب (١٥٨٠ م و ٩٨٨ ﻫ) تاريخنده رحلت ايلدى (هدايه) (تجريد) (تلويح) (مواقف) نام‌كتابلره شرحى وشرح مفتاح حاشيه‌سيله ديكر بر چوق تعليقاتى واردر ودرسعادتده (چرچر) مسجدى جملهٔ آثار خيريه شهرندندر.

ديكر (قاضى زاده) — اسمى محمددر بوذات‌كرسى شيخلرندن اولوب‌دائما آيين مولويه وخلوتيه‌يى رد وتزييف ايدر ايدى مرقومك بوخصوص ولعن يزيد ومسئلهٔ ابوين وترضيه وتصليه وصلاة رغائب وقدر وحيـات حضر مسئله‌لرى اوزرينه چيقارمش اولديغى اختلاف بين‌الناس موجب قيل وقال اوله‌رق خيلى زمان سورمش و كندوسنك وفاتندن يكرمى ايكى‌سـنه صكره اشبو قاضى‌زاده‌ليلر ايله صوفيه كروهى فاتح جامع شريفنده مسلحاً ازدحام ايدوب اوآنده برمقاتله وقوعى ملحوظ ايكن برتقريب جميتلرى طاغيدلمشدر وفاتى (١٦٣٤ م و ١٠٤٤ ﻫ) تار يخنده وقوعبولدى.

§

﴿ قاضی عضد ﴾ — متن مواقف مؤلفیدر (مواقف) کلمه‌سنه نظر بیوریله ·

§

﴿ قاضی فتح‌الدین ﴾ محمد بن عبدالله بن عبدالظاهر — کتابت وانشـا ومحدثلکده مهرهٔ امتدن اولوب (١٢٤٠ م و ٦٣٨ ﻫ) تاریخنـده قاهره‌ده تولد ایلدی · عقل ورأی وهمتی سببیله منصور قلاوون زماننده کسب جـلالت وسـیادت ایلمش وملك مشـار الیهك من کل الوجوه وثوق واعتمادینه مظهر اولمشیدی بناءً علیه منصورقلاوونك سرکتابت‌خدمتنی الی الممـات کمال امن وصداقتله محـافظه‌یه بذل مجهود ایلیوب (١٣٨٨ م و ٧٩١ ﻫ) ده کندو پدرینك حال‌حیاتنده وفات ایلدی · ابن الاثیر وامثالی فضلا حقنده مرثیه‌لر سویلمشلردر ·

وکندوسی دخی شعرادن اولوب اشعارندن برقاچ بیتی آلنمشدر ·

ان شئت تنظرنی وتنظر حالتی   فانظر اذاهب النسـیم قبولاً
فتراه مثـلی رقةً ولطـافةً   ولاجـل قلبك لا اقول غلیلاً
فهو الرسول الیـك منی لیتنی   کنت اتخذت مع الرسول سبیلاً

§

﴿ قاضی کویی ﴾ — (خالکیدونیا) کلمه‌سنه نظر بیوریله ·

§

﴿ قاضیمیر ﴾ — (حسین) کلمه‌سنه نظر بیوریله ·

§

﴿ قافقا ﴾ — قریم شبه جزیره‌سنده الیوم (کفه) دنیلان شهرك نام قدیمیدر ·

§

﴿ قاقوله ﴾ جهان — نبـاتات هنـدیه‌دندر عادیسی (آموموم ارچوزوم — آموموم‌قارداموم) بونك اثماری عنقود هیئتنده متحد یاخود منفردمدور کراس‌جمنده اوله‌رق‌ملتصق اوچ‌قوزه‌دن مرکبدر وقوزه‌نك جدارلری سرت ورقیق ورایحه‌سی‌نافذ وترمنیتنی ولذتی حریف ومحرزدر · کوچـك قاقوله یاخود کوچـك مالابار قاقوله‌سی (آلپینیا قارد آموموم)

بونك قوزه‌سی بیضی وثلاثی الاضلاع قوامی سرت بروزی غیر منتظم رایحه‌سی و غایت کسکین و ترمنتی یه مشابه‌در . طویل مالابار قاقوله‌سی دخی اولکی نوعدن ایسه‌ده بروزی قرمزی‌یه مائل وغایت عطریدر بیوك قاقوله‌نك سیلانیسی و آمریقیسی دخی واردر بونلرك جمله‌سی معدوی معرق منبه دافع ریح اولورلر .

§

﴿ قالکوته ﴾ — هندستانده بنکاله ایالتنك وبالجمله انکلیز هند مستملکاتنك مرکز اداره‌سیدر غانژك برفرعی اولان هوقلی نهری اوزرنده واقع اولوب یالکز درت بیکی انکلیز اولمق اوزره درت یوز بیك نفوسی حاویدر واروشلری دخی داخل حساب اولدیغی حالده مجموع نفوسی برچوق ملیونه بالغ اولور کوزل لیمانی و (فورویلیام) نامنده جسیم برقلعهٔ داخلیه‌سی واپك چوق اعمالاتی ومتعددمطبعه‌لری‌واردرواراضیسی الچق وبطاقلقدر اصل شهر باشلیجه ایکی محله‌یه تقسیم اولنور برینه بیاض شهر ویا (چاوورنغه) واروشی دیکرینه‌سیاه شهر دیرلر ایکنجیسی غایت ملوث ونامنتظم ایسه‌ده اوبری فوق الغایه کوزل اولوب یونان طرز معماریسی اوزره انشا ایدلمشدر تجارتی نهایتسز درجه واسع وصناعتی براولقدر متوسعدر .

قالکوته وقتیله برکویجکز ایکن (١٦٨٦ م و ١٠٩٨ ه) تاریخنده لوندره قومپانیه‌سی طرفندن منتظم صورتده تأسیس اولندی .

§

﴿ قالموق ﴾ — مغول‌جنسندن برطائفه‌در قسم اعظمی ترکستان چینیده چونغار یا ایالتنده ساکندرلر بونلر درت بیوك قبیله‌یه تقسیم اولنورلر شویله‌که (١) کوه‌نورده قرق‌بیك‌فاملیایی شامل‌اولان خوشولر (٢) یکرمی بیکدن اوتوز بیکه قدر فاملیایی مشتمل بولنان چونغارلر (٣) چونغار یانك غربنده ساکن قلیل‌الافراد طورغودلر . (٤) بعضیلری چونغارلردن وسائرلری طورغودلردن مرکب اولان توربیتلردر . باقیلری روسیه‌ده وولغا نهرینك صول کناری و (قوما) نهرینك طرفینی اوزرنده خیمه نشین اولوب بونلر دخی اون بش بیك خیمه صاییلورلر .

قالموقلر كوچك ضعيف چركين اولوب باشلری يصی كنيش كوزلری طار دوداقلری قالين بورنلری ازيلمشبجه‌سنه يصی صاچلری سياه رنكلری اسمردر لطيف ومهماننوازايسه‌لرده حيله كار وتنبلدرلر . بونلر (لامه) ياخود (شامه) نامنده برمذهبه معتقد اولوب (بودا كلمه‌سنه نظر بيوريله) منتخب برخان واسطه‌سيله اداره اولنورلر وقيون آت مثللو دواب ومواشی بسلرلر . قيرقيز ونوغايلرك حركات غارتكرانه‌لرينه قارشو محافظهٔ حدود ايچون روسيه دولتی بونلردن برمقدار عسكر الفده‌در .

قالموقلر عن اصل تركستانده ساكن ايكن اون‌يدنجی عصر ميلاديده روسيه ممالكنه هجرت ايتمشلرايدی (١٧٧١ م و ١١٨٥ ه) تاريخنده روسيه‌نك اداره‌سندن عدم خشنوديلرندن‌ناشی قسم اعظملری چونغارياية نقل مكان ايتديلر .

بونلره (اليوت) و (خوريات) دخی ديرلر و رئيسلرينه (فونتانجی) تعبير ايدرلر .

§

﴿ قاله‌دونيا ﴾ — اسقوچيانك وياجنوبی بريتانيانك نام قديميدر بوراسی وقتيله اسقوت وپيكت نام ايكی مختلف قوم طرفندن مسكون‌ايدی .

(قاله‌دونيای جديد) — انكلتره دولتنك امريقای شمالی مستملكاتندن برقطعه‌در روشو نام طاغلرك غربنده بولنور ووسعتی طولاً ٨٨٠ وعرضاً ٧٠٠ كيلومترو تخمين‌اولنور هواسی صغوق وتجارتی توكه متعلق اشيادن عبارتدر .

(قاله‌دونيای) جديد — بحرمحيط معتدلده براطه‌در آوسترالیانك شرق جهتنده و طولاً ٣٧٠ و عرضاً ٥٠ كيلومترو وسعتنده اولوب يرلی اهاليسی التمش‌بيكدن عبارتدر بونلر عموماً مرد مخوردرلر ساحل شماليسنده (بلاط) نامنده ايشلك بر ليمان واردر ساحل جنوبيسنده دخی فرانسز واليسنك مقری اولان (پوردو فرانس) شهری بولنور (١٧٧٤ م و ١١٨٨ ه) ده اشبواطه (قوق) نام سياح بحری طرفندن كشف و١٨٥٣ ده فرانسزلر طرفندن ضبط و اشغال اولندی .

§

﴿ قالەوره ﴾ — رومجەدن مأخوذ اولەرق يمالى پاپوش ودرى اعمالاتى معناسنه كلور اليوم ميرى يه اياق قابى اعمال اولنان محله قالەوره خانه ديرلر ٠

§

﴿ قاليكوله ﴾ — روما ايمپراطورلرندندر (٥٦٣٣ خ) تاريخنده يعنى ميلادك اوتوز طقوزسنه مقدمنده جلوس ايدوب درت سنه سلطنت سوردكدن صكره يتاغنده قتل اولنمشدر ٠ مجذوب ديمه‌جك قدر برعقله مالك ايدى مرقومك قز قرنداشيله پسترنشين مجامعت اولديغى وقدس شريف يهوديلرينى كندو تصوير ينه پرستشه اجبار ايتديكنى احوال مجنونانه‌سى جمله‌سندن اولمق اوزره روايت ايدرلر ٠

§

﴿ قاليفورنيا ﴾ — امريقاى جنوبيده واسع بر قطعه‌در بحر محيط معتدل سواحلى اوزرنده ممتد اولوب قاليفورنياى عليا و سفلايه تقسيم اولنمشدر بوراسى خيلى زمان اسپانيوللره تابع ايديسه‌ده اليوم قاليفورنياى عليا امريقاى مجتمعه‌ده وسفلا مكسيقا اداره‌سنده بولنور بونلردن (قاليفورنياى سفلا) — بربيوك شبه جزيره‌در شمالاً قاليفورنياى عليا غرباً بحر محيط معتدل شرقاً قاليفورنى كورفزى ايله محدود اولوب بيك ايكيوز كيلو مترو طول و يوز كيلو مترو عرضى واوتوز بش بيك اهاليسى واردر باشلى شهرلرى (پاز) (سان آن‌نوتيو) (لوريتو)در برچوق يوكسك سلسلهٔ جبال ايله مستور اولوب بونلرك بعضيلرى آتشفشاندر وكموش معدنلرينى حاويدرلر وهواسى صيجاق و اراضيسى مختلف وعلى‌الاطلاق قومصال اولوب بغداى چويد شكر قامشى زرع اولنمقده و برچوق حيوانات بسيلنمكده‌در ٠ بوراسى (١٦٠٢م و ١٠١١هـ) تاريخنده اسپانيا تصرفنه كچديسه‌ده (١٨٢٣ م) تاريخندنبرو مكسيقا حكومتلرى اقسامه داخل اولدى ٠

(قاليفورنياى عليا) — امريقاى مجتمعه حكومتلرندن بريدر شمالاً اوريغون غرباً بحر محيط معتدل جنوباً قاليفورنياى سفلا ايله محدود ومقرى (سان ژوى) ومشهور شهرلرى (مونترى) (سان فرانسسقو) وسائره‌در

(١٨٤٠ م و ١٢٥٦ ھ) دہ اکثریسی وحشی انجق یکرمی بیك نفوسی وار ایکن الیوم اوچ یوز بیك نفوسی حاویدر . ایکی سلسلهٔ جبالی وساقرامینتو وسان ژواکیم نامنده ایکی بیوك نهری اولوب بونهرلرده خیلی التون وسائر ذی‌قیمت معدنلر بولنور . هواسی معتدل اراضیسی منبتدر اقطار مختلفه‌دن لایعد کیمسه‌لر بورایه التون ارامغه کلدکلرندن بو سببله نفوسی ازوقت ایچنده برتزاید فوالعاده‌یه مظهر اولمشدر . بو قطعه‌یی (١٥٤٢ م و ٩٤٩٠ ھ) دہ قابریو نام اسپانیول کشف ایتدی . مکسیقادن امریقای مجتمعه اداره‌سنه انتقالی (١٨٤٨ م) تاریخنده‌در .

§

﴿ قالینیکوس ﴾ — یدنجی عصرده یتیشان روم معمارلرندندر . مصرده (الیوپولیس) دہ طوغدی (قریژوا) نام برنوع آتشی اختراع ایتدیکی مرویدرکه (٦٧٣ م و ٥٤ ھ) تاریخنده ایمپراطور قسطنطین ساسانیلرك دونمانسی (سیزیق) دہ بو آتش معاونتیله احراق ایلمشیدی . قالینیکوسك اشبو آتشه دائر اولان سری الیوم مجهولدر . بر اره‌لق بر فرانسزلی طرفندن مجدداً بولندیسه‌ده (١٧٥٦ م و ١١٧٠ ھ) دہ بعض مطالعه‌یه مبنی شیوعندن احتراز ایدن اون بشنجی لوئی تکرار اونوتدیردی وآندن صکره بتون بتون سره قدم باصدی .

§

﴿ قامبوج ﴾ — آسیاده آنام قرالیتنده برحکومتدر . شمالاً لاأوس شرقاً خصوصی قوشنشین وسیامپا غرباً سیام قرالیتی جنوب غربیده دکز ایله محدوددر طولاً یدییوز عرضاً درتیوز کیلومترو اتساعنده اولوب بر ملیون نفوسی حاوی و (پانومنیق) یاخود (صایقونق) شهری مقریدر . اراضیسی قامبوج نهری واسطه‌سیله اسقا اولنور ایچه التون وکموش معدنلری وصندال وضمغ وپرنج حاصلاتی وقپلان وکرکردان کبی حیوانات وحشیه‌سی واردر مذهب حاکم بودادر .

قامبوج مقدما مستقل اولوب اون سکزنجی عصر اواسطنه طوغری انام قرالیتنك برایالتی حکمنه کچمش و (١٨٠٩ م و ١٢٢٤ ھ) دہ وقوعبولان برمحاربهٔ مدیده

عقبینده سیاملر واناملر بیننده تقسیم اولنمش ایکن (۱۸۵۸ م) ده فرانسزلرك انام ایمپراطوری علیهنه آچیلان محـار باتنه اشتراکلری سایه‌سنده حمایه‌دن قورتلمشلردر .

§

﴿ قامش ﴾ بیرامی — اسکی دینداشلر ینك (تیه) صحراسنده چکوردکلری حال بدویتی تذکار ایچون یهودیلرك هرسنه قامش چارطاقلر التنده اجرا ایتدکلری بیرامدر .

§

﴿ قاموس ﴾ المحیط — مجد الدین فیروز آبادینك لغـات عربیه‌یی جامع کشیدهٔ سلك تألیف ایتدیکی اثر جلیل بیعدیلیدر . (مجدالدین) کلمه‌سنه نظر بیوریله .

§

﴿ قاموس الاطباء ﴾ — رئیس‌اطبا مدین بن عبدالرحمن مصرینك مفردات طبیه‌یی جامع اثریدر .

§

﴿ قان ﴾ — انسـان وحیوانك وجود وحیات ظاهریسنی ادامه‌یه سبب اولان مادهٔ مایعه‌در . ذوالفقرات اولان بالجمله انسـان وحیواناتك قانی قویی قرمزی وبعض کوچك حیواناتك یشیل وبر چوق بوچکلرك وحیوانات ناعمه وعنـاکبك آچیق مائی رنکده ومنتقذالجلود حیواناتك بی‌رنکدر . قان بو رنکی اجزاسندن اولان (کروات احمر) دن آلور واشبو کروات چلیك قوتنی‌حائز اولدیغندن قانك برنجی جزئی عد اولنور . بوندن صکره قانده بر طـاقم (کروات بیضـا) دخی موجود اولوب بونك غایت صغیر ورؤیتی ناقابل حیوانات ایدوکنه ذاهب اولمشلردر .

صـایلور دوقتورلردن بری برایکنه‌نك اوجنده طوره‌بیله‌جك برکوچك طمله قانده برملیون کرواتك موجود اولدیغنی ادعا ایتدی (ایناتمز ایسـه‌لك صای) قان .

بيك قسم قانده موجود اولان مواد

٧٨٣	صو
ـ٠٦٣	كروات حمرا
ـ٠٦٣	كروات بيضا
٠٧٥	البومين — زلال
٠٠٣	فيرين — ليفين
٠١٢	املاح متنوعه
١٠٠٠	

(قلب) كلمه‌سنه دخى نظر بيوريله

§

﴿ قانت ﴾ — المانيالى برفيلسوف مشهوردر . (١٧٢٤ م و ١١٣٧ ﻫ) تاريخنده كينغسبورغده تولد و (١٨٠٤ م و ١٢١٩ ﻫ) ده وفات ايلدى خيلى زمان مجهول وفقر وضرورت ايچنده قالديغى حالده مؤخراً مملكتى دارالفنوننده علم منطق وحكمت خواجه‌لكنه نائل وصكره برلين اقاديمسنه داخل اولدى .

مومى اليه علم فلسفه‌يى عريض وعميق تدقيق ايدرك مبدئى قوهٔ مفكره اولوب عقل وذكا سايه‌سنده حاصل اولان علوم ايله علوم تجربى‌يى تفريق وبر قاعدهٔ غريبه وضع ايدوب تجربى اولنلرى تصديق وماعداسنى يالكز بر اعتقاده حصر ايلدى كه رواقيون مذهبى ديمك اوله‌جق . مومى اليه فلسفه‌يه وسائر علوم بشريه‌يه وتربيهٔ اطفاله ودنيانك تاريخ طبيعيسنه وفيوتونك اتخاذ ايتديكى اصوله موافق اوله‌رق نظريات افلاك ورياح واجرام سماويه‌يه دائر برچوق تأليفاتى واردر لكن تأليفاتنده كوريلان برطاقم الفاظ غير مأنوسه ومبهمه واشارات موجب اعتراض اولمشدر زيرا بومسلكى شاكردلرينى آچينه‌جق نتيجه‌لره سوق ايلدى .

§

قاندول — فن نباتات اربابندندر . (١٧٧٨ م و ١٢٩٢ ﻫ) ده جنوه‌ده طوغوب (١٨٤١ م و ١٢٥٧ ﻫ) ده وفات ايتمشدر . اولا تحصيل طبابت ايچون پارسه كلوب مؤخراً علم نباتاته حصر اوقات ايتمكله (١٧٩٩ م) ده

نباتات مدهنه تاریخی تألیف وطبع وبراز صکره نباتاتك خواص طبیه‌سنه دائر برتألیف دها نشر ایدرك (١٨٠٦ م) ده احوال زراعتی تدقیق ایچون بالجمله ایمپراطورلق ممالکنی دوره مأموریت مخصوصه استحصال ایلدی . عودتندن صکره (١٨٠٨ م) ده مومپیلیه نام طب مکتبنده نباتات معلمی اولوب (١٨١٣ م)ده تألیفاتنك الك کزیده‌سی اولان نظریات نباتاتی تألیف ومؤخراً جنوه‌یه عودتله اوراده مجلس حکمداری اعضاسی عدادینه گیرمه‌رك بوصره‌ده بالجمله نباتات معروفه‌نك تعریفات وتوصیفاتنه دائر برکتاب مخصوص دها تصنیف ایتدی که مؤخراً بوتألیفنی تلخیص دخی ایتمشدر . بونلردن ماعدا بوچوق تألیفاتی دهاواردر باخصوص نباتات‌اوزرنده ضیای شمسك تأثیراتنه دائر تجربه‌لری دخی دقته شایاندر . مومی الیه انواع نباتاتی سکسان بیکه چیقارمشدر .

§

﴿ قانطون ﴾ — چینده بونامله مشهور برایالتك مرکز اداره‌سیدر بوشهر یکرمی اوچ درجه عرض شمالی ویوز اون بر درجه طول شرقیده اولوب حوالیسی بش ساعت چکر بر حصار متین و اوچ قلعه ایله احاطه اولنمشدر و تقریباً التی یوز بیك نفوسی واردر (١٨٤٠ م و ١٢٥٦ هـ) تاریخی معاهده‌سندن برو لیمانی اوروپا تجارتنه آچیق بولنور .

§

﴿ قانوت ﴾ — دانیمارقه قراللرندندر دانیمارقه ده کندولرینی (اودن) نام آله بی‌ثمره منسوب اعتقاد ایدن برطاقم دره بکلرینك (١٠٨٦ م و ٤٧٩ هـ) تاریخنده وقوعبولان هجوم و اقتحاملریله کلیسا درونده اعدام اولندی . قرال مومی الیه خرستیانلقده کمال تعصبنه مبنی عزیز طانمش وهر سنه ١٩ کانون اولده یورطیسی طوتلمقده بولنمشدر .

§

﴿ قانون ﴾ — عقل وقوۀ حاکمه طرفندن موضوع قواعده اطلاق وبرقاچ نوعه تقسیم اولنور . برنجیسی انسانی اعمال مبروره‌وافعال حسنه اجراسنه مجبور ایدن (قانون اخلاق)در انسان عقل وذکاسیله کندوسنده وظائف مخصوصه افکارندن ومحافظۀ منفعت قاعده‌لرندن عالی

برقاعده حس ايدرك حريتى مناسبتيله‌ده عقل وحكمتك وضع ايتديكى احكام قانونيه‌يه لزوم كورر وبالرضا اطاعت ايدر . امور سياسيهٔ دنيويه ايچون ترتيب ووضع اولنان قوانينده محافظهٔ اخلاق حسنه وتميز نيك وبدوتفريق حق وباطل وتعيين حق ووظيفه قاعده‌لرى اساس اولوب اكرچه بعضيلرى عدالت و ظلم قوانين ايله تعين ايدر ديديلر ايسه‌ده صحيح دكلدر انلرك بو سوزلرى (دائره چيزلمزدن اول نصف قطرلر بربرينه مساوى دكل ايدى) ديمكه بكزر هرحالده قانون حقوقه مستند و حقوق باشلى باشنه بر وظيفهٔ طبيعيه‌در .

ايكنجيسى مخصوصاً تشكل ايتمش برجمعيت معرفتيله موضوع اولان (قانون معاملات) اولوب متعلق اولديغى مواده كوره بر چوق قسملره تقسيم اولنه بيلور (قانون اساسى) (قانون ملكى) (قانون عسكرى) (قانون جزا) (قانون اراضى) (قانون تجارت) كبى .

اوچنجيسى مخلوقاتك طبيعتلرى ايجابى اوله‌رق تابع اولدقلرى (قانون طبيعت) در .

دردنجيسى علم هيئتده (كپلر) قانونى وحكمت طبيعيه‌ده (ماريون) قانونى كبى حكمى دائمى الجريان مواد فنيه‌دركه بونلره دخى (قانون رياضى) تعبير اولنور .

حكماى سالفه قانونى (طبايع اشيادن متولد مناسبات ايجابيه) ديو تعريف ايدرلر ايدى . الك اسكى ومشهور اولان قانونلر هندلولرك (مانو) قانونيله اسپارتلولرك (ليقورغ) وروماليلرك (ده ساموبر) و (قود ژوستين) واتنه‌لولرك (سولون) وچينلولرك (خونقچو) ومصرلولرك (اماسيس) وايرانيلرك (كيقباد) قانونلريدر بز بونلردن برازينك بعض فقراتنى زيرده درج ايلدك .

قانونلرك الك يكيلرى دخى دولت عليه‌نك قانون اساسيسى وانكليزلرك (فردلوغران) ى وفرانسزلرك (قود ناپليون) ى وروسيه‌ليلرك (ايباروسلاو) ى در .

﴿ ليقورغ قانوننڭ بعض فقرات ﴾

اعضای جمهوریه یکرمی سکز معتبراندن عبارت اوله‌جق و بونلرك تعیین ایتدیکی اصول وقوانین مواجهۀ عمومیه‌یه عرض ایله تصدیق قلندیغی حالده دستور العمل طوتیله‌جقدر اعضای جمهوریه حدینی تجاوز ایده‌مامك وحکمدارلك نفوذی محدود بولنمق ایچون هرسنه طرف اهالیدن بش حاکم انتخاب اولنوب انلرك حکمیله اعضای مومی الیهم مجازات اولنه‌جق وقانونك مناسب اولمیان بعض احکامی تصحیح والغا ایدیله‌بیله‌جکدر . فقروغنا سوزلری اورته‌دن قالقمق ایچون اراضئ موجوده متساویاً هرکسه تقسیم اولنه‌جق والتون وکموش ایله اخذ واعطا موجب سفاهت وابتلا اولدیغندن تیمورسکه ضرب ایدیله‌جك وتعیش ایچون انسانه برفائده‌سی اولمیان تزیینات منع وابطال قلنه‌جقدر . نحیف البنیه اوله‌رق دنیایه کلان چوجقلرك سلامت وطن ایچون بر فائده‌سی اوله‌میه‌جغندن تلف ایدیلوب قوی البنیه چوجقلر تعلیمخانه‌لرده تعب ومشقت وجسارته آلشدیریله‌رق بیودیله‌جك وحیل وخدعۀ حربیه‌یی اوکرنمك ایچون سرقته مأذون قلنه‌جق وسرقت ایدرکن طوتلدیغی حالده تأدیب اولنه‌جقدر . بوندن بویله هرکس مال وثروتجه یکدیکریله مشترك بولنه‌جغی جهتله اخشام طعامنی برلکده ییه‌جکلردر .

﴿ سولون قانوننڭ بعض فقرات ﴾

اغنیای بلده‌نك فقرای اهالی‌یی تحت منتده طوتمق ایچون اقراض ایتمش اولدقلری مبالغ عموماً عفو اولنه‌جقدر وزادکانه ویریلان امتیاز امحا اولنه‌رق اهالی حال حاضرلرینه کوره درت صنفه تقسیم و بشیوز کیله تخم زرع ایده‌بیلانلر برنجی و درتیوز کیله اکه بیلانلر ایکنجی واوچیوز کیله اکه بیلانلر اوچنجی و بونلره چفتجیلك ایدن فقرای اهالی دردنجی صنف اعتبار واردو افرادی صنف ثالثدن تشکیل اولنه‌جق و لزومنده اون سکز یاشندن التمش یاشنه قدر هرکس عسکر اوله‌جقدر .

اعضای مجلس درتیوز کشیدن مرکب بر هیئت معرفتیله بونلردن انتخاب اولنوب صنف رابعك یالکز اجتماع عمومیلرده رأی ویرمسی وسکز کونده برکره اهالینك اجتماع ایتمسی لازم کله جکدر ·

زانیلر ارباب رأی ومشورتدن اولهمز وسناتو اعضاسندن بری سکر حالنده کوریلور ایسه درحال قتل اولنور و حکام و سناتو اعضاسندن بری علیهنه اهالیدن التی بیك کشی اقامهٔ دعوا ایدر ایسه اول حاکم واعضا اون سنه نفی ایدیلور ·

تأدیهٔ دینه مقتدر اولهمیان مدیونلرك داینه اسیر اولمق قاعدهسنك الغاسی و مالدار اولمیانلرك دولت خدمتلرنده استخدام اولنمامسی لازم کلور · و افندیلرینه اهانت ایدن خدمتکارلره و مالنی بیهوده تلف ایدنلره عبرةً للسائرین تمغا اوریلور ·

خونقچوقونندن بعض فقرات

حکمدار ایله تبعه وپدر ایله اولاد وزوج ایله زوجه میاننده مرعی اولان قواعد وادابی اجرا ایله برابر زیرده محرر مواد خمسهیی ایفا ایلدیکمز حالده واضع قانون اولان و عقل وحکمتله متصف بولنان اسلاف کرامزه اقتفا ایتمش اولورز · جناب حق عالم وجودك مصدری و اشیای مشهودهنك منشئی اولوب کافهٔ موجودات کندوسندن ظاهراولمشدر اباء واجدادیمز اندن متولد اولدقلری کبی کندولری دخی ذریات لاحقهیه والد اولمشلردر بناء علیه انسانك برنجی وظیفهسی اجدادینه تشکر ودعادر ·

برنجی ماده انسانیت یعنی بلا تفریق همجنسمز اولنلره رحم و شفقتی بذل ایتمکدر ·

ایکنجی ماده عدالت یعنی افرادن هیچ برینه دیکرندن فضله روی مساعده کوسترمیوب هرکسك مستحق اولدیغی شیئی ویرمکدر ·

اوچنجی ماده قواعد دینیه وجاریهیه امتثال اولوب بوده جمعیت ملیهیی تشکیل ایدن افرادك صورت تعیشی نسق واحد اوزره اولمق و استراحت ومشقتده مشترك بولنمق ایچون لازمدر ·

دردنجی ماده انسانك استقامت یعنی قلب سلیم صاحبی اولەرق هرشیئك صحتنی تحری ایتمسی وهیچ بر کیمسەیی اغفال ایتامسی الزمدر .
بشنجی ماده انسان هر زمان صداقت یعنی اعتماد تامه وسربستیٔ کامله ایله طاورانوب قال وحالنده برکونه ریا وساختەکارلق اولمامقدر .

﴿ رومالیلرك اون ایکی لوحه نام قانونلرندن ﴾

سارقلرك املاکنه اطالهٔ دست خسار ایدنلر شدیداً مجازات اولنور . سارقلر اثنای سرقتده مدافعه یه چالشدقلری صورتده کیجه وکوندز طوتلدیغی انده قتل ایدیلور . بغدای خرمننه آتش ویرنلر باغلی اولەرق ضرب ایدلدکدن صکره آتشده یاقیلور . تأدیهٔ دیننده عجز کوسترنلر یاصاتیلوب پارەسی داینه ویریلور و یاخود پارچه پارچه ایدیلەرك اعدام اولنور . بر کیمسه بر کیمسەنك اعضاسندن برینی قیردیغی حالده یا عینیله قصاص اولنور ویاخود اعضاسی قیریلان کیمسەیی پاره ایله ارضا ایدر . حاکملرك ویردکاری حکمه راضی وقانع اولمیانلرك ملت نزدنده استیناف دعوایه صلاحیتلری واردر . یلانجی شاهدلر ایله ارتکابی تبین ایدن حاکملر بر اوچورومدن آتیلەرق اعدام اولنور .

﴿ اسکی مصرلیلرك قانوننەن بعض فقرات ﴾

یلان یره یمین ایدنلر قتل اولنور . بری دیکرینی قتل ایدرکن حاضر بولنوبده مظلومه اعانه ایتمیانلر و قاتلی اخباردن استنکاف ایدنلر اوچ کون آچ براغیلوب بعده قامچی ایله ضرب اولنور . دشمنه جاسوسلق ایدنلرك لسانی و ساخته سکه و کیله وترازو ومهر اعمال واستعمال ایدنلرك قولی کسیلور . مدیونك کافهٔ اشیاسی داینه و یریلوب کندوسی خدمت عسکریه یه آلنور . اثنای راهده کنجلر اختیارلرك اوکندن چکەمزلر و بربرلرینه راست کلدکاری محلده بیونلرینی بوکەرك ایکی اللرینی یانلرینه صالیویررلر . هر کس موتاسنك مومیالنمش جسدینی ترهین ایدرك

استدانه ایده بیلور ودینی ویرمدکجه جسد مذکوری قورتاره‌مز یعنی اول جسد دفن شرفندن محروم قالور . اسرا واجانب استخدامی اصیلزادکاندن اصحاب حیثیت و معلوماته منحصردر . پت پرست اولان افراد اهالی برقاچ قاری آله بیلور وقز قرنداشنی تزوج ایدن ممدوح اولور ایسه‌ده رهبانلر بر زوجه‌دن زیاده بولندیره‌مزلر . حکمدارلرك وظیفه‌سی عدل وحقانیتی التزام وعباداللهك راحتنی استحصال اولدیغندن بر حکمدار وفات ایتدیکی زمان جنازه‌سی حضور اهالی یه چیقاریله‌رق وظائف مذکوره‌سنی تماماً ایفا ایدوب ایتمدیکی تفتیش و تدقیق اولنور وحسن تذکیه حاصل اولمدقجه دفن اولنمز . (اولوقت حکمدارلرك اطعمه واشربه‌سنك جنس و مقدارینه وارنجه‌یه قدر تحدید و کوندزلری نه مقوله امور ایله اشتغال ایده‌جکلری تعیین اولنور ایدی شویله‌که حکمدار اولان ذات هرکون طلوع شمسدن بدأ ایله مصالحه متعلق اوراق معروضه‌یی قرائت واوزرلرینه ایجاب ایدن رأیی تحریر و اشارت ایتدکدن صکره وکلا وسرایی خلقیله برابر عبادتخانه‌یه کیدر وعودتنده دیانت واخلاق واداره‌ٔ مملکته دائر مذاکرات اجرا و متعاقباً اوتوز جسیم شهردن مبعوثاً کلان حکامدن مرکب اولان محکمه‌ده ریاست ایدر وبعده اقشامه قدر تعلیمات عسکریه ایله مشغول بولنور ایدی .) بیوك ضیافتلرده احوال موتی خاطردن چیقارمامق ایچون سفره‌نك اورته‌سنه بر انسان قفاسی قویمق دخی عادات مستمره‌لرندن ایدی .

﴿ اماسیس قانونندن تحقیق اولنه بیلان برفقره ﴾

اهالی هرسنه نصورتله تعیش ایتدکارینی حکومته خبر ویرمك ایچون بورجلیدر هرکیم معیشتنی کندوسی کسب ایتدیکنی اثباته مقتدر اوله‌مز ایسه اول کیمسه مسکین وتنبل دیمك اولدیغندن و مسکین وتنبل آدمك دنیاده بقاسی مناسب اولمدیغندن اعدامی لازمدر .

﴿ کیقباد قانونندن کذا برقاچ فقره ﴾

اهالی بلا رخصت حضور شاهی یه چیقامز . هردرلو امور عادیه وجاریه

طرف شاهیدن منصوب وکلا و امرا واسطه‌سیله تسویه اولنور . اهالینك شاهك یوزینه باقمسی ووکلا و امرانك حضور شاهیده کولمسی ممنوعدر .

﴿ آتنه ارخونی دراقونك قانوندن بر فقره ﴾

بلا عذر مقبول ایشسز کوجمز کزنلر و بغچه‌لردن اوت و میوه سرقت ایدنلر اعدام اولنور . (بوقانون (٤٩٧٠ خ) تاریخنده یعنی میلادك التی یوز سنه مقدمنده یاپیلوب آز وقت ایچنده الغا اولنمشدر)
قصور قانونلرك تاریخلریچون کلمه‌لرینه نظر بیوریله .

﴿ یکیچریلرك قوانین اساسیه سندن باشلوجه‌لری ﴾

(۱) قوماندان وضابطلری اسرادن بیله اولسه ینه انقیاد یعنی اولی الامره اطاعت ایتملری (۲) جمله‌سنك بر وجود کبی متفق و متحد اولوب قرارکاهلرینك برپرده اولمسی (۳) دبدبه وطنطنه کبی حقیقةً عسکرلك و مردلکه یاقیشمیان شیلرك عدم استعمالی یعنی ساده لکك اختیاری (٤) طاعات و عبادات الٰهیه‌دن حاجی بکتاش ولینك کندولرینه امر و تنبیه ایلدیکی وجهله انحراف ایتماملری یعنی فرائض اسلامیه‌یی ایفا ایلملری (٥) یکیچریلکه دیوشیرمه اصولیله خراجکذار اولان طائفه‌لردن آلنانلر واسرادن طوپلنانلردن بشقه‌سنك قبول اولنمامسی (٦) بوصورتده دخی بونلرك عجمی اوغلانلغنده مدت کافیه استخدام ایدلمش اولمسی (۷) قتل و اعدام جزالرینك آتیده بیان اولنه‌جق اسبابه انحصاری (۸) اوجاقده ترفیع رتبه‌نك قدم صره‌سیله اجراسی (۹) یکیچریلرك کندو ضابطلرندن بشقه سیله تأدیب و تکدیر اولنمامسی (۱۰) علیل اولنلرینك اجرای تقاعدی (۱۱) صقال صالیویرماملری (۱۲) تأهل ایتماملری (۱۳) قشله‌لرندن آیرلماملری (۱٤) بشقه صنعتله مشغول اولماملری (۱٥) تعلیم وتعلم ایله وقت کچورملری .

§

﴿ قانون ﴾ — طبه دائر بر اثر معالیکهر اولوب شیخ الرئیس ابن سینا طرفندن تألیف وترتیب ایدلمشدر. اثر مذکور علم طبك قوانین کلیه وجزئیه‌سنی بیان ایدر مشارالیه بونده اولا طبك هر ایکی قسمنه یعنی طب نظری وعملی یه دائر بسط مقال ایدوب صکره قوای ادویهٔ مفرده‌نك کلیات وجزئیات احکامنه نقل کلام ایلر وبعده عضو بعضو امراض متنوعه‌یی بیان ومتعاقباً تشریح اعضا وصکره امراض جزئیه وآندن صکره معالجه ایچون اولان قانون کلی حقلرنده افادهٔ مرام ایله بونی بش کتابه تقسیم ایدرك (١) علم طبدن امور کلیه‌یی (٢) ادویهٔ مفرده‌یی (٣) باشدن ایاغه قدر امراض جزئیه‌یی (٤) هیچ برعضوه مخصوص اولمیان امراض جزئیه‌یی (٥) ترکیب ادویه‌یی کوستر.

استاذ اطبا فخرالدین خجندی اولا قانونی شرح ایلدیکی حالده مؤخراً افاضلدن برینك کتاب مذکوری (المکنون) اسمیله اختصار ایتمسی اوزرینه کندوسی دخی مختصر مرقومی حادهٔ اختصاره چکه‌رك (تنقیح غلق المکنون) تسمیه ایلمشدر.

یوقاروکی خجندی بشقه ایسه فخرالدین عمر الرازی دخی (١٢٤٨ م و ٦٧٤ ﻫ) تاریخنده بر شرح یازمشدر وعلامهٔ شیرازی محمود بن مسعودك وسائر ذوات فضلائلسماتك دخی قانون مذکور اوزرینه متعدد شرحلری واردر.

§

﴿ قانون التعلیم فی صناعة التنجیم ﴾ فارسی — ظهیر الدین ابی المحامد محمد بن مسعود بن زکی غزنوینك علم هیئت ونجومه دائر اثریدر.

(قانون رسول) — (١١١١ م و ٥٠٥ ﻫ) تاریخنده وفات ایدن امام ابی حامد محمد بن محمد غزالینك اثریدر.

(قانون) — (١١٠٠ م و ٤٩٤ ﻫ) ده وفات ایدن سلیمان بن عبدالله نهروانینك فن لغتده عدیم‌الامثال اون جلد براثریدر.

§

﴿ قاوور ﴾ — ایتالیا دولتنك فوق الغایه امور سیاسیه‌یه واقف

وكلاسندندر (١٨١٠ م و ١٢٢٥ ه) ده تورنده تولد و (١٦٨١ م و١٢٧٨ ه) ده وفات ايلدی . اولا عادی بر نفر بمده غزته‌جی اولديغی حالده (١٨٤٩ م) تاريخنده مبعوث ومتعاقباً تجارت و برسنه صكره ماليه ناظری اولوب مؤخراً شورای دولت رئيسی تعيين اولندی . مومی اليه داخلاً سربست وثابت برمسلك سياسی اتخاذ وخارجاً فرانسه ايله اتفاق واوستريا ايله محاربه ايدرك ساردنيا قراليتنك ايتاليا قراليتنه تحويلنه باعث اولمشدر .

§

﴿ قاهر ﴾ بالله — خلفای عباسيه دندر اسمی محمد جلوسی (٩٣٢م و ٣٢٠ ه) سلطنتی ايكی سنه‌دن نقصاندر .
قاهر سفك دماده يك ماهر اولوب حتی سبب جلوسی اولان امير الامرا مونس) ی بيله سببسز يره كسمش وقرنداشنك والده‌سنی مالنه طمعاً اياغندن آصمشدر . مؤخراً دخی بعض پولتيقه‌يه مبنی حضرت (معاويه) ايله اوغلی يزيده منبرده لعنت اولنمسنی امر وخمر وملاهی وتغنی يی استحلال ايله حرمتنه قائل اولنلری شهر بشهر طرد وقهر ايلدی فقط بو كبی قهرهٔ عبادك حركات مظالمكاريسی ارادهٔ قهار ازلی ايله البته برنقطه‌يه واروب طيانه‌جغندن قاهر دخی وزيری ابوعلينك تدبيريله بر گيجه سرمست بادهٔ غفلت ايكن طوتيلوب كوزلرينه ميل چكلمشدر . مرقومك نعمت بصردن محروم اولدقدن صكره تحقير شعار خلافت ايچون جامع قپولرنده اون بش يكرمی ييل ارتكاب ذل سؤال ايلديكنی دخی روايت ايدرلر .

§

﴿ قاهره ﴾ — مصرك مقر خديويتيدر مصر سفلاده نيل مباركك صاغ جناحی قربنده (موغا تام) طاغی اتكنده واقع واوچ يوز اللی بيك نفوسی حاوی اولوب كوزل وواسع موقعلری وبرداخلی قلعه‌سی ومتعدد سرايلری وجسيم خانه وبرچوق جامعلری وباشليجه اوتوز بر حمام وصوبندلری وقنال وصهريجلری و پازار وكاربانسرالری وباغچه‌لری واردر و (بئر يوسف) دنيلان قيو عجايباتدن اولوب عمق طقسان متريه بالغ اولديغی حالده حيوانات بيله صو ايچمك ايچون دونه دونه اشاغيسنه قدر اينرلر . قاهره‌نك اسكندريه‌يه اولان شمندوفری ايسه پك منتظمدر . بوشهر

وجامع ازهر فاطمیلردن (معزلدین‌الله) لك قائممقامی طرفندن (۹۷۰ م و ۳٦۰ ﻫ) تاریخنده تأسیس و (۱۵۱٦ م و ۹۲۲ ﻫ) تاریخنده سلطان سلیم اول حضرتلرینك همتیله دولت علیه ممالکنه الحاق اولندی ۰ قاهره‌نك تزییناتنه مصر والیسی محمد علی پاشانك دخی فوق‌الغایه همتی سبقت ایتمشدر ۰ (مصر) کلمه‌سنه دخی نظر بیوریله ۰

§

﴿ قالیاق ﴾ یاخود (قایی) — ترکستان غربیده مسکون برقبیله‌نك اسمیدر بوقبیله دردنجی عصر هجری اثنالرنده قبول دین اسلام ایلدی ۰ علی روایةٍ سلجوق وترکمان طائفه‌لری بونلردن منشعبدر ۰ (هوایق) دخی دیرلر ۰

§

﴿ قای‌طبای ﴾ نام دیگر (ملك اشرف) — ملوك چراکسهٔ مصریه‌دندر (۱٤٦۷ م و ۸۷۲ ﻫ) ده جالس تخت حکومت اولوب فاتح سلطان محمد حضرتلریله مدت مدیده خوش چکمش ومؤخراً (۱٤۸٦ م و ۸۹۱ ﻫ) ده سلطان بایزید ایله بوزیشوب درت سنه امتداد ایدن محاربه‌ده نسیم مظفریت گاه مصرلی وگاه عثمانلیلر طرفنده هبوب ایلشدر ۰

اشته دولت علیه‌نك اندلس اهالئ اسلامیه‌سنه معاونت ایده‌مامسنه سبب بو محاربه‌لر ایدی ۰

قای طبایك برحکمدار دیانتشعار اولندیغنه شبهه یوقدر زیرا جسد جناب پیغمبری یی جانب عراقه گوتورمك نیتیله مدینهٔ منوره‌یه گلوب تحت‌الارض روضهٔ مطهره‌یه یول آچمغه چالیشان ایکی نفر خائن عجمی اشارت معنوئ جناب نبوی ایله کیدوب اخذوقتل ایلدکدن صکره روضهٔ مطهره‌نك اطرافنه تحت‌الارض فولاد قفس قویدرمش و (۸۹۰ ﻫ) ده محترق اولان حرم قدسیت محرم جناب فخرالانبیایی تعمیر و انشا شرفنه دخی نائل اولمشدر ۰

§

﴿ قاین اغاجی ﴾ بتولوس آلپا — بو اغاجك قشرینك حول الادمه‌سی بلاتوقف منبسط اوله‌رق مصدف برطاقم صحایف تشکیل ایدر وقشر مذکور تاننی حاوی اولدیغندن مطبوخ حالنده قابض کبی استعمال اولنه بیلور و بونك جزوی اولان قسمنده (نشا) بولندیغندن انی (قامچدال وساموید)

اهالیسی قینادوب یمکلرینه قارشدیررلر . اوراقی دخی آجی ودافع الدود ومدرردر وقشرندن حرارت واسطه‌سیله چیقاریلان یاغ ایله روسیه سختیانلری تربیه اولنمقده‌در ذکر اولنان سختیانلرده‌کی یومشاقلق ولطیف قوقو بونکله حاصل اولور .

§

﴿ قایی ﴾ — غرب ترکلرندن اوغوز قسمنك اشرافنه اطلاق اولنور بونلر ترکستاندن خراسانه وجنکیز عصرنده دخی ایران وارمنستانه چکلمشلر وبولندقلری محلاره قایی ایلی نامنی ویرمشلر ایدی . مؤسس دولت عثمانیه (عثمان) غازی حضرتلرینك دخی اشبو قایی طاقندن براویماغك بکی ایدوکی بعض توار یخده کورلدی .

§

﴿ قباد ﴾ — ملوك ساسانیان فرسدندر (٦٠٨٥ خ) تاریخنده یعنی میلادك درتیوز طقسان برسنه مقدمنده جلوس ایدوب مدت حکومتی اولان قرق سنه ظرفنده اوچ دفعه خلع واجلاس اولندی که بوحال مومی الیهك اول وقت فارسده منتشر اباحیه مذهبنی التزامندن واهالیسنك مذهب مذکوره قارشو ایکی طرف بولنمسندن ایلرو کلشیدی .

§

﴿ قپادوقیا ﴾ — آسیای صغراده برقطعهٔ قدیمه‌در وسیواس ومرعش وقرمان ایالتلرینك برقسمنه شامل اولوب شمالاً پونت غرباً غلاتیه وفریژی جنوباً کلیکیا شرقاً ارمنستاندن انی فارق اولان فرات نهریله محدود وکرسیٔ اداره‌سی قیصریه ایدی قپادوقیالیلر اولوقت آغر محدودالادراك خرافاتپرست صائبی مذهب اولوب باشلیجه عبادتکاهلری اولان قومانه معبدنده آتشه طپارلر وغایت معتبر آتلر وسوریلر بسیلرلر ایدی قپادوقیا اولا اولدجه مستقل پادشاهلرله اداره اولنوب متعاقباً اسکندر یونانی وعجم صدرابلری وآنتی غون طرفلرندن ضبط ایدلمش ومؤخراً (٥٢٨٢ خ) تاریخنده یعنی میلادك اوچیوز اون ایکی سنه مقدمنده مظهر استقلال اولوب ایکیوز یتمش سنه صکره مهرداد طرفندن ضبط اولنمشدر . مهردادك سقوطی اوزرینه قپادوقیا رومالیلره کچدی ومع مافیه رومانك حمایه‌سی تحتنده

قراللق وجهله خیلی زمان اداره اولنوب (١٨ م) تاریخنده ارکیلاوس نام حکمدارك وفاتی اوزرینه تیبر زماننده روما ایالتی حالنه قونلدی و (١٠٧١ م و ٤٦٤ هـ) ده سلجوقیلره و (١٣٩١ م و ٧٩٤ هـ) تاریخندن بدأ ایدرك فاتح زماننه دکین الیوم متصرفی اولان عثمانلیلرك قبضهٔ تصرفنه انتقال ایتدی .

§

﴿ قبارطای ﴾ — قفقاسیه‌ده منغرلستانك کیر و سنده وچچن قطعه‌سنك جهت غربیسنده برقطعه‌در اشبو قطعه چرکزستان خصوصی‌یی تشکیل وغربده بیوك قبارطای وشرقده کوچك قبارطای نامرله ایکی قسم اراضی‌یه انقسام ایدر ومالقا وترك نهرلری ایچندن چکر بونلردن بشقه دها بر چوق نهرلری واردر و(موزود) و(اوزبك) و(اوروواسقوی) و(چرك) باشلیجه قصبه‌لرندندر . هواسی لطیف واراضیسی منبت ایسه‌ده اهالیسی زراعته پك رغبت ایتمیوب اکثر یا بدویت حالنده یشارلر .

§

﴿ قباقچی ﴾ — (١٨٠٧ م و ١٢٢٢ هـ) تاریخنده نظام جدید سلکنه ادخال ایچون قره‌دکز سواحلندن جلب اولنان ایکی بیك قدر قلعه یماقلرینك رئیسی ایدی . بوغازه کلدکده قائممقام کوسه موسی پاشانك خفیاً تشویقیله نظام جدیدی استه‌میز دیه‌رك معیتیله یکیچریلره التحاق ایدوب ابتدا بوغاز ناظری انکلیز محمود افندی‌یی وبعده قره‌دن درسعادته کلوب نظام جدید طرفداری اولان ابراهیم کتخدا وکیرلی ستمه ابراهیم افندی‌یی ودیکر بدی ذاتی اخذ واعدام وسلطان سلیمی خلع وسلطان مصطفایی اجلاس ایله نظام جدیدك لغو ینی اعلان ایلدی . شوراسی غریبدرکه لوند چفتلکنده برقاچ الای نظام جدید عسکری موجود اولدیغی وجمله‌سی یکیچریلرك رقیبی بولندیغی حالده اشبو قلیل المقدار زوبالرك دفعیچون بونلره برامر ویریلمه‌دی واه واه واه .

§

﴿ قبة الشهاده ﴾ — حضرت موسی علیه السلامك اجرای مراسم عبادت وتلقیٔ وحی الوهیت ایچون بریهٔ سیناده شمشاد اغاجی وقیون یوکیله

حيـوانات دريلرندن یاپدیردیغی متحرك برمعبدك اسمیدر . معبـد مذكورك ایچی آلتون وایپكارله وملكۀ كرو بین صورتلر یله تزیین اولنمش ودرونـده برطاقم دفلر والتون وكوشدن معمول چارپارەلر وینه التوندن مصنوع برفنار آصلمش ایدی دیرلر حضرت موسی هرقنغی برزمان قبه یه كیرسه بنی اسرائیل اطرافنه طوپلانوب عبادت ودرونده اولان تابوت عهدی زیارت ایدرلر ایدی .

§

﴿ قپچاق ﴾ — قزان وولغـا ودون نهرلری واژدرهـان وقریم وحوالیسنده آل جنكیزدن برشعبەنك تشكیل ایتـدیكی حكومت جسیمەنك یاخود اورالرده مجتمـع تاتار اقوامنك اسمیدر . بوحكومت (١٥٥٤ م و ٩٦٢ ھ) تاریخنەقدر پایدار اولوب نیجه ییللر روسـیەلیلری خراجكذار ایتمشیكن ایچلرینه دوشن تفرقه مناسبتیله تاریخ مذكوردن صكره منقرض اولمشلردر .

§

﴿ قبرلس ﴾ — قدما نزدنده سـیپروس در بحرسـفیدده براطه اولوب سوریەایله آسیای صغری بیننده واقع ایكیوز یكرمی بش كیلو متر و طولی وسكسان كیلومتروعرضی اولەرق یوز بیك نفوسی جامعدر وغایت مرتفع برسـلسلۀ جبالی واردر . اراضیسی منبت اولوب بغـدای چوق توتون كوك بویا انجیر وفواكه سائره یتشدیرر مقدما غایت معمور ومشهور ایدی . (٤٩٧٤ خ) تاریخنده یعنی میلادك التی یوز یكرمی سـنه مقدمنده فنیكەلیلره و یتمش سـنه صكره مصرلیلره وعجملره بچدی ومیلاددن درت عصر اول بوراده طقوز نفر كیمسـه صندالی نشین حكومت اولدی كه الك مشـهورلری (سـالامین) نام حكمدار ایدی مؤخراً اسكندر یونانی یه بچوب بونك وفاتندن صكره اخلافی زماننده مصر وسوریه حكمدارلری بیننده منازع فیه قالدی و بر ارەلق پتوله فاملیاسـنه مخصوص برقرالیت تشكل ایلدیسەده (٥٥٣٦ خ) تاریخنـده (قاتون) نامندەبری رومالیـلر نامنه ضبط ایدوب اخیراً روم ایمپراطورلری زماننده اسـلام فتح ایلدی بونك اوزرینـه ینه برطاقم مختلف متبوعلره بچدكدن صـكره (١١٩٢ م و٥٨٨ ھ) تاریخنده قبریس قرالیتنی تشـكیل ایدن فرانسز درەبكلرندن (كویی دی لیزونیان) .

انتقال و اخلافی برچوق عصرلر حکومت ایتدی و مؤخراً بوسلاله‌دن اولان (قتربن قورنارو) قبریسی وندیکلوره صاتوب نهایت (١٥٧٠ م و ٩٧٨ ه) تاریخنده عثمانلیلر طرفندن برمدت محاصره و برچوق تلفات ایله ضبط اولندی . اك صوك دفعه محاصره ایدیلان مشهور (ماوسه)قلعه‌سی برسنه قدر طیانمش ویورویش اثناسنده اعداطرفدن آتش ایدیلان لغم اکثریسی ضابط اولمق اوزره اوچ بیك اسلامی دفعة برهوا ایتمش ودها پك چوق آدم جام شهادتی نوش ایلمشدر . قلعهٔ مذکوره خندقلرینك عرضی یوز یکرمی وعمق اون طقوز وداخلی التی بیك ایکیوز قرق ذراع ودروننده یوزالتمش عدد طوب موجود اولدیغی وبعدالفتح دروننده بولنان درت بیك قدر جنکجی وندیك عسکرینك ایتالیا سواحلنه کوندرلدیکی تواریخده مقیددر .

§

﴿ قبض ﴾ — مدت مدیده اوتورمغی عادت ایدنلر ایله بعض اختیارلرده واطعمهٔ قابضه اکلنی معتاد ایدینلرده مرض اصلی کبی پیدا اولور برعلتدر . علت مذکوره عرضی اوله‌رق بعضاً معده وامعانك تهیجاتندن والم معده‌دن ویا قولنج اسربیدن وفلجدن ویاخود اورام باسوریه‌دن دخی ظهور ایدر . چوجقلرده‌دیش چیقاردقلری اثناده وقوعبولدیغی دخی واردر. قبضی تلیین ودفع ایچون (راوند) و (محموده) و (صاری صبر) ایله یاپلمش حب وسفوفلر استعمالی جمله‌نك معلومی اولوب مع مافیه عادی قبضلرده طبیعتی طعام ایله تلیین ایتمك یعنی طعامی برقاچ کون ابه کومجی وسود وامثالی یومشادیجی شیلره حصر وخیر وپلاو کبی قابض شیلری ترك ایلك دخی برعلاجدر . التی یدی یاشندن صکره‌کی چوجقلر وبیوك آدملر شخص و وجودلرینك تحملنه کوره بر ایکی درهمدن اون التی درهمه قدر انکلیز طوزینی مقدار کافی صو ایچنده ازه‌رك ایچه‌بیلورلر .

§

﴿ قبط ﴾ — مصر اهالیٔ قدیمه‌سنك اسمیدر . اسکی یونانیلر ولاتینلر بو نامك غلطی اوله‌رق مصره (کیت) یاخود(اکیت) دیرلرایدیکه الیوم اوروپالیلر اکیتك غلطی اولمق اوزره (جبت) یاخود (اجیبت) دیمکده‌درلر لکن قبطلر یعنی اسکی مصرلیلر مصرایم بن سام اولادندن

اولدقلریچون مصره (سامی یاخود شامی)دیرلر ایدی . توراتده (اخمیم)در .
بر روایتده (قبط) اسکی مصریلرك کویا غیبدن خبر ویرن بر صنمنك یاخود
خدمه‌سنك ویاخود قبط علماسنك اسمی ایدی . قرأن کریمده مذکور اولان
(بالجبت والطاغوت)ده‌کی جبتك دخی بو صنم اولمسی مأمولدر . (چفط)
کلمه‌سی دخی جحوددن دکل بلکه مصرده مقیم یهود علماسنه وقتیله ویرلمش
(چبت) نامندن قالمه ایدوکی ظن اولنور زیرا قبط نامی اخیراً نوبه وحبش
ممالکنه دخی مصردن کتدی .

قبطلرك الیوم مقداری غایت محدوددر وهمان جمله‌سی تجار وسمساردرلر .
بونلرك لسانلری دخی وار ایدیسه‌ده اون یدنجی عصر اواسطنه طوغری
مقرون نسیان اولوب شمدی جمله‌سی عربجه تکلم ایتمکده‌درلر ومع مافیه
لسان اصلیلرینی دخی اونوتمیوب دعالرنده قوللانمق ایچون اوکرنمکده‌درلر .
قبطلرك مذهبی (اوتیشست) مذهبی ایسه‌ده اسکی ختان عادتلرینی دخی
ترك ایتمزلر . قاهره‌ده ساکن اولان پطریقلری اسکندریه وقدس شریف
پطریقی عنوانیله‌دخی یاد اولنور وبونه وحبشستانه طرفندن پطریق‌وکیللری
کوندررر .

§

﴿ قبلای ﴾ — آل جنکیزدن مغولستان خاقانی (منکو) خانك
برادریدر . (١٢٥٠ م و ٦٤٨ ھ) تاریخنده قرنداشی طرفندن تاتارستان
وچین قطعه‌سنه کیدوب (خطای) اقلیمنی کاملاً آورده‌ٔ دست تسخیر
و بو صره‌ده علیهنه قالقان دیکر قرنداشی (ارتق بوغا) یی قهر و تدمیر
ایلدکدن صکره (١٢٥٨ م و ٦٥٧ ھ) ده بالاستقلال تاتارستان حکمدای
اولدی . مؤخراً چین قطعه‌سنده توسیع دائرهٔ فتوحات ایله شنسی وسچوان
ایالتلرینی ضبط ودرت یوزبیك کشیلك براردو ایله صوك دفعه‌کی محاربه‌سنده
چینك (سانغ) سلالهٔ حکمرانیسنی سلسلهٔ محو وانقراضه ربط ایدرك یرینه
تاتار حکومتنی اقامه ایلدی .

بومحاربه‌ده خاقان چین اسیر اولدقدن صکره چین باش وکیلنك اون بش
یاشنده بر شهزاده‌یی تاتارلرك ظلم وغدرندن قورتارمق ایچون قوجاقلیوب

برابرجه دكزه آتلديغى ومتعاقباً شهزاده‌نك والده‌سى دخى آنله پيرو اولوب اوچى بردن غرق ونابديد اولديغى محكيدر . (نه فداكارلق)
قبلاى خان (١١٨٥ م و ٦٨٤ ه) تاريخنـده يكينده طوت اغاجنك ايچ قبوغندن معمول ومهور ومدور بركاغد چيقـاروب بين الاهـالى تداول ايتديرمشدر اهـالى صـادر اولان امره بنـاءً بوندن بشـقه پاره آلوب ويرمزلر ايدى .

§

﴿ قتاده ﴾ بن نعمان الانصارى — زمرهٔ صحـابهٔ كرامدندر . غزوهٔ احدده وبر روايتده بدرده كوزى يرندن خروج ايدرك دوچارعارضهٔ عما اولدقده صلى الله عليه وسلم افندمز (اللهم اكسه جمالاً) دعاسيله كوزينى الوب يرينه وضع بيورديغى كبى كسب صحت ايلمشـدر . حضرت قتاده (٦٤٣ م و ٢٣ ه) تاريخنده مدينهٔ منوره‌ده وفات ايلدى . اولادندن برى عمر بن عبدالعزيز حضورينـه واروب مشـاراليه كيم اولديغنى صوردقده (انا ابن الذى سالت على الخد عينه . فردت بكف المصطفى احسن الرد فعادت كما كـانت لاول امرهـا . فيـا حسن ماعين ويا حسن مارد) ديو جواب ويرمكله مظهر استحسـان واكرام بى پايان اولمشـدر . فقهاى تابعيندن (قتاده) بن دعانة المدنى بشقه‌در .

§

﴿ قترين ﴾ — سنت قترين ناميله معروف اولوب خرستيانلر عندنده عزيز طانمش بر بـاكـره قادينـدر . دردنجى عصر ميلادى ابتـدالرنده اسكندريه‌ده برحيات اولوب (٣١٢ م) تاريخنه طوغرى (ماقسيمين دايه) زماننده عزيزه عنوانى حائز اولدى . روايت اولنديغنه كوره بو قز كندو سن وجنسنك مافوقنده برمعلوماته مالك ايدى . اون سكز ياشنده كندوسنى اعتقـاد مخصوصندن دوندرمك ايچون ايمپراطور طرفندن مأمور ايديلان برچوق فيلسوفلرى كندو اعتقـادينه دوندردى . قان ايله ملون ونصفى قيرق بردولاب اوزرينه طيـانمش اولديغى حالده ترسيم اولنور وهرسـنه تشرين ثانى ٢٥ ده يورطيسى طوتيلور .

§

﴿ قترينه ﴾ برنجی – روسیه ایمپراطوریچه‌سیدر . (١٦٨٢ م و ١٠٩٤ ﻫ) تاریخنده لیوونیاده فقیر بر فامیلیادن نشأت و (١٧٢٧ م و ١١٤٠ ﻫ) تاریخنده وفات ایلدی .

مومی الیها ١٧٠٢ ده ماریانبورغك ضبطی اثناده اسیر دوشه‌رك اسوجلی عادی بر نفره خیلی زمان زوجه‌لك ایتدی موخراً حسن و آنی سایه‌سنده پرنس منجیقوفی دام الفتنه رام ایدوب بعده پترونك سوكیلیسی اولدی و (١٧١١ م و ١١٢٣ ﻫ) تاریخنده عثمانلیلره قارشو سفرنده چاره رفاقت ایدوب پروت نهری اوزرنده مشارالیهی ابلوقه آلتنه آلمش اولان عثمانلیلری (یعنی صدراعظم بالطه‌جی محمد پاشا و كتخداسنی) بر طاقم مجوهرات اعطاسیله آلداده‌رق یاپدیغی معاهده ایله قورتاردیغندن چار نزدنده‌كی قدر و اعتباری اسكیسندن بیك قات بالاتر اولمغه باشلادی . نهایت چاردن برچوق چوجقلری اولدقدن صكره چارك زوجه‌سی طانیلوب (١٧٢٤ م) ده رسماً ایمپراطوریچه رسم تتوجنه مظهر و (١٧٢٥ م) ده چارك وفاتی اوزرینه بتون روسیه‌یه حكمدار رعیتپرور اولدی . بو اثنالرده قوجه‌سی متوفی طرفندن طوتیلان مسلكی احیایه چالشدیسه‌ده صكره‌لری بر طاقم حركات نالایقه‌یه دوشدیكندن منجیقوف نام سوكیلیسنه اداره‌نك قسم اعظمنی ترك ایلدی . (محمد پاشا) كلمه‌سنده مراجعت بیوریله .

§

﴿ قترینه ﴾ ایكنجی – روسیه ایمپراطوریچه‌سیدر . (١٧٢٩ م و ١١٤٢ ﻫ) تاریخنده آلمانیاده تولد ایتمشدر . (١٧٤٥ م) تاریخنده غوتورب دوقه‌سی هولستین ایله ازدواج ایدرك اشبو هولستین روسیه‌ده برمدت اوچنجی پترو نامیله سلطنت سوردیسه‌ده (١٧٦٢ م و ١١٧٦ ﻫ) تاریخنده مبتلا اولدیغی بر فاحشه‌یی تزوج ایچون قترینه‌یی تطلیقه واندن متولد اوغلنك ولد زنا اولدیغنی رسماً اثباته قالقشدیغندن بوخصوص قترینه‌یه زیاده‌سیله كران كله‌رك عسكری بینده قزاندیغی نفوذ واقتدار وفدا ایتدیكی اقچه وملایمت سایه‌سنده زوجی مرقومی بغتةً خلع ویدی كون صكره اعدام ایتدیردكدن صكره تخت ایمپراطوری‌یه اوتوردی ومقدما قونداقده ایكن برقاچ آی ایمپراطور اولوب صكره خلع وحبس اولنمش ویكرمی سنه‌دنبرو محبوسیتی

جهتیله دنیا یوزی کورمامش اولان (ایوان)ی تأمین اقبال ایچون اسرافاته بوغه‌رق اعدام وعاشق اولان (پونیا توفسکی) یی لهستان قرالی انتخاب ایتدیردی • براز صکره مومی الیهك ولهستانده تدارك ایتدیکی طرفدارلرینك موافقتیله وبرطاقم انتریقه‌لرله کویا اختلالی دفع ایچون لهستانه عسکر صوقدی ودولت علیه بوحرکتی پروتستو ایله برابر اعلان حرب ایتدیسه‌ده التی سنه دوام ایدن محاربات معهود قینارجه معاهدهٔ مضره‌سیله نهایت بولوب تن نهریله اوزی اره‌سنده بولنان ممالك وقیلبرون و کرچ وازاق وطغیان قلعه‌لری ویکی قلعه‌نك همان وبتون قریم ممالکنك بالاخره الدن چیقمسنه وممکلتینك وصربستانك سربستیتنه سبب اولدی ودها بویله برچوق تصورات حریصانه‌ده ایکن (١٧٩٦ م و ١٢١١ هـ) تاریخنده فجأة وفات ایدوب غوغای جهاندن قورتلدی • مشارالیها نظر تواریخده فاحشه‌لکله متهمدر •

قترینه بعض مرتبه ادبیاتدن دخی بهره‌مند اولدیغندن قومدیایه دائر آثاری و (وولتر) ایله مخابراتندن بشقه دیکر برطاقم تألیفاتی واردر •

(قترین) — روسیه‌ده قادینلره مخصوص برنشاندرکه برنجی قترینه‌نك روسیه اردوسنی دولت علیه ابلوقه‌سندن قورتاردیغی زمان قوجه‌سی پترو طرفندن ایجاد اولنمشیدی •

§

﴿ قتولك ﴾ — اعتقاد کلمه‌سنده فرق خرستیانیه‌نك ایکنجی نومروسندن یدنجی نومروسنه قدر مراجعت بیوریله

§

﴿ قتیبه ﴾ — بنی امیه‌دن عبدالملك بن مروان زماننده امیرالعراقین حجاج طرفندن خراسان والیسی ایدی اتراکه اعانه ایچون چیندن کلان ایکی یوز بیك کشیلك براردویی بوزدقدن صکره وقوعبولان طلب اوزرینه (پکین) ه اون کشیدن مرکب برهیئت سفارت کوندروب بعض تکلیفاتده بولنمش وحتی موفق دخی اولمشدر • خوارزم سمرقند بخارا کاشغر فرغانه‌یی دخی بوذات فتح ایلدی • مؤخراً خلیفه عبدالملکك وفاتیله یرینه سلیمان بن عبدالملك کچدکده بعض ماجرایه مبنی بیعت ایتمیوب خلعنه یوریدیکندن

(٧١٤م و ٩٦ ھ) تاریخنده امراسی علیهنه بالقیام متعلقاتیله برابر اخذ
واعدام ایلدیلر . مشار الیهك چینه کوندردیکی ذاتلر عساکر اسلامیهنك
اك شجیع ومهیبلرندن ایدی پکینه واروب حضور خاقانی‌یه چیقدقلرنده
غایت مکمل ومنتظم اسلحه ایله دخی مسلح اولدقلرندن خاقان وامراسی هر
برینی بیك چینلی‌یه معادل بر قهرمان کوره‌رك خوف وخشیته دوچار
اولملریله مذهبلرندن ونقدر آدم اولدقلرندن استفسار ومرادلری نه ایسه
محاربه‌سزجه حصولی ممکن ایدوکنی نازکانه معرض رجاده تذکار ایلدکلرندن
سفرای مشارالیهم (بزم مذهبمز اسلام ومرادمز نشر اسلامدر واچه‌یه
بوچه‌یه احتیاجمز یوقدر وامیرمز قتیبه ایسه چین ممالکنی کاملاً ضبط
ایده‌جکنه یمین ایتمشدر) دیملریله خاقان مادام که یمین ایتمش بنم بورجامی کندوسنه
عرض ایله برابر یمیننده حانث اولمامق ایچون پکین طپراغندن برمقداریني
ویره‌جکم هدیه‌لرله برابر کوتورك ومصالحه رجاسنده اولدیغمی سویله‌یك
دیه‌رك بیوك برالای والتفات ایله اعاده‌لرینه مسارعت ایلدی .

§

﴿ قحطان ﴾ — هود علیه السلامك اوغلی و (٣٥٢٦خ) تاریخنده
یعنی میلادك ایکیبیك یکرمی سکز سنه مقدمنده یمنده ساکن عرب عاربه‌نك
رئیسی وجرهم ثانی ویعرب نام رؤسای قبیله‌نك پدریدر . اسمنه یقطان
دخی دیرلر . یمن ولایتنده بنی شهر قضاسنك جهت شرقیسنده الیوم بنی
قحطان نامیله برقبیله مسکوندر

§

﴿ قداس ﴾ — خرستیانلرك اعتقادنجه حضرت عیسی علیه السلامك
دم وتنلری ذکری اولان آیین اصلی‌یی اجرایه تعبیر اولنور بوندن مقصد
ایسه اعتباری قربان تقدیمندن و بودخی حضرت عیسانك دمنه قلب اولندی
اعتقاد اولنان صافی شرابی وتنی اعتقاد اولنان مایه‌سز اتمکی اکل وشربدن
عبارتدر . بوصورت قتولکلرك آیینی اولوب اورتودقسلر ایسه اتمکی مایه‌لی
خمیردن یپارلر وشرابلرینك خالص اولمسنه اهمیت ویرمزلر اورتودقسلرك

قداس شرابنه‌دن عوام ملت دخی ایچه‌بیلور لکن قتولکلرک‌کی خـواص واغنیای ملته منحصرکبیدر . قداسك روبجه‌سی (لیتورژیئا)

§

﴿ قدرغه ﴾ — ایتالیانجه‌دن مأخـوذ اوله‌رق کورك و یلکن ایله قوللانیلور بر نوع قایق معناسنه‌ذر درسـعادتده کائن قدرغه لیمانی فاتح سلطان محمد زماننده یعنی (١٤٦٢ م و ٨٦٨ ﻫ) تاریخنده انشا اولندی . (چکدیری) و (ترسانه) کلمه‌لرینه دخی نظر بیوریله .

§

﴿ قدس ﴾ یاخود (اورشلیم) — فلسطینده بحرلوط ایله بحرسفید بیننده قدیم برشهراولوب اون‌بشبیك نفوسی و برطاقم جوامع وکنایس وخیراتی شاملدر قدس شریف درت محله‌یه تقسیم اولنور شویله‌که (سیون) تپه‌سنك جهت غربیسنده یهودیلر و(پوتیه) نك جهت شرقیسنده ارمنیلر و (وافرا) تپه‌سی حوالیسنده خرسـتیانلر و (موریا) طاغی اوزرنده مسلمانلر اوتورلر وقتیله سیون تپه‌سنك بر جهتنده شهرداود وموریا اوزرنده حضرت سلیمـان علیه السلامك اکمال ایلدیکی معبد وار ایدی . قدس شریفك اطرافنده آره‌لقلی بدن شکلنده یاپلش وقله‌لرایله تحکیم وتزیین اولنمش برعالی سور موجوددر . بیوك قسطنطینك والده‌سی (سنت الن) طرفندن انشا اولنمش اولان قامه کلیساسی قدسك الك مشهوربنیه‌سندندر قدس وقتیله عموم یهود پادشاهلرینك مقرحکومتی ایکن حضرت سلیمان علیه السلامك وفاتی عقیبنده یعنی اوغلی رخبعیم زماننده اسباط بنی اسرائیلدن اون سبط خلقی اعتزال ودولت اسرائیلیه نامیله بشقه‌جه بر حکومت تشکیل ایتملریله مومی الیهه تابع اوله‌رق قدسـده قالان ایکی سبط خلقنه دولت یهودیه دینلدی وایمپراطور (سزاق) ومصر حکمداری (نیخوا) برمدت بونلری اشغال ایدوب (٤٩٨٨خ) تاریخنده یعنی میلادك التی یوزالتی سنه مقدمندن بشیوز سکسان یدی سنه مقدمنه قدر اثور حکمداری (نابوپولاصر) واوغلی ایکنجی (بخت نصر) اوچ دفعه استیلا واهالیسنی بابل وسائر ممالك عراقیه‌یه تبعید وشهری تخریب ایلدی وفرس حکمـداری (کیخسرو) بابلی فتح ایتدکدن صکره تشـکرا یهودیلری عفو وقدسه اعاده ایلدیکندن (٥٠٥٨خ) تاریخنده یعنی میلادك بشـیوز اوتوز

التی باخود بشیوز اون التی سنه مقدمنده قدس شریف وبیت مقدس ینه اعمار اولنوب کرکی کبی کسب شهرت ایلدی و (٥٤٢٦خ) تاریخنده یعنی میلادك یوز التمش سکز سنه مقدمنده سلوسید (سلفکیه) حکمداری (انتی‌یوخوس آپیقان) قدسی مصر حمایه‌سندن کندو حمایه‌سنه آلمق قصدیله اوروب بیت مقدسی یغما ایتدیردکدن صکره یهودیلری قویدیغی صنمه پرستش ایچون تضییق وختان اجرا ایلیانلرك ولحم خنزیر اکل ایتمیانلرك قتلنی امر وتورات نسخه‌لرینی کاملاً احراق ایلدیکندن یهودیلر طاغیلوب اوچ سنه صکره (مطاطیه) نامنده برفدایی یهودینك همتیله (حشمنای) دولتی تشکل ایتدی و (٥٥٣٢ خ) تاریخنده یعنی میلادك التمش ایکی سنه مقدمنده روما جنراللرندن (پومبه) قدسده ظهور ایدن سلطنت دعواسنی فرصت اتخاذ ایدرك اولنان دعوت اوزرینه کلوب قدسی استیلا وروما دولتی حمایه‌سنه ادخال ایتدی و (٦٥م) تاریخنده یهودیلرك چیقاردقلری اختلال اوزرینه روما ایمپراطوری (نرون) جنرال (وسپاسین) ی کوندروب برمدت محاصره‌دنصکره اوغلی (تیتوس) معرفتیله ضبط اولندی واسیر اولان اعیان یهود مزایده ایله فروخت و برطاقمی نفی وتغریب ایدلدی و (۱۳٥م) تاریخنده ظهور ایدن اختلالی تسکین ایچون رومادن کلان عسکر دخی یهودیلری فنا حالده تربیه و بقیة السیوفی طرد وبردها قدسده یهودی بولنمسنی منع ایتدی. مؤخراً (٦١٤ م) ده عجملر الوب (٦٣٨م و۱۷ھ) تاریخنده دخی حضرت (عمر) رضی الله عنه بعض شرائطله ضبط ایلدی و (۱۰۷٦م) تاریخنده سلجوقیلره و (۱۱۸۷ م) ده ایوبیلره کچوب (۱٥۱٦ م و ۹۲۲ ھ) تاریخنه قدر دخی مصر حکومتی اداره‌سنده قالدقدن صکره مصرایله برابر دولت عثمانیه یدینه انتقال ایتدی. (اهل صلیب) و (قامه) و (بیت مقدس) و (رخبعیم) کلمه‌لرینه دخی مراجعت بیوریله.

§

﴿قدم﴾ — طوللری تعیین ایچون بر نوع اولچیدر. اسکی یونانلیلرك (بەما) تعبیر ایتدکاری ایکی بچق قدمی یتمش یدی سانتیمترو. وروماللولرك (پاسوس) دیدکلری بش قدمی بر مترو ایله قرق یدی سانتیمترو ایدی. دولت عثمانیه‌ده یارم ذراع معماری‌یه برقدم وبش قدمه برباع یعنی

قولاج دنیلور . قدم هندسی المانیا قدمیدرکه بر مترو ایله التمش سانتیمترو اولور .

اسپانیاده برمترو ایله قرق برسانتیمترویه وفلورانسه‌ده بر مترو ایله التمش درت سانتیمترویه وناپولیده برمترو ایله طقسان یدی سانتیمترویه قدم دیرلر . عادی قدم سکسان سانتیمترودر .

§

﴿ قدوری ﴾ — کبار فقهای حنفیه‌دندر واسمی عبد الرحمن کنیه‌سی ابوالحسن در مباحثه ومناظرهٔ علومده بی‌نظیر واسلوب تقریر و افاده سی غایت مقبول و دلپذیر اولوب عراقده مهر و جودی آفاق علم و هنری تنویر واشراق ایتمش ایدی . مذهب حنفی ایله شافعی بیننده اولان اختلافی جمع ایدرك (تکملة التجرید) و امام اعظم ایله اصحابی بیننده واقع مسائل خلافیه‌یی جمع ایله (تقریب) تسمیه ایلمشدر و بونلردن بشقه علم فقهدن برمتن شریفی واردرکه الیوم زینتبخش ایادیٔ فضلادر . بغداد ده (١٠٤٧ م و ٤٣٩ یاخود ٤٢٨ ه) تاریخنده وفات ایلدی .

§

﴿ قراقوش ﴾ — بهاءالدین کلمه‌سنه نظر بیوریله .

§

﴿ قراقویا ﴾ — الیوم اوستریا غالیچیاسنده برشهر اولوب ویستول نهری اوزرنده ووارشوه‌نك ایکیوز قرق سکز کیلو مترو بعدنده واقع وقرق بیك نفوسی جامعدر دار الفنون ومکاتب عالیه ورهبان مکتبلری وقصر وسور وخندقلری و بولونیا حکمدارلرندن بر طاقنك قبرلرینی حاوی بر باش کلیساسی و بر رصد خانه ایله درت عدد کتبخانه‌سی واردر . صناعتی رایج وتجارتی واسعدر . قراقویا یدنجی عصر میلادیده قراکوس طرفندن تأسیس اولنمشدی (١٣٢٠ م دن ١٦٠٩ م) تاریخنه قدر لهستانك مقر حکومتی ایدی مؤخراً لهستانك اوچنجی مقاسمه‌سنده اوستریایه ملحق و (١٨٠٩ م) ده وارشوه بیوك دوقه‌لغنك قسمندن معدود اولدیغی حالده (١٨١٠ م) ده تکرار مستقل برشهر اولوب نهایت (١٠١٠ م) ده روسیه واوستریا وپروسیا حمایه‌سی تحتنده برکوچك جهوریت تشکیل

ایدرك دول ثلثهٔ مشارالیهم طرفلرندن بیطرفلغی اعلان اولندی ومع مافیه (١٨٤٦ م و ١٢٦٣ ﻫ) تاریخنده اوراده ظهور ایدن بر اختلالی بهانه وكویا اعانه ایدن اوستریا دولتی طرفندن ضبط اولندی .

§

﴿ قرالا ﴾ — هندستانده مالابار و قاناره شهرلرینی حاوی بر قطعهٔ جسیمه‌نك اسمیدر بوراسی (١٠٦ م) تاریخلرنده برهمن طائفه‌سندن جلب اولنان مهاجرلر ایله اسكان و اعمار ایدیلوب صكره زمام ادارهٔ حكومت دخی انلرك النه چكمشیدی .

§

﴿ قرانتنه ﴾ — ممالك سائره‌دن كلان سفینه‌لرك یولجی واشیاسی چیقارلمزدن اول كوزجه معاینه و تحری اولندقدن صكره تخصیص اولنان محلده اوزون قیصه بر زمان بكلدلمسنه اطلاق اولنور مقدما قرانتنه‌لرك مدتی كاملاً قرق كون اولدیغندن بو اصول قرق معناسنه اولان قرانتنه ایله تسمیه ایدلمشدر . اوته‌دنبرو عالمدن سالم عد اولنان ممالكدن كلان سفاین یولجیلرینه تفتیشات معتاده اجراسندن صكره درعقب رخصت اعطا وغیر سالم اولان محللردن كلان سفینه‌لر حقنده قرانتنه نظاماتی اجرا ایدیلور وقرانتنه مدتی سفینه ویولجیلرك كلدكاری محللرك تمیزلكی پاتنته‌لریله ثابت اولمسنه ویا شبهه‌لی ومظنون ومجهول ویاخود بولاشق بولنمسنه كوره اوزون ویا قیصه اولور . قرانتنه‌ده بولنان اشخاص خارجده‌كی آدم ایله مكاتبه ایده‌بیلور ایسه‌ده اوراقك كوكردن چكیریلوب دلنمسی واقچه‌نك سركه‌ده یاتیرلمسی و یوكلرك چوزیلوب هوالندیرلمسی لازمدر . قرانتنه بكلیانلرك ایچنده كیفسزلك ظهورنده قرانتنه مدتی تضعیف ایدیلور ووبا ظهورنده اشیا احراق اولنوب كمی صو ایچنه باتیریلور . قرانتنه‌لی اولان سفائنك الك یوكسك دیركنه صاری بر سنجاق چكلمك عادتدر .

(بارنابو) نام میلان حكمداری ایلك دفعه اوله‌رق (١٣٨٣م و ٧٨٠ ﻫ) تاریخنده مطعونلردن هركلان شیئی تطهیر ایتمكه امر ویروب لومباردیایه دخوللرینی قتل جزاسیله منع و وندیكلیلر (١٤٨٤ م و ٨٨٩ ﻫ) تاریخنده قرانتنه‌نك برنجی تشكیلاتنی تأسیس ایلدی . و بو تشكیلات (١٦٦٥م و ١٠٧٦ ﻫ)

تاریخندن اعتباراً اکثری آوروپا ممالکنده قبول اولندیغی کبی فرانسه دولتی دخی (١٧٢٠ م و ١١٣٣ ﻫ) تاریخنده وقوعبولان شدتلی طاعوندنصکره بالجمله لیمانلرنده قرانتنه اصولنی اجرایه قرار ویردی و (١٨٥٢ م و ١٢٦٩ ﻫ) تاریخنده هر دولت طرفندن تحت مقاولهیه النددی وشبههلی پاتنتهلر فسخ اولنوب وبا ایچون اون کوندن اون بش کونه وصاری حما ایچون اوچ کوندن یدی کونه وقولرا علتی ایچون بر کوندن یدی کونه قدر مدت وضع ایدلدی . دولت علیهده قرانتنه اصولی (١٨٣٠ م و ١٢٤٦ ﻫ) تاریخنده قبول وادارهسی طوپخانهٔ عامره مشیریتنه حواله اولنمش وروم ایلی سواحلنده اون اوچ واناطولی سواحل و ایچرولرنده یکرمی طقوز و برالشام سواحلنده یدی وافریقاده اوچ وبعض جزایرده یدی محلده قرانتنه خانهلر تأسیس قلنمشدر . شمدی دها زیادهدر .

§

﴿ قرستالیت ﴾ — اکثراجسامك مایع حالندن صلب حالنه انتقالنده جزؤ فردلرینك بربری اوزرینه تراکمیله تشکیل ایلدیکی شکله اطلاق اولور هر جسمك کندوسنه مخصوص بر شکل قرستالیسی واردر . بعضاً دخی بر جسم بر قاچ نوع وشکل اوزره قرستاللنور مثلا درنجف تعبیر اولنان جماد اکثر حالده بر منشور مسدسیٔ غیر منتظم شکلنده وشاب ذو ثمانیه قواعد و کوکرد ایله قورشوندن مرکب (غالنا) تعبیر اولنان جماد مکعب شکلنده قرستاللنوب ایزلانده طاشی تعبیر اولنان جماد دخی کاه معین مجسم وکاه منشور مسدسی و ذوثمانیه قواعد معینی و سائر بونلردن تولد ایدن شکلر اوزره قرستاللنور . بر جسمك قرستاللانمسی مراد اولندقده اول جسم صوده منحل ایسه قینادیلوب بر از تبخیر اولندقدن صکره دکل ایسه بعدالاذابه ترك اولنمق لازم کلور . (تبلر) کلمهسنه دخی مراجعت بیوریله .

§

﴿ قرطبه ﴾ — اسپانیانك جسیم شهرلرندن برشهردر وادی الکبیر نام نهرك صاغ ساحلی اوزرنده ومادریدك جنوب غربیسندن ایکیوز طقسان

بش کیلومترو مسافه‌ده واقع و التمش بیك نفوسی جامع وجسیم سورلرله محاط اولوب الیوم قوردو ایالتنك کرسیٔ اداره‌سیدر . سکزنجی عصر میلادیده یعنی برنجی عبدالرحمن زماننده مغرب زمین اصول معماریسنجه بوراده یاپلمش اولان بربنا حقیقةً شایان تماشادر . قرطبه شهری (۲ ٥٤٤ خ) تاریخنده یعنی میلادك یوز اللی ایکی سنه مقدمنده تأسیس اولندی و(٥٧٢م) تاریخنده غوتلر و (٧١١م و ٩٣ ه) تاریخنده طارق بن زیاد ضبط ایدوب قرق بش سنه صکره استقلال بولان حکومت اسلامیه‌نك مقر اداره‌سی اولدی . قرطبه کرك ثروت و ابنیه‌سنك انتظام و نفاستی و کرك علوم و فنونك وسعت انتشاری جهتیله دنیانك الك متمدن و پارلاق واوچیوز بیك نفوسی جامع بر مملکتی ایدی بوراده اولان بیك دیرکلی جامع کبیر و مدینة الزهرا و جسر کبیر تعبیر اولنان قنطره‌یی مورخین فوق الغایه ثنا ایتمشلردر ذکر اولنان قنطره‌نك طولی سکز یوز وارتفاعی التمش وعرضی اللی ذراع اولوب اون طقوز برجی و یکرمی سکز کمری اولدیغی کبی مملکتك اطرافنده یکرمی بر واروش و اوچبیك قریه و هر قریه‌ده قاضیلر وجوامع و مدارس و مکاتب وار ایدی وشهر ایله واروشلرینك اطرافنه یکرمی درت میل دورنده برجسیم دیوار چکیلوب سکز قپو آچلمش ایدی دیرلر . هرنه حال ایسه قشتاله قرالی اوچنجی فردیناند (١٢٣٥ م و ٦٣٣ ه) تاریخنده ضبط وتخریب ایلمشدر وشمدی یالکز جامع مزبور قالوب اودخی کلیسایه تحویل و (١٥٢٨ م و ٩٣٥ ه) تاریخنده بعض دیرکاری کسر اولنمشدر .

§

﴿ قرطبی ﴾ — شیخ المحدثین امام ابو العباس احمد جمال الدین حضرتلرینك شهرتیدر مشار الیه (١١٤١ م و ٥٣٦ ه) تاریخنده وفات ایلدی مسقط رأسی اندلسده واقع قرطبه شهریدر دیکر روایته کوره اندلسده مرسیه شهرنده دنیایه کلوب (١٢٥٨ م و ٦٥٦ ه) تاریخنده وفات ایلمشدر (شرح صحیح البخاری) و (المفهم لما اشکل من تلخیص کتاب مسلم) و (مختصر الصحیحین) جملهٔ تألیفاتندندر .

(قرطبی) — شیخ المفسرین شمس الدین محمد بن احمد نام ذاتك دخی

شهرتیدر . بونك (تفسیر قرطبی) نامیله بنام تفسیر کبیرندن بشقه (تذکرة القرطبی) نامنده بر کتابی وآثار سائره‌سی دخی واردر .

§

﴿ قرق کلیسا ﴾ — روم ایلی‌ده برشهر اولوب بونامده‌کی لوانك مرکزیدر ادرنه‌نك شرقندن اللی بش کیلو مترو مسافه‌ده و استرانجه طاغی اتکنده واقع ومستحصن بر قصر ایله اوتوز بش بیك نفوسی جامعدر (١٣٧٠ م ٧٧٢ ﻫ) تاریخنده تیمور طاش پاشا معرفتیله ضبط و تسخیر اولنمشیدی .

§

﴿ قرمان ﴾ — الیوم قونیه ولایتی داخلنده اولوب مقدما (پیزیدی) قطعه‌سنی تشکیل ایدن ومؤخراً برمدت امارت حالنده اداره‌اولنان و (لارنده) (نیکده) (ارمناك) (قونیه) (قیصریه) (اقشهر) (بکشهری) (سیدی شهری) (قره حصار) سنجاق وقضالرینی جامع بولنان ایالتك اسمیدر . بو ایالتك اکثری محللری طاغلق ایسه‌ده کوزل اوزوم وافیون ومحصولاتی واردر قرمان ایالتی ملوك سلجوقیهٔ روم تصرفنده ایکن (١٢٦٧ م و ٦٧٦ ﻫ) تاریخنده بر بیوك ترکمان قبیله‌سی قونیه‌دن ماعداسنی ضبط وملوك مزبوره‌نك انقراضی عقیبنده یعنی (١٣٠٣ م و ٧٠٣ ﻫ) تاریخنده قونیه‌یی دخی ایلخانیلردن بدل معلوم مقابلنده اخذ ایدرك بر امارت تشکیل ایلمشیدی بواثناده دولت علیه دخی برو طرفده تأسس ایدرك بینلرنده رقابت حاصل اولدیغندن وآره صره منازعه اکسك اولمدیغندن سلطان مراد اول حضرتلری رقابت مذکوره‌یی بر طرف ایتمك ایچون (١٣٨٥ م و ٧٨٧ ﻫ) تاریخنده کریمه‌سی نفیسه سلطانی قرمان امیری علی بکه تزویج ایتدی لکن بونکله رقابت بر طرف اوله‌میوب امیر بولنانلر دولت علیه‌نك محاربه ایله مشغول اولدیغی زمانلرده اعداسیله اتفاق ایتمك وعسکر سوقیله ممالك عثمانیه‌یی اشغال ایلمك کبی حرکاتده بولندیلر وهردفعه‌سنده مغلوب وپریشان اولدقلری حالده کاه مشار الیهانك شفاعتیله وکاه مرحمت شاهانه‌یه مظهریتله تخلیص کریبان ایتدیلر وبونکله برابر ینه تك طورمیوب نهایت

سلطان محمد ثانی حضرتلرینك غضبنی تحریك و (١٤٦٨ م و ٨٧٢ ھ) تاریخنده صوك عصیانلری اوزرینه مملكتلرینی غیب ایتدیلر ٠

§

﴿ قرمط ﴾ — قرامطه مذهبنك مؤسسی اولوب طقوزنجی عصرده ظهور ایتمش و اسماعیلیلرك بیوكاری طرفندن تلف ایدلمشدر ٠ مرقوم ابتدا مذهبنی كوفه جوارنده نشره باشلادی ٠ طوتدیغی مسلك واهی ایجابنجه صیام دعا و صدقه مثللو عقائد اسلامیه یی رد وبالعكس شهوات نفسانیه حقنده مساعد طاورانه رق اشتراك اموال وعیالی وعظ و پند ایدردی خلیفه سی اولان خبیثلردن ابو طاهر (٩٢٣ م و ٣١١ ھ) ده بصره یی و بر سنه صكره كوفه دن عجمستانه قدر ممالكی ید تغلبنه آلدی و التی سنه صكره (رحبه) و (رقه) و (هیط) شهرلرینی اوروب مكهٔ مكرمه ده حجاج مسلمینی قتل عام ایتدكدن صكره (حجر اسعد) ی انسان مقناطیسی دیه رك ركن مخصوصندن چیقاروب بصره یه كوندردی ٠ (مكهٔ مكرمه ده امیر الامرا بولنان (یحكم) نام ذات حجر مزبوری استرداد ایچون اللی بیك التون ویردیكی حالده خائنلر ویرمامشلر و یكرمی ایكی سنه صكره كندولری ندامت ایدرك كتوروب یرینه قویمشلردر) قرامطیلر بغداد خلفاسیله دخی لاینقطع محاربانده بولنوب عربستانك برقسمنده وفرات حوالیسنده خیلی زمان اجرای حكومت ایلدیلر ودوكوشه دوكوشه نهایت (٩٨٢ م و ٣٧٢ ھ) تاریخنده محو ومنقرض اولدیلر كیتدیلر ٠ نصیری دینیلان فرقه بونلردن آزمه ظن اولنیور ٠ (اعتقاد) كلمه سنده اوتوز طقوز نومرویه دخی مراجعت بیوریله ٠

§

﴿ قروم ﴾ — صنایعده بویا اوله رق استعمال اولنور غایت مقبول برمعدندر اجسام قرومیه فخمیت سوت ایله اذابه اولندقلرنده صوده حل اولنور برملح حصوله كلور و بونك محلولی (آزوتیت فضه) ایله قرمزی و (آزوتیت رصاص) ایله صاری بر رسوب اعطا ایدر وذو ثمانیهٔ اسطحه شكلنده تبلر ایلر ٠ رنكی سیاه ولمعانیٔ معدنیدر ٠

§

﴿ قرون ﴾ — عندالمورخين تاريخ اوچه منقسم اولوب دور آدمدن روما دولتنك انقراضي اولان (٤٧٦ م) تاريخنه قدر كچن ايامه (قرون عتيقه) وآندن امريقانك كشفنه يعنى (١٤٩٢ م و ٨٩٨ ﻫ) تاريخنه دكين كچن مدته (قرون وسطى) وآندن ياخود استانبولك فتحندن بروسنه (قرون جديده) ديمش وتاريخلرده اكا كوره تنظيم ايدلمكده بولنمشدر . هر يوز سنه يه وهرقنغى برفرض اولنان وقتدن بدأ ايله اول وقتدن حياتده بولنان ادملرك جمله سى وفات ايدوب هيچ برفرد قالمامسى كوننه قدر اولان زمانه دخى (قرن) وجمعنه قرون ديرلر .

§

﴿ قرونشتاد ﴾ — پترسبورغ ايالتنده روسيه نك عسكرى ليمان وشهريدر پترسبورغك جهت غربيسندن ٢٧ كيلومترو مسافه ده اولوب اون ييكى بحرى اولمق اوزره قرق بيك نفوسى ومستحصن اوچ ليمانى واستحكام وترسانه سى وكوزل برقنال وحوضى شاملدر . روسيه بحريه ناظرى بوراده اوتورر . اشبو شهر (١٧١٠ م و ١١٢٢ ﻫ)ده بيوك پترو طرفندن تأسيس اولندى فنلاند كورفزينك طار برچيدى اوزرنده واقعدر وپترسبورغك استحكامى مثابه سنده در (١٨٥٤ م و ١٢٧١ ﻫ) ده انكليز وفرانسيز دونمالرى محاصره ايتمشيدى .

(قرونشتاد) — آوستريا ممالكندن كندو نامنده برلوانك مركزيدر اوتوز بش بيك نفوسى حاوى اولوب افلاق ولايتيله واسع تجارتى واردر .

§

﴿ قرووزاد ﴾ — آوروپا دول متفقه سنك بيت المقدسى اسلامدن تخليص ايچون وقتيله ترتيب ايتدكلرى فدايى عسكرك اسميدر . (اهل صليب)ه نظر بيوريله .

§

﴿ قره باش على ﴾ افندى — مشايخ خلوتيه دن مقامات عاليه صاحبى برذات ايدى حج شريفدن عودتنده مصره اوچ قوناق مسافه ده قرق بيك قدر حجاجك نصب خيام آرام ايلدكلرى محله هوا غايت آچيق اولديغى حالده برسيل كله جكنى كشف ايدرك درحال حجاجى اورادن قالديرتمسى عقيبنده

حقیقةً سیل کلوب اورالری باصمش وشیخ مومی الیه برقاچ کون صکره اوجوارده واقع نخل قلعه‌سنده و (۱٦۸٥ م و ۱۰۹۷ ه) تاریخنده وفات ایتمشدر . درت یوز سکسان بش خلیفه‌سی وار ایدی .

§

﴿ قره باغ ﴾ — آسیای روسیه‌ده برخانلقدر شمالاً قور شرقاً وجنوباً آراس نهرلری وقره‌طاغ وغرب وجنوب غربیده روسیه ارمنستانی وشمال غربیده کرجستان ایله محدود اولوب مقری (شوشـا) شهریدر . اهالیسی نصفاً اسلام و نصفاً خرستیاندرلر . اشبو مملکت وقتیله تیمورلنك طرفندن مقر اداره اتخاذ اولنمشیدی . قره‌باغ صویی آرپه چاینك جهت جنوبیسندن چکر .

§

﴿ قره‌جه احمد ﴾ — ملوك اعجامدن برذاتك مخدومی ایکن ترك دارات ایدرك بلاد رومه کلوب آق حصارده توطن واوراده وفات ایلمش برمبارك ذاتدر . بو حالده اسکدارده مدفون قره‌جه احمد بشقه اوله‌جق .

§

﴿ قره حصار ﴾ صاحب — یاخود (افیون قره حصاری) خداوندکار ولایتی سنجاقلرندن بر سنجاغك مرکزیدر انقره وکوتاهیه وقرمان اراضیسی بیننده وطولی ایکیوز وعرضی سکسان کیلومترو اتساعنده واهالیسی اوتوز بیك راده‌سنده اولوب منبت صحرالری وکوزل محصولاتی واردر وعبا وحالی وپیچاق کبی اعمالاتی وافیونی مشهوردر . جوارندن برنهر لطیف جریان ایدر . بوشهرك میلاددن ایکیوز سنه مقدم بنا و (آپاما) تسمیه اولندیغی وبرآره‌لق پای تخت اتخاذ قلندیغی یاخود علاءالدین سلجوقی زماننده انشا ایدلدیکی افادات تاریخیه‌دندر .

(قره‌حصار) شرقی — یاخود (شابین قره‌حصاری) سیواس ولایتی سنجاقلرندن برسنجاغك مرکزیدر طربزونك جنوب غربیسندن یوز اون بش کیلومترو ایلروده بولنور ونفوسی اللی بیك تخمین اولنور تفتیك وافیونه منحصر کبی اولان تجارتی رواجلیدر .

(قره‌حصار) دوه‌لو — قیصریه سنجاغنده برناحیه اولوب وقتیله

حوری قزلرینك مجمع ومقری ظن اولنان برمغاره ایله شهرت بولمشیدی .
دیکر روایته کوره بومغاره تکه سنجاغندهکی قرهحصارده ایدی .

§

﴿ قره رستم ﴾ — علمای اعلامدن برمشهور ذاتدر . امیرالامرا لالا شاهین پاشا ایله اورانوس بکك روم ایلنی فتحه مباشرت ایتدکاری زمان حددن زیاده اسرا اله کچدیکندن فاضل مومی الیه خمس شرعیسنك عساکر اسلامیهیه ویرلمدیکنی کوروب قاضیٔ عسکر چاندارلی قره خلیل افندی نزدینه عزیمت وادای خمس حقنده اولان آیت جلیلهیی قرائت واخطار کیفیت ایلدکدهقاضیٔ مشارالیه بالتصدیق کیفیتی حضورشهریارییه عرض ایتمکله موجبنجه اجراسی فرمان و خمس غنایمك ضبطی قره رستمه تفویض بیورلدی .

اواثناده اسرانك کثرتی مناسبتیله قیمتی دون اولدیغندن هراسیره یوز یکرمی بش اقچه قیمت تقدیر اولنهرق بدلنی ویرمك استیانلره سهولت اولمق اوزره اسیر باشنه یکرمی بش اقچه خمس اخذینه قرار ویرلدی .

بو صورتله النان اسیرلر هرسنه یکیچری صنفنه اخذی مقرر اولان مقداره بالغ اولمز ایسه اوست طرفی دوشیرمه اصولیله خرستیان اطفالندن آلنوب اکمال اولنمق دخی عادت ایدی .

خرستیانلردن کوکللو اولهرق عسکرهداخل اولنلراشبو ترتیب ودوشیرمهلردن بشقه ایدی و بوکا اولوقت پك چوق رغبت اولنور ایدی)

§

﴿ قرهزوس ﴾ یاخود (کیریسوس) — لیدیا حکمدارلرندندر (٥٠٤٧ خ) تاریخنده یعنی میلادك بشیوز قرق یدی سنه مقدمنده فارس حکمداری کیخسرو ایله سارت جوارنده ایتدیکی محاربهده طوتیلوب آتشه آتیلهجغی اثناده اوچ دفعه آجیآجی سولون دیه باغرمغله کیخسرو ایشیدوب جلب وسببنی سؤال ایلدکده « وقتیله حکیم سولون بکا (حکمدارلرجه بختیارلق وطننك سعادت حالنی کورمك ونعم الخلف یتشدیرمك ومحاربهده وطن اغورنده فداکارانه اوغراشوب ابقای نام ایتمکدر) دیدیکی صرهده سوزینی قبول ایتمامشیدم شمدی معنای حقیقیسنی اکلادمده آنك ایچون ناله

فزای تحسر اولیورم » دیمسی اوزرینه کیخسرو دخی تأثریاب عبرت اوله‌رق اعدامنی عفو ومومی الیهی کندوسنه ندیم اتخاذ ایلمشدر· قره زوس زمانی حکمدارلرینك الك ثروتلیسی ومتعظمی ایدی ·

§

﴿قره طاغ﴾ — اسلاولر چرناغوره دیرلر اوروپاده بر کوچك حکومتدر ارنبودلق وقطارو ایله تحدید اولنور شمالدن جنوبه طولی ۹۸ شرقدن غربه عرضی ٤٧ کیلومترو و یوز یکرمی بیك نفوسی حاوی ایدی· بونلردن یکرمی بیك قدری هربار استعمال اسلحه‌یه مقتدر ومستعددرلر باشلیجه قصبه‌سی مرکز اداره اولان چتینه‌در · قره طاغ همان عموماً الب سلسلهٔ جبالی شعباتندن صایلور · بعض نهرلری واردر که بونلردن غایت چوق بالق چیقاریلور واراضیسی هیچ منبت دکل دینیه‌جك قدر محصولدار اولوب هیچ حکمنده اولان زراعتی دخی قادینلر طرفندن اجرا اولنور· واسع اورمانلری دخی بولنور ·

قره طاغ خیلی زمان دولت علیه اداره‌سنده ایدیسه‌ده الیوم مستقلدر وقنیله (ولادیقه) تسمیه اولنان بربك معرفتیله اداره اولنور ایدی الیوم هر سنه تجدید اولنان واون ایکی اعضادن مرکب بولنان بر سناتو و بر یرلی پرنس ایله اداره اولنمقده‌در ·

قره‌طاغلیلر شجیع ومهمانواز ایسه‌لرده اعتماده غیرشایان انتقامپرور وحریص استقلالدرلر· مدنیتجه حضیض جهالتك اسفل سافلینده اولوب سعی وعملی تحقیر ایدرلر · مذهبلری اورتودقس و واسطهٔ افهاملری صرپ لسانیدر · قره طاغ مقدماً ایلیریا و مؤخراً ایبریانك اقسامندن معدود ایدی هراقلیوس زماننده بعضاً مستقل و بعضاً صربیه‌یه مطیع اسلاولره مسکن اولدی قره طاغلیلر اون دردنجی عصرده وندیکلولرك و اون بشنجی‌ده عثمانلیلرك بیوندرقلری آلتنه کچدیلرسه‌ده اداره‌لرنجه دائما سربست قالدیلر و مع مافیه دولت علیه‌نك غائله‌لی وقتلرنده روی عصیان کوستره‌رك اشغالدن خالی اولمدیلر بکلرینك پرنس عنوانه نائلیتی (۱۸٥۱ م و ۱۲٦۸ ه) تاریخنده‌در ·

قاغزمان ایله نخجوان اره‌سنده واقع برسلسلهٔ جبالك اسمی دخی قره‌طاغدر·

§

و ٨٩٨ ه) ده اندلس ده پالوس ليماننده سفينه يه راكب اولدى و التمش بش كون سفر دريادن صكره (١٤٩٢) سنه سنك ٨ تشرين اولنده بر يره ايرشدى كه مومى اليه بورايى آسياى شرقينك نهايتى ظن ايلديكندن اشبو نواحى جديده يه هند شرقى نامنى ويردى مؤخراً امريقا ده سان سالوادور تسميه ايتديكى محله يناشدى عقبنده اسپانيوله نامنى ويرديكى حايتى وقوبه يى كشف ايتدكدن صكره (١٤٩٣) مارتنده اسپانيايه دوندى واسپانياده كمال احترامه مظهر يتله برابر ممالك مكشوفه ده قرال وكيلى تعيين اولنمسى اوزرينه سنه مزبوره ايلولنده ايكنجى بر سياحتده دها چيقوب كوچك آنتيلارك اكثريسنى كشف وحايتى يى تحت اطاعته ادخال ايدرك اوراده (سان دومنيق) شهرينى تأسيس ايلدى و (١٤٩٨) ده ياپديغى اوچنجى بر سياحتده بعض محللرى و آمريقاى جنوبى سواحلنى طولاشوب (١٥٠٢) ده اولان دردنجى وصو كنجى سفرنده دخى (داريه ن) كورفزينه قدر ايلرولدى انجق اوصره ده دنيايه رشك افزا اولان اشبو كشفيات جديده سى رفقاسنك حسدينه طوقنمغله بونلر طرفندن كوستريلان بيك درلو اوضاع تحملفرسايه صبر و مكانتله مقابله ايلديسه ده نهايت حسادى دردنجى دفعه بيچاره يى اتهامه يول بولدقلرندن عزل و اسپانيايه تيمور زنجيرلر التنده نفى ايتديلر و هر نقدر اسپانياده حريت سابقه سنى بوله بيلديسه ده اعتبارينى اعاده يه موفق اوله ميوب عاقبت بويله برطاقم جكر سوز و مؤلم حاللر ايچنده و (١٥٠٦ م و ٩١٢ ه) تاريخنده وفات ايلدى ·

قريستوف كشف ايتمش اولديغى بر جديده نامنى ويرمك شرفنه بيله نائل اوله ميوب بوشرف (آمريق ويسپور) نام دومنجى يه نصيب اولمشدر · قريستوف كشفياتى قدر دينه مزسه ده همان اندن اشاغى اولمامق اوزره سفر درياجه بر چوق ترقياته دخى سبب اولمشدر · اسطرلاب نام آلتى برنجى دفعه اوله رق مومى اليه استعمال ايلدى كه طول و عرض جهتيله سفائنك آچيقلرده بولنديغى محل بو آلتك ياردميله تعيين ايديلور ·

(مابعدى التنجى جلدده)

3 1761 06978355 3